

Årsrapport 2013

Best på kundeopplevelser innen 2015.
Det er SpareBank 1 SMNs strategiske mål.

Innholdsfortegnelse

Om banken

Dette er SpareBank 1 SMN	4
Hovedtall siste ti år	5
Sentrale mål og strategier	6
Vår historie	8
Kontaktinformasjon	9

Virksomheten 2013

Redegjørelse fra konsernsjefen	12
Viktige hendelser 2013	14
Virksomhetsbeskrivelse	15
Eierinteresser	20
Samfunnsansvar (CSR)	26

Styring og ledelse

Konsernledelsen	33
Styret	35
Tillitsvalgte	38
Eierstyring og selskapsledelse	40
Risiko- og kapitalstyring	55

Finansielle resultater

Styrets årsberetning	69
Resultatregnskap	86
Balanse	88
Endring i egenkapital	90
Kontantstrømoppstilling	93
Noter til regnskapet	94
Analyse av regnskapet (konsern)	178
Egenkapitalbevis	183
Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5	189
Revisjonsberetning	190
Kontrollkomiteens melding	192

Om banken

SpareBank 1 SMN skal være den anbefalte banken basert på nærhet og dyktighet. Det er vår visjon og våre verdier.

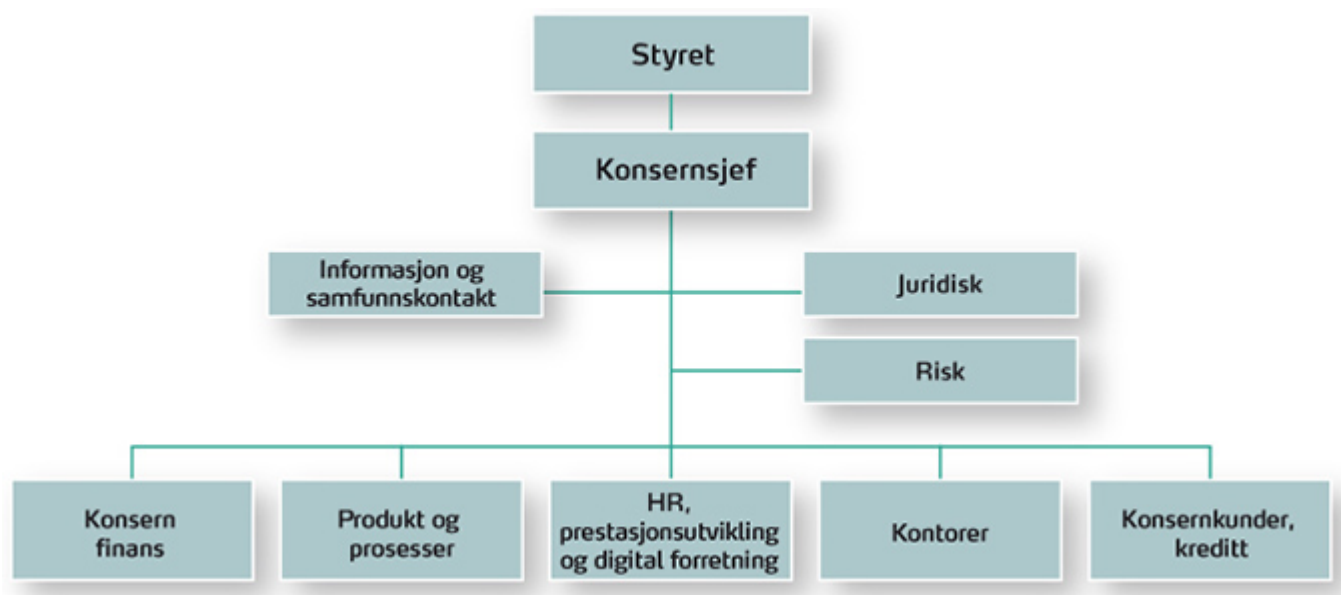

Dette er SpareBank 1 SMN

SpareBank 1 SMN er regionens ledende finanskonsern og en av seks eiere i SpareBank 1-alliansen. Hovedkontoret ligger i Trondheim og konsernet har med sine datterselskaper 1200 ansatte. SpareBank 1 SMN er en regional selvstendig sparebank med lokal forankring. Nærhet og dyktighet kjennetegner vårt forhold til markedet.

Regionens ledende finanskonsern

- Lokalisert på 50 steder i 42 kommuner i begge trøndelagsfylkene, Møre og Romsdal samt Sogn og Fjordane
- Totalleverandør innen finansiering, sparing og plassering, forsikring og betalingstjenester til husholdninger og bedrifter
- 189.000 privatkunder
- 13.000 bedriftskunder
- Regionens ledende eiendomsmegler ved EiendomsMegler 1 Midt-Norge
- Regionens ledende leasingselskap ved SpareBank 1 Finans Midt-Norge
- Regionens eneste fullverdige verdipapirforetak ved SpareBank 1 SMN Markets
- Regionens største private bidragsyter til næringsutvikling og allmennyttige formål gjennom SpareBank 1 SMNs gavearbeid

Hovedtall siste ti år

Fra resultatregnskapet (i mill kr):	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Rentenetto	1.616	1.477	1.392	1.317	1.325	1.350	1.139	1.024	974	877
Provisjonsinntekter	1.463	1.139	919	855	756	610	671	580	537	443
Driftskostnader	-1.722	-1.654	-1.482	-1.140	-1.253	-1.194	-1.103	-990	-906	-729
Ordinært driftsresultat	1.357	962	829	1.032	828	766	707	613	605	590
Resultat eierinteresser	355	244	248	276	349	393	233	190	119	23
Resultat finansielle investeringer	147	207	186	133	247	-186	99	229	157	42
Tap og nedskrivninger	101	58	27	132	277	202	-6	-84	-38	81
Resultat før skatt	1.758	1.355	1.236	1.309	1.147	771	1.045	1.116	919	574

Fra balansen (i mill kr):	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Forvaltningskapital	115.360	107.919	101.455	97.992	84.541	84.679	71.503	63.178	54.327	38.505
Brutto utlån	80.303	74.943	73.105	69.847	61.782	64.016	59.178	52.819	45.280	34.226
Brutto utlån inkl. SpareBank 1 Boligkreditt	112.038	104.909	95.232	87.665	77.429	71.317	61.910			
Brutto utlån til privatmarkedet	68.515	62.587	55.034	49.619	45.157	42.679	38.872	33.898	29.032	21.491
Brutto utlån til næringsliv og offentlig sektor	43.523	42.322	40.198	38.046	32.272	28.638	23.038	18.921	16.248	12.735
Innskudd fra kunder	56.074	52.252	47.871	42.786	37.227	35.280	32.434	30.136	27.048	20.725
Innskudd fra privatmarkedet	23.865	22.279	20.860	19.052	17.898	17.566	16.070	14.707	14.080	11.256
Innskudd fra næringsliv og offentlig sektor	32.209	29.973	27.011	23.734	19.330	17.715	16.364	15.429	12.968	9.469
Utlånsvekst i % (inkl. SpareBank 1 Boligkreditt)	6,8 %	10,2 %	8,6 %	13,2 %	8,6 %	15,2 %	17,2 %	16,6 %	32,3 %	5,1 %
Innskuddsvekst i %	7,3 %	9,2 %	11,9 %	14,9 %	5,5 %	8,8 %	7,6 %	11,4 %	30,5 %	4,3 %

Nøkkeltall: 1)

Egenkapitalavkastning	13,3 %	11,7 %	12,8 %	14,6 %	16,2 %	11,9 %	18,9 %	23,7 %	23,3 %	20,0 %
Kostnader/inntekter	48,1 %	54,0 %	53,2 %	44,2 %	46,8 %	55,1 %	51,5 %	49,0 %	50,7 %	52,7 %
Ren kjernekapitaldekning	11,1 %	10,0 %	8,9 %	9,3 %	7,7 %	7,1 %	7,4 %	7,5 %	7,5 %	8,8 %
Kjernekapitaldekning	13,0 %	11,4 %	10,4 %	10,9 %	10,5 %	8,1 %	8,4 %	8,6 %	8,8 %	10,8 %
Kapitaldekning	14,7 %	13,3 %	12,0 %	13,0 %	13,6 %	11,9 %	12,1 %	11,9 %	10,9 %	12,7 %
Antall ansatte	1.238	1.216	1.153	1.117	1.108	1.062	1.017	950	898	772
Antall årsverk	1.159	1.135	1.109	1.035	1.017	973	940	841	806	637
Antall bankkontor	50	51	54	54	55	56	56	58	62	56

Nøkkeltall egenkapitalbevis: 2)

Egenkapitalbevisbrøk	64,6 %	64,6 %	60,6 %	61,3 %	54,8 %	56,3 %	54,2 %	53,7 %	56,1 %	49,8 %
Antall utstedte bevis (mill)	129,83	129,83	102,76	102,74	82,78	82,41	76,65	71,70	71,70	54,57
Børskurs	55,00	34,80	36,31	49,89	45,06	21,00	50,28	56,72	54,46	38,27
Børsverdi (mill kr)	7.141	4.518	3.731	5.124	3.749	1.750	3.900	4.140	3.951	2.113
Resultat per EKB (eiernes andel)	6,92	5,21	6,06	5,94	6,37	4,16	5,86	6,24	5,35	2,77
Utbytte per EKB	1,75	1,50	1,85	2,77	2,10	2,77	3,90	3,04	3,34	1,85
Bokført egenkapital per EKB (inkl utbytte)	55,69	50,09	48,91	46,17	42,11	38,07	36,43	33,31	30,26	24,99
Pris / Resultat EKB	7,95	6,68	5,99	8,40	7,29	5,09	8,87	9,38	10,52	14,28
Pris / Bokført egenkapital	0,99	0,69	0,74	1,07	1,09	0,57	1,43	1,76	1,86	1,58

1) Egenkapitalavkastning er bankens overskudd målt mot gjennomsnittlig egenkapital i perioden. Kostnader/inntekter er totale kostnader/totalte inntekter, inklusive resultat fra eierinteresser og finansielle investeringer. Kjernekapitalandel er kjernekapital i konsernet holdt opp i mot kapitalkravet. Kapitaldekning er ansvarlig kapital i konsernet holdt opp i mot kapitalkravet.

2) Definisjoner og flere nøkkeltall, se Egenkapitalbevis.

Sentrale mål og strategier

Visjon og verdier

Visjon

Vi skal være den anbefalte banken. Denne visjonen gir oss et stort ansvar overfor våre kunder, samarbeidspartnere, ansatte og eiere. For å etterleve visjonen må vi stadig forbedre oss og være i forkant av markedets og kundenes behov.

Verdier

Våre kunder skal oppfatte oss som nær og dyktig. Det betyr at vi skal være nær våre kunder gjennom personlig kontakt, at vi tar initiativ til å møte kunden med de beste rådene og produktene samt at vi skal være en aktiv støttespiller i regionen. Dyktig innebærer at vi skal tilby et bredt og tidsriktig produktspekter, ha medarbeidere med solid fagkompetanse og gode ferdigheter. Vi skal ha høy etisk standard i alt vi gjør, og våre kunder skal oppleve at de får dekket sine behov for finansiell rådgivning og tjenester på en profesjonell måte. Våre verdier nær og dyktig skal være vår ledestjerne, noe vi strekker oss etter hver eneste dag. De skal hjelpe oss å realisere våre mål og til å gjøre de rette prioriteringene.

Strategisk ambisjon

SpareBank 1 SMN vil være et selvstendig, regionalt finanshus som er et kraftsentrum for å virke i og utvikle regionen. Vi skal være lønnsom og best på kundeopplevelser. SpareBank 1 SMN er ubestridt solid og har en egenkapitalavkastning som plasserer banken blant de tre beste bankene i Norge. SpareBank 1 SMN skal i 2015 ha styrket sin markedsposisjon og vesentlig forbedret markedsandelene i byene Trondheim, Molde og Ålesund, og sin posisjon i markedet for små og mellomstore bedrifter samt i innskuddsmarkedet.

Vår ambisjon er å forbli en selvstendig, regional, lønnsom bank som betyr mer for bedrifter og personer i vårt markedsområde enn hvilken som helst annen bank.

SpareBank 1-alliansen er bankens strategiske fundament og gir grunnlag for SpareBank 1 SMN sine regionale forretningsstrategier og selvstendighet. SpareBank 1 SMN skal ha en aktiv rolle i utviklingen av SpareBank 1-alliansen som en ledende norsk finansgruppering.

Hovedtema i strategien 2013 - 2015

- Solid og lønnsom med en egenkapitalavkastning blant de tre best presterende blant sammenlignbare banker
- Kjernekapital på 13,5 % innen juli 2016
- Fortsatt vekst i markedsandeler
- Utvikle en posisjon som best på kundeopplevelser
- Videreutvikle og fornye merkevare og posisjon i markedsområdet
- Videreutvikle en organisasjon som skaper engasjement og gode prestasjoner
- Kontinuerlig forbedring av effektivitet og arbeidsprosesser for å skape maksimal kunde verdi

SpareBank 1 SMN skal være ubestridt solid og finansiert slik at konsernet overlever i minst 12 måneder uten

tilførsel av ekstern finansiering. SpareBank 1 SMN har god tilgang til innskuddsfinansiering med et mål om fortsatt å øke markedsandelene innen sparing og innskudd.

Fortsatt vekst i markedsandeler

SpareBank 1 SMN er markedsleder i Trøndelag og på Nordvestlandet, men ser ytterligere potensial for vekst i markedsandeler både i personmarkedet og bedriftsmarkedet. Vekst vil skje gjennom videreutvikling av kundeporteføljen i konsernet og ved å øke kundetilgangen av kunder. SpareBank 1 SMN ser et potensial i å videreutvikle og forsterke posisjonen konsernet har i de større byene og tettstedene samt vedlikeholde en meget sterk markedsposisjon i distriktene. Dyktige rådgivere som dekker kundebehov gjennom å finne riktig produktdekning og produktbredde for den enkelte kunde, vil kunne bidra til fortsatt god vekst for SpareBank 1 SMN.

Best på kundeopplevelser

En strategisk posisjon der banken vurderes som best på kundeopplevelser, er en posisjon som gir konkurransekraft og et betydelig potensial for fortsatt vekst.

Fremstå med serviceholdning og begeistring

SpareBank 1 SMN ser muligheter og et potensial i å forsterke kundenes opplevelse av banken og møte med bankens medarbeidere. Gjennom programmet Best på kundeopplevelser ønsker vi å skape engasjement og en pasjon i organisasjonen som medfører at vi møter kundene med siktemål å benytte hvert kontaktpunkt til en mulighet for å bekrefte og forsterke valget av SpareBank 1 SMN som hovedbank for kundene.

Videreutvikle og fornye merkevare og posisjon i markedsområdet

SpareBank 1 SMN har en tydelig posisjon og er det bankkonsernet med høyest kjennskap og oppmerksomhet blant eksisterende og potensielle kunder i bankens markedsområde. Vi ser et ytterligere potensial for vekst ved å styrke innholdet og kunnskapen om hva merkevaren SpareBank 1 SMN står for.

Videreutvikle en organisasjon som skaper engasjement og gode prestasjoner

Videreutvikling av organisatorisk og ledelsesmessig kapasitet vil være et sentralt utviklingsområde i strategiperioden. Banken skal videreutvikle kunderelasjonene gjennom å synliggjøre kompetansen og ferdighetene de ansatte i SpareBank 1 SMN besitter.

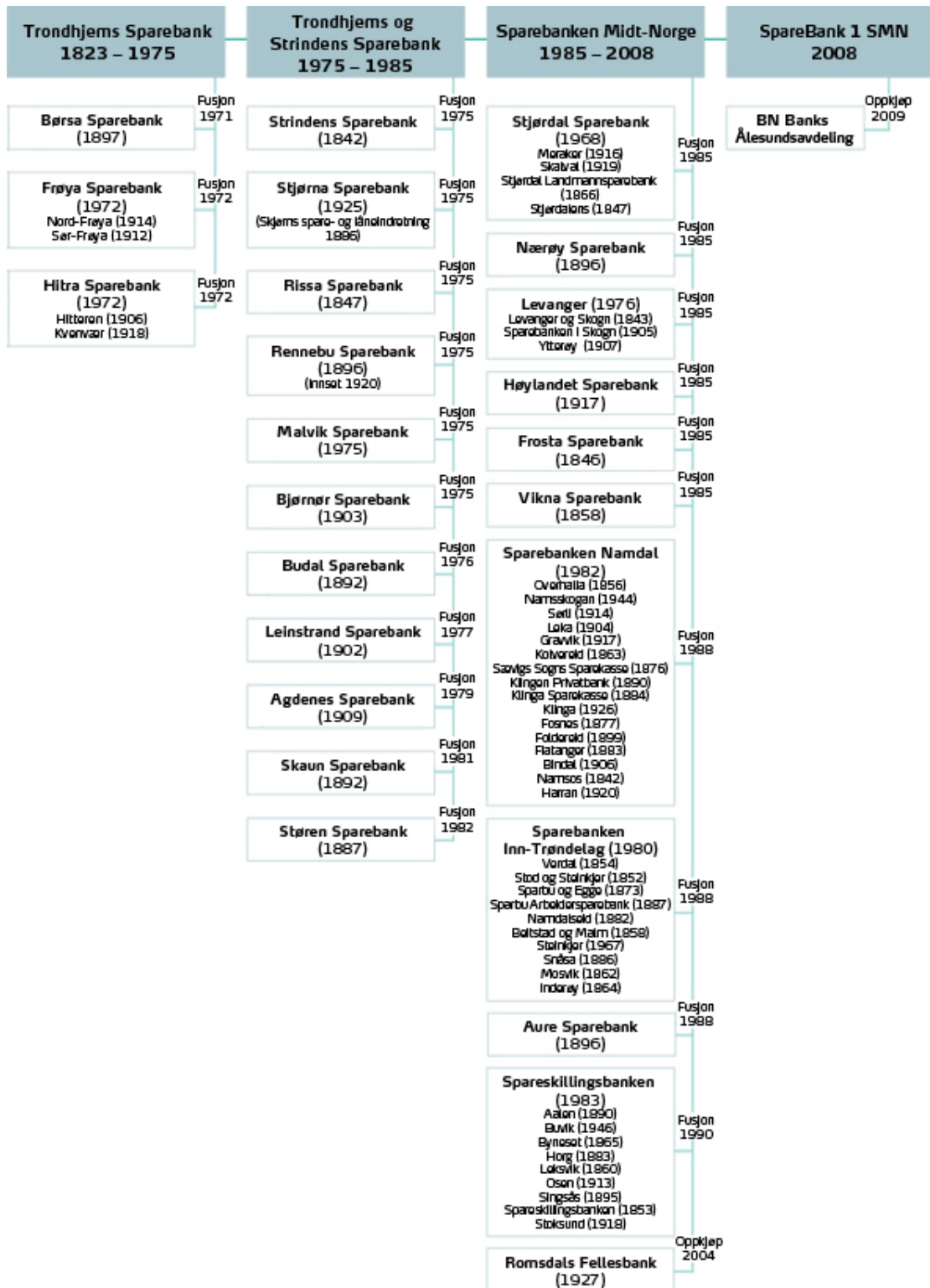
Kontinuerlig forbedring

Konsernet vil gjennomføre forbedringsprosjekter med formål å skape økt verdi for kundene, redusere leveringstid og etablere en konsistent og forutsigbar kundeopplevelse. Gjennom å intensivere arbeidet med kontinuerlig forbedring skal SpareBank 1 SMN utvikle prosesser som skaper maksimal verdi for våre kunder.

Vår historie

De første kundene gikk inn døren i Trondhjems Sparebank i 1823. Opprinnelig hadde banken som mål å bekjempe fattigdom og gi vanlige folk mulighet for å spare. I dag er SpareBank 1 SMN en av landets største banker og et komplett finansvarehus.

Kontaktinformasjon

SpareBank 1 SMN

Organisasjonsnummer: 937 901 003

Konsernsjef: Finn Haugan

Postadresse: Postboks 4796 Sluppen, 7467 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 4, 7011 Trondheim

Telefon: 07300 (fra utlandet: +47 915 07300)

www.smn.no

Mediekontakt

Informasjonsdirektør Hans Tronstad

Telefon: 941 78 322

Investorkontakt

Konserndirektør finans Kjell Fordal

Telefon: 905 41 672

Datterselskaper:

EiendomsMegler 1 Midt-Norge

Organisasjonsnummer: 936 159 419

Administrerende direktør: Kjetil Reinsberg

Postadresse: Postboks 6054 Sluppen, 7434 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 4, 7011 Trondheim

Telefon: 05250

www.em1.no

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN

Organisasjonsnummer: 936 285 066

Administrerende direktør: Jon Havdal

Postadresse: Postboks 4799 Sluppen, 7467 Trondheim

Besøksadresse: Klæbuveien 196 B, 7037 Trondheim

Telefon: 73 95 77 70

www.smnregnskap.no

SpareBank 1 Finans Midt-Norge

Organisasjonsnummer: 938 521 549

Administrerende direktør: Arne Nypan

Postadresse: Postboks 4797 Sluppen, 7467 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 4, 7011 Trondheim

Telefon: 07301

www.sb1finans.no**SpareBank 1 Bilplan**

Organisasjonsnummer: 979 945 108

Administrerende direktør: Tom Jensen

Postadresse: Postboks 4798 Sluppen, 7467 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 4, 7011 Trondheim

Telefon: 07301

www.bilplan.no**Allegro Finans**

Organisasjonsnummer: 980 300 609

Administrerende direktør: Alf Kåre Karoliussen

Postadresse: Postboks 5605 Sluppen, 7483 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 10 B, 7011 Trondheim

Telefon: 73 87 99 00

www.allegrofinans.no**SpareBank 1 SMN Card Solutions**

Organisasjonsnummer: 990 222 991

Administrerende direktør: Per Erik Nygaard

Postadresse: Postboks 4796 Sluppen, 7483 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 4, 7011 Trondheim

Virksomheten 2013

Robuste kunder kombinert med godt bankhåndverk har resultert i at SpareBank 1 SMN passerte en milliard kroner i overskudd for fjerde året på rad.

Redegjørelse fra konsernsjefen

2013 ble nok et godt år for SpareBank 1 SMN. Vi oppnådde et resultat på 1400 millioner kroner, en økning på 323 millioner fra året før. Egenkapitalavkastningen ble 13,3 prosent, en forbedring på 1,6 prosentpoeng fra 2012.

Styret og ledelsen har i 2013 fokusert på kapitalplanen som ble vedtatt i 2012. Et viktig element i planen er å sikre en inntjening som kan sannsynliggjøre at vi vil kunne levere en egenkapitalavkastning i området 12 prosent på en meget høy egenkapital. Dette er krevende, men resultatet som er oppnådd i 2013 gir grunn til optimisme.

To forhold satte sitt preg på finansbransjen i fjor. Det ene er alle implikasjonene av nye regulatoriske krav som bankene skal bringe på plass. Her ble det i fjor mest fokus på nye krav til ren kjernekapital. Den andre er det definitive gjennombruddet for bankapplikasjoner på mobiltelefoner og nettbrett. SpareBank 1 SMN taklet begge utfordringer godt.

Styret i SpareBank 1 SMN vedtok i januar 2014 en revidert kapitalplan hvor banken planlegger for ren kjernekapital på minimum 13,5 prosent innen 30. juni 2016. Nivået er ved utgangen av 2013 på 11,1 prosent. Siste fem år har banken bygd opp 4,5 milliarder kroner i ren kjernekapital. Vi må legge på nye to til tre milliarder kroner før vi er i mål med kapitalplanen. Vi legger til grunn at målet skal nås uten gjennomføring av ordinær emisjon. Målet ble satt med bakgrunn i at finansministeren i desember 2013 begrenset motsyklisk buffer til 1,0 prosent og dermed et samlet krav til ren kjernekapital på 13,0 prosent.

Et resultat på 1400 millioner kroner er nødvendig for å betjene en sterkt voksende egenkapital og derved nå myndighetenes krav. Det har vist seg å være krevende å få forståelse for dette i opinionen. Vårt ansvar er å sikre at SpareBank 1 SMN ivaretar sitt langsiktige samfunnsansvar gjennom å styrke soliditeten i tråd med myndighetens krav. SpareBank 1 SMN møter utfordringen gjennom kombinasjonen forbedret bankdrift, reduserte kostnader, moderat vekst, lavere utbytte samt salg av aktiva utenfor kjernevirksomhet.

Sist sommer nådde våre kunder en ny milepæl. For første gang registrerte vi flere innlogginger i bankens mobilbank enn via PC til nettbanken. Et nytt digitalt steg var tatt. Siden har trenden mot mobilbaserte løsninger blitt enda tydeligere. I en stadig mer teknologibasert virkelighet holder banken fast ved strategien om å være langt fremme i utviklingen av nye digitale løsninger samtidig som at vi opprettholder et nettverk av bankkontor med dyktige og tjenestevillige rådgivere. I banken tror vi at folk aldri går av moten. Kundene gjør stadig mer av sine banktjenester digitalt, men det som først og fremst skal skille oss fra konkurrentene er våre dyktige rådgivere og medarbeidere som blir mer og mer opptatt av å levere gode kundeopplevelser.

For vel ett år siden satte vi oss et mål om å bli aller beste bank på kundeopplevelser. Der er hovedprinsippene en kraftfull kundeorientering eksternt og en slagkraftig samhandling internt, rådgiveren i sentrum, flatere organisasjonsstruktur og færre ledere samt flytting av makt fra hovedkontor til lokalkontor. Forbedringsprosjektet har avdekket et stort potensial for økte markedsandeler og dermed fortsatt inntektsvekst gjennom økt fokus på å legge organisasjonen til rette for gode rådgiverprestasjoner. Vi er på vei mot målet, og i 2014 setter vi opp tempoet ytterligere.

SpareBank 1 SMN har en ledende markedsposisjon i Trøndelag og Nordvestlandet, en posisjon som ble styrket i 2013. Stadig flere kunder velger å løse sine finansielle behov hos oss. I fjor fikk vi 13 000 nye personkunder og 700 nye bedriftskunder. Utlånsveksten var større enn den generelle markedsveksten,

særlig på boliglån. Samtidig har vi etterlevd ambisjonen om å være beste bank på tap. I tillegg til å være blant norske banker med aller lavest tap og mislighold, innebærer ambisjonen at vi også skal finne gode, samfunnsansvarlige løsninger i krevende situasjoner for våre kunder. Der føyde nye, gode eksempler seg til i 2013.

Vi tror at også 2014 blir et godt år for banken. Vi ser få indikasjoner på at næringslivet i Trøndelag og Nordvestlandet står foran et konjunkturskift. Bedriftene i regionen har i hovedsak god lønnsomhet og utsiktene synes lovende. Dette i kombinasjon med solid bankhåndverk gjør oss optimistiske for fremtiden. Vi legger til grunn en høy aktivitet med fortsatt god etterspørsel etter boliglån og en noe lavere vekst i næringslivsmarkedet.

Usikkerhet om fremtidige kapitalkrav har i 2013 gjort oss noe mer tilbakeholdne, særlig overfor nye kunder. Nå er kravene avklart og vi har etablert en kapitalplan som gjør oss i stand til å gjenopprette normal kredittaktivitet.

Vi gleder oss til å oppnå ytterligere fremgang i 2014.

Viktige hendelser 2013

Første kvartal

- Overskudd på 321 millioner kroner etter skatt i første kvartal 2013
- Representantskapet vedtar 1,50 kroner per egenkapitalbevis i utbytte etter 2012
- Kjell Bjordal valgt som ny styreleder i banken. Bård Benum rykker opp som ny nestleder, mens Morten Loktu velges som nytt styremedlem
- Randi Dyrnes gjenvalgt som leder av representantskapet
- Banken blir medeier i det reetablerte investeringsselskapet Salvesen & Thams

Andre kvartal

- Overskudd på 285 millioner kroner etter skatt i andre kvartal 2013
- Flere SpareBank 1-banker, deriblant SMN, samler seg om en landsomfattende satsing i SpareBank 1 Regnskapshuset
- Banken feirer 150 års tilstedeværelse i Nærøy kommune

Tredje kvartal

- Overskudd på 433 millioner kroner etter skatt i tredje kvartal 2013
- Svein Tore Samdal ansatt som ny konserndirektør med ansvar for Kontorer
- SpareBank 1 SMN kåret til Norges beste bank av det globale finansmagasinet Euromoney

Fjerde kvartal

- Overskudd på 361 millioner kroner etter skatt i fjerde kvartal 2013
- Tæls hederspris deles ut til kulturpersonligheten Arnulf Haga fra Verdal
- Banken deltar med inntil 50 millioner kroner i nytt såkornfond
- Banken beslutter å åpne kontor på Brekstad i Ørland kommune
- Åpning av bankens nye kurs- og konferansesenter Bjerkeløkkja på Oppdal

Virksomhetsbeskrivelse

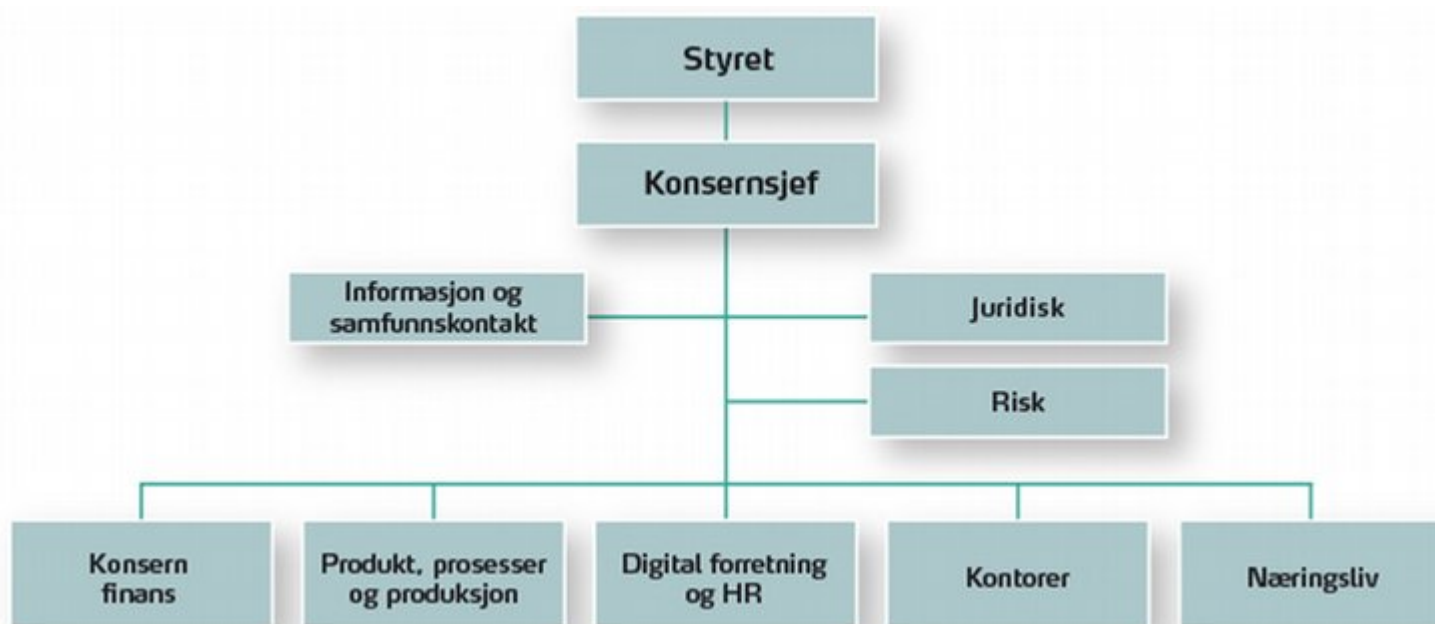
Generelt om banken

SpareBank 1 SMN er den ledende banken i Trøndelag og på Nordvestlandet med en forvaltningskapital på 147 milliarder kroner ved utgangen av 2013. Hovedkontoret ligger i Trondheim og konsernet har 1 200 ansatte. Som ett av seks medlemmer i SpareBank 1-alliansen er banken en del av Norges nest største finansgruppering.

Gjennom SpareBank 1-alliansen og egne datterselskap har SpareBank 1 SMN sikret seg tilgang til konkurransedyktige produkter innen finansiering, sparing, forsikring og betaling.

Med virkning fra 1. januar 2014 er banken organisert etter en ny modell. Organisasjonsendringen er i tråd med bankens mål om å være best på kundeopplevelser innen 2015. Ny modell tar utgangspunkt i våre 189 000 privatkunder og 13 000 bedriftskunder, hvor makt og myndighet i enda større grad skal overføres til våre 50 kontor og rådgiverne, det vil si nærmere kunden enn i tidligere organisering. Kontornettet er selve grunnfjellet i vår distribusjon, nå skal vi gi kontorene enda mer kraft. Det er her verdiskapingen skjer, og det er her vi har størst potensial for prestasjonsforbedring.

Ny modell bygger på følgende struktur:

Tilgjengelighet

SpareBank 1 SMN har som en sentral del av strategien å være til stede gjennom ulike kontorløsninger i kommune- og administrasjonssentra i bankens naturlige nedslagsfelt. Dette i kombinasjon med tilgjengelighet hele døgnet gjennom nettbank og mobile løsninger samt direktebank, gir banken et unikt konkurransefortrinn.

SpareBank 1 SMN er lokalisert til 50 steder i 42 kommuner. Kontorene er spredt fra Øvre Årdal i Sogn og Fjordane i sør til Bindal i Nordland i nord. Kontorene er innrettet for å betjene de ulike kundegruppene

gjennom tilpassede kontorløsninger.

Kontorer

Virksomheten

Innenfor forretningsområdet Kontorer gir banken rådgivning til personkunder, landbrukskunder, lag og foreninger, enkeltpersonforetak og små og mellomstore bedrifter (sistnevnte organiseres i Næringsliv fra 1. januar 2014). Vi tilbyr et bredt produktspekter innenfor finansiering, sparing, forsikring og betaling. Dette gir kunden mulighet til å dekke sitt finansielle behov på ett sted og et grunnlag for god styring og oversikt over sin økonomi.

Våre bankkontorer er lokalisert i hele markedsområdet og våre rådgivere er lett tilgjengelig for kunden. Banken har selvbetjente løsninger med tilgang til våre viktigste banktjenester og direktebanken som bistår kunden med økonomisk rådgivning per telefon.

I SpareBank 1 SMN arbeider vi kontinuerlig med å utvikle våre kunnskaper og ferdigheter slik at vi best mulig kan imøtekomme kravene fra markedet. Vi har et ansvar for at vår rådgivning skjer i henhold til lovkrav og god rådgivningsskikk, og vi ønsker å bistå våre kunder på best mulig måte i den økonomiske rådgivningen.

I denne tabellen inneholder SMB både landbrukskunder, lag og foreninger, enkeltpersonforetak og små og mellomstore bedrifter.

Faktainformasjon per 31.12.2013	SMB	Personmarked
Utlånskapital (mill. kr)	9.055	63.518
Innskuddskapital (mill. kr)	8.734	24.185
Antall total kunder	9.681	188.871

Kunder og markedsposisjon

Banken er den ledende personmarkedsvirksomheten i Trøndelag og på Nordvestlandet, med en sterk markedsposisjon innen alle produktområder og markedssegmenter. Næringslivet i regionen preges av et stort antall små og mellomstore bedrifter og forretningsområdene Kontorer og Næringsliv samarbeider tett for å være konkurransedyktig. Til tross for sterk konkurranse har banken en positiv markedsutvikling og vekst i volum og kundemasse. Veksten er spesielt sterk i personmarkedet.

Finansiell utvikling

Egenkapitalavkastningen 2013 for Kontorer ble samlet 35,4 prosent med henholdsvis 38,7 prosent for Personmarked og 29,4 prosent for små- og mellomstore bedrifter. Samlet resultat før skatt for Kontorer ble 904 millioner kroner med henholdsvis 705 millioner for Personmarked og 210 millioner for små og mellomstore bedrifter.

For Personmarked har driftsinntektene og egenkapitalavkastningen økt som følge av økte marginer på boliglån. Det er gjennomgående lav risiko i utlån til personkunder noe som reflekteres i fortsatt lave tap. Netto tapsføring i 2013 ble på 6 millioner kroner.

Samlede driftsinntekter i segmentet for små- og mellomstore bedrifter ble 366 millioner kroner med en rentenetto på 286 millioner og provisjonsinntekter på 94 millioner. Kundene i dette segmentet har en samlet utlånskapital på 9,1 milliarder kroner og innskuddskapital på 8,7 milliarder.

Utsikter for 2014

Sentrale næringer i bankens kjerneområde viser aktivitetsvekst og god lønnsomhet, og det er foreløpig ingen sterke tegn til at det regionale næringslivet står overfor et konjunkturskift. Etterspørselen etter bolig flatet ut i løpet av 2013, og det meldes spesielt om lavere vekst i varehandel. Lav arbeidsledighet samt ingen tydelige makroøkonomiske signaler for regionen gir likevel grunnlag for positive forventninger ved inngangen til 2014.

Det er fortsatt usikkerhet knyttet til varslede reguleringsendringer for den europeiske finanssektoren, men norske myndigheter har tidligere signalisert en førtidig innføring av nye krav, noe som vil påvirke norske bankers konkurranseevne relativt til andre banker. Kredittkvaliteten i bankens utlånsportefølje er tilfredsstillende og risikoen for tap er derfor lav.

Næringsliv

Virksomheten

Innen forretningsområdet Næringsliv gir banken råd innen finansiering av investeringer og drift, betalingsformidling innland/utland, sikring av rente- og valutaforretninger, plassering av overskuddslikviditet samt forsikring av personer og bygg/løsøre. Mye av virksomheten skjer i tett samhandling med Kontorer, Markets samt datterselskaper som tilbyr leasing, factoring og regnskap.

Virksomheten er fysisk lokalisert i hele markedsområdet for å sikre nærhet til kundene kombinert med tilfredsstillende kompetansemiljøer. Virksomheten er kompetansekrevene og det legges vekt på opplæring i praktisk forretningsforståelse i de bransjer hvor banken er sterkt eksponert, f.eks. eiendom, havbruk, landbruk, fiskeri, offshore, energi, varehandel og offentlig sektor.

Banken er IRB-godkjent og benytter IRB grunnleggende metoder for beregning av kapitalkrav og kredittrisiko. Kombinert med høy bransjekunnskap og lokal kompetanse skal dette medvirke til at videre vekst skjer i tråd med bankens ansvar som regional aktør samtidig som eksponert risiko er i overensstemmelse med bankens kredittpolitikk.

Kredittilsynets IRB-godkjenning har ført til bedre scoringsmodeller, prosesser, verktøy, organisering og ikke minst bransjekompetanse som sikrer god kunnskap og styring med låneporteføljen. Dette skal medvirke til at videre vekst skjer i tråd med bankens ansvar som regional markedsleder samtidig som den eksponerte risiko er i overensstemmelse med bankens kredittpolitikk. Sammen med de andre alliansebankene legges det ned betydelige ressurser i stadig forbedring av scoringsmodellene.

Kunder og markedsposisjon

Banken betjener rundt 13 000 næringslivskunder, landbrukskunder, enkeltmannsforetak, lag/foreninger og kunder innen offentlig sektor (landbruk, enkeltmannsforetak samt lag og foreninger organiseres i Kontorer fra 1. januar 2014). SpareBank 1 SMN har en markedsandel på nær 40 prosent innen dette segmentet i regionen. I tillegg betjener banken en rekke kunder innen forretningsområder som forsikring, kapitalmarked, leasing og factoring. Næringslivet i Trøndelag og på Nordvestlandet preges av et stort antall små og mellomstore bedrifter. Denne strukturen gir klare føringer for bankens organisering av virksomheten.

SpareBank 1 SMN har bygget opp spesialistkompetanse innen skadeforsikring, kapitalplassering i tillegg til videreutvikling av tjenestepensjonsløsningene. I tett samspill med bankens bedriftsrådgivere får regionens

næringsliv tilgang til profesjonell rådgivning og løsninger tilpasset den enkeltes behov.

Faktainformasjon per 31.12.2013	Næringsliv
Utlånskapital (mill. kr)	31.920
Innskuddskapital (mill. kr)	21.544
Antall total kunder	2.918

Finansiell utvikling

Konsernkunder oppnådde i 2013 driftsinntekter på 869 millioner kroner. Det har vært en positiv utvikling innenfor alle forretningsområder; finansiering, cash management, kapitalmarkedstjenester. Spesielt gledelig er veksten innen salg av skadeforsikring og pensjonsløsninger. Stadig flere bedrifter ser verdien av å samle sine finansielle tjenester hos en lokal leverandør.

Utsikter for 2014

Utsiktene for 2014 er usikre og i stor grad påvirket av utviklingen i EU. Dette gjelder spesielt eksportbedrifter som er eksponert mot Europa. Dog er det fortsatt positive forventninger innen maritim industri, offshore, oppdrett og fiskeindustrien – næringer hvor SpareBank 1 SMN har økende markedsandel.

Finansdepartementets besluttet i desember 2013 at bankene må sette av kapital til en motsykklisk kapitalbuffer som utgjør én prosent av utlånet i tilfelle dårligere tider. Dette er noe mindre enn forventet. Samtidig er tidsfristen for å nå kravet til kapitaldekning noe forlenget, hvilket gir rom for å imøtekomme mer av låneetterspørselen. I tett samarbeid med kundene tilstreber banken å finne løsninger som ivaretar felles interesser under de til enhver tid rådende konjunkturer.

Digital forretning

Digital forretning består av direktebanken, som håndterer inn- og utgående henvendelser fra privatkunder og bedriftskunder samt en avdeling for utvikling av løsninger og innhold i bankens digitale kanaler. Målet er å tilby kundene effektive løsninger i de kanalene de ønsker å benytte. Bankens vil de nærmeste årene investere i videreutvikling og fornyelse av løsninger i digitale kanaler, noe som skal bidra til økt valgfrihet og kundetilfredshet.

SpareBank 1 SMN registrerer en betydelig økning i kundenes bruk av direktebank og digitale kanaler. I 2013 håndterte direktebanken mer enn en halv million henvendelser, en vekst på ca 30 prosent siste to år. Bankens tilbyr en tilgjengelighet som strekker seg fra kl 07 til 24 for henvendelser inn til direktebanken. Kundene velger i økende grad å gjennomføre sine bestillinger/kjøp av bankprodukter via direktebanken og digitale kanaler. Mobilbanken har i løpet av 2013 hatt en sterk vekst i antall kunder. Antall innlogginger per måned er nå større i mobilbanken enn i nettbanken. Vi ser at de kundene som har mobilbank, benytter banken hyppigere og logger inn opp mot 20 ganger per måned.

Kundebehov og kundeadferd vil være førende for videre utvikling av bankens digitale løsninger. Kombinasjonen av en sterk fysisk distribusjon gjennom et effektivt kontornett og gode selvbetjente kundeløsninger gir SpareBank 1 SMN en sterk strategisk posisjon. Dette gir et robust utgangspunkt for gode kundeforhold.

SpareBank 1 SMN Markets

Virksomheten

SpareBank 1 SMN Markets har 34 ansatte i avdelingene rente/valuta, verdipapirer og operations. Corporate-virksomheten er videreført i SpareBank 1 Markets fra og med 1. oktober 2013. Markets har fire dealere ansatt ved hovedkontoret i Trondheim som utfører risikoperasjoner i rentederivater, terminer, valuta og verdipapirer. Dette gjør det mulig å tilby kundene konkurransedyktige handlepriser uten fordyrende mellomledd. Aktiviteten ved kontorene i Molde og Ålesund består av kundemeglere som betjener kundebehov primært innen rente- og valutaområdet.

SpareBank 1 SMN Markets har som ambisjon å være det ledende kapitalmarkedsmiljøet i Trøndelag og på Nordvestlandet. Ambisjonen skal nås gjennom kontinuerlig fokus på faglig dyktighet og kunnskap om kundebehov i nær samhandling med rådgivere tilsluttet Næringsliv i banken.

Kunder og markedsposisjon

Kundene er et stort antall små og mellomstore bedrifter lokalisert i Trøndelag og på Nordvestlandet. De fleste kundene har SpareBank 1 SMN som sin hovedbank. SpareBank 1 SMN Markets leverer også kapitalmarkedstjenester til kundene hos elleve SpareBank 1-banker tilsluttet Samarbeidende Sparebanker (Samspar). Enheten opplever forøvrig økning i antall kunder og ser ytterligere potensial for å styrke den regionale markedsposisjonen.

Finansiell utvikling

SpareBank 1 SMN Markets hadde totale inntekter i 2013 på 100 millioner kroner, en nedgang på 16 millioner fra året før. Inntektene domineres av kundehandel og risikoforedling i rente- og valutainstrumenter. Verdipapiravdelingen har oppnådd en økning i inntektene fra handel med obligasjoner.

Utsikter for 2014

Det forventes positiv effekt av å styrke rådgivningsarbeidet innen risikoanalyse (risk advisory) for kundehandel med sikringsformål. Økt fokus på omsetning av obligasjoner vil sannsynligvis styrke inntektene ytterligere i 2014. Innføring av elektronisk handel i valuta forventes å ha positiv effekt på inntektene som følge av økt kundehandel.

Eierinteresser

Tilknyttede selskap og datterselskap

SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-alliansen er et bank- og produktsamarbeid der SpareBank 1-bankene i Norge samarbeider gjennom de felleseide selskapene SpareBank 1 Gruppen og Alliansesamarbeidet SpareBank 1.

SpareBank 1-alliansen er Norges nest største finansgruppering. Alliansen består av selvstendige banker som er fullverdige leverandører av finansielle produkter og tjenester til privatpersoner og bedrifter.

Kundene skal oppleve at SpareBank 1-alliansen er den beste på nærhet, lokal forankring og kompetanse. Totalt har alliansen ca. 6 500 medarbeidere, hvorav ca. 1 300 er tilknyttet SpareBank 1 Gruppen med datterselskaper.

SpareBank 1 Gruppen og Alliansesamarbeidet SpareBank 1 utgjør Alliansesamarbeidet. Hensikten med Alliansesamarbeidet er å levere attraktive produkter og tjenester med fokus på gode kundeopplevelser for å bidra til SpareBank 1-bankenes konkurransekraft og lønnsomhet, slik at de forblir sterke og selvstendige. Alliansesamarbeidets visjon er: Attraktiv for kundene og bankene!

Om SpareBank 1 Gruppen

SpareBank 1 Gruppen eies av SpareBank 1 SR-Bank (19,5 prosent), SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 prosent), SpareBank 1 SMN (19,5 prosent), Sparebanken Hedmark (12 prosent), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 prosent) samt Landsorganisasjonen (LO) og fagforbund tilknyttet LO (10 prosent).

SpareBank 1 Gruppen eier 100 prosent av aksjene i:

- SpareBank 1 Forsikring
- ODIN Forvaltning
- SpareBank 1 Medlemskort
- SpareBank 1 Gruppen Finans
- Conecto

Om Alliansesamarbeidet SpareBank 1

Alliansesamarbeidet SpareBank 1 eies av SpareBank 1-bankene og SpareBank 1 Gruppen. Dette selskapet skal utvikle og levere felles IT- og mobilløsninger, merkevare- og markedsføringskonsepter, forretningskonsepter, produkter og tjenester, kompetanse, analyser, prosesser, beste praksis og innkjøp. I dette selskapet inngår også tre kompetansesentre: Betaling i Trondheim, Kreditt i Stavanger og Læring i Tromsø. I tillegg inngår disse datterselskapene f.o.m. 1. januar 2014:

- EiendomsMegler 1 Norge
- SpareBank 1 Kundesenter
- SpareBank 1 Verdipapirservice

Selskaper direkte eiet av de fleste av bankene og LO med ulike eierandeler:

- Bank 1 Oslo Akershus
- BN Bank
- SpareBank 1 Boligkreditt
- SpareBank 1 Kredittkort
- SpareBank 1 Næringskreditt
- SpareBank 1 Markets

SpareBank 1-alliansen består av følgende banker:

- SpareBank 1 Nord-Norge
- SpareBank 1 SMN
- SpareBank 1 SR-Bank
- Sparebanken Hedmark
- SpareBank 1 Ringerike Hadeland
- SpareBank 1 Østfold Akershus
- SpareBank 1 Hallingdal Valdres
- SpareBank 1 Buskerud-Vestfold
- SpareBank 1 Gudbrandsdal
- SpareBank 1 Nordvest
- SpareBank 1 Telemark
- SpareBank 1 Modum
- SpareBank 1 Lom og Skjåk
- SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg
- SpareBank 1 Søre Sunnmøre
- Bank 1 Oslo Akershus
- BN Bank

BN Bank

SpareBank 1 SMN er største aksjonær i BN Bank med 33 prosent av aksjene. Øvrige eiere er SpareBank 1 SR-Bank (23,5 prosent), SpareBank 1 Nord-Norge (23,5 prosent) og Samspar Bankinvest (20 prosent). SpareBank 1-bankene har eid BN Bank siden desember 2008 da Finansdepartementet ga konsesjon til SpareBank 1-bankene om kjøp av samtlige aksjer i Glitnir Bank. Banken skiftet navn til BN Bank.

BN Banks strategi er å være en effektiv spesialistbank innen utvalgte segmenter. Bankens virksomhet er landsdekkende, men med flest kunder sentralt på Østlandet. I personmarkedet skal BN Bank være en spesialistbank for kunder som ønsker enkle, effektive og forutsigbare banktjenester på mobil, brett og nett. I bedriftsmarkedet skal BN Bank være en spesialistbank innen finansiering av næringseiendom. Banken skal oppleves som en effektiv, kompetent, rask og forutsigbar samarbeidspartner for sine kunder. Spesialisering og selvbetjening skal gjøre BN Bank til landets mest kostnadseffektive bank. Dette skal gi kundene konkurransedyktige banktjenester og eierne god avkastning over tid.

Per 31. desember 2013 hadde BN Bank 126 ansatte, samlet innskudd på 15 milliarder kroner og utlån på 29 milliarder (inklusive lån overført SpareBank 1 Næringskreditt og SpareBank 1 Boligkreditt). Forvaltningskapitalen var på samme tidspunkt 38 milliarder kroner inklusive lån overført SpareBank 1 Næringskreditt og SpareBank 1 Boligkreditt.

Datterselskapene

EiendomsMegler 1 Midt-Norge

EiendomsMegler 1 Midt-Norge er definitivt markedsleder på megling av nye og brukte boliger i Trøndelag og på Nordvestlandet, og har i 2013 befestet denne posisjonen.

Selskapet leverte i 2013 et resultat på 60,7 millioner kroner før skatt.

Selskapet kom i 2013 på tredje plass på Great Place to Work sin liste over landets beste arbeidsplasser, og nummer åtte i Europa. Selskapet har en meget høy målt kundetilfredshet, en høy preferanse blant boliginteressenter, og kan stå inne for visjonen om å være Norges mest lønnsomme meglerforetak for sine kunder, ansatte og eiere.

EiendomsMegler 1 Midt-Norges strategi om å ansette, utvikle og beholde de beste medarbeiderne i bransjen er forsterket gjennom 2013, og antall årsverk har i tråd med en vekststrategi økt betydelig i løpet av året.

Selskapet er en spesialisert virksomhet, blant annet med egne avdelinger for prosjekt- og næringsmegling. Dette i tillegg til at den tradisjonelle boligmeglingen i større grad skal ivareta en spesialistfunksjon gjennom

lokal tilstedeværelse, samlokalisert med bank, i bydeler og i distriktet.

EiendomsMegler 1 Midt-Norge omsatte 6 237 eiendommer i 2013. Dette gir for vår region en markedsandel på over 40 prosent. Selskapet er rustet for fortsatt vekst i både resultat og markedsandeler. Selskapet eies av SpareBank 1 SMN (87 prosent), SpareBank 1 Nordvest (7,6 prosent) og SpareBank 1 Søre Sunnmøre (5,4 prosent).

SpareBank 1 Finans Midt-Norge

SpareBank 1 Finans Midt-Norge er regionens ledende finansieringsselskap og en aktiv samarbeidspartner for næringslivet og privatmarkedet. Virksomheten vektlegger lokal kompetanse og arbeider for økt verdiskapning i Trøndelag og på Nordvestlandet.

SpareBank 1 Finans Midt-Norge tilbyr blant annet billån, båtlån, leasing og næringslån til bedrifter og privatpersoner. Selskapet betjener markedet gjennom eget salgsarbeid, bankens kontorer og øvrige samarbeidspartnere. Selskapets verdier er tilgjengelig, responsiv, aktiv, løsningsorientert og ordentlig.

Selskapet forvaltet ved årsskiftet leasing og låneavtaler for 3,3 milliarder kroner. Selskapet har 33 ansatte i Trondheim, Steinkjer, Kristiansund, Molde og Ålesund. Selskapets resultat for 2013 ble 50,7 millioner kroner før skatt.

Et strukturert samarbeid med banken gir resultater. Selskapet har også i 2013 økt porteføljen av lån og andelen nettsøknader er økende. Leasingporteføljen er tilsvarende som ved inngangen til 2013. SpareBank 1 Finans Midt-Norge har etablert både ny visjon og nytt verdigrunnlag, nytt målbilde og ny strategi for perioden frem mot 2019.

Selskapet eies av SpareBank 1 SMN (90,1 prosent), SpareBank 1 Nordvest (4,95 prosent) og SpareBank 1 Søre Sunnmøre (4,95 prosent).

SpareBank 1 Bilplan

SpareBank 1 Bilplan leverer biladministrasjonsløsninger til offentlig sektor og privat næringsliv over hele landet. Selskapet betjener markedet gjennom eget salgsarbeid og samarbeid med SpareBank 1 Finans Midt-Norge, SpareBank 1 SR-Finans, SpareBank 1 Finans Nord-Norge samt bankens kontorer.

Organisasjonen har fokus på å være nær og tilgjengelig for kundene. Hovedmålsetningen for SpareBank 1 Bilplan er at kunden skal oppleve et problemfritt bilhold. SpareBank 1 Bilplans løsninger gir kunden løpende oversikt og tilgang til rapportering fra overordnet nivå ned til hver enkelt bil.

Selskapet har tolv ansatte som alle arbeider fra Trondheim. Virksomheten har god kompetanse og motiverte ansatte. Selskapet fikk et underskudd for 2013 på 1,4 millioner kroner før skatt. Selskapet er i sin helhet eid av SpareBank 1 SMN.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN oppnådde i 2013 et resultat på 14 millioner kroner før skatt av en omsetning på 133 millioner. Med en omsetningsvekst på 27 prosent har virksomheten en markedsandel på 13 prosent i Trøndelag. SpareBank 1 Regnskapshuset SMN er nå en av de tre største aktørene i regnskapsbransjen i Norge og teller ved årsskiftet nær 200 medarbeidere.

Virksomheten opplever økt tilgang på nye kunder. I 2013 er det inngått 221 nye kundeavtaler. Veksten

kommer særlig innenfor bedriftsmarkedet, men det er også tilgang i kundesegmentene landbruk, borettslag/sameier og lag/foreninger.

Virksomheten har i 2013 bygget opp en egen konsulent-/fagavdeling. Denne avdelingen består av eksperter på skatt, regnskap og virksomhetsstyring. Gjennom denne styrkingen av kompetanse oppleves det en økt kundetilgang, økt fagkompetanse internt og styrking av virksomhetens posisjon i markedet. Selskapet har i 2013 økt satsingen på kompetanseutvikling i hele virksomheten. Blant annet gjennom egne fagdager for alle ansatte og eget rådgivningsprogram.

I 2013 har de oppkjøpte selskapene Interdata Berkåk og Widar Nyheim sammen med datterselskapene Røros Regnskap og Calculus blitt fusjonert inn i SpareBank 1 Regnskapshuset SMN.

Selskapet har inneværende år overtatt kundeportefølje og ansatte i virksomhetene Snåsa Regnskapslag, Consis Røros og Accountor Stjørdal samt overtatt samtlige aksjer i GWG Regnskap og Admin på Verdal. Disse virksomhetene integreres i SpareBank 1 Regnskapshuset SMN i 2014. Det er også inngått avtaler om kjøp av Merkantilservicegruppen i Trondheim og Økopartner i Ålesund med overtagelse 1. januar 2014. Tilsammen har disse oppkjøpene gitt 740 nye kunder.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN eier 40 prosent av aksjene i SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet. SpareBank 1 Regnskapshuset SMN eier også 50 prosent av aksjene i Leksvik Regnskapskontor.

I samarbeid med de andre regionbankene i SpareBank 1-alliansen skal selskapet bygge opp en sterk nasjonal aktør i regnskapsbransjen. I juni 2013 lanserte SpareBank 1-alliansen SpareBank 1 Regnskapshuset som ett felles merkenavn for denne satsningen. Dette skal bidra til å befeste og styrke SpareBank 1 Regnskapshuset SMN sin posisjon i Trøndelag og på Nordvestlandet.

Allegro Finans

Allegro Finans er det største forvaltningsselskapet i regionen og har sitt hovedkontor i Trondheim. Selskapet eies med 90,1 prosent av SpareBank 1 SMN og 9,9 prosent av Reitangruppen. Selskapet har konsesjon for aktiv forvaltning. Selskapet forvalter midler for eksterne offentlige, private og institusjonelle klienter. Selskapets forvaltningstjenester selges utelukkende gjennom eksterne distributører som har konsesjon for slik virksomhet. Selskapet har distribusjonsavtaler med en rekke banker i SpareBank 1-alliansen.

Selskapet har ti ansatte og en forvaltningskapital på om lag tre milliarder kroner.

Selskapet tilbyr i hovedsak forvaltningstjenester som har som formål å fange opp effekten av endrede markedsforhold. I porteføljespekteret finnes det derfor hovedsakelig allokeringporteføljer, og hvor selskapet har størst forvaltningsvolum. Selskapets allokeringporteføljer har utviklet seg bedre enn porteføljenes referanseindekser i 2013.

Regnskapet viser et overskudd på 9,3 millioner kroner før skatt.

SpareBank 1 SMN Card Solutions

SpareBank 1 SMN Card Solutions selger og administrerer forhåndsbetalte betalingskort basert på betalingsnettverkene Visa og MasterCard. Selskapet er et 100 prosent eid datterselskap av SpareBank 1 SMN og etablert med varemerket SpendOn i Norge, Sverige og Danmark. I tillegg tilbyr selskapet driftstjenester knyttet til utstedelse av forhåndsbetalte kort for aktører innenfor retail, telekom, bank/finans og offentlig sektor.

Selskapet selger sine betalingsprodukter og -tjenester hovedsakelig gjennom servicehandel og dagligvarebutikker i hele Skandinavia. Markedet for forhåndsbetalte betalingskort i Skandinavia utvikler seg raskt og borger for god vekst i årene som kommer.

Selskapets resultat før skatt for 2013 ble 2,9 millioner kroner.

SpareBank 1 SMN Invest

SpareBank 1 SMN Invest sin visjon er å være en foretrukket partner ved kapitalisering av lokale egenkapitalfond og enkeltinvesteringer, og derved bidra til regional verdiskapning i det samme markedsområdet som banken. SpareBank 1 SMN Invest skal bidra med kapital, nettverk og kompetanse.

Selskapets strategi er å foreta investeringer i regionale såkorn-, venture- og private equityfond samt direkte investeringer i vekstselskaper med nasjonalt/internasjonalt markedspotensial i det samme markedsområdet, slik skal selskapet bidra til kompetansebaserte arbeidsplasser, attraktive nye kunder for banken samt regional verdiskapning. I tillegg medvirke til økt tilgang av risikokapital til regionen i samarbeid med forretningsområdet Næringsliv og SpareBank 1 SMN Markets samt posisjonering i forkant av børsnoteringer.

Selskapet har to ansatte i Trondheim. Virksomheten har god kompetanse med høyt kvalifiserte medarbeidere. Selskapet fikk et overskudd for 2013 på 46,6 millioner kroner før skatt.

Eiendomsselskaper

SpareBank 1 SMN Kvartalet har som formål å eie, utvikle og forvalte fast eiendom med påstående bebyggelse. Selskapet var utbygger av nytt hovedkontor for SpareBank 1 SMN i Søndre gate, Trondheim. Bygget sto ferdig 20. oktober 2010. Bygget er et lavenergibygg sertifisert i energiklasse A.

SpareBank 1 Bygget Steinkjer har til formål å eie og forvalte nytt bankbygg på stasjonstomta i Steinkjer. Selskapet ferdigstilte i mai 2012 et nytt kontorbygg for konsernet i Steinkjer på ca 1 800 kvm. Bygget leies ut til SpareBank 1 SMN som igjen fremleier til EiendomsMegler 1 og SpareBank 1 Regnskapshuset SMN.

Brannstasjonen SMN har som formål å eie, drifte og utvikle eiendom. Selskapet har kjøpt Trondheim Brannstasjon i Kongens gate 2 fra Trondheim kommune. Bygget er oppført over to byggetrinn i 1943 og 1948/49 med et totalt areal på ca 5733 kvm fordelt over åtte plan, hvorav to under bakken. Eiet tomt er ca 900 kvm etter fradeling. Brannstasjonen er klassifisert som bygning med høy antikvarisk verdi. Eiendommen skal rehabiliteres til et moderne kontor-/forretningsbygg.

St Olavs Plass SMN har som formål å eie, drifte og utvikle eiendom. Selskapet kjøpte eiendommen St Olavs Plass 1 i Ålesund i oktober 2012. Bygget er på ca 3979 kvm over seks etasjer, hvorav en etasje under bakken. Bygget er oppført i 1907 og tilbygd i 1963 og 1996. Foruten SpareBank 1 SMN er Innovasjon Norge, Salmar Sales og Golden Energy Offshore Management leietakere i bygget.

Jernbanegata 19 SMN har som formål å eie, drifte og utvikle eiendommen i Verdal. Selskapet kjøpte eiendommen i september 2013. Bygget er på 2407 kvm over fire etasjer, hvorav en etasje under bakken. Bygget er oppført i 1983. Foruten SpareBank 1 SMN er Advokat Marcus Amdahl, Tannlege Kjetil Kroglund, Tannlege Otto Indgul og Tannlege Unni Walberg leietakere i bygget.

SpareBank 1 Bygget Trondheim eier, drifter og leier ut deler av eiendommen i Søndre gate i Trondheim. Deler av bygget leies ut til SpareBank 1 SMN som igjen fremleier til EiendomsMegler 1 Midt-Norge,

SpareBank 1 Markets, SpareBank 1 Bygget Trondheim og SpareBank 1 Regnskapshuset SMN. Selskapet driver et eget konferansesenter samt er ansvarlig for personalkantine og resepsjon ved hovedkontoret.

Samfunnsansvar (CSR)

Som stor regional bank lever SpareBank 1 SMN i nært felleskap med regionen. Helt siden stiftelsen av banken i 1823 har videreutvikling av samfunnet vi lever i stått sentralt i våre valg og disponeringer. Med lokal kunnskap og nærhet til kundene gjør vi vurderinger som i tillegg til økonomi og risiko baserer seg på et samfunnsperspektiv, og hvor vi arbeider tett med kunder og lokalsamfunn for å utvikle gode virksomheter og gode levevilkår.

Hensynet til samfunnet er integrert i alle deler og på alle nivå i vår virksomhet, herunder de momenter som berøres av Regnskapslovens § 3-3 som omhandler menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, sosiale forhold, ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon. Slik sikrer vi at etikk, miljø og viktige samfunnsspørsmål til en hver tid står på dagsorden.

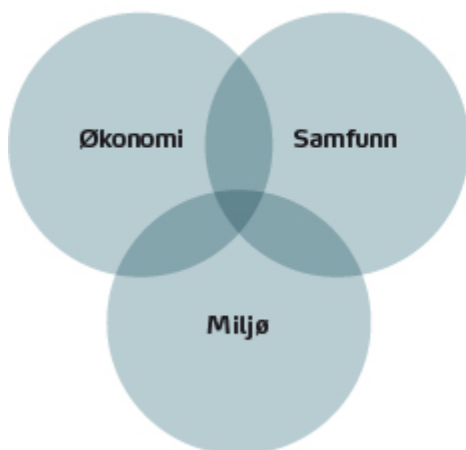
Gjennom bankens gavefond har vi i en årrekke tilbakeført midler til regionen vi er en del av. Vi kan nevne stipend til talenter innen kunst og idrett, støtte til lokale lag og organisasjoner, trivselstiltak i nærmiljøer og bidrag til næringsutvikling i Trøndelag og på Nordvestlandet.

I utviklingen av regionen er det viktig med et aktivt samarbeid mellom forskning, utvikling, utdanning og næringsliv. SpareBank 1 SMN bruker hvert år betydelige ressurser på å stimulere til nyskaping samt å koble industri, næringsliv og kunnskap. Samarbeidet med NTNU, NTE, Sintef i Trondheim, iKuben i Molde og Høgskolen i Ålesund er sentralt i dette arbeidet.

Den tredelte bunnlinje

Solid bankdrift skaper fundament for samfunnsansvarlig utvikling. Vi søker å finne en god balanse mellom økonomi, samfunn og miljø. Under hvert tema har vi definerte nøkkelområder hvor det er utviklet spesifikke tiltak.

Struktur for vår tenking omkring samfunnsansvar

Økonomi

Strategier og planverk
Økonomiske nøkkeltall
Etikk og lønverk
Forhold til elere
Risikohåndtering

Samfunn

Organisasjon/ansatte
Kunder/marked
Leverandører
Samfunnsengasjement
Teknologi/sikkerhet

Miljø

Ressursbruk
Innkjøpspolicy
Energi
Forurensing
Avfallshåndtering

Status 2008 - 2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Strategi/økonomi						
Konsernstrategi	Oppdatert	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreutviklet
Utvikle CSR-strategi	Etablert	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreutviklet
Resultat før skatt (mill)	778	1.147	1.282	1.279	1.355	1.758
Forvaltningskapital (mill)	84.670	84.541	97.992	101.455	107.919	115.630
Egenkapitalavkastning	11,9 %	16,2 %	14,6 %	12,8 %	11,7%	13,30 %
Kjernekapitaldekning	8,10 %	10,40 %	10,90 %	10,43 %	11,34%	13,00 %
Antall utstedte egenkapitalbevis (mill)	82,41	82,78	102,74	102,76	129,83	129,83
Børskurs per 31.12	38,07	45,06	49,89	36,31	34,80	55,00
Børsverdi (mill) per 31.12.	1.750	3.749	5.124	3.731	4.518	7.141
Direkte avkastning	5,10 %	4,60 %	5,60 %	5,10 %	4,30%	3,20 %
Antall eiere	9.123	9.500	9.654	9.532	9.749	8.741
Kjennskap på minst 90 % til bankens etiske regelverk	96 %	96 %	96 %	96 %	96 %	96 %
Samfunn/sosiale forhold						
Antall årsverk	775	805	793	794	819	758
Sykefravær	3,84 %	4,22 %	4,00 %	4,00 %	4,60 %	4,08 %
Andel kvinner	51,5 %	51,5 %	51,0 %	52,0 %	51,90 %	51,00 %
Andel kvinner i ledende stillinger	26 %	28 %	28 %	27 %	28,70 %	31,60 %
Gjennomsnittsalder	45 år	45 år	46 år	46 år	46 år	46 år
Ansattes tilfredshet (ATI)	75	75	I/T	715*	730*	756*
Avtale om inkluderende arbeidsliv	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
Strategi for livsfasepolitikk	Videreført	Videreutviklet	Videreutviklet	Videreført	Videreført	Videreført
Program for lederutvikling	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Ikke gjennomført	Ikke gjennomført
Antall kontorer	56	56	54	54	51	50
Antall kunder	192.000	194.000	194.500	196.500	200.900	201.500
Andel nettbankkunder	54 %	57 %	73 %	81 %	95 %	95 %
Andel elektroniske regningsbetalinger	91 %	92 %	99 %	99 %	99 %	99 %
Andel tildelt kultur	22 %	24 %	22 %	24 %	17 %	21 %
Andel tildelt idrett	16 %	20 %	23 %	23 %	21 %	15 %
Andel tildelt humanitært arbeid	6 %	4 %	6 %	6 %	12 %	5 %
Andel tildelt næringsutvikling	56 %	52 %	43 %	38 %	35 %	59 %
Miljø						
Innkjøp av papir (tonn) **	46,50	35,90	39,10	35,70	35,76	35,80
Energiforbruk (kwh)	6.193.000	6.580.000	7.004.400	6.900.500	6.135.000	6134 600
Antall flyreiser	3.984	3.585	3.816	3.910	3.524	3.517
Returordning av teknologisk avfall (tonn)	5,30	2,90	3,43	3,40	3,25	3,1
Kildesortering	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
Returordning skrivere og tonere	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
Antall videokonferanserom	3	6	6	8	10	10
Strategi/handlingsplan for energi og miljø i nytt hovedkontor	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
Antall kontor sertifisert som Miljøfyrtårn	I/T	1	1	2	4	4

* Nytt system for organisasjonsanalyse fra 2011

** Papirforbruket har en svak økning fra 2012 til 2013 pga. økt kundemasse.

Etikk

Konsernets virksomhet er avhengig av tillit fra kunder, offentlige myndigheter og samfunnet for øvrig. SpareBank 1 SMNs ansatte skal kjennetegnes ved at de har en høy etisk standard. Dette innebærer at hver enkelt, i enhver sammenheng der vi identifiseres med bedriften, skal vise en adferd som oppfattes som tillitvekkende, ærlig og redelig og som er i henhold til de normer, regler og lover som gjelder i samfunnet.

SpareBank 1 SMN skal gi saklig og riktig informasjon på en ærlig, redelig og åpen måte om bankens virksomhet og tjenester.

SpareBank 1 SMN har lagt opp til følgende formaliserte og gjentakende gjennomgang av bankens etiske retningslinjer overfor konsernets ansatte, og slik at dette til sammen skal utgjøre det formelle rammeverktøyet for den praktiske adferd hos samtlige av bankens ansatte:

- de etiske retningslinjene er en del av personalhåndboken, og derav en del av ansettelsesavtalen
- de etiske retningslinjene gjennomgås, med tilhørende eksempler og diskusjon for alle nyansatte
- etikk inngår som en obligatorisk modul i bankens elektroniske læringshus og alle ansatte må bestå denne testen hvert tredje år

Organisasjon og ansatte

SpareBank 1 SMN skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass for medarbeidere i alle aldersgrupper og livsfaser. Banken legger til rette for at balansen mellom jobb, hjem og fritid oppleves som god for alle medarbeidere. Vi vil også bidra til at våre ansatte opprettholder en god helse gjennom å stimulere til fysisk aktivitet. Hensikten med dette er en tro på at medarbeidere som har fått tilrettelagt for sine behov yter bedre, til beste for seg selv og bedriften.

SpareBank 1 SMN har et forholdsvis lavt sykefravær, 4,08 prosent i 2013, og vi antar noe av dette kan tilskrives motiverte medarbeidere som har utfordrende og stimulerende oppgaver samtidig som mange holder seg i god fysisk form gjennom ulike former for aktivitet.

Vi har en god balanse mellom kjønn og aldersgrupper. Banken arbeider med å øke andelen kvinner i ledende stillinger. Andelen kvinnelige ledere var 31,6 prosent i 2013, mot 28,0 i 2012.

Konsernet har etablert et robust rammeverk på organisasjonsområdet:

- personalhåndbok, HMS-håndbok, IA-avtale
- interne avtalefestede utvalg; kontaktutvalg, ansettelsesutvalg, forhandlingsutvalg
- etiske retningslinjer, rutine for bekymringsmeldinger, rutine for konflikthåndtering
- introduksjonsprogram og nyansattesamlinger
- målrettet kompetanseutvikling gjennom rådgiverskole og læringshus
- rammeverk for utviklingssamtaler
- årlig medarbeiderundersøkelse og oppfølging av denne
- livsfasepolitikk

For å fremme bedre helse, økt motivasjon og trivsel har konsernet etablert prosjektet BedreForm. Prosjektet

er en målrettet satsing på å motivere ansatte til å øke sin fysiske aktivitet.

Korrupsjon og interne misligheter

Korrupsjon defineres som det å gi/tilby eller kreve/motta/akseptere en utilbørlig fordel i anledning stilling, verv eller oppdrag.

Interne misligheter omfatter handlinger hvor en medarbeider, vikar, tillitsvalgt eller medlem av styrende organer i SpareBank 1 SMN bevisst og uberettiget begår handlinger som fører til vinning eller økonomisk fordel for seg selv eller andre. Dette kan foregå på ulike måter eksempelvis ved underslag, tyveri, dokumentfalsk, økonomisk utroskap, bedrageri, salg av informasjon eller tilbakeholdelse av informasjon. Uregelmessigheter kan omfatte overtredelse av gjeldende instruks, etiske regler, retningslinjer, fullmakter eller avtaler.

Konsernets sanksjonssystem skal sikre ensartede reaksjoner, rapportering, arkivering og oppfølging av kritikkverdige forhold blant ansatte på tvers av konsernet. Målet med sanksjonssystemet er å ha et effektivt regelsett som sikrer etterlevelse av fastsatte handlingsnormer og som samtidig ivaretar medarbeidernes rettssikkerhet.

Varsling av korrupsjon og andre misligheter i en virksomhet betegnes gjerne som *whistleblowing*. Alle har et samfunnsansvar og bør si ifra om straffbare handlinger. SpareBank 1 SMN har høy bevissthet rundt dette tema og bidrar med forebygging og avdekking av eventuelle tilfeller samt foretar utredninger ved mistanke om misligheter eller uregelmessigheter.

Hvitvasking og terrorfinansiering

SpareBank 1 SMN arbeider systematisk med å avdekke og bekjempe økonomisk kriminalitet. Kjenn din kunde-prinsippet er i ny hvitvaskingslov utvidet til å omfatte både kjenn din kunde og kjenn din kundes forretning. Det betyr at vi som finansinstitusjon skal kjenne til hvilke transaksjoner det er vanlig for denne kunden å foreta for å kunne avdekke uvanlige/mistenkelige transaksjoner. Kravene til finansinstitusjoner er skjerpet på legitimasjons- og kundekontroll samt registrering av opplysninger om kunden.

Myndigheter, kunder og konkurrenter skal ha tillit til SpareBank 1 SMNs profesjonalitet og redelighet. Gjennom årvåkenhet i alle ledd i organisasjonen gir vi vårt bidrag til at produkter og tjenester ikke utnyttes til gjennomføring av kriminalitet, herunder hvitvasking og terrorfinansiering. Blant annet er vi pålagt å utrede alle mistenkelige transaksjoner. Disse håndteres i eget system og rapporteres etter egne kriterier til Økokrim.

Som rapporteringspliktig finansinstitusjon er SpareBank 1 SMN pålagt å foreta en konkret gjennomgang av risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til vår virksomhet. Risikoanalysen revideres årlig. For året 2013 anses risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering mot SpareBank 1 SMN å være på nivå lav/moderat med de rutiner og tiltak banken har etablert. De interne rutinene sikrer at SpareBank 1 SMN oppfyller alle relevante regelverk knyttet til tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, og alle rutiner er utarbeidet på bakgrunn av en konkret risikobasert gjennomgang av virksomheten.

SpareBank 1 SMN har i henhold til lovverket utpekt en hvitvaskingsansvarlig i konsernledelsen. Daglig sentral utøvelse av funksjonen og tilhørende rapportering skjer i sikkerhetsavdelingen. Banken har for øvrig etablert en egen intern hvitvaskingsgruppe med ansatte fra alle relevante kundesegmenter og fagområder.

Alle medarbeidere skal etter fast intervall gjennomføre obligatorisk e-læring om hvitvasking og terrorfinansiering. I 2013 har 237 medarbeidere gjennomført e-læring. Sikkerhetsavdelingen har gjennomført tolv foredrag for til sammen ca. 300 ansatte som en del av opplæringen for å motvirke ulike former for økonomisk kriminalitet.

Miljø

Konsernet gjennomfører tiltak som skal bidra til å redusere forbruk av energi, papir og andre ressurser. Videre reduserer vi ressurskrevende reisevirksomhet ved å erstatte reiser med videokonferanser. Håndtering av teknologisk avfall og innkjøp av miljøvennlige løsninger har også høy oppmerksomhet. Banken arbeider kontinuerlig for å sikre riktige innkjøp av teknologisk utstyr der vi legger energi og miljøkrav inn som spesifikke vurderingskriterier. Dette er forankret i en egen innkjøpsveileder og våre handlingsplaner for Miljøfyrtårn.

Alt teknologisk utstyr håndteres som spesialavfall og leveres i en godkjent miljøreturordning. Det ble i 2013 returnert tre tonn teknologisk avfall. Økt bruk av elektroniske arbeidsprosesser, hvorav innføring av nye kopi- og printløsninger har redusert papirforbruket. Bruk av elektroniske arbeidsprosesser øker, noe som stiller større krav til sikkerhet og personvern. Følgende tiltak gjennomføres for å sikre fokus og kompetanse på sikkerhet:

- jevnlig interne kurs i sikkerhet
- gjennomført nasjonale sikkerhetsøvelser (katastrofeøvelser)
- gratis programvare for sikkerhet til våre kunder
- opplæring av eldre brukere for sikker bruk av nettbank og mobilbank

SpareBank 1 SMN foretok 3517 reiser i løpet av 2013 mot 3524 reiser i 2012. Til tross for økt kundeaktivitet samt bankens engasjement i utvalg og prosjekter i regi av SpareBank 1-alliansen, er reiseaktiviteten med fly redusert. Bruk av videokonferanser, telefonkonferanser og digitale verktøy for samhandling og kunnskapsdeling er hovedårsakene til redusert reiseaktivitet. Vi oppfordrer også ansatte til å reise kollektivt eller helst sykle eller gå til og fra arbeid.

Meget lavt energiforbruk i hovedkontoret

SpareBank 1 SMN flyttet inn i nytt hovedkontor høsten 2010. Våre målsetninger for energi og innemiljø var ambisiøse. Målet for energidelen i kontordelen var 85 kWh per kvm per år. Målsetningen ble oppfylt med god margin allerede første driftsår. Energiforbruket på kontordelen har etter tre års drift stabilisert seg på 77 kWh per kvm, noe som er langt under myndighetskravene på 144 kWh per kvm. Innsparingene på driftskostnadene er derfor betydelige. Våren 2012 flyttet vårt kontor på Steinkjer inn i nytt bygg hovedsakelig bygd etter samme energiprinsipper som hovedkontoret. Dette bygget har også et meget lavt energibehov. Årsakene til det lave energiforbruket er mange og sammensatte, men de viktigste faktorene er:

- en godt isolert og tett bygningskropp
- et svært energieffektivt ventilasjonssystem
- et godt styrings- og driftsoppfølgingssystem
- organisering av arbeidsplassen og oppfølging fra byggets brukere

Det arbeides med energireducerende tiltak på alle kontorer som er under miljøsertifisering.

Miljøfyrtårn

SpareBank 1 SMN har valgt å sertifiseres som Miljøfyrtårn. Miljøfyrtårn er en nasjonal sertifiseringsordning i privat og offentlig sektor. Vi sertifiseres etter reglene om hovedkontormodell. Ved utgangen av 2013 er hovedkontoret i Trondheim og kontorene i Ålesund, Stjørdal og Steinkjer sertifisert. Våre datterselskap SpareBank 1 Finans Midt-Norge og SpareBank 1 Bilplan er også sertifisert. Dette innebærer at kontorer hvor ca. 600 ansatte har sitt daglige virke er sertifisert innen områdene arbeidsmiljø, innkjøp/materialbruk, energi, transport, avfall, utslipp og estetikk. Kontorene i Verdal, Inderøy og Snåsa er meldt opp til sertifisering i første kvartal 2014. I 2014 fortsetter sertifiseringen av sju kontor og vi starter opp arbeidet med ytterligere 15 kontor. SpareBank 1 SMN er også medlem av Grønt Punkt Norge.

SpareBank 1 SMN og gavearbeidet

Bidrag til samfunnet skal være allmennyttig og komme flest mulig til gode. Vi legger betydelig vekt på at våre bidrag skal bygge, støtte og utvikle landsdelen. For å kunne skape nye verdier og gjøre landsdelen til et attraktivt sted å bo bidrar vi både med kompetanse og kapital.

- Vi jobber prosessorientert for at personer, ideer og ressurser bringes sammen i en symbiose som bidrar til verdiskaping.
- Vi tilfører kapital til aktivitet som fremmer samfunnsmessige målsettinger.

Vi stiller de samme etiske og miljømessige krav til våre samarbeidspartnere som oss selv. I prosesser og ved tildelinger av noe omfang, etableres skriftlige avtaler for å sikre at våre samfunnsmessige krav blir etterlevd. Våre hovedsatsingsområder er følgende:

Næringsutvikling:

- innovasjon og nyskaping
- kompetanseoverføring til regionens næringsliv
- bidra til å utvikle infrastruktur
- utvikle entreprenørskap
- starthjelp ved nyetableringer (såkorn- og venturekapital)

Kultur/idrett:

- kultur-, idrett-, helse-, miljø-, etikk og humanitære formål
- særskilt satsing mot barn og ungdom
- bidra til å styrke regionens identitet og historiske grunnlag basert på Olavstradisjonen (Olavsarven)
- bidra til å stimulere talenter, ungdom og ildsjeler både innenfor kultur- og idrettsområdet, blant annet gjennom Tæl-stipendet

SpareBank 1 SMNs gavearbeid utbetalte i 2013 ca 50 millioner kroner til samfunnsnyttig virksomhet.

Styring og ledelse

SpareBank 1 SMN tufter sin virksomhet på kortrelste beslutninger, og styrker sin selvstendighet ved å være alliansepartner i SpareBank 1.

Konsernledelsen

Finn Haugan (1953)

Konsernsjef

Siviløkonom fra BI (1977).

Tiltrådte som administrerende direktør i SpareBank 1 SMN i 1991. Endret tittel til konsernsjef i 2010. Tidligere ansatt i Fokus Bank i 13 år, hvorav siste to år som viseadministrerende direktør.

Styreleder i BN Bank, nestleder i Finans Norge (FNO) og styremedlem i Sparebankforeningen. Styremedlem i SpareBank 1 Gruppen, NETS og Bank 1 Oslo Akershus.

Styreleder i Fotograf Schrøders Stiftelse og Foto Schrøder samt leder av Direksjonen i Selskabet for Trondhjems Bys Vel.

Vegard Helland (1975)

Konserndirektør Næringsliv

Siviløkonom fra Handelshøyskolen i Bodø (1999), Autorisert Finansanalytiker fra NHH (2007).

Ansatt i SpareBank 1 SMN siden 2003 og har primært jobbet med konsernkunder. Leder for næringslivsdivisjonen fra august 2010. Leder for konsernkredittutvalget i SpareBank 1 SMN siden 2007. Tidligere erfaring fra KPMG samt Senter for havbruk og fiskeri.

Styreleder i SpareBank 1 Finans Midt-Norge og styremedlem i SpareBank 1 Gruppen Finans, Conecto og Mavi XV. Varamedlem i styret i SpareBank 1 SMN Card Solutions.

Kjell Fordal (1957)

Konserndirektør Finans

Siviløkonom fra BI (1981) samt Master of Management BI (2004).

Ansatt i SpareBank 1 SMN i 1982.

Styreleder i SpareBank 1 Regnskapshuset SMN, SpareBank 1 SMN Pensjonskasse, SpareBank 1 Næringskreditt, SpareBank 1 Boligkreditt og Prøven Eiendom. Styremedlem i SpareBank 1 Markets, SpareBank 1 Kredittkort, SpareBank 1 SMN Invest, SpareBank 1 SMN Kvartalet, BN Boligkreditt og Bolig- og Næringskreditt.

Tina Steinsvik Sund (1970)

Konserndirektør Digital forretning og HR

Sivilingeniør, Industriell Økonomi fra NTH (1995), MBA fra INSEAD, Frankrike (2000).

Ansatt i SpareBank 1 SMN i 2006. Tidligere ansatt i Accenture og Intel Capital.

Styreleder i SpareBank 1 SMN Invest, SpareBank 1 SMN Card Solutions og SpareBank 1 Bygget Trondheim. Styremedlem i ProVenture Seed og Argentum Fondsinvesteringer.

Wenche Margaretha Seljeseth (1964)

Konserndirektør Produkt, prosesser og produksjon

Jurist fra Universitetet i Oslo (1996). Bachelor of Business Administration fra BI (2002).

Ansatt i SpareBank 1 SMN i 2008. Tiltrådte stillingen som konserndirektør i 2011. Erfaring fra ulike lederstillinger i Vital Forsikring og Gjensidige.

Styremedlem i SpareBank 1 Forsikring, Sparebank 1 Skadeforsikring, SpareBank 1 Bilplan, Allegro Finans og Brannstasjonen SMN.

Svein Tore Samdal (1971)

Konserndirektør Kontorer

Cand. Polit. fra NTNU (1999).

Ansatt i SpareBank 1 SMN i 2013. Har vært i ledende funksjoner i EiendomsMegler 1 Midt-Norge siden han startet i 2006. Tidligere landslagssjef for langrenn damer i Norges Skiforbund fra 2001-2006.

Styreverv i Aktimed Nord-Trøndelag, Retro, Lounge og KG Treningssenter.

Styret

Kjell Bjordal (1953) styreleder

Siviløkonom fra NHH (1976), 1. avdeling jus og AMP Wharton Business School (1989). Medlem av styret siden 2007.

Selvstendig virksomhet.

Erfaring som adm. direktør i EWOS-Gruppen og leder fôrdivisjonen i Cermaq, økonomidirektør og konsernsjef i Glamox Gruppen, administrerende direktør i NorAqua samt direktør Trøndelag Teater. Styreleder i Axess, Brødrene Dyrøy, Norsk Landbrukskjemi samt Florvaag Bruk Holding, styremedlem i Entra Eiendom og Pharmaq.

Deltatt på 17 av 17 styremøter i 2013.

Bård Benum (1962) nestleder

Sivilingeniør fra NTNU (1987).

Styremedlem siden mars 2009.

Konsernsjef i Powel. Erfaring fra ledende stillinger i Norsk Hydro, Statoil, Reitangruppen. Administrerende direktør i Cresco 1998-2000 og Vital Forsikring 2001-2007.

Deltatt på 16 av 17 styremøter i 2013.

Paul E. Hjelm-Hansen (1962)

MBA fra Universitetet i Denver, USA (1988), Autorisert Europeisk Finansanalytiker (AFA) fra NHH (1996) og Autorisert Porteføljeforvalter (Norske Finansanalytikeres Forening/NHH 2001).

Medlem av styret og leder av revisjonsutvalget siden 2008. Leder av risikoutvalget siden 2013.

Privat investor og selvstendig næringsdrivende innen rådgivning. Har hatt stillinger som finansanalytiker, porteføljeforvalter i Christiania Bank og Kreditkasse og Fokus Bank samt finanssjef og finansdirektør i henholdsvis Bachke & Co og Det norske oljeselskap.

Styreleder i Arild og Emilie Bachkes Fond, Trondhjems Kunstforenings legatstyre og Generalkonsul Adolf Øiens Donationsfond. Styremedlem i Bachke & Co.

Deltatt på 17 av 17 styremøter i 2013.

Arnhild Holstad (1963)

Cand.mag. og journalist.

Medlem av styret siden 2010.

Kommunikasjonssjef i Statskog siden 2007. Politisk rådgiver i Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2005-2007. Prosjektleder i Olav Duun Innovasjon 2003-2005. Journalist i Namdalsavisa 1991-2003. Flyktningekonsulent i Aukra kommune 1988-1989. Lærer på Oppegård vg. skole 1987-1988.

Styremedlem i NTE Holding.

Deltatt på 17 av 17 styremøter i 2013.

Aud Skrudland (1959)

Veterinær fra NVH (1984). Spesialist på fiske sykdommer. Videreutdanning innen markedsføring og offentlig rett.

Medlem av styret siden 2010.

Ansatt som spesialinspektør i Mattilsynets regionkontor i Steinkjer. Arbeidserfaring fra oppdrettsnæringen innen fiskehelse og produktutvikling, markedsføring og salg av legemidler til fisk.

Medlem av programstyret for Havbruk i Norges Forskningsråd. Tidligere medlem av kommunestyre og formannskap i Averøy kommune, styret i Romsdal Fellesbank, kontrollkomiteen og representantskapet i SpareBank 1 SMN.

Deltatt på 16 av 17 styremøter i 2013.

Morten Loktu (1960)

Sivilingeniør NTH (1984).

Medlem av styret siden 2013.

Områdedirektør for Statoils produksjon- og utviklingsaktivitet utenfor Midt-Norge. Begynte i Statoil i 1985 og har i perioden hatt ulike stillinger innen bl.a. forskning og utvikling. Ansvar for teknologiorganisasjonen i Statoil 2000-2002. Senior Vice President for forskning og utvikling i Statoil 2005-2010.

Konsernsjef i SINTEF-gruppen 2002-2004. Tidligere styremedlem og styreleder i NTNU, styremedlem i RBK.

Deltatt på 8 av 12 styremøter i 2013.

Venche Johnsen (1952)

Diverse utdanning gjennom Bankakademiet og på høyskolenivå.

Medlem av styret siden 2004.

Konserntillitsvalgt i Finansforbundet i SpareBank 1 SMN. 35 års praksis i ulike posisjoner i SpareBank 1 SMN.

Deltatt på 16 av 17 styremøter i 2013.

Bente Karin Trana (1959)

Siviløkonom (1984), div. etterutd. NTNU (1996, 2009), Forsvarets høyskole (2002).

Varamedlem av styret siden 2010. Fast møtende.

Avdelingsdirektør Statens Vegvesen siden 2001, tidligere administrasjonssjef og konst. vegsjef i Statens Vegvesen Nord-Trøndelag. 13 års erfaring med ansvar innen prosjektstyring fra Aker Verdal og Aker Engineering. Erfaring fra Høgskolen i Nord-Trøndelag samt Norges Eksportråd i Milano. Styreleder STAS i Steinkjer. Nestleder Forsvarets høgskoleforening i Oslo.

Deltatt på 14 av 17 styremøter i 2013.

Jan Gunnar Kvam (1947)

Diverse utdanning gjennom Bankakademiet.

Varemedlem av styret siden 2004. Fast møtende varamedlem for ansatte.

Nestleder i Finansforbundet i SpareBank 1 SMN. 43 års praksis i ulike posisjoner i SpareBank 1 SMN.

Deltatt på 16 av 17 styremøter i 2013.

Tillitsvalgte

Representantskapet

Medlemmer valgt av egenkapitalbeviserne	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Alf E. Erevik	Hønefoss	210.248
Arne Lorentsen	Trondheim	160.367
Asbjørn Tronsgård	Sunnalsøra	37.222
Anne-Brit Skjetne	Levanger	3.972.032
Berit Tiller	Trondheim	877
Erik Sture Larre	Oslo	1.135.193
Gunnar Heglund	Trondheim	825.931
Jorunn Skjermo	Trondheim	0
Lars Bjarne Tvete (nestleder)	Trondheim	1.600
Marit Collin	Trondheim	3.555
Odd Reitan	Trondheim	0
Olav Revhaug	Oslo	0
Stig Jakobsen	Angvik	21.991
Thor Arne Falkanger	Trondheim	209.255
Thor Christian Haugland	Stavanger	234.777
Torgeir Svae	Oslo	2.736.435
Widar Slemdal Andersen	Rælingen	13.886

Medlemmer valgt av innskyterne	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Anne Lise Aunaas	Trondheim	0
Jan-Yngvar Kiel	Bosberg	0
Leif Helge Kongshaug	Averøy	0
Marit Dille	Abelvær	2.000
Randi Bakken	Trondheim	0
Randi Borghild Dyrnes (leder)	Molde	0
Aage Rostad	Verdal	2.494
Ingunn Kjeldstad	Levanger	0

Medlemmer valgt av fylkestingene	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Anne Sophie Hundstad	Trondheim	0
Elin Agdestein	Steinkjer	0
Gunn Iversen Stokke	Buvik	0
Hans Martin Storø	Lund	5.179
Jonny Meland	Sunnalsøra	0
Torgeir Dahl	Molde	0
Torhild Aarbergsbotten	Brekstad	0
Trine Hallem	Verdal	0

Medlemmer valgt av ansatte	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Alvhild Skogmo Jensen	Namsos	2.000
Ann Kristin Leirvik Sletnes	Torvikbukt	3
Ellinor Finserås	Trondheim	601
Greta Rønning	Trondheim	0
Gunn Lerstad Brenne	Ekne	5.836
Inge Lindseth	Trondheim	25.119
Rolf Bratlie	Trondheim	0
Oddbjørn Kulseth	Stjørdal	7.293
Hege Karina Bøe	Molde	1.560
Randi Selnes Herskedal	Fræna	8.343

Styret

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Kjell Bjordal, leder	Molde	100.000
Bård Benum, nestleder	Trondheim	0
Arnhild Holstad	Namsos	0
Aud Skrudland	Averøy	1.765
Morten Loktu	Trondheim	0
Paul E. Hjelm-Hansen	Trondheim	49.219
Venche Johnsen	Trondheim	24.716
Bente Karin Trana (varamedlem)	Steinkjer	0
Jan Gunnar Kvam (varamedlem)	Trondheim	16.245
Pål Hofstad (varamedlem)	Verdal	0
Randi Sollie Denstad (varamedlem)	Rissa	0

Kontrollkomiteen

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Terje Lium	Trondheim	0
Anders Lian	Trondheim	0
Terje Ruud	Trondheim	0

Valgkomiteen

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Lars Bjarne Tvete	Trondheim	1.600
Jonny Meland	Sundalsøra	0
Marit Dille	Abelvær	2.000
Alvhild Skogmo Jensen	Namsos	2.000

* Antall egenkapitalbevis per 31. desember 2013 inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående, selskaper man kontrollerer og selskaper man er valgt på vegne av

Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 SMN omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter og legger grunnlaget for langsiktig verdiskaping til det beste for egenkapitalbeviserne, ansatte og samfunnet forøvrig.

SpareBank 1 SMN avlegger i samsvar med regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 23. oktober 2012 en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse.

Regnskapslovens § 3-3b, 2. ledd

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan regnskapslovens § 3-3b annet ledd er dekket i SpareBank 1 SMN. Nummereringen under gjengir nummereringen i paragrafen.

Redegjørelsen for prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring etter første ledd skal minst inneholde følgende opplysninger:

1. "En angivelse av anbefalinger og regelverk om foretaksstyring som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge": Prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 SMN er basert på norsk lov og konsernet følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse, NUES, så langt det passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Det henvises ellers til redegjørelsens punkt 1, Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse, for en nærmere beskrivelse.
2. "Opplysninger om hvor anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1 er offentlig tilgjengelige": Anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse er tilgjengelig på nues.no.
3. "En begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1": Eventuelle avvik fra anbefalingen er kommentert under redegjørelsen for hvordan anbefalingen etterleves nedenfor.
4. "En beskrivelse av hovedelementene i foretakets, og for regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap eventuelt også konsernets, systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen": Det henvises til punkt 10 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor for en beskrivelse av internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen.
5. "Vedtaksbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5": Det henvises til punkt 6 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor for en beskrivelse av SpareBank 1 SMN sin etterlevelse.
6. "Sammensetningen til styre, bedriftsforsamling, representantskap og kontrollkomité; eventuelle arbeidsutvalg for disse organene, samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruksjer og retningslinjer for organenes og eventuelle utvalgs arbeid": Se punktene 6, 7, 8 og 9 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor.
7. "Vedtaksbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer": Se redegjørelsen

for anbefalingens punkt 8 nedenfor.

8."Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis": Se punkt 3 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan de 15 punktene i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 23. oktober 2012 er fulgt opp i SpareBank 1 SMN.

Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

(Anbefalingens pkt. 1)

Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og hvordan denne etterlevs i SpareBank 1 SMN.

Anbefalingen gjelder så langt det passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Eventuelle avvik er det redegjort for i teksten nedenfor.

SpareBank 1 SMN har vedtatt en egen policy for eierstyring og selskapsledelse, og legger vekt på å videreutvikle sin policy innenfor rammen av aktuelle lover og i tråd med de anbefalinger som kommer fra ledende miljøer.

Banken skal gjennom sin eierstyring og selskapsledelse sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at dens uttalte mål og strategier blir nådd og realisert. God virksomhetsstyring i SpareBank 1 SMN omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som banken styres og kontrolleres etter for å sikre eiernes, innskytternes og andre gruppers interesser i banken. Banken følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse så langt det passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Anbefalingen er tilgjengelig på nues.no.

Banken har særlig vektlagt:

- en struktur som sikrer målrettet og uavhengig styring og kontroll
- systemer som sikrer måling og ansvarliggjøring
- en effektiv risikostyring
- fullstendig informasjon og effektiv kommunikasjon
- likebehandling av egenkapitalbeviserne og balansert forhold til øvrige interessegrupper
- overholdelse av lover, regler og etiske standarder

Medarbeiderne i SpareBank 1 SMN skal kjennetegnes ved at de har en høy etisk standard. Dette innebærer at de ansatte skal vise en adferd som oppfattes som tillitvekkende, ærlig og redelig og som er i henhold til de normer, regler og lover som gjelder i samfunnet i de tilfeller de ansatte identifiseres med bedriften.

SpareBank 1 SMN sine etikkregler omhandler blant annet habilitet, forhold til kunder, leverandører og konkurrenter, verdipapirhandel, innsideregler og relevante privatøkonomiske forhold. Dette regelverket gjelder for alle ansatte og tillitsvalgte i styrende organer.

Alle ansatte og tillitsvalgte i SpareBank 1 SMN er i henhold til eksterne krav og interne retningslinjer pålagt taushetsplikt om den informasjonen de i sitt arbeid får kjennskap til om konsernets eller kundens forhold.

Denne taushetsplikten gjelder ikke bare overfor utenforstående, men også overfor medarbeidere som ikke har tjenstlig behov for de aktuelle opplysningene i sitt arbeid. Videre skal ingen medarbeidere i SpareBank 1 SMN, via datasystemene eller på annen måte, aktivt søke opplysninger om andre medarbeidere eller kunder når det ikke er nødvendig for vedkommendes arbeid. SpareBank 1 SMN sine etikkregler slår fast at en medarbeider straks skal informere sin overordnede eller andre kontaktpersoner som er definert i egen varslingsrutine dersom han eller hun får kunnskap om forhold som er i strid med gjeldende lover og regler eller vesentlige brudd på interne bestemmelser. Ansatte som varsler om kritikkverdige forhold i samsvar med interne rutiner skal ikke utsettes for belastning som følge av varslingen.

SpareBank 1 SMN ønsker å medvirke til en bærekraftig samfunnsutvikling gjennom ansvarlig forretningsdrift og dette innebærer mellom annet å ivareta hensynet til etikk, miljø og sosiale forhold. SpareBank 1 SMN har derfor utarbeidet en egen strategi for forvaltning av bankens samfunnsansvar (CSR).

Samfunnsansvar er en integrert del av bankens virksomhet og ansvaret uttrykkes gjennom de strategier, tiltak og aktiviteter banken planlegger og gjennomfører. Samfunnsansvaret kommer til uttrykk gjennom hvordan vi forvalter de ressurser vi disponerer og vår dialog med ansatte, eiere, kunder, lokalsamfunn og øvrige interessenter. I tillegg er det etablert en innkjøpsstrategi som beskriver det etiske rammeverket, krav til leverandører og hvilke kriterier banken legger til grunn ved innkjøp.

Det vises ellers til eget kapittel om samfunnsansvar i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 1: Ingen

Virksomhet

(Anbefalingens pkt. 2)

SpareBank 1 SMN er et selvstendig finanskonsern i SpareBank 1-alliansen. Bankens visjon er å være den anbefalte banken. I henhold til vedtektene i SpareBank 1 SMN er formålet med virksomheten å fremme sparing ved å ta i mot innskudd fra innskyttere og å forvalte på trygg måte de midler som den rår over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker. Banken kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med den til enhver tid gjeldende lovgivning. Vedtektene i sin helhet finnes på bankens nettside.

Bankens forretningsidé er å yte finansiell rådgiving til privatpersoner, bedrifter og offentlig sektor i primært Nord- og Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal samt Sogn og Fjordane slik at de kan realisere sine mål gjennom investering, sparing, betaling og sikring av liv og verdier. I tillegg skal konsernet drive eiendomsmegling, kapitalforvaltning, leasing og regnskapsføring i de samme geografiske områder og til de samme kundegrupper.

Våre kunder skal oppfatte oss som nær og dyktig. Det betyr at vi skal være nær våre kunder gjennom personlig kontakt, at vi tar initiativ til å møte kunden med de beste rådene og produktene samt at vi skal være en aktiv støttespiller i regionen. Dyktig innebærer at vi skal tilby et bredt og tidsriktig produktspekter, ha medarbeidere med solid fagkompetanse og gode ferdigheter. Vi skal ha høy etisk standard i alt vi gjør og våre kunder skal oppleve at de får dekket sine behov for finansiell rådgivning og tjenester på en profesjonell og faglig måte.

Avvik fra anbefalingens pkt. 2: Ingen

Selskapskapital og utbytte

(Anbefalingens pkt. 3)

Styret foretar løpende en vurdering av kapital situasjonen i lys av selskapets mål, strategi og ønsket risikoprofil. SpareBank 1 SMN hadde per 31. desember 2013 en egenkapital på 11,2 milliarder kroner. Kjernekapitaldekningen per 31. desember 2013 var 13,0 prosent og ren kjernekapital var per 31. desember 2013 11,1 prosent.

For detaljert informasjon om kapitaldekningen, se egen note i årsrapporten, og for en nærmere omtale av reglene om kapitaldekning og hvilke prinsipper SpareBank 1 SMN legger til grunn for å vurdere kapitalbehovet, vises det til konsernets Pilar 3-rapportering som er publisert på smn.no samt kapitlet om risiko- og kapitalstyring i årsrapporten.

Utbytte

SpareBank 1 SMN sitt mål er å forvalte konsernets ressurser på en måte som gir egenkapitabeviserne en god, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene.

Årsoverskuddet vil bli fordelt mellom eierkapitalen (egenkapitalbeviserne) og grunnfondskapitalen (tidligere sparebankens fond) i samsvar med deres andel av bankens egenkapital.

SpareBank 1 SMN legger til grunn at opp til halvparten av eierkapitalens andel av overskuddet utbetales som utbytte, og tilsvarende at opp til halvparten av grunnfondskapitalens andel av overskuddet utbetales som gaver eller overføres til en Sparebankstiftelsen SMN. Dette forutsatt at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå. Ved fastsettelse av utbyttet blir det tatt hensyn til forventet resultatutvikling i en normalisert markedssituasjon, eksterne rammebetingelser og behov for kjernekapital. Det er bankens representantskap som fastsetter det årlige utbytte basert på forslag fra styret. Utbyttepolitikken er tilgjengelig på bankens hjemmeside.

Underskudd

Eventuelt underskudd dekkes ved forholdsmessig overføring fra grunnfondskapitalen, herunder gavefondet og den eierandelskapitalen som overstiger vedtektsfestet eierandelskapital, herunder utjevningfondet. Underskudd som ikke dekkes av dette, dekkes ved forholdsmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet, og dernest ved nedsettelse av vedtektsfastsatt eierandelskapital.

Erverv av egne egenkapitalbevis

Styret i SpareBank 1 SMN har fullmakt til å kjøpe egne egenkapitalbevis for inntil ti prosent av bankens eierandelskapital. Slike kjøp skal skje ved handel i verdipapirmarkedet via Oslo Børs. Den samlede beholdningen av egenkapitalbevis som banken eier og/eller har avtalepant i kan ikke overstige ti prosent av bankens eierandelskapital. Hvert egenkapitalbevis kan kjøpes til kurser mellom 1 og 200 kroner. Fullmakten er gyldig i 13 måneder fra vedtaket ble fattet i representantskapets møte 21. mars 2013.

Kapitalforhøyelse

Styrefullmakter til kapitalforhøyelser gis på bakgrunn av konkrete og definerte formål. Per 31. desember 2013 foreligger det ingen styrefullmakt til å foreta kapitalforhøyelse i SpareBank 1 SMN.

Avvik fra anbefalingens pkt. 3: Ingen

Likebehandling av aksjonærer og transaksjoner med nærstående

(Anbefalingens pkt. 4)

SpareBank 1 SMN har én egenkapitalbevisklasse. Gjennom vedtektene og i styrets og ledelsens arbeid legges det vekt på at alle egenkapitalbevisiere skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse. Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Banken forholder seg til finansieringsvirksomhetslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebank med egenkapitalbevis.

Ved forhøyelse av eierandelskapitalen skal eksisterende eiere ha fortrinnsrett med mindre særlige forhold tilsier at dette fravikes. Slik fravikelse vil i så fall bli begrunnet. SpareBank 1 SMN har ved ujevne mellomrom gjennomført ansatteemisjoner og slike kapitalforhøyelser er gjennomført i den hensikt å styrke ansattes eierskap til egen bank og interesse for bankens kapitalinstrument. En eventuell utøvelse av styrets fullmakt til erverv av egen egenkapitalbevis skal skje ved kjøp i verdipapirmarkedet via Oslo Børs.

Transaksjoner med nærstående

Styreinstruksen i SpareBank 1 SMN slår fast at et styremedlem ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for direkte eller indirekte å ha personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det samme følger av de etiske retningslinjene i SpareBank 1 SMN. Den enkelte plikter selv å påse at han eller hun ikke er inhabil i behandlingen av en sak. Styret skal godkjenne avtaler mellom banken og et styremedlem eller med konsernsjefen. Styret skal også godkjenne avtaler mellom banken og tredjemand, der et styremedlem eller konsernsjefen måtte ha en særlig interesse. Styremedlemmer skal på eget initiativ opplyse om enhver interesse den enkelte eller vedkommendes nærstående kan ha i avgjørelsen av et spørsmål. Med mindre styremedlemmet selv velger å fratre ved behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal styret beslutte om vedkommende skal fratre. Ved vurderingen skal det legges vekt på alle former for personlige, økonomiske eller andre interesser hos styremedlemmet og behovet for allmennhetens tillit til bankens virksomhet. Styrets vurderinger av habilitetsspørsmål skal protokolleres.

Avvik fra anbefalingens pkt. 4: Ingen

Fri omsettelighet

(Anbefalingens pkt. 5)

Bankens egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs med ticker MING og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 5: Ingen

Generalforsamling

(Anbefalingens pkt. 6)

Generalforsamling (representantskap)

En sparebank er i utgangspunktet en selveid institusjon. Styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene atskiller seg fra aksjeselskaper, jf. sparebanklovens § 7 om hvilke organer en sparebank skal ha – forstanderskap (representantskap), kontrollkomité og styre. Bankens øverste organ er representantskapet som er sammensatt av egenkapitalbeveiseiere, innskytere, ansatte og representanter fra det offentlige.

Representantskapet skal se til at banken virker etter sitt formål og i samsvar med lov, vedtekter og representantskapets vedtak.

Representantskapet har 43 medlemmer og 32 varamedlemmer med følgende representasjon:

- egenkapitalbeveiseiere: 17 medlemmer med 10 varamedlemmer
- fylkestingene i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal: 8 medlemmer med 8 varamedlemmer
- innskytere: 8 medlemmer og 8 varamedlemmer
- ansatte: 10 medlemmer med 6 varamedlemmer

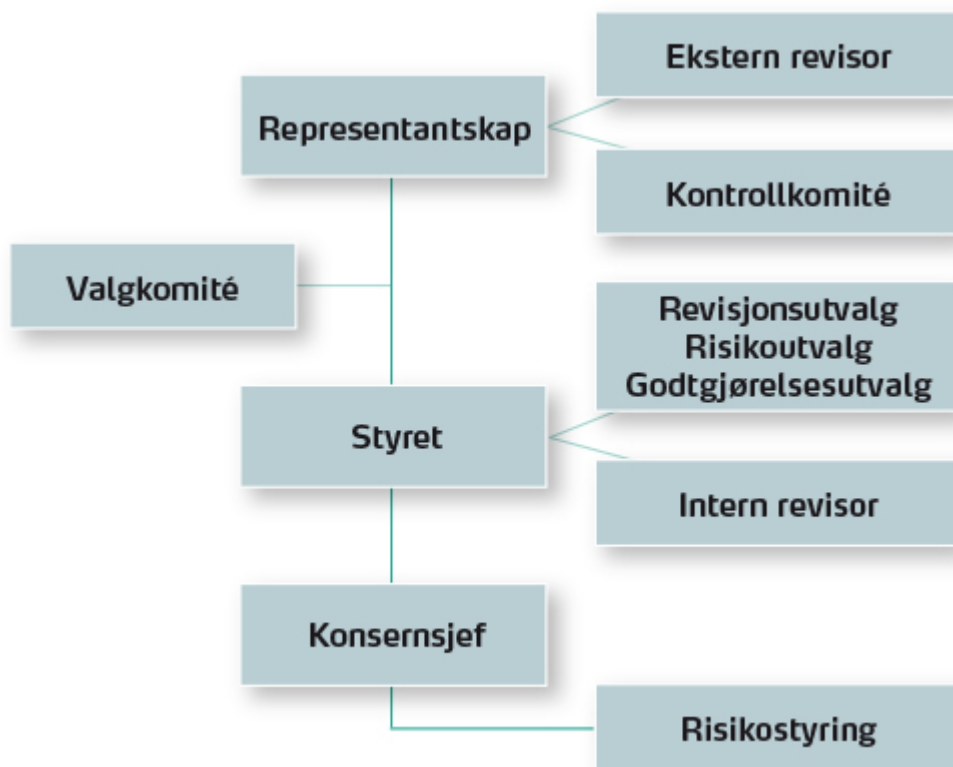
Etter lovgivningen legges det vekt på at de valgte medlemmer til sammen avspeiler sparebankens kundestruktur og andre interessegrupper og samfunnsfunksjon. I en sparebank som har utstedt omsettelige egenkapitalbevis, må minst en femdel og ikke mer enn to femdel av representantskapets medlemmer, velges av eierne av egenkapitalbevisene. Representantskapet fastsetter konsernets årsregnskap, gir styret fullmakt til å ta opp ansvarlig lån og til å foreta kapitalforhøyelser samt velger medlemmene til bankens styre, kontrollkomité og valgkomité. Videre vedtar representantskapet godtgjørelse for nevnte organer. Til representantskapets møter innkalles også styrets medlemmer, konsernsjefen, kontrollkomiteen og revisor. Disse kan delta i forhandlingene, men har ikke stemmerett. Representantskapets leder er møteleder, eller ved dennes fravær, nestlederen.

Innkalling til representantskapets møter sendes medlemmene og er tilgjengelig på bankens hjemmeside senest 21 dager før møtet avholdes. Målet er at de forslag til vedtak og saksvedlegg som sendes ut er tilstrekkelig detaljert og dekkende til at representantskapets medlemmer kan ta stilling til de saker som skal behandles. Protokoll fra møtene i representantskapet tilgjengeliggjøres også på bankens hjemmeside.

Det avholdes årlig ett valgmøte for egenkapitalbeveiseierne hvor representanter til representantskapet velges og hvor det informeres om konsernets finansielle situasjon. I tillegg velges medlemmer av egenkapitalbeveiseiernes valgkomité.

Hvert egenkapitalbevis gir rett til en stemme. Alle egenkapitalbeveiseiere kan delta på møtet, og det er anledning til å stemme med fullmakt.

En oversikt over representantskapets medlemmer finnes på smn.no.

Styrings- og kontrollorganer i SpareBank 1 SMN

Kontrollkomité

Kontrollkomiteen fører tilsyn med banken med utgangspunkt i sparebanklovens § 13 samt Finanstilsynets normalinstruks.

Komiteens formål er å føre tilsyn med at banken virker på en hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter samt pålegg og henstillinger fra Finanstilsynet. Arbeidet omfatter hele virksomheten inkl. datterselskap. Kontrollkomiteen er en egen valgt komité i datterselskapet SpareBank 1 Finans Midt-Norge.

For å ivareta oppgavene skal komiteen blant annet:

- gjennomgå utvalgte styrebeslutninger og arbeidsdokumenter og påse at styret følger opp sine beslutninger
- følge med i utviklingen av sentrale nøkkeltall
- få seg forelagt dokumentasjon for bankens kontrollopplegg og påse at kontrollen virker som forutsatt
- gjennomgå interne revisjonsrapporter og valgt revisors skriftlige henvendelser til banken og påse at evt. anmerkninger blir forsvarlig behandlet
- samarbeide med styrets leder og selskapets revisor om arbeidsplaner og viktige observasjoner jf. Instruksens § 5

Kontrollkomiteen gir hvert år melding til Finanstilsynet om sitt arbeid. I tillegg gir komiteen hvert år melding til representantskapet om sitt arbeid samt en uttalelse til representantskapet om årsregnskapet og årsberetningen.

Referat fra kontrollkomiteens møter sendes bankens styre, representantskapets leder, internrevisor samt

risk manager. Videre fremlegges kontrollkomiteens protokoller i representantskapsmøtene.

Kontrollkomiteen har normalt åtte møter i året. Konsernsjefen deltar i møtene og i tillegg har komiteen årlige møter med styrets leder, leder i revisjons- og risikoutvalgene samt representantskapets leder.

Kontrollkomiteen er valgt av representantskapet og består av tre medlemmer og to varamedlemmer.

Medlemmene velges for to år av gangen.

Avvik fra anbefalingens pkt. 6: Når det gjelder bankens sammensetning av organer, forholder SpareBank 1 SMN seg til sparebanklovens bestemmelser.

Valgkomité

(Anbefalingens pkt. 7)

I samsvar med SpareBank 1 SMN sine vedtekter er det etablert tre valgkomiteer og i tillegg en valgkomité for ansattes valg.

Valgkomité for representantskapet

Representantskapet velger en valgkomité blant representantskapets medlemmer. Valgkomiteen består av fire medlemmer og fire varamedlemmer. Valgkomiteen består av en representant fra henholdsvis egenkapitalbeveiseierne, innskyterne, offentlig valgte og ansatte i tillegg til ett varamedlem fra hver gruppe. Egenkapitalbeveiseiernes representant i valgkomiteen må være medlem av valgkomiteen for egenkapitalbeveiseiernes valg.

Komiteen legger i forbindelse med valgene vekt på en sammensetning basert på kompetanse og kjønn. Komiteens oppgave er å forberede valg på leder og nestleder i representantskapet, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til bankens styre og kontrollkomité samt medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen for representantskapet. Valgkomiteen har også som oppgave å gjennomgå og foreslå eventuelle endringer i honorarstrukturen for bankens tillitsvalgte.

Valgkomité for innskyternes valg

De innskytervalgte medlemmer av representantskapet velger en egen valgkomité på tre medlemmer og tre varamedlemmer, med ett medlem og ett varamedlem fra hvert av de tre valgdistriktene. Valgkomiteen skal forberede innskyternes valg på medlemmer og varamedlemmer til bankens representantskap samt medlemmer og varamedlemmer til valgkomiteen for innskyterne.

Valgkomité for valg av eiere av egenkapitalbevis

Egenkapitalbeveiseierne velger på egenkapitalbeveiseiermøte en valgkomité. Valgkomiteen skal ha tre medlemmer og to varamedlemmer. Minst ett av medlemmene og varamedlemmene må være medlem av representantskapet. Valgkomiteen skal forberede egenkapitalbeveiseiernes valg av medlemmer med varamedlemmer til representantskapet samt valget av medlemmer og varamedlemmer til valgkomiteen for egenkapitalbeveiseierne.

Valgkomité for ansattes valg

I henhold til sparebankloven skal valget tilrettelegges av et valgstyre med representanter oppnevnt av styret. Valgstyret skal bestå av minst tre medlemmer og med representanter for både de ansatte og for ledelsen.

Avvik fra anbefalingens pkt. 7: Alle medlemmene av valgkomiteen til representantskapet velges blant de grupper som er representert i representantskapet, iht. forskrift om valgkomiteer i sparebanker. Det er foreløpig ikke vurdert å utvide komiteen med et medlem som ikke er medlem av representantskapet. Representantskapet har ikke per 31. desember 2013 fastsatt nærmere retningslinjer for valgkomiteen utover det som er fastlagt i lov, forskrift og vedtekter.

Representantskap og styret, sammensetning og uavhengighet

(Anbefalingens pkt. 8)

Det vises til punkt 6 for informasjon om generalforsamling/representantskapet. Styret består av åtte fast møtende medlemmer hvorav sju velges av representantskapet og en velges av de ansatte. Fire av styrets åtte medlemmer er kvinner, hvorav tre er valgt av representantskapet og én er ansatterepresentant. Til styremøtene møter også ett fast møtende varamedlem for ansatte. Medlemmene velges for to år av gangen, og kan maksimalt sitte i 20 år, hvorav 12 år sammenhengende i samme verv. Konsernsjefen er ikke medlem av styret. Ingen av styremedlemmene valgt av representantskapet har noen ansettelses- eller oppdragstakerforhold til konsernet utover sine verv som tillitsvalgte. Styremedlemmenes uavhengighet er vurdert av valgkomiteen og styrets medlemmer er vurdert som uavhengige, med unntak av de ansattevalgte styremedlemmene. Leder og nestleder velges av representantskapet ved særskilte valg for ett år av gangen.

Sammensetningen av styret er basert på kompetanse, kapasitet og mangfold og er basert på bankens vedtekter. De enkelte styremedlemmers bakgrunn er beskrevet i årsrapporten og på smn.no. Valgkomiteen har laget en kravspesifikasjon som utgangspunkt for styrets sammensetning. Styret har minimum 11 møter i året og medlemmenes deltakelse på styremøtene er beskrevet i årsrapporten. Styrets medlemmer oppfordres til å eie egenkapitalbevis i banken og deres beholdning av egenkapitalbevis i SpareBank 1 SMN fremkommer under presentasjonen av styret i årsrapporten og på bankens nettside.

Avvik fra anbefalingens pkt. 8: Ingen

Styrets arbeid

(Anbefalingens pkt. 9)

Representantskapet har vedtatt en styreinstruks som gir regler om styrets arbeid og saksbehandling. Styret leder bankens virksomhet i samsvar med lover, vedtekter og vedtak i representantskapet. Styret er ansvarlig for at de midler banken rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Styret har også en plikt til å påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. I tillegg fastsetter styret bankens strategi, budsjett, markeds- og organisasjonsmessige mål. Det er styret som ansetter og avsetter konsernsjef.

Styret mottar periodisk rapportering av resultatutvikling, markedsutvikling, ledelses-, personal- og organisasjonsmessig utvikling og utvikling i risikobildet og risikoeksponeringen for konsernet. Styret foretar en årlig evaluering av sitt arbeid med hensyn til arbeidsform, saksbehandling, møtестruktur og prioritering av oppgaver og dette gir grunnlag for endringer og tiltak. I tillegg foretas en evaluering av hvilken kompetanse styret besitter.

Revisjonsutvalg og Risikoutvalg

Styret har etablert et revisjonsutvalg og et risikoutvalg som består av tre medlemmer fra bankens styre. Medlemmene oppnevnes for en periode på to år. Revisjonsutvalget og risikoutvalget er forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, med formål å foreta vurderinger av utpekte saksområder og derved forbedre styrebehandlingen.

Revisjonsutvalgets oppgaver etter sparebanklovens § 17 d er å:

- forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen
- overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring samt bankens internrevisjon om slik funksjon er etablert
- ha løpende kontakt med bankens valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet
- vurdere og overvåke revisors uavhengighet, jf. revisorloven kapittel 4, herunder særlig i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor eller revisjonsselskapet utgjør en trussel mot uavhengigheten

Revisjonsutvalget møtes minst fem ganger i året i forkant av styrebehandling av kvartals- og årsrapporter.

Risikoutvalgets oppgaver er regulert i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b. Risikoutvalget skal bidra til at risiko- og kapitalstyringen i konsernet støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Risikoutvalget skal bidra til at konsernets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivået og omfanget av virksomheten.

Risikoutvalget møtes så ofte det selv finner det nødvendig, men minst fem ganger årlig.

Revisjonsutvalget og Risikoutvalget er underutvalg av styret, og det er et samlet styre som har det overordnede ansvar og tar den endelige beslutning.

Godtgjørelsesutvalg

Styret har etablert et godtgjørelsesutvalg som skal bestå av minst tre styremedlemmer. Styrets leder er fast medlem av utvalget og er også utvalgets leder. Medlemmene av utvalget utnevnes for to år av gangen av styret.

Utvalget skal være forberedende organ for styret i saker som gjelder utforming og praktisering av retningslinjer og rammer for konsernets godtgjørelsespolitikk. Konsernets godtgjørelsespolitikk skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, motvirke for høy risikotaking, oppfordre til langsiktighet, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift.

Utvalgets oppgaver og ansvar:

- utforme en godtgjørelsespolitikk som skal være i tråd med den til en hver tid gjeldende lovgivning. Deretter skal utvalget sørge for oppfølging, oppdatering og vedlikehold av konsernets ulike godtgjørelsesordninger.
- ved utformingen og vedlikeholdet av godtgjørelsespolitikken skal utvalget identifisere hvilke ansatte og tillitsvalgte som har arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for bankens risikoeksponering.
- ved fastsettelsen av godtgjørelsen skal forholdet mellom fast godtgjørelse og en eventuell variabel godtgjørelse fastsettes slik at dette er balansert.

Godtgjørelsesutvalget skal innstille overfor styret på godtgjørelsespolitikk for konsernet samt vilkår for

konsernsjef. Videre skal utvalget fastsette rammer for variabel godtgjørelse samt godkjenne godtgjørelsesordninger for alle forretningsområder og datterselskaper som har godtgjørelsesordninger. Utvalget skal også kunne benyttes som rådgivende instans for konsernsjef ved fastsettelse av vilkår for konsernledelsen.

Utvalget møtes etter innkalling fra lederen, men minst en gang i året og ellers etter behov. Det kreves at minst to medlemmer av utvalget deltar.

Styret har fastsatt godtgjørelsesutvalgets mandat.

Avvik fra anbefalingens pkt. 9: Ingen

Risikostyring og internkontroll

(Anbefalingens pkt. 10)

God risiko- og kapitalstyring er sentralt i SpareBank 1 SMN sin langsiktige verdiskaping. Internkontroll skal bidra til å sikre effektiv drift og forsvarlig håndtering av risikoer av betydning for å oppnå konsernets forretningsmessige mål.

Konsernets rapport om kapitalkrav og risikostyring, Pilar 3-rapport, inneholder en beskrivelse av risikostyring, kapitalstyring og kapitalberegning. Denne rapporten er tilgjengelig på smn.no.

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølgning at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, risikojustert avkastning, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital samt regulatorisk kapitaldekning.

Styret gjennomgår kvartalsvis konsernets utvikling innenfor de viktigste risikoområder og foretar årlig en gjennomgang av internkontrollen. Styret i SpareBank 1 SMN har hovedansvaret for å sette grenser for, og overvåke konsernets risikoeksponering. Bankens risiki måles og rapporteres i henhold til prinsipper og policy som styret har vedtatt. Risikostyring i SpareBank 1 SMN støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Ledelsen i de ulike selskapene i konsernet har ansvar for risikostyring og internkontroll i de respektive selskapene og dette skal bidra til å sikre:

- målrettet, sikker, kvalitets- og kostnadseffektiv drift
- pålitelig og rettidig rapportering
- overholdelse av gjeldende lover og regler samt interne rutiner og retningslinjer

Risikostyringen er en integrert del av ledelsens beslutningsprosesser og et sentralt element hva angår organisering, rutiner og systemer. Det er etablert en egen funksjon for risikostyring i SpareBank 1 SMN.

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til konsernsjef. Avdelingen har ansvaret for konsernets risikomodeller og for videreutvikling av effektive risikostyringssystemer. Avdelingen er ansvarlig for uavhengig risikovurdering, risikorapportering og den overordnede risikoovervåking i konsernet og rapporterer periodisk til konsernsjefen og styret om utviklingen i risikobildet.

Bankens viktigste resultatmål er å oppnå en konkurransedyktig avkastning på egenkapitalen. Dette oppnås blant annet gjennom økt fokus på risikostyrt avkastning. Risikoprising er derfor sentralt for å nå bankens mål om tilfredsstillende egenkapitalavkastning. Konsernets prinsipper og rammer for internkontroll og risikostyring er nedfelt i egen policy for risikostyring og dette er konsernets interne rammeverk for god styring og kontroll. Policyen gir føringer for konsernets overordnede holdninger til risikostyring og skal sikre at konsernet har en effektiv og hensiktsmessig prosess for dette.

Internkontroll og risikostyring er en prosess igangsatt og gjennomført av bankens styre, ledelse og ansatte og skal identifisere, håndtere og følge opp risikoene slik at samlet risikoeksponering er i samsvar med bankens vedtatte risikoprofil. Styret mottar årlig en uavhengig vurdering av intern revisor og ansvarlig revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

Styret følger opp vedtatte rammeverk, prinsipper, kvalitets- og risikomål gjennom:

- kvartalsvis rapport fra konsernsjef og avdeling for risikostyring
- kvartalsrapport/årsrapport fra intern revisor

SpareBank 1 SMN benytter Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commissions (COSO) rammeverk og Control Objectives for Information and related Technology (CobiT) rammeverk som grunnlag for prinsipper for intern kontroll og risikostyring.

Internkontroll finansiell rapportering

Styret i SpareBank 1 SMN har gitt retningslinjer for konsernets finansielle rapportering. Disse er gitt innenfor gjeldende myndighetspålagte krav og skal bidra til å sikre relevant, pålitelig, tidsriktig og lik informasjon til bankens egenkapitalbeveiere og verdipapirmarkedet forøvrig. Retningslinjene omfatter også konsernets kontakt med investorer utenom representantskapet. Enheten Finans ledes av finansdirektør og er organisert uavhengig av forretningsområdene. Finans ivaretar den finansielle rapporteringen både på morbank- og konsernnivå, og fastsetter retningslinjer for månedlig, kvartalsvis og årlig rapportering fra de ulike forretningsområdene og datterselskaper på bakgrunn av interne og eksterne krav. Finansdirektør vurderer løpende forretningsområdenes finansielle resultater og måloppnåelse, og påser at alle enhetene presterer i tråd med konsernets overordnede økonomiske målsettinger. Finansdirektør rapporterer direkte til konsernsjef.

Bankens regnskaps- og økonomiavdeling er organisert under Finans og utarbeider finansiell rapportering for SpareBank 1 SMN-konsernet. Avdelingen påser at rapporteringen skjer i samsvar med gjeldende lovgivning, regnskapsstandarder, konsernets regnskapsprinsipper og styrets retningslinjer.

Finans har etablert prosesser som sørger for at regnskapsrapporteringen kvalitetssikres og at eventuelle feil og mangler følges opp og rettes løpende. Til all finansiell rapportering er det etablert en rekke kontrolltiltak for å sikre korrekt, gyldig og fullstendig rapportering. Tiltakene omfatter rimelighets- og sannsynlighetskontroller på hvert enkelt sted innefor de ulike forretningsområdene samt på et mer aggregert nivå. I tillegg utføres det detaljerte avstemmingskontroller daglig og månedlig. Konsernet har etablert gode målesystemer til bruk i alle forretningsområdene i konsernet hvor de mest sentrale måltall innenfor hvert område følges opp. Hvert forretningsområde har ansvar for slik månedlig finansiell rapportering og oppfølging, og samarbeider tett med Finans når det gjelder utvikling og forbedring av målesystemene. Etablerte kontrollaktiviteter evalueres jevnlig med hensyn til deres design og effektivitet.

Ekstern revisor foretar hvert kvartal begrenset revisjon av konsernets delårsregnskap. I tillegg utføres full revisjon av konsernets årsregnskap.

Intern revisjon

Intern revisor er et redskap for styret og administrasjonen for overvåking av at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Det er KPMG som står for leveransen av internrevisjonstjenester for konsernet, og leveransen av internrevisjonstjenestene omfatter morbanken, datterselskap underlagt forskrift om risikostyring og internkontroll samt andre vesentlige datterselskaper. Internrevisjonens hovedoppgave er å bekrefte at den etablerte internkontrollen fungerer som forutsatt samt å påse at etablerte risikostyringstiltak er tilstrekkelige i forhold til bankens risikoprofil. Internrevisjonen rapporterer kvartalsvis til styret som vedtar årsplaner og budsjett for internrevisjonen. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger over forbedringer i bankens risikostyring blir kontinuerlig gjennomgått og implementert.

Internrevisjonen utfører operasjonell revisjon av enheter og forretningsområder i SpareBank 1 SMN. Intern revisor gjennomfører ingen finansiell revisjon for konsernet, da dette gjennomføres av ekstern revisor. Det utarbeides en revisjonsplan som diskuteres med konsernledelsen, behandles i risikoutvalget og godkjennes av styret. Revisjonens risikovurderinger ligger til grunn for hvilke områder som skal gjennomgås. Det utarbeides særskilte revisjonsrapporter med resultater og forslag til forbedringstiltak som presenteres for ansvarlig leder og konsernets ledelse. Et sammendrag av rapportene sendes kvartalsvis til risikoutvalget og styret. Intern revisor legger årlig frem for styret en plan for gjennomføring av revisjonsarbeidet. Eventuelle konsulentoppdrag utføres innenfor de standarder og anbefalinger som gjelder for internrevisorer (IIA/NIRF).

Etikk og varsling

Det er utarbeidet egne etiske retningslinjer for konsernet og dets ansatte, og etikk er fast tema på kurs for alle nyansatte. Dette skal bidra til at verdigrunnlaget og de etiske retningslinjene blir godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen. Det er etablert klare retningslinjer for intern kommunikasjon dersom ansatte får kunnskap om forhold som er i strid med eksterne eller interne bestemmelser eller andre forhold som kan være med på å skade konsernets omdømme eller finansielle situasjon. Det er gitt regler for ansatte til å informere videre dersom vedkommende får kunnskap om forhold som er i strid med eksterne eller interne bestemmelser, eller som kan skade konsernets omdømme.

For videre informasjon om risikostyring og internkontroll, se note 6 i årsrapporten vedrørende finansiell risikostyring samt eget kapittel om risiko- og kapitalstyring.

Avvik fra anbefalingens pkt. 10: Ingen

Godtgjørelse til styret

(Anbefalingens pkt. 11)

Styrehonorarene som innstilles av valgkomiteen for representantskapet og som fastsettes av representantskapet, er ikke resultatavhengige og det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmene. Styrets leder og nestleder godtgjøres særskilt og styremedlemmer som deltar i styreutvalg tilleggs godtgjøres for

dette. Ingen av styrets medlemmer valgt av representantskapet har oppgaver for konsernet utover styrevervet. Nærmere informasjon om kompensasjon for styret, revisjonsutvalg og godtgjørelsesutvalg fremgår av note 23 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 11: Ingen

Godtgjørelse til ledende ansatte

(Anbefalingens pkt. 12)

Konsernets har etablert en godtgjørelsespolitikk som skal være i samsvar med konsernets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser, og skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med konsernets risiko, motvirke for høy eller uønsket risikotaking, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift. Konsernets godtgjørelsespolitikk har særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering og for ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver, jf. krav i forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond av 1. desember 2010.

Styret har etablert et godtgjørelsesutvalg som fungerer som et forberedende organ for styret i saker som gjelder vurdering av og kompensasjon til konsernsjefen. Videre skal utvalget innstille overfor styret på retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte (konsernledelsen). Det er styret som fastsetter godtgjørelsesutvalgets mandat. Se også omtale av styrets godtgjørelsesutvalg under pkt. 9.

En beskrivelse av godtgjørelse til konsernsjefen og ledende ansatte fremgår av note 23 i årsrapporten. I tillegg er det offentliggjort informasjon om SpareBank 1 SMN sin godtgjørelsesordning, herunder informasjon om hovedprinsippene for fastsettelse av godtgjørelse, kriterier for fastsettelse av variabel godtgjørelse samt kvantitativ informasjon om godtgjørelse til ledende ansatte, til ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering, til andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse samt til ansatte med kontrolloppgaver på smn.no.

Avvik fra anbefalingens pkt. 12: Ingen

Informasjon og kommunikasjon

(Anbefalingens pkt. 13)

Bankens informasjonspolitikk er basert på en fullstendig og effektiv kommunikasjon for å underbygge tillitsforholdet mellom eiere, styret og ledelsen samt sørge for at bankens interessegrupper har en løpende mulighet til å vurdere og forholde seg til banken. Bankens informasjonspolitikk er basert på en aktiv dialog med bankens ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus.

Den åpne informasjonspraksis skal være i samsvar med bankens etiske retningslinjer og sparebankloven § 21, med de begrensninger som følger av taushetsplikten og de til en hver tid gjeldende børsregler.

Korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise investorpresentasjoner, eget

Investor Relations-område på bankens hjemmeside og børsmeldinger. SpareBank 1 SMN sin finanskalender offentliggjøres på bankens hjemmeside.

Det avholdes også regelmessig presentasjoner overfor internasjonale samarbeidspartnere, långivere og investorer. Styret har vedtatt en egen kommunikasjonsstrategi som gir føringer for hvem som kan uttale seg på vegne av SpareBank 1 SMN og i hvilke saker.

Avvik fra anbefalingens pkt. 13: Ingen

Selskapsovertakelse

(Anbefalingens pkt. 14)

SpareBank 1 SMN er en selveiende institusjon som ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp. Eierstrukturen i en sparebank er lovregulert og ingen kan eie mer enn ti prosent av sparebankens eierandelskapital. Ved erverv utover dette må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet. Oversikt over de 20 største egenkapitalbeveiseierne i SpareBank 1 SMN finnes på bankens hjemmeside smn.no.

Avvik fra anbefalingens pkt. 14: Lovpålagt eierbegrensning

Revisor

(Anbefalingens pkt. 15)

Ekstern revisor velges av representantskapet etter innstilling fra revisjonsutvalget. Banken har samme revisor i morselskapet og i alle datterselskap. Ekstern revisor foretar den lovbestemte bekreftelsen av den økonomiske informasjon som foretakene gir i sine offentlige regnskap. Ekstern revisor presenterer årlig en plan for revisjonsarbeidet for revisjonsutvalget. Ekstern revisor deltar i styremøtene som behandler årsregnskapet og i tillegg møter revisor i revisjonsutvalgets møter som behandler regnskapet.

Styret avholder årlig minst ett møte med revisor uten at konsernsjefen eller andre fra den daglige ledelsen er til stede. Det er ikke fastsatt retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon, men ekstern revisor har ikke utført rådgivningsoppdrag av betydning for konsernet i 2013. Eventuell rådgivning fra ekstern revisor skal til en hver tid ligge innenfor rammene av revisorlovens § 4-5. Styret orienterer representantskapet om ekstern revisors godtgjørelse for revisjon og evt. andre tjenester.

Ekstern revisor gir revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen foregående regnskapsår, herunder om det er identifisert vesentlige svakheter i bankens interne kontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen inklusive eventuelle forslag til forbedringer. I tillegg bekrefter revisor sin uavhengighet og opplyser om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til foretaket i løpet av regnskapsåret.

Avvik fra anbefalingens pkt. 15: Det er ikke fastsatt retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon, men revisor oppsummerer årlig hvilke tjenester som er levert til konsernet i tillegg til ordinær revisjon og disse skal til enhver tid ligge innenfor rammene i revisorloven § 4-5.

Risiko- og kapitalstyring

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og å ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, risikojustert avkastning, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital samt regulatorisk kapitaldekning.

Prinsippene for risikostyring i SpareBank 1 SMN er fastsatt i bankens risikostyringspolicy. Banken legger stor vekt på å identifisere, måle, styre og følge opp sentrale risiki for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier.

Risikostyringen i konsernet skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- en god forståelse av hvilke risiki som driver inntjeningen og risikokostnadene, og gjennom dette å skape et bedre beslutningsgrunnlag
- å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- å unngå uventede negative hendelser som kan være ødeleggende for konsernets drift og omdømme i markedet

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap.

Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital, men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov, legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som sikrer at sannsynligheten for at en hendelse inntreffer er svært lav.

Avkastningen på risikojustert kapital er et av de viktigste strategiske resultatmålene i den interne styringen av SpareBank 1 SMN. Dette innebærer at forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten, og at det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Beregningene av risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikogrupper og forretningsområder. I tillegg måles og følges risikoen opp gjennom måling av blant annet rammebruk og viktige porteføljrisikomål.

Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring, som er uavhengig av de enkelte forretningsområdene i konsernet.

Ansvar for risikostyring og kontroll

Risikostyring og kontroll er en del av SpareBank 1 SMN sin virksomhetsstyring som er beskrevet i kapitlet eierstyring og selskapsledelse. Konsernets kontroll- og styringsmodell tar sikte på uavhengighet i risikorapporteringen, hvor ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt. SpareBank 1 SMN har

gjennom flere år lagt ned store ressurser i å utvikle effektive risikostyringsprosesser for å identifisere, måle og styre risiko.

I prosessen for risiko- og kapitalstyring er organisasjonskulturen selve grunnmuren som de andre elementene bygger på. Organisasjonskulturen omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak.

Konsernet legger vekt på en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll, og dette er organisert med en tredeling av risikostyringsprosessen:

Styret i SpareBank 1 SMN har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatt risikoprofil og myndighetspålagte krav.

Konsernets styre fastsetter de overordnede målsettingene som risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Styret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet samt alle vesentlige aspekter ved risikostyringsmodellene og beslutningsprosessene.

Konsernsjefen har ansvaret for risikostyringen. Dette betyr at konsernsjef er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i konsernet, og at risikoeksponeringen overvåkes. Konsernsjefen er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Forretningsområdene har ansvaret for den daglige risikostyringen innenfor sitt område, og de skal til enhver tid påse at risikostyringen og risikoeksponeringen er innenfor de rammer og overordnede styringsprinsipper som er besluttet av styret eller konsernsjef.

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til konsernsjef. Avdelingen har ansvaret for konsernets risikomodeller og for videreutvikling av effektive risikostyringssystemer. Avdelingen er ansvarlig for uavhengig risikovurdering, risikorapportering og den overordnede risikoovervåking i konsernet.

Kredittutvalg. Konsernet har et sentralt konsernkredittutvalg og et kredittutvalg for SMB-kunder.

Kredittutvalgene har ansvaret for å avgi en uavhengig innstilling til fullmaktshaver med:

- vurdering av låne- og kredittsøknadene i henhold til gjeldende kredittstrategi, kredittpolitikk, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner
- legge spesiell vekt på avdekking av risiko i tilknytning til den enkelte søknad og foreta en egen selvstendig kredittrisikovurdering
- forsikre seg om at konsekvensene for konsernet av de ulike risikoer er klarlagt

Spesialengasjement. Banken har en egen avdeling for spesialengasjement som bistår kundenheten i behandlingen av kunder hvor det er åpenbart, eller anses overveiende sannsynlig, at kunden ikke vil kunne betjene sine forpliktelser uten at det iverksettes tiltak ut over ordinær oppfølging.

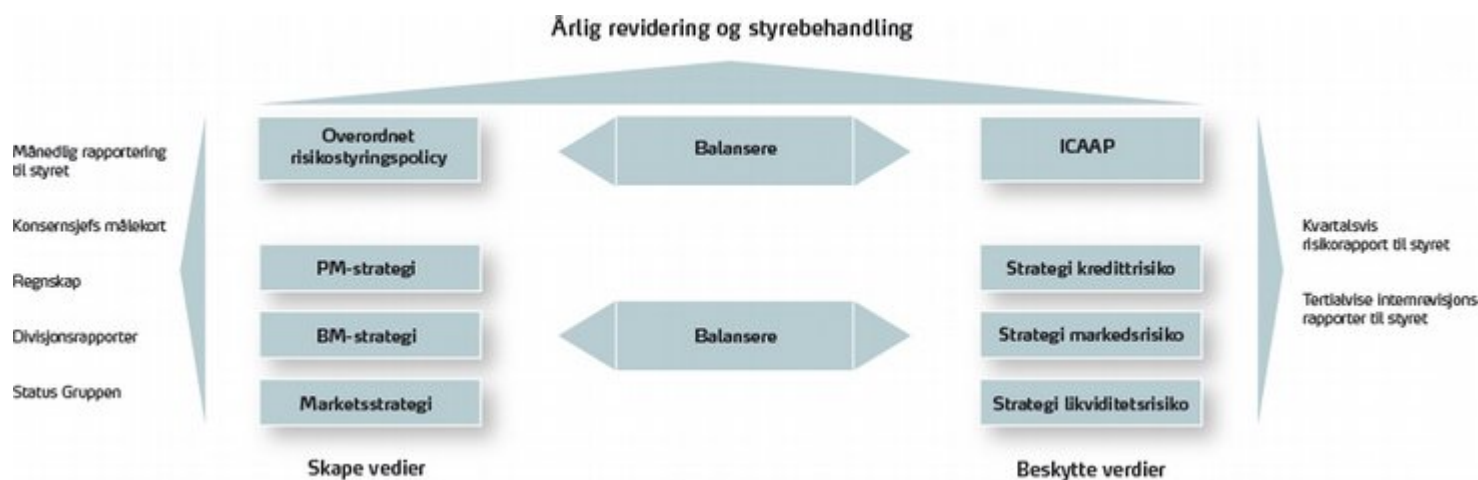
Kredittutvalg for kredittsikring (KUR). Det er etablert et eget kredittutvalg for kredittsikring (KUR) som skal ha hovedfokus på risikoutsatte engasjement. Utvalget behandler saker definert på sentral watch-list og omfatter i hovedsak engasjementer over 50 millioner kroner.

Valideringskomite. Valideringskomiteen gjennomgår minimum årlig valideringen av bankens IRB-modeller. Komiteen behandler også forslag om implementering av ny- og videreutviklede versjoner av bankens IRB-modeller. Komiteen innstiller overfor bankens styre, som fatter endelig vedtak.

Balansekomiteen har ansvaret for behandling av saker i tilknytning til kapitalstruktur og likviditetsrisiko, markedsrisiko, internprising av kapital og etterlevelse av rammer fastsatt av styret.

Internrevisjonen er et redskap for styret og administrasjonen som overvåker at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Konsernets internrevisjon utføres av ekstern leverandør og dette sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet. Internrevisjonen rapporterer organisasjonsmessig til styret.

Internrevisjonens rapporter og anbefalinger om forbedringer i konsernets risikostyring blir kontinuerlig gjennomgått i konsernet. Internrevisjonen skal regelmessig og minimum årlig revidere IRB-systemet, herunder modellene som ligger til grunn for beregning av risikoparameterne, anvendelse og etterlevelsen av Forskrift om kapitalkrav.

Kapitalstyring

SpareBank 1 SMN har en målrettet prosess for kapitalstyring som i størst mulig grad skal sikre:

- en effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- en tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgte risikoprofil
- konkurransedyktig avkastning
- konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde
- at ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Det er en langsiktig målsetting at innenfor den vedtatte forretningsstrategien skal den risikjusterte kapitalen i størst mulig grad allokteres til de områdene som gir høyest risikjustert avkastning.

Kapitalstyringsprosessen skal:

- være risikodrevet og omfatte alle vesentlige typer risiko i konsernet
- være en integrert del av forretningsstrategien, styringsprosessen og beslutningsstrukturen
- være fremoverskuende, og det skal gjennomføres stresstester
- være basert på anerkjente og betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko
- gjennomgås regelmessig og minst årlig av styret

Finansiell framskrivning

Med utgangspunkt i det strategiske målbildet og forretningsplanen utarbeides det en framskrivning av forventet finansiell utvikling for de neste fire årene. I tillegg gjennomføres det en framskrivning av en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag. Formålet med framskrivningen er å beregne hvordan den finansielle utviklingen i aktiviteter og makroøkonomi påvirker konsernets finansielle utvikling, herunder egenkapitalavkastning, finansieringsstruktur og kapitaldekning.

Basel II og IRB-systemet

Finanstilsynet har gitt SpareBank 1 SMN tillatelse til å benytte IRB-metode for kredittrisiko. Dette medfører at bankens egne risikoklassifiseringsmodeller for kredittrisiko legges til grunn ved beregning av regulatorisk kapitalkrav. Minstekrav til kapitaldekning er 80 prosent av kapitalkrav etter gammel beregningsmetode.

IRB-systemet omfatter både modeller, prosesser, kontrollmekanismer, IT-systemer og rutiner og retningslinjer som er knyttet til klassifisering og kvantifisering av kredittrisiko samt i den utvidede styringen av kredittrisikoen. IRB-systemet og modellene er validert både kvantitativt og kvalitativt for å sikre at modellene har tilstrekkelig prediksjonsevne samt at anvendelsen av modellene er i tråd med vedtatte retningslinjer.

Banken har godkjennelse til å benytte interne modeller i sin risikostyring og kapitalberegning (IRB), og har søkt Finanstilsynet om tillatelse til å benytte avansert metode for sine utlån til Bedriftsmarkedet. Svar fra Finanstilsynet forventes medio 2014.

SpareBank 1 SMN har i 2013 benyttet sjablongmetoden for kvantifisering av operasjonell risiko for morbanken, og benytter standardmetoden for kvantifisering av markedsrisiko. Som en integrert del av sin risikostyringspolicy har SpareBank 1 SMN etablert en kapitalallokeringsprosess (ICAAP) for å sikre at banken til enhver tid har en tilstrekkelig ansvarlig kapital i forhold til valgt risikoprofil. Videre skal prosessen sikre en effektiv anskaffelse og anvendelse av kapital.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor konsernet. Bankens organisering og rammeverk for styring av kredittrisiko er tilpasset Basel-komiteens "Sound practices for the management of credit risk" samt Finanstilsynets modul for styring og kontroll av kredittrisiko.

Kredittrisiko knyttet til konsernets utlånsvirksomhet utgjør konsernets største risikoområde. Konsernet eksponerer seg for kredittrisiko gjennom utlån og leasingprodukt til privat- og bedriftsskunder samt gjennom aktiviteter i bankens kapitalmarkeds- og finansdivisjon.

Gjennom den årlige revisjonen av bankens kredittstrategi konkretiserer styret bankens risikoappetitt gjennom fastsettelse av mål og rammer for bankens kredittportefølje.

Bankens kredittstrategi og kredittpolicy er utledet av bankens hovedstrategi, og inneholder retningslinjer for risikoprofilen herunder maksimalt forventet tap (EL) for henholdsvis Personmarked og Bedriftsmarked, maksimal misligholdssannsynlighet i porteføljen (PD) og maksimal økonomisk og regulatorisk kapital (UL) allokert til kredittvirksomheten.

Konsentrasjonsrisiko styres ved:

- begrensning i størrelse på utlån og tapsgrad på enkeltengasjement,
- rammer for maksimal eksponering og anvendelse av økonomisk kapital innenfor bransjer,
- rammer for regulatorisk beregningsgrunnlag til Personmarked og Bedriftsmarked,
- krav til maksimal eksponering, kredittkvalitet og antall engasjement over ti prosent av ansvarlig kapital.

Etterlevelse av kredittstrategi og styrevedtatte rammer overvåkes løpende av avdeling for risikostyring og rapporteres kvartalsvis til styret.

Kredittrisikoen styres gjennom:

a) Organisering av styring og kontroll av kredittrisiko, fastsettes årlig av styret

Dokumentet fastsetter de overordnede prinsipper for kredittgivning. Dette innebærer oppbyggingen av bankens styringsdokumenter, organisering (ansvars- og rollefordeling) av kredittfunksjonen samt overordnede prinsipper for kredittgivning.

b) Kredittstrategien, fastsettes årlig av styret

Kredittstrategien fastsetter satsningsområder, kredittstrategiske rammer og målsettinger samt hvordan kredittrisikoen skal prises i SpareBank 1 SMN.

Styringen av kredittrisikoen i SpareBank 1 SMN baserer seg på de prinsipper som er anbefalt av Basel-komiteen i dokumentet "Principles for the Management of Credit Risk", kapitaldekningsregler (Basel II) og relevante lover og forskrifter.

c) Retningslinjer for porteføljestyling

Retningslinjene beskriver de rammer og retningslinjer som gjelder for styring av kredittporteføljen i SpareBank 1 SMN. Dette gjelder fordeling av ansvar og roller i forbindelse med måling og rapportering av risiko og lønnsomhet i porteføljen samt tiltak egnet til å styre porteføljen innenfor de rammer som er definert i kredittstrategien og kredittpolicyen.

Styring av porteføljens sammensetning skjer ved fastsettelse av prinsipper og rammer for innvilgelse av nye kreditter, eller ved endringer i eksisterende engasjementer.

d) Kredittpolicy for Personmarked og Bedriftsmarked

Dokumentene beskriver hvordan bankens kredittstrategi skal implementeres gjennom fastsettelse av detaljerte kriterier for kredittgiving for henholdsvis Privatmarked og Bedriftsmarked. Utarbeidelse og vedlikehold av kredittpolicy er konsernsjefens ansvar.

e) Bevilgningsreglement: utøvelse av kredittfullmakter

Alle fullmakter innenfor Personmarked og Bedriftsmarked er personlige. I tillegg er det innenfor Bedriftsmarked etablert lokale og sentrale kredittutvalg som skal være rådgivende organ for beslutningstaker i større kredittsaker. Kredittinnvilgelse skal skje i samsvar med bankens kredittstrategi, kredittpolicy, rutiner for kredittbehandling samt retningslinjer og skal være preget av fullstendighet, god kvalitet og profesjonalitet. Dette dokumenteres ved bruk av bankens ordinære saksbehandlersystem.

Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kredittstrategi og for å sikre den risikjusterte avkastningen. Styret delegerer kredittfullmakt til konsernsjef og divisjonsdirektørene. Konsernsjefen kan videre delegere fullmakter under divisjonsledernivå.

Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementstørrelse og risikoprofil.

f) Kredittmodeller

Bankens kredittmodeller bygger på tre sentrale komponenter: Misligholdssannsynlighet (PD), eksponering ved mislighold (EAD) og tap gitt mislighold (LGD).

Misligholdssannsynlighet (PD)

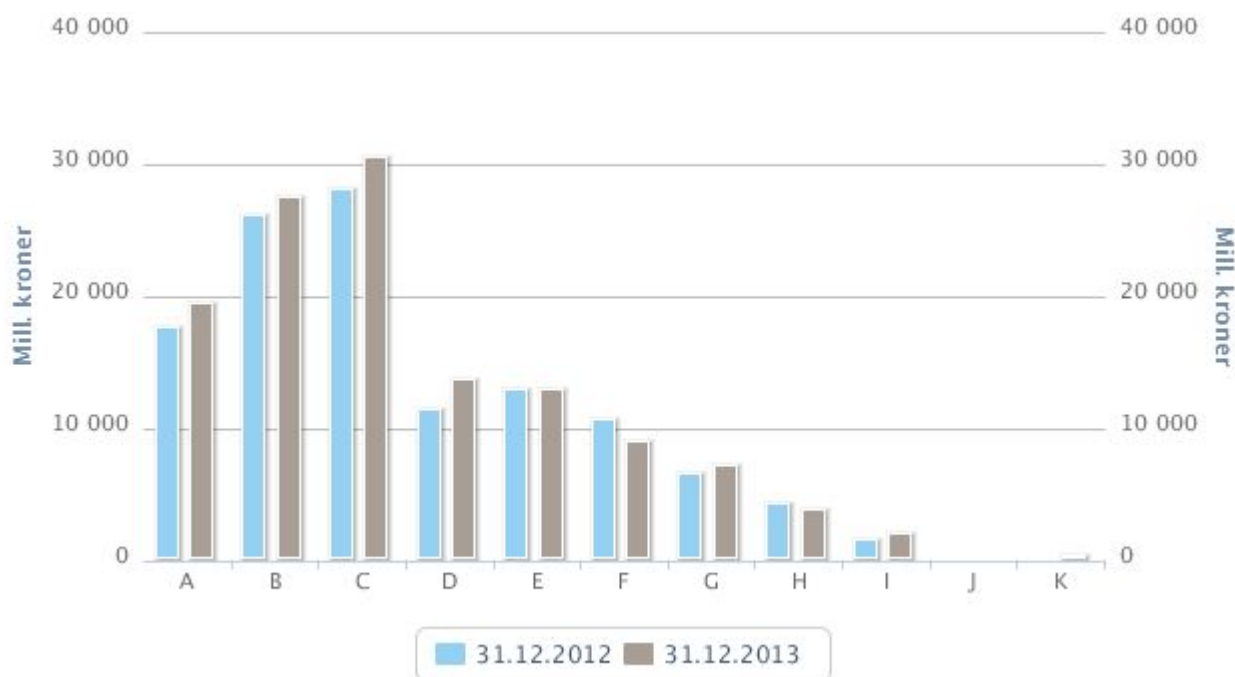
Bankens kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet. Beregningene er basert på scoringsmodeller som tar hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene er delvis Point In Time-baserte, og reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste 12 månedene under gjeldende konjunkturførhold.

For å kunne gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes ni risikoklasser (A-I). I tillegg har banken to risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement. Tabellen nedenfor viser intervallene for misligholdssannsynlighet for hver av risikoklassene.

SpareBank 1 SMNs misligholdsklasser

Risikoklasse	PD-Nedre	PD-Øvre
A	0,00 %	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75 %
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00 %
H	5,00 %	10,00 %
I	10,00 %	99,99 %
J (mislighold)	100,00 %	100,00 %
K (mislighold)	100,00 %	100,00 %

I figuren nedenfor vises volumfordelingen av engasjementene innenfor de ulike risikoklassene.

Bankens PD-modeller for Personmarked og Bedriftsmarked valideres løpende og minimum årlig innenfor tre dimensjoner:

- Egnethet. Det vurderes hvorvidt modellene kan benyttes på bankens eksisterende portefølje.
- Rangeringsevne. Gjennom statistiske metoder (AUC) beregner vi modellenes evne til å skille mellom kunder med ulik risiko.
- Nivå. Det gjennomføres løpende, og minimum årlig, en vurdering av modellenes treffsikkerhet på nivå. I den grad estimert PD-nivå avviker fra observert mislighold (DR) vil nivået bli justert. I denne vurderingen inngår også aktuell konjunktursituasjon og modellens konjunktoregenskaper.

Valideringsresultatene bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale

anbefalinger.

Eksponering ved mislighold (EAD)

EAD er en beregnet størrelse på eksponeringen ved et evt. fremtidig misligholdstidspunkt. For trekkrettigheter benyttes en konverteringsfaktor (KF) for å anslå hvor mye av nåværende ubenyttet ramme som vil være trukket opp ved et fremtidig misligholdstidspunkt. For garantier benyttes KF til å estimere hvor mye av avgitte garantier som vil bli gjort gjeldende etter mislighold. KF valideres månedlig for trekkrettigheter innenfor Personmarked og Bedriftsmarked. Bankens EAD-modell tar hensyn til ulikheter både mellom produkter og kundetyper.

Tap gitt mislighold (LGD)

Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier, tilfriskningsgrad, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt direkte kostnader ved inndrivelse. LGD-modellen og dens komponenter valideres minimum årlig mot observerte verdier fra gjennomførte realisasjoner.

I samsvar med kravene i kapitalkravsforskriften er estimatene "down-turn"-estimer. Verdiene fastsettes etter definerte modeller. Basert på sikkerhetsdekningen (RE-verdi / EAD) klassifiseres engasjementet i en av sju klasser, hvor beste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på over 120 prosent, og laveste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på under 20 prosent.

Sikkerhetsklasse	Nedre	Øvre
1	120	
2	100	120
3	80	100
4	60	80
5	40	60
6	20	40
7	0	20

De tre overnevnte parametrene (PD, EAD og LGD) danner grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk beregning av forventet tap (EL) og behov for nødvendig økonomisk kapital/risikojustert kapital (UL).

Porteføljeklassifiseringen har som formål å gi informasjon om nivået og utviklingen i den samlede kredittrisikoen i totalporteføljen. Totale eksponeringer mot kunder og andre motparter fremgår av noter til regnskapet.

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko i derivathandel styres gjennom bruk av ISDA og CSA-avtaler mot de finansinstitusjonene som er de mest brukte motpartene. CSA-avtalene begrenser maksimal eksponering gjennom markedsevaluering av porteføljen og margininnbetaling når verdiendringen i porteføljen overstiger maksimal avtalt ramme eller threshold amount. Banken vil fortsette å inngå CSA-avtaler for å styre motpartsrisikoen.

For kunder sikres motpartsrisikoen gjennom bruk av kontantdepot eller andre sikkerheter som til en hver tid

skal overstige markedsverdien av kundens portefølje. Det er etablert egne rutiner for innkalling av ytterligere sikkerheter eller lukking av posisjoner dersom markedsverdiene overstiger 80 prosent av sikkerhetene.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er en felles betegnelse for risikoen for tap og reduksjon av fremtidige inntekter som oppstår som følge av endringer i observerbare kurser eller priser på finansielle instrumenter – spesielt endringer i aksjepriser, obligasjonskurser, renter og valutakurser. Markedsrisiko omfatter også risikoen for tap som skyldes endringer i markedsprisen på finansielle derivater som futures, opsjoner, og finansielle derivater basert på noe annet enn verdipapirer - som for eksempel råvarer.

Markedsrisiko oppstår i SpareBank 1 SMN hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, som finansiering, rente- og valutahandel.

Markedsrisiko kontrolleres gjennom daglig oppfølging av både risikoeksponeringer mot rammer fastsatt av styret og løpende analyser av utestående posisjoner. Avdeling for risikostyring rapporterer månedlig til styret status på etterlevelsen av styrevedtatte rammer. Det er etablert detaljerte rammer for investeringer i aksjer, obligasjoner, posisjoner i rente- og valutamarkedene samt ramme for spreadrisiko.

Konsernet definerer rammer for eksponering i egenkapitalinstrumenter med utgangspunkt i stresstester basert på Finanstilsynets scenarier. Rammene gjennomgås minst en gang i året og vedtas årlig av bankens styre.

Til beregning av bankens markedsrisiko benyttes Finanstilsynets modeller for markeds- og kredittrisiko. Disse modellene stresstester bankens markedsrisiko ut i fra tradisjonelle risikomål for eksponering med tillegg for risikofaktorene risikospredning og markedslivviditet. Risikofaktorene gjennomgås kvartalsvis.

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i markedrentene i finansielle markeder. Renterisiko oppstår hovedsakelig fra fastrenteutlån og finansiering i fastrentepapirer. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endring i verdien på renteinstrumentene ved en renteendring på ett basispunkt. Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd, og det er egne rammer for renteeksponering innenfor hvert løpetidsbånd i tillegg til egen ramme for samlet renterisiko. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort, og konsernets renterisiko er lav til moderat.

Spreadrisiko er risikoen for at tap oppstår som følge av endringer i markedsverdi/realistisk verdi av obligasjoner. Obligasjonsrisikoen styres med utgangspunkt i en evaluering av de enkelte utstedere. I tillegg har banken en egen ramme for samlet spreadrisiko for samtlige obligasjoner. Banken beregner spreadrisikoen basert på Finanstilsynets modul for markeds- og kredittrisiko, der samlet tapspotensial er summen av tapspotensialer beregnet for hver enkelt kredittrisikoeksponering. Tapspotensialet for den enkelte kreditteksponering beregnes med utgangspunkt i rating og durasjon. Obligasjonsrisikoen vurderes som moderat.

Valutakursrisiko er risikoen for tap som oppstår gjennom endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta. Valutarisikoen vurderes som lav.

Aksjerisiko er risikoen for tap i posisjoner som følge av endringer i aksjekurser. Denne risikoen er knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Aksjerisikoen vurderes som moderat.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres eller i form av ekstra dyr finansiering.

Styring

Bankens finansavdeling er ansvarlig for konsernets finansiering og likviditetsstyring. Etterlevelse av rammer overvåkes av avdeling for risikostyring, og status rapporteres månedlig til styret. Konsernet styrer sin likviditet samlet ved at finansavdelingen har ansvaret for å finansiere både banken og datterselskapene.

Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som skal gjenspeile konsernets moderate risikoprofil. Som en del av strategien, er det også utarbeidet beredskapsplaner for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige markeder med både bankspesifikke og næringsmessige krisescenarier samt en kombinasjon av disse. Likviditetsstyringen inkluderer også stresstester der man simulerer likviditetseffekten av forskjellige hendelser i markedet. Resultatet av slike stresstester inngår i grunnlaget for konsernets og alliansens beredskapsplaner for likviditetsstyring.

Risikomåling

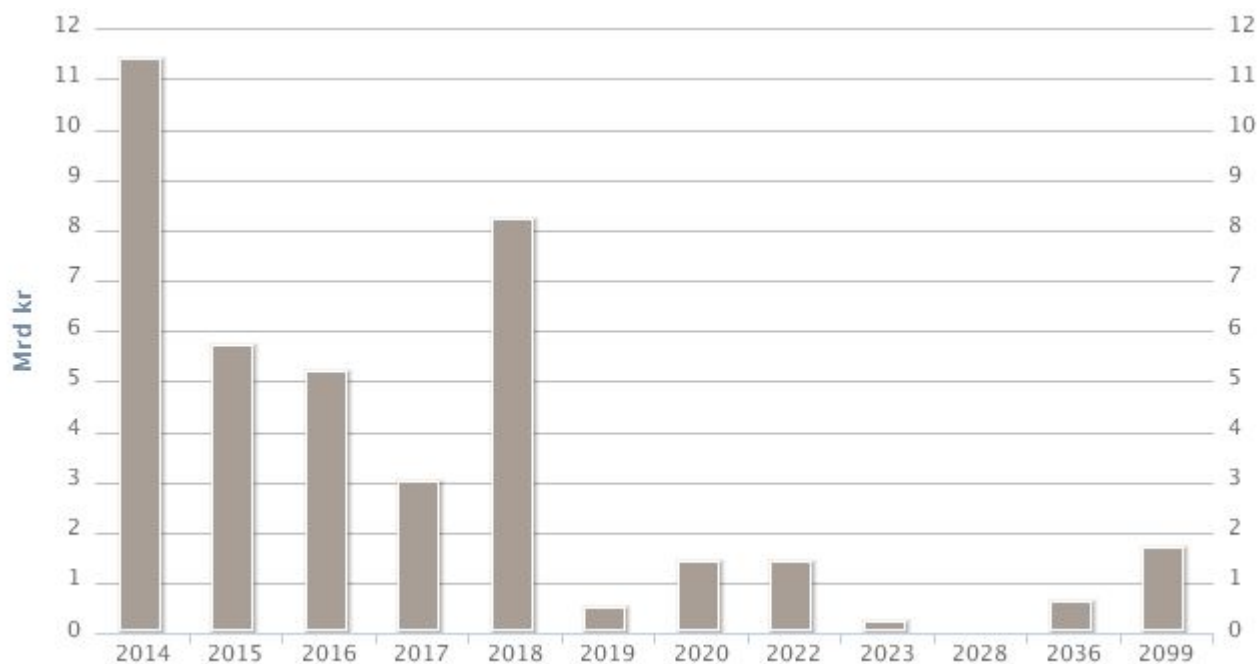
Bankens styre behandler likviditetsstrategien årlig, og fastsetter rammer som hensyntar behovet for langsiktighet og balanse i likviditetsanskaffelsen. Styret har etablert rammer som legger begrensninger på bankens kortsiktige likviditetsforfall innenfor ulike tidsperioder. Dessuten har banken som mål å kunne overleve i 12 måneder med ordinær drift uten ny ekstern finansiering.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde. Per 31. desember 2013 var innskuddsdekningen 70 prosent. Banken reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer. Banken blir kredittvurdert av Moody's og Fitch Ratings som et element i å sikre finansiering til akseptable priser fra markedet.

Likviditeten i SpareBank 1 SMN er tilfredsstillende. Bankens likviditet måles jevnlig mot likviditetsindikatoren for en referanseportefølje som er definert av Finanstilsynet. Bankens likviditetsstrategi angir et maksimalt avvik mot denne porteføljen. Banken har holdt seg innenfor disse rammene i hele 2013.

Figuren nedenfor illustrerer innlånsporteføljens forfallstruktur fra og med årsslutt 2013.

Utvikling siste år

Banken har vært aktiv i finansieringsmarkedet i 2013 og utstedt lån både innenlands og i utlandet. Konsernets likviditetssituasjon per 31. desember 2013 er tilfredsstillende. Konsernet økte sine likvide eiendeler blant annet gjennom obligasjoner deponert i Norges Bank i løpet av året. Banken hadde ved årsskiftet tilfredsstillende likviditet. Det var 5,3 milliarder kroner i kontanter og innskudd i Norges Bank, 1,8 milliarder i utlån og fordringer på kredittinstitusjoner og 17 milliarder i sertifikater og obligasjoner. Det meste av verdipapirporteføljen kan brukes som sikkerhet for lån i Norges Bank. Av konsernets totale innlånsvolum ved årsslutt er det omlag 11 milliarder kroner som skal refinansieres i 2014. Banken hadde ved utgangen av 2013 flyttet 31,7 milliarder kroner av de best sikrede boliglån inn i SpareBank 1 Boligkreditt. Banken forventer at selskapet også vil utgjøre en viktig del av bankens finansiering i 2014.

For å redusere bankens motpartsrisiko, har banken inngått avtaler om sikkerhetsstillelse ved derivathandler (såkalte CSA-avtaler) mot sentrale motparter. Dette innebærer at eksponeringen mot bankens mest sentrale motparter blir vesentlig redusert gjennom at banken eller dens motparter må stille sikkerhet når verdien på inngåtte forretninger overstiger en på forhånd avtalt terskel.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, systemer, menneskelig feil eller eksterne hendelser. Eksempler på slike hendelser kan være feil som begås av ansatte, det kan forekomme svakheter i produkter, prosesser eller systemer, eller banken kan påføres tap utenfra gjennom bl.a. bedragerier, brann og naturskader.

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentlige av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet.

SpareBank 1 SMN er opptatt av å øke sin kompetanse på styring av operasjonell risiko og har derfor etablert et tett samarbeid med SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 Nord-Norge, Bank 1 Oslo Akershus, Sparebanken Hedmark og Universitetet i Stavanger for videreutvikling av rammeverket for analyse av operasjonell risiko og etablere verktøy for en bedre kvantifisering av operasjonell risikoeksponering.

Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå i SpareBank 1 SMN. Ledernes viktigste hjelpemidler i arbeidet er faglig innsikt og lederkompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger bidrar også til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet. Eventuelle svakheter og forbedringstiltak rapporteres oppover i organisasjonen.

SpareBank 1 SMN legger vekt på fullmaktstrukturer, gode rutinebeskrivelser og godt definerte ansvarsforhold gjennom leveranseavtaler mellom de ulike divisjonene som elementer i et rammeverk for å håndtere den operasjonelle risikoen.

Styret holdes oppdatert på status for operasjonell risiko blant annet gjennom kvartalsvise risikoreporter og den årlige internkontrollrapporteringen.

I tillegg mottar styret en årlig uavhengig vurdering fra intern revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

I arbeidet med å sikre en kontinuerlig forbedring i alt SpareBank 1 SMN gjør, benyttes et eget registrerings- og oppfølgingssystem (Risiko Informasjonssystem). Dette systemet bidrar til en bedre struktur og oppfølging av risiko, hendelser og forbedringsområder. Dette systemet, sammen med rapporteringen som gjennomføres, utgjør en viktig erfaringsbase for operasjonell risiko. Alle operasjonelle hendelser som potensielt kan medføre tap eller der tap har oppstått, registreres i basen. Forbedringstiltak skal vurderes og iverksettes der dette finnes hensiktsmessig.

Konsernet har et bredt anlagt forsikringsprogram som vil fange opp vesentlige deler av tapene ved større hendelser og katastrofer. For disse hendelsene er det tegnet ansvar- og kriminalitetsforsikringer samt eiendom-, innbo- og løsøreforsikringer. I tillegg har konsernet tegnet flere typer personalforsikringer. Forsikringene er meget kostnadseffektive og tar primært sikte på å dekke større tapshendelser.

I 2013 er det registrert operasjonelle tapshendelser i morbanken med et samlet tap på om lag 6 millioner kroner.

Eierrisiko

Eierrisiko er risikoen for at SpareBank 1 SMN blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 SMN har en vesentlig eierandel og innflytelse.

SpareBank 1 Gruppen, BN Bank, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt kommer inn under denne definisjonen. Risikoen i de ulike selskapene er moderat, men banken er gjennom eierposten i SpareBank 1 Gruppen indirekte utsatt for økt markedsrisiko. SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt er primært finansieringsinstrumenter for kjernevirksomheten som utøves i eierbankene. De har et relativt enkelt risikobilde, og risikoappetitten er svært lav for markeds- og likviditetsrisiko. Den operasjonelle risikoen i disse selskapene vurderes også å være lav.

SpareBank 1 SMN utøver sin eierstyring over SpareBank 1 Gruppen og BN Bank effektivt gjennom de formelle styringsorganene som er etablert.

Forretningsrisiko

Risikoen for uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og

operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundedadferd.

Forretningsrisikoen gir seg uttrykk i en uventet svekkelse i resultatet. SpareBank 1 SMN opplever kontinuerlig større og mindre endringer i rammebetingelser, både gjennom konkurransesituasjonen og endring i lovgivning som påvirker inntektsmodeller. Felles for disse endringene er at banken løpende foretar tilpasninger i sin egen forretningsmodell for å kompensere for eventuelt inntektsbortfall, enten dette er gjennom å finne andre inntektsområder, eller gjennom å tilpasse kostnader til den nye virkeligheten.

God strategisk planlegging er det viktigste verktøyet for å redusere forretningsrisikoen. Ettersom forretningsrisiko kan oppstå som følge av ulike risikofaktorer, benyttes et bredt sett av verktøy (kvalitative og kvantitative) for å identifisere og rapportere denne type risiko.

Finansielle resultater

Sterk resultatutvikling i bankens kjernevirksomhet, lav kostnadsvekst og lave tap har bidratt til 1.400 millioner kroner i overskudd.

Styrets årsberetning

Makroøkonomiske forhold

Verden

Veksten internasjonalt tok seg noe opp i 2013, men er fortsatt på moderate nivåer. I USA bidro kraftige innstramminger i offentlige budsjetter og høyere skatter til svak vekst i første halvår. Veksten styrket seg betydelig i andre halvår, og flere økonomiske indikatorer viser en underliggende bedring i økonomien. Den amerikanske sentralbanken besluttet i desember å starte nedtrappingen av sine månedlige obligasjonskjøp. Det er noe bedring også i Euro-området, men arbeidsledigheten holder seg høy og det er fortsatt stor usikkerhet knyttet til den økonomiske utviklingen fremover. Gjennom OMT-programmet ("Outright monetary transactions") har den europeiske sentralbanken dempet risikoen for at land går konkurs, og det er dermed blitt bedre tilgang til kapital for banker og bedrifter. Veksten i fremvoksende økonomier har holdt seg relativt godt oppe, men flyktige kapitalstrømmer har skapt noe uro. Oppgangen ute er fortsatt skjør, og både veksten og rentene kan forbli lave lenge.

Norge

Veksten i norsk økonomi avtok i 2013. BNP for Fastlands-Norge økte med 2,0 prosent i 2013, mot 3,4 prosent i 2012. Husholdningenes konsumvekst var svak mens spareraten var svært høy. Gjennom 2013 rapporterte bedriftene i Norges Banks regionale nettverk om mindre kapasitetsproblemer enn tidligere og lavere forventet vekst fremover. Det var fallende prisvekst i boligmarkedet siste halvår, etter flere år med kraftig vekst. Gjeldsveksten holdt seg nokså stabil gjennom fjoråret, og styringsrenten lå uendret på 1,5 prosent. Arbeidsledigheten er fortsatt på et stabilt lavt nivå. Kronkursen svekket seg gjennom 2013, mens den underliggende prisveksten (KPI-JAE) tok seg noe opp sammenlignet med året før. Oljeprisen var 111 dollar fatet ved utgangen av 2013.

Trøndelag og Nordvestlandet

I Trøndelag og på Nordvestlandet er det god og stabil utvikling i befolkningsveksten og arbeidsledigheten er på lave nivåer.

Som i resten av landet, har boligprisene i regionen hatt en avtakende veksttakt gjennom 2013. Antall konkurser i Sør Trøndelag og Møre og Romsdal har økt sammenlignet med foregående år, mens det har vært en nedgang i Nord Trøndelag. Til regionalt nettverk meldte bedriftene i regionen i 2013 om mer moderate framtidsutsikter enn på samme tid i 2012.

Målt i omsetning i bedriftene utgjør Trondheimsregionen og Sunnmøre de vesentligste områder i regionen med om lag 62 prosent av omsetningen (basert på 2012-tall). Varehandel og industri er de største bransjene i regionen og står for om lag 40 prosent av omsetningen. Det er store geografiske variasjoner i privat næringsstruktur i regionen. Jordbruk er relativt sett størst i Nord Trøndelag, verft, bygging av skip og møbelindustri er størst i Møre og Romsdal, mens varehandel og bygg og anlegg er størst i Sør-Trøndelag/Trondheim. I Møre og Romsdal er mye av virksomheten eksportrettet, mens trøndelagsfylkene er lavt eksponert mot eksportindustrien og beskyttet av en relativt stor offentlig sektor.

Årsregnskap 2013

Konserntall. Tall i parentes gjelder tilsvarende periode i fjor hvis ikke annet er nevnt. Konsernets regnskap er avlagt under forutsetning om videre drift, og styret bekrefter med dette at grunnlaget for videre drift fortsatt er til stede.

Overskudd etter skatt på 1.400 millioner kroner

- Resultat før skatt og virksomhet holdt for salg 1.758 millioner kroner (1.355 millioner)
- Resultat 1.400 millioner kroner (1.077 millioner)
- Avkastning på egenkapitalen 13,3 prosent (11,7 prosent)
- Ren kjernekapital 11,1 prosent (10,0 prosent)
- Vekst i utlån 6,8 prosent (10,2 prosent) og innskudd 7,3 prosent (9,2 prosent) siste 12 måneder
- Tap på utlån 101 millioner kroner (58 millioner)
- Resultat per egenkapitalbevis 6,92 kroner (5,21), bokført verdi per egenkapitalbevis 55,69 kroner (50,09) inklusive foreslått utbytte for 2013
- Utbytte 1,75 kroner per egenkapitalbevis og avsetning til gaver på 124 millioner kroner

Hovedtrekk

- Økt overskudd med 323 millioner kroner tilsvarende 30 prosent sammenlignet med 2012
- Styrket kjernevirksomhet. Økte marginer på utlån både på lån til personkunder og bedrifter
- Lav kostnadsvekst
- Lave tap på utlån
- Bedret soliditet gjennom 2013 og god finansiering
- Redusert utlånsvekst som planlagt, men vekst i boliglån fortsatt høyere enn veksten i markedet

SpareBank 1 SMN oppnådde i 2013 et overskudd på 1.400 millioner kroner (1.077 millioner) og en avkastning på egenkapitalen på 13,3 prosent (11,7 prosent). Resultat før skatt og virksomhet holdt for salg ble 1.758 millioner kroner (1.355 millioner).

I 2013 økte driftsinntektene med 18 prosent, og ble samlet 3.079 millioner kroner (2.616 millioner). Inntektene økte både i morbanken og i datterselskapene.

Avkastning på finansielle eiendeler ble 502 millioner kroner (451 millioner), herav resultatandel av eierinteresser i tilknyttede selskaper 355 millioner (244 millioner).

Driftskostnadene ble 1.722 millioner kroner (1.654 millioner) i 2013, 68 millioner, tilsvarende 4,1 prosent, høyere enn i 2012. I morbanken ble kostnadene redusert med 9 millioner kroner i 2013.

Netto tap på utlån og garantier ble 101 millioner kroner (58 millioner).

Utlånsveksten ble 6,8 prosent (10,2 prosent) og innskuddsveksten 7,3 prosent (9,2 prosent).

Ren kjernekapital var per 31. desember 2013 11,1 prosent (10,0 prosent). SpareBank 1 SMN planlegger for en ren kjernekapitaldekning på 13,5 prosent innen 30. juni 2016. SpareBank 1 SMNs kapitalplan er nærmere beskrevet i avsnittet om soliditet.

Kursen på bankens egenkapitalbevis var ved årsskiftet 55,00 kroner (34,80 per 31. desember 2012). Det er i 2013 utbetalt et kontantutbytte på 1,50 kroner per egenkapitalbevis for 2012.

Resultatet per egenkapitalbevis var 6,92 kroner (5,21). Bokført verdi var 55,69 kroner (50,09) per egenkapitalbevis.

Forslag til overskuddsdisponering

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet. Morbankens resultat inkluderer mottatt utbytte fra datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet.

I konsernregnskapet foretas full konsolidering av datterselskaper, mens resultatandel fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet konsolideres etter egenkapitalmetoden. Utbytte inkluderes derfor ikke i konsernresultatet.

Forskjell konsern - morbank	2013	2012
Årsoverskudd konsern	1.400	1.077
Resultat i datterselskaper	-112	-76
Utbytte og konsernbidrag datterselskap	111	126
Resultatandel tilknyttede selskaper	-355	-264
Utbytte fra tilknyttede selskaper	328	163
Elimineringer Bank1 Oslo Akershus	-24	0
Årsoverskudd morbank	1.348	1.026

Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på minus 89 millioner kroner. Samlet beløp til disponering er med dette 1.259 millioner kroner.

Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og eierkapitalen i henhold til deres relative andel av egenkapitalen, slik at utbytte og avsetning til utbytteutjevningfond utgjør 64,6 prosent av det disponerte resultatet. Brøken benyttet til disponering er et gjennomsnitt av eierbrøken gjennom året.

I tråd med bankens kapitalplan har styret valgt å foreslå et relativt lavt nivå på utbytte og gavetildeling.

Bankens representantskap har vedtatt et kontantutbytte på 1,75 kroner per egenkapitalbevis, totalt 227 millioner. Dette gir en utdelingsgrad på 25 prosent av konsernresultatet. Det avsettes 124 millioner kroner i gaver, samme utdelingsgrad som til egenkapitalbeviserne. Av dette beløpet forutsettes 35 millioner kroner avsatt til allmenntilfelle og 89 millioner donert til Sparebankstiftelsen SMN. Utjevningfondet og grunnfondet tilføres henholdsvis 587 millioner kroner og 321 millioner. Utbytte- og gavenivået er forankret i bankens kapitalplan og reflekterer behovet for å øke bankens kjernekapital gjennom redusert utdelingsgrad.

Etter disponering av resultatet for 2013 er egenkapitalbevisbrøken fortsatt 64,6 prosent.

Overskuddsdisponering	2013	2012
Årsoverskudd morbank	1.348	1.025
Overført fond for urealiserte gevinster	-89	-36
Årsoverskudd til disponering	1.259	990
Utbytte	227	195
Utjevningfond	587	432
Grunnfondskapital	321	333
Gaver	124	30
Sum disponert	1.259	990

Økte netto renteinntekter

Netto renteinntekter ble i 2013 1.616 millioner kroner (1.477 millioner).

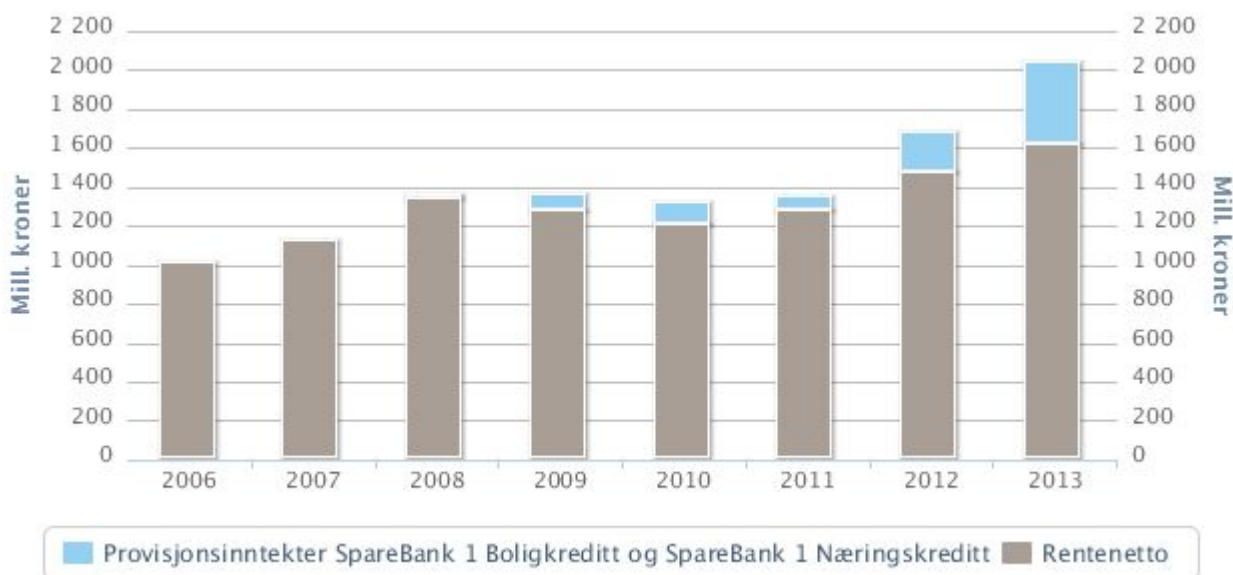

Rentenettoen er betydelig styrket gjennom 2013 som følge av gjennomførte renteøkninger på utlån både til person- og bedriftskunder. Inntekter fra lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt inntektsføres som provisjonsinntekter og ikke som renteinntekter. Lån solgt SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt er også betydelig repriset, og provisjonene utgjorde 422 millioner kroner i 2013 (205 millioner).

Utlånsmarginene er økt som følge av økte kapitalkrav for norske banker. Dette medfører at det kreves mer egenkapital bak hver utlånskroner som skal forrentes.

Ved utgangen av 2013 er det solgt boliglån for 30,5 milliarder kroner (30 milliarder) til SpareBank 1 Boligkreditt. Av samlede utlån til personkunder er 45 prosent solgt til SpareBank 1 Boligkreditt. Salg av lån til SpareBank 1 Næringskreditt startet i 2012, og per 31. desember 2013 er 1,2 milliarder kroner solgt til foretaket.

Bankene er fra 2013 pålagt innbetaling til Bankenes Sikringsfond. For SpareBank 1 SMN utgjorde dette 54 millioner kroner i 2013.

Økte provisjonsinntekter

Provisjonsinntekter og øvrige driftsinntekter økte til 1.463 millioner kroner (1.139 millioner) i 2013, en økning på 324 millioner tilsvarende 28 prosent.

Økningen i inntekter fra SpareBank 1 Boligkreditt skyldes økte marginer på boliglån.

Øvrig vekst i inntekter tilskrives hovedsakelig positiv utvikling på inntekter fra betalingstjenester, regnskapstjenester og garantiprovisjoner. Reduserte inntekter fra eiendomsmegling skyldes et tregere og mer usikkert eiendomsmarked i andre halvår 2013.

Provisjonsinntekter, mill. kr	2013	2012	Endring
Betalingstjenester	233	197	36
Sparing	50	48	2
Forsikring	124	122	2
Garantiprovisjoner	56	30	26
Eiendomsmegling	319	336	-17
Regnskapstjenester	125	100	25
Forvaltning	30	11	19
Husleieinntekter	45	37	7
Øvrige provisjoner	59	53	7
Provisjonsinntekter eks. SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	1.041	934	107
Provisjoner fra SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	422	205	217
Sum provisjonsinntekter	1.463	1.139	324

Positiv avkastning på finansielle investeringer, inklusive resultat av virksomhet holdt for salg

Samlet avkastning på finansielle investeringer (eksklusive resultatandel i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet) ble 147 millioner kroner (207 millioner) i 2013. Den samlede avkastning fordeler seg som følger:

Avkastning finansielle investeringer, mill. kr.	2013	2012
Kursgevinst/utbytte aksjer	114	24
Obligasjoner og derivater	-40	57
Valuta- og renteforretninger Markets	73	126
Verdiendring finansielle eiendeler	147	207
SpareBank 1 Gruppen	210	94
SpareBank 1 Boligkreditt	40	44
SpareBank 1 Næringskreditt	8	8
BN Bank	91	72
Andre selskaper	6	25
Tilknyttede selskaper	355	244
Sum	502	451

SpareBank 1 Gruppen

SpareBank 1 Gruppens resultat etter skatt for 2013 ble 1.100 millioner kroner (443 millioner). SpareBank 1 Livsforsikring og SpareBank 1 Skadeforsikring er de vesentlige bidragsytere til resultatet. Verdien på aksjene i SpareBank 1 Markets er i andre kvartal nedskrevet med 122 millioner kroner (se eget avsnitt under).

SpareBank 1 SMN sin andel av resultatet ble 210 millioner kroner (94 millioner).

Forsterket eierfokus i SpareBank 1 Markets

SpareBank 1 Markets, tidligere med SpareBank 1 Gruppen som hovedaksjonær, har fra 30. september 2013 ny eierstruktur etter at SpareBank 1 Gruppen solgte sin eierandel i selskapet. SpareBank 1 Markets eies etter dette direkte av SpareBank 1 SMN (24 prosent), SpareBank 1 Nord Norge (24 prosent), Sparebanken Hedmark (15 prosent), SamSpar (24 prosent), LO (12 prosent) og ansatte (2 prosent).

I forbindelse med endringen i eierstruktur foretok SpareBank 1 Gruppen i andre kvartal 2013 en nedskrivning av eierposten i SpareBank 1 Markets med 122 millioner kroner. SpareBank 1 SMN sin andel av denne nedskrivning utgjorde 23,8 millioner kroner.

Resultatet i SpareBank 1 Markets viste i perioden etter endret eierstruktur et underskudd på 11,5 millioner kroner og SpareBank 1 SMNs andel av dette ble 2,8 millioner kroner.

SpareBank 1 Boligkreditt

SpareBank 1 Boligkreditt er opprettet av bankene i SpareBank 1-alliansen for å dra nytte av markedet for obligasjoner med fortrinnsrett. Bankene selger de best sikrede boliglånene til selskapet noe som gir redusert finansieringskostnad.

Bankens eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt per 31. desember 2013 var 17,48 prosent, og bankens andel av resultatet i selskapet i 2013 ble 40 millioner kroner (44 millioner). Bankens eierandel reflekterer bankens relative andel av solgte boliglån.

SpareBank 1 Næringskreditt

SpareBank 1 bankene etablerte i 2010 SpareBank 1 Næringskreditt etter samme modell og med samme administrasjon som SpareBank 1 Boligkreditt.

SpareBank 1 SMN eier 34,05 prosent av selskapet per 31. desember 2013, og bankens andel av resultatet i 2013 ble 8 millioner kroner (8 millioner). Bankens eierandel reflekterer bankens relative andel av solgte lån til næringsseidom og bankens eierandel i BN Bank.

BN Bank

SpareBank 1 SMN sin eierandel i BN Bank er 33 prosent per 31. desember 2013. BN Bank oppnådde i 2013 et årsresultat på 251 millioner kroner og en egenkapitalavkastning på 6,2 prosent.

SpareBank 1 SMN sin andel av resultatet i BN Bank for 2013 ble 91 millioner kroner (72 millioner), inklusive amortiseringseffekter. Amortiseringseffekten i 2013 økte resultatet med 7 millioner kroner (11 millioner). BN Bank har i 2013 gjennomført lønnsomhetsforbedrende tiltak som har gitt betydelig økning i utlånsmarginer og reduserte kostnader. Resultatet etter skatt er økt fra 188 til 252 millioner kroner. Tap på utlån er høyere enn forventet langsiktig nivå på grunn av spesifikke forhold ved et fåtall engasjement i bedriftsmarkedsporteføljen og tap i BN Banks tidligere portefølje i Ålesund (garantiporteføljen). Det arbeides både med strukturelle løsninger og ytterligere interne tiltak med sikte på lønnsomhetsforbedring og reduksjon i risikovektet balanse. Søknad om å få benytte avansert IRB er et av disse tiltakene.

Andre selskaper

Bank 1 Oslo Akershus og Polaris Media er etter nedsalg i 2013 ikke lenger klassifisert som eierinteresser. Resultatet i 2012 er i stor grad resultatandeler fra disse selskapene.

Virksomhet holdt for salg

Fra virksomhet holdt for salg er det i 2013 resultatført 30 millioner kroner (16 millioner). Beløpet for 2013 er hovedsakelig knyttet til realisert gevinst ved salg av andeler i et offshorefartøy.

Redusert kostnadsvekst

Samlede kostnader ble 1.722 millioner kroner (1.654 millioner) i 2013. Konsernets kostnader har dermed økt med 68 millioner kroner tilsvarende 4,1 prosent.

I morbanken ble kostnadene redusert med 9 millioner kroner, godt innenfor kostnadsambisjonen for banken som innebærer begrensning av kostnadsveksten til tre prosent per år til og med 2015.

I 2013 er det i konsernet innregnet et engangsbeløp på 25 millioner kroner minus skatt knyttet til utkjøp av leiekontrakter.

I datterselskapene forøvrig er samlet kostnadsvekst 51 millioner eller 11,5 prosent. Økningen skyldes for en stor del økt kostnadsbase i SpareBank 1 Regnskapshuset SMN etter oppkjøp av lokale regnskapskontor. Dette er i tråd med selskapets vedtatte strategiplan.

Driftskostnader i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde 1,54 prosent (1,57 prosent). Kostnader i forhold til inntekter ble i konsernet 48 prosent (54 prosent).

Lave tap og lavt mislighold

I 2013 ble netto tap på utlån 101 millioner kroner (58 millioner). Dette utgjør 0,09 prosent av totale utlån (0,06 prosent).

For utlån til konsernets bedriftskunder er det i 2013 netto tapsført 95 millioner kroner (57 millioner) som inkluderer 20 millioner kroner (9 millioner) i tap i SpareBank 1 Finans Midt-Norge. I personmarkedsporteføljen er det i 2013 netto tapsført 7 millioner kroner (1 million).

Samlede individuelle nedskrivninger på utlån per 31. desember 2013 utgjorde 173 millioner kroner (144 millioner), en økning på 29 millioner siste år.

Samlede problemlån (misligholdte og tapsutsatte) utgjør 543 millioner kroner (517 millioner), tilsvarende 0,48 prosent (0,49 prosent) av brutto utlån.

Mislighold over 90 dager var 386 millioner kroner (374 millioner). I prosent av brutto utlån er misligholdet 0,34 prosent (0,36 prosent). Av samlet mislighold er det tapsavsatt 87 millioner kroner (83 millioner) tilsvarende 23 prosent (22 prosent).

Misligholdet fordeler seg på bedriftsmarkedskunder med 246 millioner kroner (226 millioner) og 140 millioner (148 millioner) på personmarkeds kunder.

Andre tapsutsatte utlånsengasjement utgjorde 157 millioner kroner (143 millioner). Av brutto utlån utgjør andre tapsutsatte engasjement 0,14 prosent (0,14 prosent). 86 millioner kroner (62 millioner) eller 55 prosent (43 prosent) er tapsavsatt.

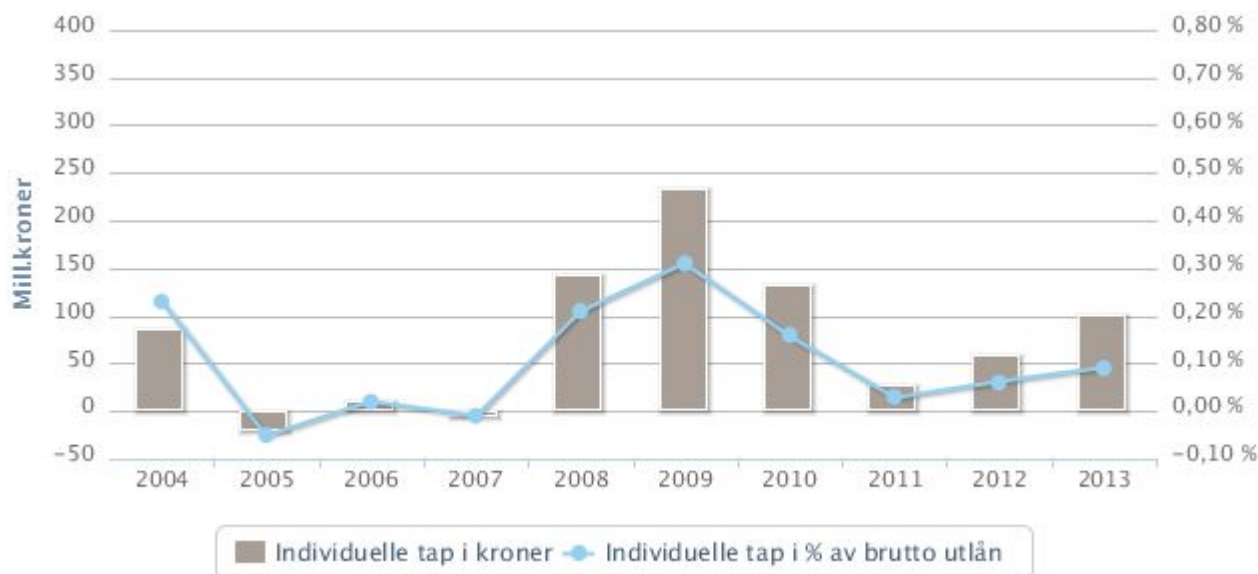
Andre tapsutsatte engasjement fordeler seg på bedriftsmarkedskunder med 139 millioner kroner (131 millioner) og 18 millioner (12 millioner) på personmarkeds kunder.

Gruppevise tapsnedskrivninger

Beregning av gruppevise tapsnedskrivninger gjøres med utgangspunkt i:

- hendelser som har påvirket bankens portefølje (som gir migrering mellom risikoklassene)
- hendelser som ennå ikke har påvirket porteføljen på grunn av at bankens kredittrisikomodeller ikke fanger effektene raskt nok opp (for eksempel makroøkonomiske forhold)

Det er for 2013 ikke funnet grunnlag for endring av gruppevise tapsnedskrivninger. Samlede gruppevise tapsnedskrivninger er 295 millioner kroner (295 millioner).

Forvaltningskapital 115 milliarder kroner

Bankens forvaltningskapital per 31. desember 2013 var 115 milliarder kroner (108 milliarder), og har økt med 7 milliarder tilsvarende 6,5 prosent. Økt forvaltningskapital er en konsekvens av økte utlån og økte likviditetsreserver.

Per 31. desember 2013 er utlån på til sammen 32 milliarder kroner (30 milliarder) solgt fra SpareBank 1 SMN til SpareBank 1 Boligkreditt og til SpareBank 1 Næringskreditt. Disse lånene fremkommer ikke som utlån i bankens balanse. Kommentarene som omhandler vekst i utlån inkluderer dog utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt.

Redusert utlånsvekst i tråd med kapitalplanen

Totale utlån har økt med 7,1 milliarder kroner (9,7 milliarder) tilsvarende 6,8 prosent (10,2 prosent) siste tolv måneder og var 112,0 milliarder (104,9 milliarder) per 31. desember 2013.

Utlån til personkunder økte med 5,9 milliarder kroner (7,6 milliarder) til 68,5 milliarder i 2013, som tilsvarer en vekst på 9,5 prosent (13,7 prosent).

Vekst i utlån til bedriftskunder i 2013 ble 1,2 milliarder kroner (2,1 milliarder) tilsvarende 2,8 prosent (5,3 prosent) siste tolv måneder. Samlede utlån til bedriftskunder utgjorde 43,5 milliarder kroner (42,3 milliarder) per 31. desember 2013.

Utlån til personkunder utgjorde 61 prosent (60 prosent) av ordinære utlån til kunder ved utgangen av 2013.

Innskudd

Innskudd fra kunder økte i 2013 med 3,8 milliarder kroner (4,4 milliarder) til 56,1 milliarder (52,3 milliarder) per 31. desember 2013. Dette tilsvarer en vekst på 7,3 prosent (9,2 prosent).

Innskudd fra personkunder økte med 1,6 milliarder kroner (1,4 milliarder) til 23,9 milliarder tilsvarende 7,1 prosent (9,5 prosent), og innskudd fra bedriftskunder økte med 2,2 milliarder (3,0 milliarder) til 32,2 milliarder tilsvarende 7,5 prosent (11,0 prosent).

Innskuddsdekningen i SpareBank 1 SMN var 70 prosent per 31. desember 2013 (70 prosent). Inkluderes lån

solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt var innskuddsdekningen 50 prosent (50 prosent).

Bestand investeringsprodukter

Samlet kundeportefølje av investeringsprodukter ført utenfor bankens balanse var 31. desember 2013 på 5,2 milliarder kroner (4,4 milliarder). Sammenlignet med i fjor er det økte verdier på aksjefond og aktiv forvaltning i stor grad knyttet til økte børsverdier. Det gjøres ikke nysalg i energifondsporteføljen, og porteføljen avtar.

Investeringsprodukter, kundeporteføljer mill. kr	2013	2012	Endring
Aksjefond	3.367	2.570	797
Spareforsikring	555	653	-98
Aktiv forvaltning	1.240	1.012	228
Energiforvaltning	67	139	-72
Totalt	5.229	4.374	855

God vekst i bankens forsikringsportefølje

Bankens forsikringsportefølje har hatt en vekst på 6,6 prosent siste 12 måneder. Veksten på skadeforsikring har vært 2,2 prosent, personforsikring 20,1 prosent og tjenestepensjon 9,6 prosent.

Forsikring, premievolum mill. kr.	2013	2012	Endring
Skadeforsikring	695	680	15
Personforsikring	222	184	37
Tjenestepensjon	182	166	16
Totalt	1.098	1.030	68

Resultatenheter i morbanken

Kontorer (Personmarked og små og mellomstore bedrifter - SMB)

Fra 2013 er Personmarked og SMB samorganisert. SMB var tidligere en del av Bedriftsmarked. Personmarked og SMB kommenteres hver for seg. SMB-segmentet består av bedriftskunder med en engasjementsstørrelse på inntil ca 8 millioner kroner og landbrukskunder. Som følge av omorganiseringen er historikken for SMB segmentet ikke gjenskapt, slik at det ikke sammenlignes med fjorårstall. Egenkapitalavkastningen per 31. desember 2013 for Personmarked og SMB totalt ble 35,4 prosent med henholdsvis 38,7 prosent (22,6 prosent) for personmarkedsvirksomheten og 29,4 prosent for SMB-virksomheten. Avkastningen på Personmarked er beregnet med utgangspunkt i eksisterende risikovekter på boliglån per 31. desember 2013.

	Person-kunder	SMB	Konsern-kunder
Netto renteinntekter	630	284	695
Renter av allokert kapital	11	3	34
Sum renteinntekter	641	286	729
Netto provisjons- og andre inntekter	704	79	91
Netto avkastning på finansielle investeringer	1	1	49
Sum inntekter	1.346	366	869
Sum driftskostnader	641	156	257
Resultat før tap	705	210	612
Tap på utlån, garantier m.v.	6	5	71
Resultat før skatt	699	205	541
EK avkastning	38,7 %	29,4 %	12,8 %

Personmarked

Driftsinntektene, og derigjennom egenkapitalavkastningen, har økt betydelig som følge av økte marginer på boliglån, både på lån i egen balanse og på boliglån solgt SpareBank 1 Boligkreditt, og ble i 2013 samlet på 1.346 millioner kroner (1.037 millioner). Rentenettoen ble 641 millioner kroner (552 millioner) og provisjonsinntektene 705 millioner (485 millioner), inklusive provisjoner fra Boligkreditt og inntekter på valuta- og renteforretninger.

Utlånsmarginen i 2013 ble 2,51 prosent (1,86 prosent), mens innskuddsmarginen ble -0,37 prosent (0,10 prosent) målt mot 3 mnd Nibor.

Siste tolv måneder ble utlåns- og innskuddsvekst i personmarkedet henholdsvis 9,5 prosent (13,7 prosent) og 7,1 prosent (9,5 prosent).

Det er gjennomgående lav risiko i utlån til personkunder og dette reflekteres i fortsatt svært lave tap. Tap og mislighold forventes å forbli på et lavt nivå. Låneporteføljen er sikret med pant i boligeiendom og verdiutviklingen på boliger har vært tilfredsstillende i hele markedsområdet.

SMB

Samlede driftsinntekter ble 366 millioner kroner med en rentenetto på 286 millioner og provisjonsinntekter på 80 millioner.

Utlånsmarginen målt mot 3 mnd Nibor i 2013 var 3,40 prosent og innskuddsmarginen -0,29 prosent.

SMB-kundene har samlet utlånskapital på 9,1 milliarder kroner og innskuddskapital på 8,7 milliarder. Veksten på utlån og innskudd i 2013 var henholdsvis 6,4 prosent og 1,9 prosent.

Konsernkunder

I forbindelse med omorganiseringen av banken fra 2013 er SMB-kundene skilt ut fra tidligere bedriftsmarkedsdivisjonen og segmentet har endret navn til konsernkunder. Konsernkunder er hovedsakelig kunder med engasjementstørrelser over åtte millioner kroner. I og med denne endringen er historikken for konsernkunder ufullstendig.

Egenkapitalavkastningen for konsernkunder ble 12,8 prosent i 2013. For hele Bedriftsmarkedet (SMB og Konsernkunder) var egenkapitalavkastningen i 2013 15,4 prosent (14,4 prosent).

Samlede driftsinntekter for konsernkunder ble 869 millioner kroner i 2013. Netto renteinntekter ble 729 millioner kroner, mens provisjonsinntektene ble 91 millioner. I tillegg kommer netto avkastning på finansielle investeringer på 49 millioner kroner.

Utlåns- og innskuddsmargin for Konsernkunder ble henholdsvis 2,83 prosent og -0,66 prosent. Utlånsveksten for Konsernkunder i 2013 var -0,8 prosent og innskuddsveksten 16,5 prosent. For bedriftskundene totalt (Konsernkunder og SMB kunder) var utlånsmarginen 2,95 prosent (2,45 prosent) og innskuddsmarginen -0,54 prosent (-0,10 prosent).

Utlånsveksten for bedriftskunder totalt (Konsernkunder og SMB kunder) har vært 0,7 prosent (3,5 prosent) og innskuddsveksten 12,5 prosent (-5,7 prosent).

Inntekter SpareBank 1 SMN Markets

SpareBank 1 SMN Markets er en integrert del av morbankaktiviteten i SMN og hadde i 2013 totale inntekter

på 100 millioner kroner (116 millioner). Inntektene økte innenfor verdipapirer og corporate sammenlignet med 2012, mens det er tilbakegang på renter og valuta. Fra fjerde kvartal 2013 er corporatevirksomheten i SpareBank 1 SMN overført til SpareBank 1 Markets.

Markets (mill. kr)	2013	2012	Endring
Renter og valuta	67,3	86,1	-18,8
Corporate	10,6	7,6	3,0
Verdipapirhandel, VPS	26,8	17,0	9,8
SpareBank 1 Markets	3,1	16,2	-13,1
Investeringer	-7,4	-10,6	3,2
Sum inntekter	100,4	116,3	-15,9

Av brutto inntekter på 100 millioner kroner er 25 millioner overført Konsernkunder, 1 million overført SMB og 1 million overført Personmarked. Dette er deres andel av inntekter på valuta- og renteforretninger på egne kunder.

Datterselskaper

Samlet resultat i bankens datterselskaper i 2013 ble 147,6 millioner kroner (116,1 millioner) før skatt.

Resultat før skatt, mill. kr	2013	2012	Endring
EiendomsMegler 1 Midt-Norge	60,7	76,2	-15,5
SpareBank 1 Finans Midt-Norge	50,7	55,8	-5,1
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN	14,0	13,8	0,2
SpareBank 1 SMN Invest	46,6	-15,0	61,6
Andre selskaper	-24,4	-14,7	-9,7
Sum	147,6	116,1	31,5

EiendomsMegler 1 Midt-Norge er markedsleder i sitt markedsområde og markedsandelen er ca 40 prosent. Resultatet ble svakere i 2013 enn i 2012 som følge av et fallend marked i andre halvår. Resultat før skatt ble 60,7 millioner kroner (76,2 millioner) i 2013.

SpareBank 1 Finans Midt-Norge hadde et resultat på 50,7 millioner kroner (55,8 millioner) per 31. desember 2013. Selskapet har hatt god inntektsutvikling i 2013, men økte tap ga netto resultatsvekkelse.

Selskapet forvaltet ved kvartalsskiftet leasing- og billånsavtaler for til sammen 3,3 milliarder kroner (3,1 milliarder), der leasingavtalene utgjør 1,9 milliarder (1,9 milliarder) og billån 1,4 milliarder (1,2 milliarder).

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN oppnådde i 2013 et resultat før skatt på 14,0 millioner kroner (13,8 millioner) og en omsetningsvekst på 27 prosent. Med en vekstrate langt over bransjesnittet er selskapet markedsleder i Midt-Norge og et av de ledende regnskapsmiljøene i Norge.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN har det siste året overtatt seks regnskapskontorer og har ambisjoner om fortsatt sterk vekst.

SpareBank 1 SMN Invest har som formål å investere i aksjer, hovedsakelig i regionale virksomheter. Selskapet hadde et overskudd i 2013 på 46,6 millioner kroner før skatt (underskudd 15,0 millioner).

Tilfredsstillende finansiering og god likviditet

Banken har en konservativ likviditetsstrategi. Strategien legger vekt på å ha likviditetsreserver som sikrer banken overlevelse i tolv måneder med ordinær drift og uten behov for ny ekstern finansiering.

Banken har likviditetsreserver på 18 milliarder kroner og er dermed finansiert i 24 måneder med ordinær drift

uten ny ekstern finansiering.

Banken har god diversifisering mellom ulike finansieringskilder og -produkter. Andelen pengemarkedsfinansiering over ett år var ved årsskiftet på 72 prosent (80 prosent).

SpareBank 1 Boligkreditt er bankens viktigste finansieringskilde, og per 31. desember 2013 var utlån på samlet 30 milliarder kroner solgt SpareBank 1 Boligkreditt.

Rating

Bankens rating hos Moody's og Fitch Ratings er henholdsvis A2 (stable) og A- (stable outlook). Banken ble i desember 2012 nedgradert av Moody's fra A1 til A2 (under review). Dette ble i første kvartal 2013 endret til A2 (stable).

Styrket soliditet

Etter disponering av årsresultatet for 2013 er ren kjernekapitaldekning 11,1 prosent (10,0 prosent).

Konsernet har vridd utlånsveksten i større grad over til personmarkedssegmentet, noe som isolert sett er positivt for bankens kapitalkrav. Samtidig medfører overgangsreglene i kapitalkravsforskriften vekst i regulatorisk minimumskrav til kapital, som følge av denne utviklingen.

Kjernekapitaldekningen er styrket som følge av utstedelse av fondsobligasjon på 500 millioner kroner i juni 2013 og på 450 millioner i oktober 2013.

Tall i mill. kroner	2013	2012
Ren kjernekapital	9.374	8.254
Hybridkapital	1.615	1.103
Ansvarlig lån	1.428	1.586
Ansvarlig kapital	12.417	10.943
Kapitalkrav	6.767	6.596
Beregningsgrunnlag	84.591	82.446
Ren kjernekapitalandel	11,1 %	10,0 %
Kjernekapitalandel	13,0 %	11,3 %
Kapitaldekning	14,7 %	13,3 %

Gjennom fjerde kvartal 2013 er flere forhold knyttet til fremtidige kapitalkrav avklart. Finanstilsynet økte LGD-gulvet til 20 prosent med virkning fra 1. januar 2014. Dette medfører at risikovektene for boliglån under IRB vil øke. Effekten av dette vil delvis motvirkes av Basel 1-gulvet. Finansdepartementet besluttet at motsyklisk buffer på en prosent vil bli innført ved utgangen av andre kvartal 2015. Motsyklisk buffer kan økes dersom myndighetene finner dette nødvendig. Finanstilsynet har i sin uttalelse om systemkritisk buffer (SIFI) anbefalt at SpareBank 1 SMN vil bli definert som SIFI-bank på grunn av sin betydning for regionen. Dette er i tråd med konsernets egne vurderinger, og representerer ikke noen endring av kapitalkrav i forhold til de nivåer som SpareBank 1 SMN har lagt til grunn i sin kapitalplan.

Styret i SpareBank 1 SMN gjør løpende vurderinger av kapital situasjonen og fremtidige kapitalkrav. Styret legger vekt på at konsernet skal være tilstrekkelig kapitalisert til å oppfylle alle regulatoriske krav. Styret planlegger for en ren kjernekapitaldekning på 13,5 prosent, som består av 12 prosent pluss motsyklisk buffer på 1 prosent pluss en reserve på 0,5 prosent.

Konsernet legger til grunn at både BN Bank og SpareBank 1 SMN vil få innvilget sine søknader om benyttelse av avansert IRB som isolert sett vil styrke kapitaldekningen med ca 0,9 prosent.

Følgende tiltak er de vesentligste i konsernets kapitalplan:

- Fortsatt god bankdrift gjennom effektivisering og prioritering av lønnsomme segmenter. Økte kapitalkrav for alle banker danner et markedsmessig grunnlag for økte marginer på utlån
- Utbyttepolitikken praktiseres med effektiv utdeling på 25-35 prosent
- Moderat vekst i bankens balansekrevene virksomheter, med prioritering av utlån til husholdninger og bedrifter i bankens nedslagsfelt
- Innføring av avansert IRB i SpareBank 1 SMN og BN Bank
- Sterk fokus på lønnsomhet med mål om en egenkapitalavkastning på 12-14 prosent

Styret legger til grunn at SpareBank 1 SMN vil nå målet for en ren kjernekapitaldekning på 13,5 prosent innen 30. juni 2016 uten ordinære emisjoner. Styret kan vurdere en rettet emisjon mot Sparebankstiftelsen SMN.

Banken er IRB-godkjent (Internal Ratings-based), og benytter IRB grunnleggende metode for å beregne kapitalkrav for kredittrisiko.

SpareBank 1 SMN leverte juni 2013 søknad til Finanstilsynet om benyttelse av avansert IRB i kapitalkravsregningene. Forberedende arbeid til søknaden er gjort i samarbeid med de øvrige bankene i SpareBank 1-alliansen.

Bankens egenkapitalbevis (MING)

Bokført verdi per egenkapitalbevis per 31. desember 2013 var 55,69 kroner (50,09), og resultatet per egenkapitalbevis ble 6,92 kroner (5,21).

Pris/Inntjening ble 7,95 (6,68) og Pris/Bok 0,99 (0,69).

Kursen ved årsskiftet var 55,00 kroner og det er i 2013 utbetalt 1,50 kroner i utbytte per egenkapitalbevis for 2012.

SpareBank 1 SMNs vedtekter inneholder ikke begrensninger for eierne hva gjelder omsetning av egenkapitalbevis.

Ved emisjoner rettet mot ansatte tilbys ansatte deltakelse etter gitte retningslinjer. I de tilfeller det gis rabatter i emisjoner rettet mot ansatte vil bindingstid før eventuelt salg foreligge. Rettighetene til egenkapitalbevis utstedt ved emisjoner rettet mot ansatte kan ikke overdras.

SpareBank 1 SMN er ikke kjent med at det foreligger avtaler mellom egenkapitalbevisene som begrenser mulighetene til å omsette eller utøve stemmerett for egenkapitalbevis.

Se for øvrig kapittel Eierstyring og selskapsledelse.

Risikoforhold

En svekket kronekurs i siste del av 2013 har hatt positiv effekt for norsk eksportindustri, men denne effekten begrenses gjennom svak vekst i eurosonen. Svært solide statsfinanser og høy etterspørsel i petroleumsindustrien medfører at vi antar at norsk BNP fortsatt vil holde seg høyere enn for Europa forøvrig. Arbeidsledigheten er fortsatt lav, og husholdningene opplever reallønnsvekst. Kombinert med fortsatt lave renter medfører dette at tapsrisikoen på personmarked fortsatt er lav. Boligprisveksten har siste kvartal vært negativ, men det er fortsatt underdekning på boliger sammenholdt med ventet befolkningsvekst.

Bankens resultater påvirkes direkte og indirekte av svingningene i verdipapirmarkedene. Den indirekte effekten skyldes i all hovedsak bankens eierandel i SpareBank 1 Gruppen, hvor både kapitalforvaltning i forbindelse med forsikringsvirksomheten og fondsforvaltningsaktivitetene påvirkes av svingningene.

Banken er også eksponert for risiko knyttet til tilgang på ekstern finansiering. Dette reflekteres i bankens konservative likviditetsstrategi (se forøvrig avsnittet foran om finansiering og likviditet).

Kredittkvaliteten i bankens utlånsportefølje er tilfredsstillende, og taps- og misligholdsnivåer er svært lave i historisk sammenheng.

Det er betydelig usikkerhet knyttet til tempo i de varslede reguleringsendringene for den europeiske finanssektoren, men norske myndigheter signaliserer at man har klare ambisjoner om førtidig innføring av nye krav. Dette kan påvirke norske bankers konkurranseevne relativt til øvrige banker. Denne utfordringen forsterkes av ulik tilnærming til kapitaldekningsregelverket som medfører at det skapes usikkerhet om norske bankers soliditet, sammenlignet med nordiske konkurrenter.

Samfunnsansvar

SpareBank 1 SMN ønsker å bidra til samfunnets verdiskaping gjennom å sikre lønnsom og sunn bankdrift, forsvarlig kapitalallokering samt bærekraftig forvaltning av innsatsfaktorene. Sunn vekst skaper løfteevne som gjør banken i stand til å tiltrekke seg gode kunder, dyktige ansatte og bidra til videre utvikling av den regionen banken er en del av.

SpareBank 1 SMN ønsker å balansere økonomisk vekst opp mot hensynet til en fornuftig utnyttelse av de innsatsfaktorer og ressurser som banken forbruker. Hensynet til samfunnet er integrert i alle deler og på alle nivå i konsernets virksomhet, herunder de momenter som berøres av regnskapslovens § 3-3C som omhandler menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, sosiale forhold, ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon. Slik sikres at etikk, miljø og viktige samfunnsspørsmål til en hver tid står på dagsorden.

SpareBank 1 SMN har etablert en strategi for samfunnsansvaret som har tre hovedtema: Økonomi, samfunnsansvar og miljø. Under hvert hovedtema er det definert viktige arbeidsområder og satt tydelige mål for hvordan banken skal bidra til en ansvarlig utvikling.

Dette er nærmere beskrevet i eget kapittel i årsrapporten, Samfunnsansvar (CSR), herunder tilfredstillelse av kravene i regnskapslovens § 3-3C.

HR og kompetanse

SpareBank 1 SMN er en kompetanseintensiv virksomhet. Det betyr at den enkelte medarbeiders, avdelings og organisasjonens samlede kompetanse er sentrale innsatsfaktorer for å sikre god verdiskaping på alle nivåer. Bankens rådgivere er kjernen i virksomheten og det viktigste konkurransefortrinn i kombinasjon med verdiene nær og dyktig.

Kunnskaper, ferdigheter og holdninger

SpareBank 1 SMN stiller store krav til sine rådgivere for at kundene skal oppleve markedets høyeste kompetanse innen privatøkonomisk og bedriftsøkonomisk rådgivning. Banken har utviklet gode opplæringsarenaer for sine rådgivere og har kontinuerlig oppmerksomhet på faglig utvikling, forbedring av kundeprosesser og en høy etisk standard hos alle medarbeidere. SpareBank 1-alliansen har i felleskap utviklet et omfattende sertifiseringsprogram for rådgivere og har med dette et godt utgangspunkt for

tilpasning til nye bransjekrav. Ved utgangen av 2013 er alle bankens rådgivere godkjente skadeforsikringsrådgivere og banken er godt i gang med autoriseringen av rådgivere innenfor finansiell rådgivning. Nye 48 rådgivere ble autorisert i løpet av 2013 og årlig oppdatering av tidligere autoriserte rådgivere er gjennomført.

Attraktiv arbeidsgiver

Det har vært stor interesse for utlyste stillinger, stor interesse for bankens bedriftspresentasjoner og ulike bemanningsbyråer gir entydige signaler om at banken har et positivt renommé i arbeidsmarkedet. Banken arbeider kontinuerlig med utvikling og forbedring av ansettelsespolitikken for å sikre at medarbeidere med riktige kunnskaper, ferdigheter og holdninger blir rekruttert, og for å fremstå som en attraktiv arbeidsgiver i arbeidsmarkedet. Vi har i 2013 hatt spesielt fokus på dette gjennom utvikling av en Employer Branding-strategi, i samarbeid med øvrige banker i SpareBank 1-alliansen.

Banken har samarbeid med relevante utdanningsinstitusjoner i vårt markedsområde og deltar både ved bedriftspresentasjoner og som mentorbedrift for enkelte studieretninger.

Konsernets interne arbeidsmarked

Det legges til rette for jobbskifter på tvers av forretningsområder og datterselskaper for å skape sirkulasjon av kompetanse og erfaring i organisasjonen. 27 ansatte har skiftet jobb internt i konsernet i 2013.

Den overordnede målsettingen for de interne rekrutteringsprosessene er å få rett person på rett sted og å kunne tilby interessante utviklingsmuligheter for våre ansatte. I denne målsettingen ligger det en klar ambisjon om god kjønnsbalanse på alle nivåer i organisasjonen. Det legges til grunn et sunt likestillingsperspektiv i bankens personalpolitikk.

Bankens personalt turnover

Bankens personalt turnover var i 2013 på 8,4 prosent. Dette er eksklusive medarbeidere som har gått av med pensjon. Bankens holdning er at en balansert utskifting av medarbeidere gir tilførsel av ny kompetanse og erfaring. Dette er et uttrykk for at bankens medarbeidere er attraktive og konkurransedyktige i arbeidsmarkedet.

Bemanningsutvikling 2012-2013

Ved utgangen av 2013 hadde morbanken 805 ansatte, fordelt på 757 årsverk. Andelen kvinnelige ansatte utgjør 51 prosent og andelen kvinnelige ledere 32 prosent.

Sykefravær

Det totale sykefraværet var 4,1 prosent i 2013, mot 4,6 prosent i 2012. Banken jobber aktivt for å holde sykefraværet så lavt som mulig. Initiativ på ulike nivå har vært viktig og anses for å være sentrale forklaringer på vårt relativt moderate sykefravær.

Selskapsinitiativ

- trenings-/aktivitetsprogrammet Bedre Form
- tett samarbeid med bedriftshelsetjeneste
- målrettet helseoppfølging (ergonomi, arbeidsmiljø, helse)
- organisasjonsundersøkelse TNS Gallup

Individinitiativ

- flere og flere har oppmerksomhet mot helsefremmende aktiviteter på fritiden
- stor oppslutning om bedriftsidrett
- tett oppfølging av sykemeldte

Hovedtall morbank	2013	2012
Antall årsverk	757	793
Antall ansatte	805	838
Personaltturnover	8,4 %	8,7 %
Antall kvinnelige ledere	31,6 %	29,0 %
Nyansatte	38	63
Snittalder	46 år	45 år
Sykefravær	4,1 %	4,6 %

Demografiske data for morbanken.

Diskriminering

SpareBank 1 SMN arbeider for å forhindre diskriminering. Aktivitetene omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering. SpareBank 1 SMN har som målsetting å reflektere befolkningsstrukturen i nærområdet.

Konsernets godtgjørelsespolitikk

Alle godtgjørelsesordninger i SpareBank 1 SMN utformes i samsvar med lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og lov om verdipapirhandel med tilhørende forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Konsernets retningslinjer for variabel godtgjørelse skal sikre at ansatte, grupper eller virksomheten som helhet etterlever de risikostyringsstrategier, prosesser og verktøy konsernet har implementert for å beskytte verdier. Godtgjørelsesordningene utformes på en slik måte at ikke enkeltpersoner eller organisasjonen tar uakseptabel risiko for å maksimere den variable godtgjørelsen.

For utfyllende informasjon, se note 23, personalkostnader og ytelser til ledende ansatte.

Utsikter

Resultatet i 2013 ble meget godt og bekrefter at tiltak som gjennomføres i henhold til konsernets kapitalplan gir god effekt. Styret er særlig fornøyd med utviklingen i kjernevirksomheten med økte driftsinntekter, redusert kostnadsvekst og fortsatt lave tap. Dette viser at konsernet er i stand til å skape tilfredsstillende avkastning på den økte kapitalen.

SpareBank 1 SMN ser fortsatt ingen indikasjoner på at næringslivet i Trøndelag og på Nordvestlandet står foran et konjunkturskift. De sentrale næringene i bankens markedsområde viser aktivitetsvekst og god lønnsomhet, og utsiktene for 2014 synes å være gode. Arbeidsledigheten er lav, og det er få signaler i den regionale makroøkonomien som tilsier større endringer i risikobildet for første del av 2014.

Styret ser en tiltagende konkurranse i finansmarkedet, men legger til grunn at SpareBank 1 SMN skal hevde

seg godt med konkurransedyktige produkter og førsteklasses kundebehandling.

Styret er opptatt av at banken skal være en god samarbeidspartner for husholdninger og bedrifter i regionen. Det legges samtidig til grunn at konsernet vil nå de oppsatte kapitalkrav uten ordinære emisjoner. Styret kan vurdere en rettet emisjon mot Sparebankstiftelsen SMN. Styret er godt fornøyd med resultatet for 2013 og forventer at også 2014 skal bli et bra år for SpareBank 1 SMN.

Trondheim, 3. mars 2014
Styret i SpareBank 1 SMN

Kjell Bjordal
Styrets leder

Bård Benum
Nestleder

Paul E. Hjelm-Hansen

Arnhild Holstad

Aud Skrudland

Bente Karin Trana
Varamedlem

Morten Loktu

Venche Johnsen
Ansattrepresentant

Finn Haugan
Konsernsjef

Resultatregnskap

Morbank					Konsern	
2012	2013	(mill. kr)		Noter	2013	2012
3.904	4.092	Renteinntekter		4,20	4.118	3.928
2.532	2.604	Rentekostnader		4,20	2.502	2.451
1.373	1.487	Netto renteinntekter			1.616	1.477
707	970	Provisjonsinntekter		4,21	1.230	968
86	81	Provisjonskostnader		4,21	94	96
51	57	Andre driftsinntekter		4,21	327	267
672	946	Netto provisjons- og andre inntekter			1.463	1.139
290	371	Utbytte		22,43	41	12
-	-	Netto resultat fra eierinteresser		23,39	355	244
205	176	Netto resultat fra andre finansielle investeringer		22	106	195
495	547	Netto resultat fra finansielle eiendeler			502	451
2.540	2.981	Sum inntekter			3.580	3.067
618	587	Personalkostnader		23,24,25	914	924
587	611	Andre driftskostnader		24,33	807	730
1.206	1.197	Sum driftskostnader			1.722	1.654
1.334	1.783	Resultat før tap			1.859	1.414
51	82	Tap på utlån og garantier		11	101	58
1.283	1.701	Resultat før skatt			1.758	1.355
262	358	Skattekostnad		26	388	295
4	6	Resultat virksomhet holdt for salg, etter skatt			30	16
1.025	1.348	Resultat for regnskapsåret			1.400	1.077
		Majoritetsandel av regnskapsårets resultat			1.390	1.068
		Minoritetsandel av regnskapsårets resultat			10	9
		Resultat per egenkapitalbevis			6,97	5,25
		Utvannet resultat per egenkapitalbevis			6,92	5,21

Utvidet resultatregnskap etter IAS 1

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
1.025	1.348	Resultat for regnskapsåret	1.400	1.077
		Poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat		
160	-9	Aktuarielle gevinster og tap pensjoner	-11	169
-45	3	Skatt på estimatavvik pensjon	3	-47
		Andre inntekter og kostnader tilknyttede		
-	-	foretak og felleskontrollert virksomhet	11	-
115	-7	Sum	3	121
		Poster som vil bli reklassifisert til resultat		
-	-	Endring i virkelig verdi for invest. holdt for salg	-6	12
		Andre inntekter og kostnader tilknyttede		
-	-	foretak og felleskontrollert virksomhet	14	10
-	-	Sum	8	22
1.140	1.342	Totalresultat for regnskapsåret	1.411	1.220
		Majoritetsandel av totalresultat for regnskapsåret	1.401	1.090
		Minoritetsandel av totalresultat for regnskapsåret	10	9

Balanse

Morbank			(mill. kr)	Noter	Konsern		
01.01.12	31.12.12	31.12.13			31.12.13	31.12.12	01.01.12
EIENDELER							
1.519	1.079	4.793	Kontanter og fordringer på sentralbanker		4.793	1.079	1.519
5.033	5.619	4.000	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7,28	1.189	3.012	2.557
70.793	72.464	77.030	Brutto utlån til og fordringer på kunder	8,9,10,12,15,28	80.303	74.943	73.105
-151	-129	-150	- Individuelle nedskrivninger	8,11	-173	-144	-172
-273	-278	-278	- Nedskrivninger på grupper av utlån	8,11	-295	-295	-290
70.369	72.057	76.602	Netto utlån til og fordringer på kunder		79.836	74.504	72.643
12.918	17.164	16.887	Sertifikater, obligasjoner og rentefond	27,28,29	16.887	17.164	12.918
3.698	3.101	3.051	Finansielle derivater	14,27,28,30	3.050	3.100	3.697
331	354	492	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27,28,31	1.030	777	611
2.816	3.115	3.138	Investering i eierinteresser	39,40,41,43	4.624	4.573	4.259
1.203	2.181	2.442	Investering i konsernselskaper	39,41	-	-	-
151	201	169	Eiendom, anlegg og utstyr	33	1.176	1.277	1.109
222	340	114	Virksomhet holdt for salg	31,39	113	486	481
447	447	447	Goodwill	32	495	482	471
949	1.337	1.940	Andre eiendeler	25,34	2.167	1.521	1.154
99.655	106.995	114.074	Sum eiendeler	13,16,17,19	115.360	107.975	101.420
GJELD							
6.232	5.137	5.159	Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7,28	5.159	5.137	6.232
2.886	2.273	1.220	Innlån bytteordningen med staten	28	1.220	2.273	2.886
48.114	53.187	56.531	Innskudd fra og gjeld til kunder	28,35	56.074	52.252	47.871
28.148	30.259	33.762	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	27,28,36	33.762	30.259	28.148
3.158	2.790	2.295	Finansielle derivater	14,27,28,30	2.295	2.790	3.158
1.579	1.615	1.992	Annen gjeld og balanseført forpliktelse	25,37	2.303	2.070	2.017
-	-	-	Virksomhet holdt for salg	39	-	72	151
2.690	3.040	3.304	Ansvarlig lånekapital	27,28,38	3.304	3.040	2.690
92.808	98.302	104.263	Sum gjeld	18,19	104.118	97.892	93.153
EGENKAPITAL							
2.373	2.597	2.597	Eierandelskapital	42	2.597	2.597	2.373
-0	-0	-0	Beholdning av egne egenkapitalbevis	42	-0	-0	-0
183	895	895	Overkursfond		895	895	183
1.457	1.889	2.496	Utjevningsfond		2.496	1.889	1.457
190	195	227	Avsatt utbytte		227	195	190
40	30	124	Avsatt til gaver		124	30	40
2.611	2.944	3.276	Grunnfondskapital		3.276	2.944	2.611
70	106	195	Fond for urealiserte gevinster		206	123	85
-77	38	-	Annen egenkapital		1.354	1.343	1.193
			Minoritetsinteresser		67	67	135
6.847	8.694	9.811	Sum egenkapital	5,43	11.242	10.082	8.267
99.655	106.995	114.074	Sum gjeld og egenkapital	16,17	115.360	107.975	101.420

Trondheim, 3. mars 2014
Styret i SpareBank 1 SMN

Kjell Bjordal
Styrets leder

Bård Benum
Nestleder

Paul E. Hjelm-Hansen

Arnhild Holstad

Aud Skrudland

Bente Karin Trana
Varamedlem

Morten Loktu

Venche Johnsen
Ansattrepresentant

Finn Haugan
Konsernsjef

Endring i egenkapital

Morbank (mill. kr)	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital				Annen egenkapital	Sum egenkapital
	Eierandelskapital	Overkursfond	Grunnfonds-kapital	Utjevningss-fond	Utbytte	Gaver	Fond for urealiserte gevinster		
Egenkapital per 1.1.2012	2.373	183	2.611	1.457	190	40	70	-	6.924
Nullstilling av estimatavvik pensjoner IAS 19R	-	-	-	-	-	-	-	-77	-77
Periodens resultat	-	-	333	432	195	30	36	-	1.025
Estimatavvik pensjoner	-	-	-	-	-	-	-	115	115
Sum utvidede resultatposter	-	-	-	-	-	-	-	115	115
Totalresultat for perioden	-	-	333	432	195	30	36	115	1.140
Transaksjoner med eierne									
Utbetalt utbytte for 2011	-	-	-	-	-190	-	-	-	-190
Besluttet utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-40	-	-	-40
Fortrinnsrettsemisjon	570	150	-	-	-	-	-	-	720
Ansatteemisjon	16	-	-	-	-	-	-	-	16
Rettet emisjon	112	88	-	-	-	-	-	-	200
Nedsettelse pålydende verdi av egenkapitalbevis	-475	475	-	-	-	-	-	-	-
Sum transaksjoner med eierne	224	713	-	-	-190	-40	-	-	706
Egenkapital per 31.12.2012	2.597	895	2.944	1.889	195	30	106	38	8.694
Egenkapital per 1.1.2013	2.597	895	2.944	1.889	195	30	106	38	8.694
Periodens resultat	-	-	321	587	227	124	89	-	1.348
Utvidede resultatposter									
Estimatavvik pensjoner	-	-	11	20	-	-	-	-38	-7
Sum utvidede resultatposter	-	-	11	20	-	-	-	-38	-7
Totalresultat for perioden	-	-	332	607	227	124	89	-38	1.342
Transaksjoner med eierne									
Utbetalt utbytte for 2012	-	-	-	-	-195	-	-	-	-195
Besluttet utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-30	-	-	-30
Kjøp og salg egne egenkapitalbevis	0	-	-	0	-	-	-	-	0
Sum transaksjoner med eierne	0	-	-	0	-195	-30	-	-	-225
Egenkapital per 31.12.13	2.597	895	3.276	2.496	227	124	195	0	9.811

Konsern	Majoritetsandel									
	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital						
	Eierandels- kapital	Overkurs- fond	Grunn- fonds- kapital	Utjevning- fond	Utbytte	Gaver	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital	Minoritets- andel	Sum egen- kapital
(mill. kr)										
Egenkapital per 1.1.2012	2.373	183	2.611	1.457	190	40	85	1.274	135	8.348
Nullstilling av estimatavvik pensjoner IAS 19R	-	-	-	-	-	-	-	-81	-	-81
Periodens resultat	-	-	333	432	195	30	36	43	9	1.077
Utvidede resultatposter										
Estimatavvik pensjoner	-	-	-	-	-	-	-	121	-	121
Endring i virkelig verdi for invest. holdt for salg	-	-	-	-	-	-	1	12	-	13
Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	10	-	10
Sum utvidede resultatposter	-	-	-	-	-	-	1	143	-	145
Totalresultat for perioden	-	-	333	432	195	30	37	186	9	1.221
Transaksjoner med eierne										
Utbetalt utbytte for 2011	-	-	-	-	-190	-	-	-	-	-190
Besluttet utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-40	-	-	-	-40
Fortrinnsrettsemisjon	570	150	-	-	-	-	-	-	-	720
Ansatteemisjon	16	-	-	-	-	-	-	-	-	16
Rettet emisjon	112	88	-	-	-	-	-	-	-	200
Nedsettelse pålydende verdi av egenkapitalbevis	-475	475	-	-	-	-	-	-	-	-
Direkte egenkapitalføringer	-	-	-	-	-	-	-	-36	-	-36
Endring minoritetsinteresser	-	-	-	-	-	-	-	-	-77	-77
Sum transaksjoner med eierne	224	713	-	-	-190	-40	-	-36	-77	594
Egenkapital per 31.12.2012	2.597	895	2.944	1.889	195	30	123	1.343	67	10.082

Konsern (mill. kr)	Majoritetsandel									Sum egenkapital
	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital						
	Eierandel-kapital	Overkurs-fond	Grunn-fonds-kapital	Utjevning-s-fond	Utbytte	Gaver	Fond for urealiserte gevinster	Annen egenkapital	Minoritets-andel	
Egenkapital per 1.1.2013	2.597	895	2.944	1.889	195	30	123	1.343	67	10.082
Periodens resultat	-	-	321	587	227	124	89	41	10	1.400
Utvidede resultatposter										
Endring i virkelig verdi for invest. holdt for salg	-	-	-	-	-	-	-6	-	-	-6
Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	25	-	25
Estimatavvik pensjoner	-	-	11	20	-	-	-	-39	-	-8
Sum utvidede resultatposter	-	-	11	20	-	-	-6	-15	-	11
Totalresultat for perioden	-	-	332	607	227	124	84	27	10	1.411
Transaksjoner med eierne										
Utbetalt utbytte for 2012	-	-	-	-	-195	-	-	-	-	-195
Besluttet utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-30	-	-	-	-30
Kjøp og salg av egne egenkapitalbevis	0	-	-	-0	-	-	-	-	-	0
Andre egenkapitalføringer	-	-	-	-	-	-	-	-6	-	-6
Pensjoner korr IB	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	-12	-	-12
Endring minoritetsinteresser	-	-	-	-	-	-	-	-	-10	-10
Sum transaksjoner med eierne	0	-	-	-0	-195	-30	-	-16	-10	-251
Egenkapital per 31.12.13	2.597	895	3.276	2.496	227	124	206	1.354	67	11.242

Kontantstrømoppstilling

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
1.025	1.348	Resultat etter skatt	1.400	1.077
43	53	+ Av- og nedskrivninger	118	102
51	82	+ Tap på utlån/garantier	101	58
1.119	1.484	Tilført fra årets virksomhet	1.619	1.237
284	-587	Reduksjon/(økning) øvrige fordringer	-652	802
-293	-121	Økning/(reduksjon) annen gjeld	-244	-436
-1.738	-4.627	Reduksjon/(økning) utlån	-5.433	-1.919
-586	-2.580	Reduksjon/(økning) utlån kredittinstitusjoner	-2.376	-456
5.073	3.344	Økning/(reduksjon) innskudd kunder	3.822	4.381
-1.708	-1.031	Økning/(reduksjon) innskudd kredittinstitusjoner	-1.031	-1.708
-4.246	277	Reduksjon/(økning) sertifikater og obligasjoner	277	-4.246
-2.096	-3.842	A) Netto likviditetsendring fra virksomhet	-4.018	-2.347
-92	-23	Brutto investeringer bygninger/driftsmidler	-32	-279
-	1	Avgang bygninger/driftsmidler	1	-
-1.611	-58	Netto innbetalt kapital tilknyttede selskaper/datterselskaper	250	-728
192	-137	Reduksjon/(økning) aksjer og eierinteresser	-253	-166
-1.512	-217	B) Netto likviditetsendring investeringer	-34	-1.173
350	264	Økning/(reduksjon) i ansvarlig lånekapital	264	350
936	-	Innbetalinger/(utbetalinger) knyttet til eierandelskapital	-	936
-190	-195	Utbetalt utbytte	-195	-190
-40	-30	Besluttet gaveutdeling	-30	-40
-	31	Korrigert egenkapital	25	-89
2.112	3.503	Økning/(reduksjon) annen langsiktig gjeld	3.503	2.112
3.168	3.573	C) Netto likviditetsendringer finansiering	3.566	3.080
-440	-486	A) + B) + C) Netto endringer i likvider i året	-486	-440
1.519	1.079	Likviditetsbeholdning per 01.01	1.079	1.519
1.079	593	Likviditetsbeholdning ved utgangen av kvartalet	593	1.079
440	486	Endring	486	440

Noter til regnskapet

Note	Side	
		.
1	96	Generell informasjon
2	97	Regnskapsprinsipper IFRS
3	104	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper
4	106	Segmentinformasjon
5	108	Kapitaldekning og kapitalstyring
6	110	Risikoforhold
		Kredittrisiko
7	114	Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld
8	115	Utlån til og fordringer på kunder
9	120	Fraregning av finansielle eiendeler
10	122	Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne engasjement
11	123	Tap på utlån og garantier
12	125	Kreditteksponering for hver interne risikorating
13	127	Maksimal kreditteksponering
14	129	Finansielle instrumenter og motregning
15	130	Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler
		Markedsrisiko
16	132	Markedsrisiko knyttet til renterisiko
17	133	Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering
		Likviditetsrisiko
18	134	Likviditetsrisiko
19	135	Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser
		Resultatregnskap
20	137	Netto renteinntekter
21	138	Netto provisjons- og andre inntekter
22	139	Netto resultat fra finansielle eiendeler
23	140	Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte
24	143	Andre driftskostnader
25	144	Pensjon
26	149	Skatt
		Balanse
27	151	Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter
28	153	Virkelig verdi av finansielle instrumenter
29	155	Sertifikater og obligasjoner
30	156	Finansielle derivater
31	157	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser
32	159	Immaterielle eiendeler
33	160	Eiendom, anlegg og utstyr
34	161	Andre eiendeler

35	162	Innskudd fra og gjeld til kunder
36	163	Gjeld ved utstedelse av verdipapirer
37	164	Annen gjeld og forpliktelse
38	165	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån
39	167	Investering i eierinteresser

Øvrige opplysninger

40	172	Oppkjøp av virksomheter/virksomhetssammenslutning
41	173	Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper
42	174	Eierandelskapital- og eierstruktur
43	176	Utbytte/konsernbidrag fra datterselskaper
44	177	Hendelser etter balansedagen

Note 1 - Generell informasjon

Beskrivelse av virksomheten

Se virksomhetsbeskrivelse presentert i årsrapporten.

Konsernet SpareBank 1 SMN

SpareBank 1 SMN har sitt hovedkontor i Trondheim, Søndre gate 4. Bankens markedsområder er i hovedsak Trøndelag og Nordvestlandet.

Konsernregnskapet for 2013 ble godkjent av styret 3. mars 2014.

Note 2 - Regnskapsprinsipper IFRS

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Konsernregnskapet 2013 for SpareBank 1 SMN er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC). Målegrunnlaget for konsernregnskapet er historisk kost med de unntak som er beskrevet nedenfor. Regnskapet er avlagt basert på IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges per 31. desember 2013.

Implementerte regnskapsstandarder og andre relevante endringer i regelverk i 2013

IAS 1 - Presentasjon av finansregnskapet hvor oppstillingen over andre inntekter og kostnader splittes i henholdsvis poster som reklassifiseres til resultatet og poster som ikke reklassifiseres til resultatet hver for seg.

IAS 19R – Ytelser til ansatte. Som følge av denne standarden har konsernet endret basis for beregning av pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader. For detaljer om IAS 19R, se note 25 om pensjoner.

IFRS 7 - Motregning av finansielle instrumenter. Konsernet har implementert endringen i IFRS 7 som medfører utvidet noteopplysning knyttet til henholdsvis nettoføring av finansielle instrumenter og motregningsordninger knyttet til finansielle instrumenter.

IFRS 13 - Måling av virkelig verdi. Konsernet har implementert IFRS 13 om virkelig verdi måling av finansielle instrumenter.

Ovennevnte standarder er implementert fra og med første januar 2013.

Nye eller reviderte regnskapsstandarder som er godkjent, men ikke implementert i 2013

IFRS 9 – Finansielle instrumenter regulerer klassifisering, måling og regnskapsføring av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser og erstatter nåværende IAS 39. Etter ny standard skal finansielle eiendeler deles inn i to kategorier basert på målemetode; virkelig verdi eller amortisert kost. For finansielle forpliktelser er kravene i hovedsak lik nåværende standard. For banken forventer vi at endringene i behandlingen av tap på utlån og garantier har størst betydning, men omfang er så langt ikke kartlagt da standarden fortsatt er under utarbeidelse. Konsernet planlegger å anvende IFRS 9 når standarden trer i kraft og er godkjent av EU. Sannsynlig implementeringstidspunkt er etter 2015.

IFRS 10 – Konsolidering. Standarden omhandler definisjon av datterselskap, og legger i større grad vekt på faktisk kontroll enn tidligere regler. Kontroll foreligger kun når investor har makt over relevante aktiviteter hos investeringsobjektet, risiko for variabel avkastning, og i tillegg evne til å bruke makten til å påvirke avkastningen. I tilfeller med brudd på lånevilkår vil banken vurdere om den har oppnådd reell makt i henhold til IFRS 10. Standarden implementeres 1. januar 2014.

IFRS 11 – Felleskontrollert virksomhet erstatter IAS 31 og SIC-13. IFRS 11 fjerner muligheten til å kunne benytte proporsjonal konsolidering for felleskontrollerte foretak. Banken har vurdert effekten av ny standard, spesielt forholdet til Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA, og kommet til at den ikke vil ha vesentlig betydning for konsernets rapportering. Standarden implementeres 1. januar 2014.

IFRS 12 – Opplysninger om investeringer i andre selskaper. Standarden utvider kravet til noteinformasjon i neste årsregnskap for investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollerte selskaper og strukturerte foretak. Implementering skjer 1. januar 2014.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i millioner kroner med mindre noe annet er angitt.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og alle datterforetak som ikke er planlagt avhendet i nær framtid og derfor skal klassifiseres som holdt for salg etter IFRS 5. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og

forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om immaterielle eiendeler.

Banken har ikke anvendt IFRS 3 retrospektivt på virksomhetssammenslutninger som er gjennomført før 1. januar 2004.

Alle transaksjoner innad i konsernet blir eliminert ved utarbeidelse av konsernregnskap. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som en egen post.

Tilknyttet foretak

Tilknyttet foretak er foretak der banken har betydelig innflytelse. Normalt er det betydelig innflytelse når banken har en eierandel på 20 prosent eller mer. Tilknyttede foretak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Investeringen førstegangsinnregnes til anskaffelseskost og justeres deretter for endring i bankens andel av nettoeiendelene til det tilknyttede foretaket. Banken resultatfører sin andel av resultatet i det tilknyttede foretaket. I selskapsregnskapet regnskapsføres tilknyttede foretak til kostmetoden. Se også note 39 Investering i eierinteresser.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at banken gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert drift og felleskontrollerte eiendeler regnskapsføres ved at bankens forholdsmessige andel av eiendeler, forpliktelser og balanseposter innregnes i bankens regnskap. Styringsstrukturen for SpareBank 1-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne. Konsernet klassifiserer sin deltakelse i enkelte selskaper som investeringer i felleskontrollerte foretak og vurderer disse etter egenkapitalmetoden. Se note 39 Investering i eierinteresser.

Utlån og tap på utlån

Utlån måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrukket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi bokføres over resultatregnskapet som verdiendring. Opptjent rente og over/underkurs regnskapsføres som renter. Renterisikoen i fastrenteutlåne styres med renteswapper som bokføres til virkelig verdi. Det er konsernets oppfatning at vurdering av fastrenteutlån til virkelig verdi gir mer relevant informasjon om verdiene i balansen.

Nedskrivning

Balanseført beløp av bankens eiendeler blir gjennomgått på balansedagen for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Årlig beregnes gjenvinnbart beløp på balansedagen for goodwill, eiendeler som har en ubegrenset utnyttbar levetid, og immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelig for bruk. Nedskrivninger foretas når balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Nedskrivninger føres over resultatregnskapet. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke. For andre eiendeler reverseres nedskrivninger dersom det er en endring i estimater som er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp.

Individuelle nedskrivninger på finansielle eiendeler

Verditap på utlån er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs innregning (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser:

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- ikke uvesentlig mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- konsernet innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntakers økonomiske situasjon
- sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- på grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen

Konsernet vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte framtidige kontantstrømmer (eksklusiv framtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en nedskrivningskonto og

tapet bokføres over resultatregnskapet.

Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn på verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i beregning av gruppevis nedskrivninger.

Gruppevis nedskrivninger på utlån

For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom konsernet bestemmer at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisikokarakteristikk.

I vurderingen av gruppevis nedskrivninger hensyntas blant annet:

- observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler siden første gangs bokføring, selv om reduksjonen enda ikke fullt ut kan identifiseres til en individuell finansiell eiendel i gruppen inkludert:
  - ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen
  - nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen

Verdifallet på grupper av finansielle eiendeler måles ved utvikling i rating på grupper av finansielle eiendeler ved å følge utviklingen i negativ migrering og endring i forventet tap over porteføljens løpetid.

Migreringen av kunder utarbeides ved løpende å kredittvurdere hver enkelt kunde i bankens kredittvurderingssystemer.

For hendelser som har inntruffet, men som ennå ikke har gitt utslag i bankens porteføljevervåkingssystemer, estimeres gruppevis nedskrivningsbehov ved bruk av stresstestmodeller.

Misligholdte/tapsutsatte engasjementer

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at konsernet vil bli påført tap, og det derved er foretatt individuell nedskrivning, klassifiseres som tapsutsatte.

Verdireduksjon på lån bokført til virkelig verdi

På hver balansedag vurderer konsernet om det eksisterer bevis på at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler bokført til virkelig verdi er utsatt for verdireduksjon. Tap som følge av verdireduksjon er bokført over resultatregnskapet i den perioden hvor de oppstår.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte individuelle nedskrivninger føres mot nedskrivningene. Konstaterte tap uten dekning i de individuelle nedskrivningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere nedskrivninger resultatføres.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Eventuelt avvik fra balanseført verdi av misligholdt eller nedskrevet engasjement ved overtakelsen klassifiseres som nedskrivning på utlån. Overtatte eiendeler balanseføres etter sin art. Ved endelig avhendelse resultatføres avviket fra balanseført verdi i henhold til eiendelens art i regnskapet.

Anleggsmidler holdt for salg og avvirket virksomhet

Eiendeler som bankens styre har besluttet skal selges, blir behandlet etter IFRS 5. Denne typen eiendeler er i hovedsak overtatte eiendeler i forbindelse med tapsengasjement samt investering i datterselskap holdt for salg. Eiendeler som opprinnelig blir avskrevet blir stoppet ved beslutning om salg. Resultat fra slik virksomhet samt tilhørende eiendeler og gjeld presenteres på egen linje som holdt for salg.

Leieavtaler

Finansielle leieavtaler er ført under hovedposten utlån i balansen og regnskapsføres til amortisert kost. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente.

Verdipapirer og derivater

Verdipapirer og derivater består av aksjer og andeler, sertifikater og obligasjoner og derivative valuta- og renteinstrumenter. Aksjer og andeler klassifiseres enten som til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg. Sertifikater og obligasjoner klassifiseres

enten som til virkelig verdi over resultatet, lån og fordring eller i kategorien holde til forfall. Derivater regnes alltid som til virkelig verdi over resultatet med mindre de inngår i en kontantstrømsikring. Banken benytter seg imidlertid ikke av kontantstrømsikringer.

Alle finansielle instrumenter klassifisert som til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt fra andre finansielle investeringer. Finansielle eiendeler holdt for tradingformål karakteriseres av at instrumenter i porteføljen omsettes hyppig og at posisjoner etableres med mål om kortsiktig gevinst. Øvrige slike finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er investeringer som ved førstegangs-innregning blir definert som vurdert til virkelig verdi over resultatet (virkelig verdi opsjon).

Aksjer og andeler klassifisert som tilgjengelig for salg måles også til virkelig verdi, men endringen i verdi fra inngående balanse føres under utvidet resultatregnskap og inngår derved i konsernets totalresultat. Aksjer som ikke kan måles pålitelig vurderes til kostpris etter IAS 39.46 c. Det er etablert rutiner for løpende verddivurdering av alle aksjeinvesteringer. Disse vurderingene gjøres med ulike intervaller i forhold til størrelsen på investeringen.

Sertifikater og obligasjoner som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall måles til amortisert kost ved en effektiv rentemetode, jfr. omtale av denne metoden under avsnittet om utlån. Banken benyttet muligheten til å omklassifisere deler av obligasjonsporteføljen fra virkelig verdi over resultatet til kategorien holde til forfall per 1. juli 2008. Dette i samsvar med endringene i IAS 39 og IFRS 7 vedtatt av IASB i oktober 2008. De foretatte nedskrivningene blir reversert over porteføljens gjenværende løpetid og inntektsført som renteinntekter i tillegg til løpende kupongrenter. Se også noten om obligasjoner.

Bytteordningen

Myndighetenes tiltakspakke hvor boliglånsobligasjoner byttes mot statspapirer presenteres brutto i samsvar med IAS 32.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler består hovedsaklig av goodwill i konsernet SpareBank 1 SMN. Andre immaterielle eiendeler vil innregnes når kravene til balanseføring er til stede. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser, jfr. omtale under konsolidering. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr samt eierbenyttet eiendom regnskapsføres i samsvar med IAS 16. Investeringen førsteganginnregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper. Eierbenyttet eiendom er etter definisjonen i IAS 40 eiendommer som i hovedsak benyttes av banken eller dens datterforetak til sin egen virksomhet.

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives er gjenstand for nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning klassifiseres som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40. Konsernet har ingen investeringseiendommer.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rentemetode. Gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid. For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi vil markedsverdien klassifiseres som inntekt fra andre finansielle investeringer. For rentebærende instrumenter som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall (HTM) og ikke inngår i sikringsrelasjoner, amortiseres over-/underkurs som renteinntekt over løpetiden på kontrakten.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og – kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres. Banken mottar provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt tilsvarende differansen mellom lånets rente og den finansieringskostnad Boligkreditt og Næringskreditt oppnår. I bankens regnskap fremkommer dette som provisjonsinntekter.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved transaksjonskursen. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balansedagen resultatføres, med mindre de føres rett mot egenkapital etter prinsippene om sikringsbokføring. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost.

Sikringsbokføring

Banken vurderer og dokumenterer sikringens effektivitet i samsvar med IAS 39. Banken benytter virkelig verdi sikring for å styre sin renterisiko. I sin sikringsaktivitet sikrer banken seg mot bevegelser i markedsrenten. Endringer i kredittspread er ikke hensyntatt i sikringseffektiviteten. Ved virkelig verdi sikring blir både sikringsinstrumentet og sikringsobjektet regnskapsført til virkelig verdi, og endringer i disse verdiene fra inngående balanse blir resultatført.

Virkelig verdi opsjon

Bankens fastrentelån føres til virkelig verdi ved bruk av virkelig verdi opsjon i samsvar med IAS 39 og banken styrer renterisikoen knyttet til disse utlånene gjennom bruk av derivater.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Ved beregningen av utsatt skatt benyttes til enhver tid gjeldende skattesats. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen. Kildeskatt presenteres som periodeskatt. Formueskatt blir presentert som driftskostnad i konsernets regnskap i samsvar med IAS 12.

Innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Lån som ikke inngår i sikringsbokføring førstegangsinnregnes til opptakskost. Dette er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente. Det benyttes ikke virkelig verdi opsjon for konsernets gjeld.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner klassifiseres som forpliktelser i balansen og måles til amortisert kost som andre langsiktige lån. Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. En fondsobligasjon er en obligasjon med en pålydende rente, men banken har ikke plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Behandling av ansvarlige lån og fondsobligasjoner i beregningen av konsernets kapitaldekning er omtalt i note 5 Kapitaldekning og kapitalstyring.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige. Avsetning for restruktureringsutgifter foretas når banken har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse.

Pensjoner

SpareBank 1 SMN konsernet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon.

Ytelsesbasert pensjonsordning

I en ytelsesbasert ordning er arbeidsgiver forpliktet til å yte fremtidig pensjon av nærmere angitt størrelse. Utgangspunktet for beregning

av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet. Kostnadene beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter, fratrukket avkastning på pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av estimerte fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnavvekst og uttakstilbøyelighet. Fra og med 2012 benyttes rente for obligasjoner med fortrinnsrett som diskonteringsrente i samsvar med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse.

Fra første januar 2013 har konsernet anvendt IAS 19R Ytelser til ansatte og endret basis for beregning av pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader. Konsernet har tidligere benyttet korridormetoden for regnskapsføring av uamortiserte estimatavvik. Korridormetoden er ikke lenger tillatt, og alle estimatavvik skal etter IAS 19R føres i oppstilling over andre inntekter og kostnader. Se også note 25 om pensjoner.

Endring i pensjonsplaner resultatføres ved planendringstidspunktet. Pensjonskostnaden er basert på forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse og klassifiseres som personalkostnader i regnskapet. Det avsettes arbeidsgiveravgift på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 67 år. I ordningene inngår også barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning sikrer de fleste ansatte en pensjon på 68 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen er lukket for nye medlemmer.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

I forbindelse med lukking av ytelsesordningen i 2007 etablerte konsernet innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31 desember 2010. Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314% av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1G frem til 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

Segmentrapportering

SpareBank 1 SMN har Personkunder, Konsernkunder, SMB og Markets, samt de vesentligste datterselskapene og tilknyttede selskaper som sitt primære rapporteringsformat. Konsernet presenterer en sektor- og næringsfordeling av utlån og innskudd som sitt sekundære rapporteringsformat. Konsernets segmentrapportering er samsvar med IFRS 8.

Utbytte og gaver

Foreslått utbytte på egenkapitalbevis og gaver bokføres som egenkapital i perioden frem til det er vedtatt av bankens representantskap.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet årsregnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette. Hendelser fram til regnskapet anses godkjent

for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen og av oppstilling over endring i egenkapital.

Note 3 - Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet.

Tap på utlån og garantier

Bankens utlånsportefølje rescores månedlig. Kunder med svak risikoklasse, betalingsmislighold, negativ migrering eller andre objektive kriterier vurderes med tanke på behov for individuell nedskrivning. Dersom bankens beregninger viser at nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på estimeringstidspunktet er lavere enn lånets bokførte verdi foretas en individuell nedskrivning. De nedskrevne lånene er gjenstand for kvartalsvis vurdering.

Individuell nedskrivning av personmarkedsengasjement beregnes etter samme prinsipper. Vurdering av behov for nedskrivning gjøres for eksponeringer større enn 250.000 kroner som er misligholdt eller hvor det foreligger andre objektive kriterier. Nedskrivningsbehov estimeres med utgangspunkt i estimerte fremtidige kontantstrømmer. Det er usikkerhet i disse estimatene.

Gruppevis nedskrivninger beregnes for grupper av engasjement som har økende kredittrisiko, men hvor det ikke er mulig å identifisere hvilket engasjement som vil medføre tap. Beregning foretas med utgangspunkt i økning i forventet tap for porteføljer som har migrert negativt siden innvilgelsestidspunktet og justeres for forventet løpetid i porteføljene.

Vurdering av individuelle og gruppemessige nedskrivninger vil alltid baseres på en betydelig grad av skjønn. Banken benytter historisk informasjon som grunnlag for å estimere nedskrivningsbehov.

Hvor sikkerhetsverdier er knyttet til spesielle objekter eller bransjer som er i krise, vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og vurdering av sikkerhetsverdier kan i slike tilfeller være beheftet med betydelig usikkerhet.

For hendelser som har inntruffet, men som ennå ikke har gitt utslag i bankens porteføljeovervåkingssystemer, estimeres gruppevis nedskrivningsbehov ved bruk av stresstestmodeller.

Se også note 2 Regnskapsprinsipper IFRS og note 6 Risikoforhold.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil i hovedsak være verdipapir som omsettes i et aktivt marked. Et aktivt marked er definert som et marked for omsetning av ensartede produkter hvor det normalt finnes villige kjøpere og selgere til en hver tid, og hvor prisene er tilgjengelige for allmennheten. Aksjer notert på en regulert markedsplass faller inn under definisjonen på et aktivt marked. Det kan være utfordringer knyttet til aksjer hvor det er stor forskjell mellom kjøps- og salgskurs, omtalt som spread, og hvor aksjen omsettes sjeldent. Noen vesentlige aksjer vil være basert på interne verddivurderinger, transaksjonspriser eller eksterne analyser av selskapet. Slike aksjer vedsettes ved bruk av anerkjente verdsettelsesteknikker. Dette kan være bruk av diskonterte kontantstrømmer eller ved hjelp av sammenligningsprising hvor en benytter lignende selskaper som er børsnoterte og benytter multipelprising for å fastslå verdien på det unoterte selskapet. Slike verdsettelse vil kunne være beheftet med usikkerhet. Eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg blir også vurdert til virkelig verdi med føring mot totalresultatet (Other Comprehensive Income). Markedsverdiene vil i hovedsak være basert på verddivurderinger eller siste kjente omsetning av aksjen. De aksjene som ikke lar seg verddivurdere med rimelig stor sikkerhet blir videreført til kostpris.

Virkelig verdi derivater

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende, eksempelvis renter og valuta, innhentes i markedet.

For opsjoner vil volatiliteter være enten observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes eksempelvis at renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I den utstrekning markedsprisene som innhentes tar utgangspunkt i transaksjoner med lavere kredittrisiko, vil dette hensyntas ved at den opprinnelige prisdifferansen målt mot slike transaksjoner med lavere kredittrisiko amortiseres over løpetiden.

Immaterielle eiendeler

Nedskrivningstester av immaterielle eiendeler er i hovedsak basert på neddiskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer. Det vil alltid være betydelig usikkerhet knyttet til kontantstrømestimer, og i noen tilfeller vil også metodene for tilordning av kontantstrømmer til ulike eiendeler være beheftet med usikkerhet.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater herunder; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i G og den generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder er av stor betydning. Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelsen og ikke til den nettoforpliktelsen som fremkommer i balansen. Estimaterendringer som følge av endringer i nevnte parametere vil i stor utstrekning periodiseres over gjennomsnittlig gjenværende opptjeningsstid og ikke belaste resultatregnskapet umiddelbart slik som andre estimaterendringer. Fra 1. januar 2008 er den ytelsesbaserte pensjonsordningen lukket for nye medlemmer. Konsernet tilbyr fra samme dato innskuddsordning for sine ansatte, noe som bidrar til å redusere omfanget av usikkerhet knyttet til konsernets pensjonsordning. Konsernet følger oppdatert veiledning om pensjonsforutsetninger fra Norsk Regnskapsstiftelse, justert for foretaksspesifikke forhold. Benyttede parametre fremgår av note om pensjoner. Som følge av implementeringen av IAS 19R per 1. januar 2013 er tidligere pensjonskorridor oppløst og løpende estimatavvik føres derfor direkte mot egenkapitalen.

Goodwill

Konsernet gjennomfører tester for å vurdere mulig verdifall på goodwill årlig eller ved indikasjon på verdifall. Vurderingen er basert på konsernets bruksverdi. Gjenvinnbart beløp fra kontantstrømgenererende enheter er fastsatt ved beregning av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Kontantstrømmene er basert på historisk inntjening og forventninger om fremtidige forhold og inkluderer antagelser og estimater om usikre forhold. Utfallet av nedskrivningstestene avhenger av anslag på avkastningskrav. Avkastningskravene er skjønnsmessig fastsatt på bakgrunn av tilgjengelig informasjon på balansedagen.

Ved nedskrivningstest av goodwill knyttet til Romsdals Fellesbank anses porteføljen å være integrert med bankens øvrige utlåns- og innskuddsvirksomhet, og laveste nivå for kontantgenererende enhet er fra og med 2009 morbanknivå. Det estimeres en netto kontantstrøm med utgangspunkt i inntjeningen i bankens utlåns- og innskuddsportefølje. Inntjeningen estimeres ut i fra snitt portefølje og margin, samt snitt provisjonsinntekter. Det beregnes allokerte kostnader i henhold til morbankens kostnadsprosent i forhold til total forvaltningskapital. Det benyttes fem års snitt i beregningen da man mener dette gir det beste estimatet på fremtidige kontantstrømmer. Videre beregnes det et forventet tap på utlånsporteføljen (0,3 prosent).

Kontantstrømmen beregnes over 20 år og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignede virksomheter (før skatt rente 11 prosent). Beregninger viser at verdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer overstiger balanseført goodwill med god margin.

Øvrige goodwill i konsernet beregnes ut i fra snitt inntjening i markedsområdet og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignede virksomheter (14-16 prosent).

Oppkjøp

Oppkjøp av et annet selskap skal regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Ved oppkjøpsmetoden skal det foretas en fullstendig merverdiallokering (Purchase Price Allocation - PPA) hvor kjøpesum allokteres til identifiserte eiendeler og forpliktelser i det oppkjøpte selskapet. Merverdier utover de som er allokert til identifiserte eiendeler og forpliktelser regnskapsføres som goodwill. Eventuelle mindreverdier skal, etter grundig vurdering, inntektsføres i resultatregnskapet i oppkjøpsåret (badwill). Oppkjøpsanalysen kan i henhold til IFRS 3 pkt 62 anses som foreløpig eller endelig.

Analysene inneholder både konkrete beregninger og bruk av beste skjønn for å komme frem til en mest mulig riktig virkelig verdi av de oppkjøpte selskapene på oppkjøpstidspunktet. Det er alltid knyttet noe usikkerhet til skjønnsmessige poster, men disse er etter beste evne underbygget av beregninger om forventede kontantstrømmer, sammenlignbare transaksjoner tidligere perioder mv. Se også note 40.

Selskap holdt for salg (IFRS 5)

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Det jobbes kontinuerlig med salg av selskapene, og regnskapsmessig klassifiseres disse som holdt for salg ved enlinjes konsolidering. Se også note 39.

Salg av låneporteføljer

Ved salg av låneporteføljer til Eksportfinans, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt vurderer konsernet om kriteriene for fraregning er oppfylt i henhold til IAS 39. Ved utgangen av regnskapsåret er alle overførte porteføljer fraregnet morbankens balanse. Se også note 9.

Note 4 - Segmentinformasjon

Banken er omorganisert fra 1. januar 2013. Bedriftsmarkedsegmentet er delt opp og rapporteres som to separate segmenter; konsernkunder og Små og mellomstore bedrifter (SMB). Historikk er ikke omarbeidet, da dette er vanskelig å rekonstruere på et presist nok nivå. For sammenligningsformål må derfor Konsernkunder og SMB sees på under ett i forhold til 2012. Organisasjonsmessig så ligger SMB som en del av Kontorer som også håndterer personkunder.

Som følge av at datterselskapet Allegro utgjør en begrenset andel av konsernets resultat, rapporteres dette ikke lenger som eget segment, men er lagt til i kolonnen for øvrige. Fra andre kvartal 2013 er de felleskontrollerte selskapene SpareBank 1 Gruppen og BN Bank behandlet som egne segmenter. Bakgrunnen er at selskapene hver for seg utgjør en betydelig del av konsernresultatet samtidig som hvert av selskapene har betydning i kapitalkravssammenheng. Selskapene har derfor også stor oppmerksomhet i konsernets interne virksomhetsstyring. Fra tredje kvartal 2013 rapporteres selskaper holdt for salg under Konsernkundesegmentet. For datterselskapene oppgis tall fra de respektive selskapsregnskapene, mens for felleskontrollerte selskaper som tas inn etter egenkapitalmetoden oppgis konsernets resultatandel etter skatt samt bokført verdi av investeringen på konsernnivå.

Konsern 2013

Resultatregnskap (mill. kr)	Person- kunder	SMB	Konsern- kunder	Markets	EM1	SB1	SB1	SB1	BN	Øvrige/ elim	Total
						Finans	Regnskaps- huset SMN				
Netto renteinntekter	630	284	695	5	7	118	-0	-	-	-122	1.616
Renter av allokert kapital	11	3	34	-1	-	-	-	-	-	-47	-
Sum renteinntekter	641	286	729	4	7	118	-0	-	-	-170	1.616
Netto provisjons- og andre inntekter	704	79	91	29	368	-3	133	-	-	62	1.463
Netto avkastning på finansielle investeringer (**)	1	1	49	40	-	0	-0	210	91	141	531
Sum inntekter *)	1.346	366	869	73	375	116	132	210	91	33	3.610
Sum driftskostnader	641	156	257	85	314	45	118	-	-	103	1.722
Resultat før tap	705	210	612	-13	61	70	14	210	91	-71	1.888
Tap på utlån, garantier m.v.	6	5	71	-	-	20	-	-	-	-1	101
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	699	205	541	-13	61	51	14	210	91	-70	1.788
EK avkastning	38,7 %	29,4 %	12,8 %								13,3 %
Balanse											
Utlån til kunder	63.518	9.055	31.920	-	-	3.291	-	-	-	4.255	112.038
Herav solgt til Boligkreditt og Næringskreditt	-30.204	-421	-1.110	-	-	-	-	-	-	-	-31.735
Individuell nedskrivning utlån	-28	-15	-122	-	-	-23	-	-	-	15	-173
Gruppenedskrivning utlån	-73	-30	-175	-	-	-16	-	-	-	-0	-295
Andre eiendeler	501	35	306	-	291	12	105	1.113	1.188	31.975	35.525
Sum eiendeler	33.713	8.623	30.818	-	291	3.264	105	1.113	1.188	36.245	115.360
Innskudd fra og gjeld til kunder	24.185	8.734	21.544	-	-	-	-	-	-	1.611	56.074
Annen gjeld og egenkapital	9.528	-111	9.274	-	291	3.264	105	1.113	1.188	34.634	59.286
Sum egenkapital og gjeld	33.713	8.623	30.818	-	291	3.264	105	1.113	1.188	36.245	115.360

Konsern 2012

Resultatregnskap (mill. kr)	PM	BM	Markets	EM1	SB1 Finans MN	SB1 Regnskaps- huset SMN	SB1 Gruppen	BN Bank	Øvrige/ elim	Total
Netto renteinntekter	540	905	-21	5	108	3	-	-	-62	1.477
Renter av allokert kapital	11	98	4	-	-	-	-	-	-113	-
Sum renteinntekter	552	1.003	-18	5	108	3	-	-	-175	1.477
Netto provisjons- og andre inntekter	484	137	24	380	-3	105	-	-	13	1.139
Netto avkastning på finansielle investeringer **)	1	68	87	-	-1	-	94	72	145	467
Sum inntekter *)	1.037	1.207	93	385	104	107	94	72	-17	3.084
Sum driftskostnader	653	399	94	309	40	93	-	-	66	1.654
Resultat før tap	384	809	-1	76	65	14	94	72	-82	1.430
Tap på utlån, garantier m.v.	1	45	-	-	9	-	-	-	4	58
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	383	764	-1	76	56	14	94	72	-86	1.371
EK avkastning	22,6 %	14,4 %	-0,4 %							11,7 %
Balanse										
Utlån til kunder	58.892	40.671	-	-	3.146	-	-	-	2.200	104.909
Herav solgt til Boligkreditt	-28.029	-976	-	-	-	-	-	-	-960	-29.966
Individuell nedskrivning utlån	-28	-101	-	-	-15	-	-	-	-0	-144
Gruppenedskrivning utlån	-	-	-	-	-16	-	-	-	-278	-295
Andre eiendeler	391	1.061	-	299	19	68	1.064	1.095	29.474	33.471
Sum eiendeler	31.225	40.655	-	299	3.133	68	1.064	1.095	30.436	107.975
Innskudd fra og gjeld til kunder	22.440	27.064	-	-	-	-	-	-	2.747	52.252
Annen gjeld og egenkapital	8.784	13.591	-	299	3.133	68	1.064	1.095	27.688	55.723
Sum egenkapital og gjeld	31.225	40.655	-	299	3.133	68	1.064	1.095	30.436	107.975

*) En del av kapitalmarkeds-inntektene (Markets) er fordelt på PM og BM.

**)	2013	2012
Spesifikasjon av netto avkastning på finansielle eiendeler inkl. holdt for salg (mill. kr)		
Kursgevinst/utbytte på aksjer	114	24
Obligasjoner og derivater	-40	57
Valuta- og renteforretninger Markets	73	126
Sum verdiendringer finansielle eiendeler	147	207
SpareBank 1 Gruppen	210	94
SpareBank 1 Boligkreditt	40	44
SpareBank 1 Næringskreditt	8	8
BN Bank	91	72
Andre selskaper	36	42
Sum avkastning på eierinteresser	384	260
Sum	531	467

Note 5 - Kapitaldekning og kapitalstyring

SpareBank 1 SMN har benyttet interne målemetoder (Internal Rating Based Approach - Foundation) for kredittrisiko siden januar 2007. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. I juni 2013 søkte banken om overgang til Avansert IRB for de foretaksporteføljene som i dag rapporteres etter foundation metoden. Effekten av risikovektene under IRB er begrenset som følge av overgangsregler gitt i forskrift fra Finanstilsynet.

Fra andre kvartal 2013 er beregningsmetode på operasjonell risiko endret fra basismetode til sjablongmetode på morbank. På konsern beregnes fortsatt datterselskaper etter basismetoden.

Fra 1. juli 2013 er det innført nye bufferkrav jfr. finansieringsvirksomhetslovens § 2-9e. Per 31. desember 2013 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent og kravet til systemrisikobuffer 2 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om at ansvarlig kapital skal utgjøre minimum 4,5 prosent av ren kjernekapital, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er på 9 prosent.

I løpet av 2014 vil bufferkravet for systemrisiko øke med ytterligere 1 prosentpoeng, slik at kravet til ren kjernekapital per 1. juli 2014 vil være på 10 prosent. Per 1. juli 2015 vil motsyklisk bufferkrav på 1 prosentpoeng bli gjort gjeldende.

En fondsobligasjon (hybridkapital) er en obligasjon med en pålydende rente, men banken har ikke plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjoner som kjennetegnes med moderate incentiver til tilbakebetaling er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Har derimot fondsobligasjonen ikke fastsatt løpetid og er uten incentiver til tilbakebetaling kan den medtas som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 35 prosent av samlet kjernekapital.

Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens kjernekapitaldekning faller under fem prosent eller samlet kapitaldekning faller under åtte prosent. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fondsobligasjoner føres som annen langsiktig gjeld til amortisert kost.

I forbindelse med endrede krav til betingelsene for fondsobligasjoner, vil de fondsobligasjonene som ikke tilfredsstillter de nye kravene over tid ikke kunne telle med som øvrig kjernekapital. Obligasjonene vil være gjenstand for en nedtrapping med 20 prosent i 2014 og 10 prosent deretter. SpareBank 1 SMN hadde per 31. desember 2013 450 millioner kroner i fondsobligasjoner som vil være gjenstand for nedtrapping.

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Tidsbegrenset ansvarlig lån kan ikke tilsvare et høyere beløp enn 50 prosent av kjernekapitalen i kapitaldekningen, mens evigvarende ansvarlige lån ikke kan tilsvare et høyere beløp enn 100 prosent av kjernekapitalen. Ansvarlige lån klassifiseres som forpliktelse i balansen og måles til amortisert kost slik som andre langsiktige lån.

For detaljert informasjon om ansvarlige lån og fondsobligasjoner, se note 38 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån.

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
2.597	2.597	Egenkapitalbevis	2.597	2.597
-0	-0	- Egne egenkapitalbevis	-0	-0
895	895	Overkursfond	895	895
1.889	2.496	Utjevningsfond	2.496	1.889
2.944	3.276	Grunnfondskapital	3.276	2.944
195	227	Avsatt utbytte	227	195
30	124	Avsatt gaver	124	30
106	195	Fond for urealiserte gevinster	206	123
0	-	Annen egenkapital inklusive minoritetsinteresser	1.421	1.370
8.656	9.811	Sum balanseført egenkapital	11.242	10.042
-447	-447	Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-582	-674
-	-	Andel av fond for urealiserte gevinster i tilknyttede selskap	98	57
-225	-352	Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-361	-238
-448	-401	50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-106	-2
-165	-240	50 % fradrag i forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-214	-179
-	-	50 % kapitaldekningsreserve	-595	-703
-55	-109	Overfinansiering pensjonsforpliktelse	-107	-49
7.316	8.262	Sum ren kjernekapital	9.374	8.254
918	1.431	Fondsobligasjoner, hybridkapital	1.615	1.103
8.234	9.693	Sum kjernekapital	10.989	9.357
		Tilleggskapital utover kjernekapital		
-	-	Fondsobligasjon, hybridkapital utover 15%	31	31
312	304	Evigvarende ansvarlig kapital	363	312
1.810	1.569	Tidsbegrenset ansvarlig kapital	1.950	2.127
-448	-401	50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-106	-2
-165	-240	50 % fradrag i forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-214	-179
-	-	50 % kapitaldekningsreserve	-595	-703
1.509	1.231	Sum tilleggskapital	1.428	1.586
9.742	10.924	Netto ansvarlig kapital	12.417	10.943
		Minimumskrav ansvarlig kapital Basel II		
1.654	1.573	Engasjement med spesialiserte foretak	1.573	1.654
1.470	1.478	Engasjement med øvrige foretak	1.479	1.470
39	70	Engasjement med massemarked SMB	74	42
316	363	Engasjement med massemarked personer	628	560
28	28	Engasjement med øvrig massemarked	33	30
1.118	1.157	Egenkapitalposisjoner	-	-
4.625	4.669	Sum kredittrisiko IRB	3.787	3.756
205	224	Gjeldsrisiko	224	205
14	8	Egenkapitalrisiko	10	15
-	-	Valutarisiko	-	-
315	297	Operasjonell risiko	398	420
553	560	Engasjementer beregnet etter standardmetoden	2.151	2.074
-75	-67	Fradrag	-119	-120
-	-	Overgangsordning	316	246
5.637	5.690	Minimumskrav ansvarlig kapital	6.767	6.596
70.468	71.130	Beregningsgrunnlag	84.591	82.446
		Kapitaldekning		
10,4 %	11,6 %	ren kjernekapitaldekning	11,1 %	10,0 %
11,7 %	13,6 %	kjernekapitaldekning	13,0 %	11,3 %
13,8 %	15,4 %	kapitaldekning	14,7 %	13,3 %

Note 6 - Risikoforhold

Risikostyring

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og å ha en så høy kvalitet i sin risikoppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, konsentrasjon, risikojustert avkastning, tapsgrader, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital og regulatorisk kapitaldekning.

Prinsippene for risikostyring i SpareBank 1 SMN er fastsatt i bankens risikostyringspolicy. Banken legger stor vekt på å identifisere, måle, styre og følge opp sentrale risikoer for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier.

Risikostyringen i konsernet skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- en god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen og risikokostnadene, og gjennom dette å skape et bedre beslutningsgrunnlag
- å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- å unngå uventede negative hendelser som kan være ødeleggende for konsernets drift og omdømme i markedet

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap.

Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en tolv måneders periode. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital, men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov, legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som sikrer at sannsynligheten for at en hendelse inntreffer er svært lav. For ytterligere detaljer vises det til bankens Pilar III rapportering som er tilgjengelig på bankens hjemmesider.

Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikoreporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av Risk Management, som er uavhengig av de enkelte forretningsområdene i konsernet.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor konsernet. Konsernet er eksponert for kredittrisiko gjennom alle sine fordringer på kunder og motparter. Hovedsakelig er konsernet eksponert gjennom ordinær utlånsvirksomhet og leasingaktiviteter, men i tillegg er konsernets kredittrisiko knyttet til likviditetsreserveporteføljen samt gjennom motpartsrisiko som oppstår gjennom rente- og valutaderiverater.

Kredittrisiko knyttet til konsernet utlånsvirksomhet utgjør konsernets største risikoområde. Gjennom den årlige revisjonen av bankens kredittstrategi konkretiserer styret bankens risikoappetitt gjennom fastsettelse av mål og rammer for bankens kredittportefølje. Bankens kredittstrategi og kredittpolicy er utledet av bankens hovedstrategi, og inneholder retningslinjer for risikoprofilen herunder maksimalt forventet tap (EL) for henholdsvis Personmarked og Bedriftsmarked, maksimal misligholdssannsynlighet i porteføljen (PD) og maksimal økonomisk kapital (UL) allokert til kredittvirksomheten.

Konsentrasjonsrisiko styres ved fordeling mellom Personmarked og Bedriftsmarked, begrensning i størrelse på utlån og tapsgrad på enkeltengasjement, rammer for maksimal eksponering samt anvendelse av økonomisk kapital innenfor bransjer, rammer for regulatorisk beregningsgrunnlag fra utlån til Personmarked og Bedriftsmarked, samt egne krav til maksimal eksponering, kredittkvalitet og antall engasjement over ti prosent av ansvarlig kapital.

Etterlevelse av kredittstrategi og styrevedtatte rammer overvåkes løpende av Risk Management og rapporteres kvartalsvis til styret.

Banken har godkjennelse til å benytte interne modeller i sin risikostyring og kapitalberegning (IRB), og har søkt Finanstilsynet om tillatelse til å benytte avansert metode for sine utlån til Bedriftsmarkedet. Svar fra Finanstilsynet forventes medio 2014.

Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kredittstrategi og for å sikre den risikojusterte avkastningen. Styret delegerer kredittfullmakt til konsernsjef og konserndirektørene. Konsernsjef kan videre delegerer fullmakter under konserndirektørnivå. Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementsstørrelse og risikoprofil.

Banken har en egen avdeling for kredittstøtte som tar over behandlingen av kunder hvor det er åpenbart, eller anses overveiende sannsynlig, at kunden ikke vil kunne betjene sine forpliktelser uten at det iverksettes tiltak ut over ordinær oppfølging.

Banken bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprisering og porteføljestyling. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på følgende hovedkomponenter:

1. Misligholdssannsynlighet (PD)

Bankens kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet. Beregningene er basert på scoringsmodeller som tar hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene er delvis Point In Time-orienterte, og reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste tolv månedene under de gjeldende konjunkturførhold. For å kunne gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni risikoklasser. I tillegg har banken to risikoklasser for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Modellene valideres løpende og minimum årlig både med hensyn på evne til å rangere kundene samt å estimere PD-nivå. Valideringsresultatene bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

2. Eksponering ved mislighold (EAD)

EAD er en beregnet størrelse på eksponeringen ved et eventuelt fremtidig misligholdstidspunkt. For trekkrettigheter benyttes en konverteringsfaktor (KF) for å anslå hvor mye av nåværende ubenyttet ramme som vil være trukket opp ved et fremtidig misligholdstidspunkt. For garantier benyttes KF til å estimere hvor mye av avgitte garantier som vil bli gjort gjeldende etter mislighold. KF valideres månedlig for trekkrettigheter innenfor Personmarked og Bedriftsmarked. Bankens EAD-modell tar hensyn til ulikheter både mellom produkter og kundetyper.

3. Tap gitt mislighold (LGD)

Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet tilfriskningsgrad, realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt direkte kostnader ved inndrivelse. Verdiene fastsettes etter faste modeller og faktiske realisasjonsverdier valideres for å teste modellenes pålitelighet.

De tre overnevnte parametrene (PD, EAD og LGD) danner grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk beregning av forventet tap (EL) og behov for nødvendig økonomisk kapital/risikjustert kapital (UL).

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko i derivathandel styres gjennom bruk av ISDA og CSA-avtaler mot de finansinstitusjonene som er de mest brukte motpartene. ISDA regulerer oppgjør mellom finansielle motparter. CSA-avtalene begrenser maksimal eksponering gjennom markedsevaluering av porteføljen og margininnbetaling når verdiendringen i porteføljen overstiger maksimal avtalt ramme eller minimum overføringsbeløp. Banken vil fortsette å inngå CSA-avtaler mot finansielle motparter for å styre motpartsrisikoen.

SpareBank 1 SMN jobber aktivt for å gjennomføre ytterligere tiltak for å redusere motpartsrisiko ved å inngå avtale med en eller flere sentrale motparter. Dette vil i fremtiden reguleres gjennom lovkrav, det kommende EMIR-regulativet. Dette vil medføre at SpareBank 1 SMN vil klare sine derivater med finansielle motparter og større kundehandler gjennom en sentral motpart og ha motpartsrisiko mot denne i stedet for den enkelte motpart. Det vil bli foretatt daglig avregning mot sentral motpart.

For kunder sikres motpartsrisikoen gjennom bruk av kontantdepot eller andre sikkerheter som til en hver tid skal overstige markedsverdien av kundens portefølje. Det er etablert egne rutiner for innkalling av ytterligere sikkerheter eller lukking av posisjoner dersom markedsverdiene overstiger åtti prosent av sikkerhetene.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er en felles betegnelse for risikoen for tap som oppstår som følge av endringer i kurser eller priser på finansielle instrumenter. Markedsrisiko omfatter også risikoen for tap som skyldes endringer i prisen på finansielle derivater som futures, opsjoner og finansielle derivater basert på noe annet enn verdipapirer – som for eksempel råvarer.

Markedsrisiko oppstår i SpareBank 1 SMN hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, som finansiering, rente- og valutahandel. Kundeaktivitet generert gjennom bankens Markets-avdeling, samt SpareBank 1 Markets anvendelse av bankens balanse, påvirker også bankens markedsrisiko.

Styringen av markedsrisiko skjer gjennom rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente og valutamarkedene. Bankens strategi for markedsrisiko legger grunnlaget for utarbeidelse av ledelsesrapportering, kontroll og oppfølging av rammer og retningslinjer.

Konsernet definerer rammer for eksponering i egenkapitalinstrumenter med utgangspunkt i stresstester basert på kredittsynets scenarier. Rammene gjennomgås minst årlig og vedtas årlig av bankens styre. Etterlevelse av rammene overvåkes av avdeling for Risk

Management, og status rapporteres månedlig til styret.

Renterisiko er risiko for tap som følge av endringer i markedsrentene i finansielle markeder. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en renteendring på ett basispunkt (0,01 prosentpoeng). Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd, og det er egne rammer for renteeksponering innenfor hvert løpetidsbånd og samlet. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort, og konsernets renterisiko er lav til moderat.

Spreadrisiko er risikoen for at tap oppstår som følge av endringer i markedsverdi/realistisk verdi av obligasjoner grunnet generelle endringer i kredittspreader. Obligasjonsrisikoen styres med utgangspunkt i en evaluering av de enkelte utstedere. I tillegg har banken en egen ramme for samlet spreadrisiko for samtlige obligasjoner. Banken beregner spreadrisikoen basert på Finanstilsynets modul for markeds- og kredittisiko. Tapspotensialet for den enkelte kreditteksponering beregnes med utgangspunkt i rating og durasjon.

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta.

Aksjerisiko er risikoen for tap i posisjoner som følge av endringer i aksjekurser. Denne risikoen er knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Plasseringer i aksjefond og kombinasjonsfond medregnes under aksjerisikovurderingen. Aksjer i datterselskaper og aksjer som inngår i en konsolidert- eller strategisk vurdering inkluderes ikke.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde, per 31. desember 2013 var innskuddsdekningen 48 prosent, mot 50 prosent per 31. desember 2012 (konserntall).

Banken reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder, løpetider og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. For stor konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.

Finansavdelingen i banken er ansvarlig for konsernets finansiering og likviditetsstyring. Etterlevelse av rammer overvåkes av avdeling for Risk Management, og status rapporteres månedlig til styret. Konsernet styrer sin likviditet samlet ved at Finansavdelingen både har ansvaret for å finansiere banken og datterselskapene.

Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil. Som en del av strategien er det også utarbeidet beredskapsplaner både for konsernet og SpareBank 1 alliansen for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige kapitalmarkeder. Disse hensyntar perioder med både bankspesifikke, systemmessige krisescenarier og en kombinasjon av disse. Banken har som mål å kunne overleve i tolv måneder i ordinær drift uten tilgang på ny ekstern finansiering. I tillegg skal banken klare en overlevelse på tretti dager i det mest ekstreme krisescenariet. I et slikt scenarie kan kun bankens beholdning av høy-likvide aktiva anvendes.

Høringsnotat for nasjonalt systemviktige banker ble publisert i november 2013, og SpareBank 1 SMN er i dette notatet definert som en nasjonalt systemviktig bank. I høringsnotatet legges det opp til en førtidig innføring av det kvantitative likviditetskravet Liquidity Coverage Ratio (NSFR) samt økt krav til langsiktig finansiering. SpareBank 1 SMN har i likviditetsstrategien hensyntatt dette og gjør tilpasninger til disse kravene. Dette overvåkes og rapporteres av Risk Management.

Tilgangen til finansiering har fungert tilfredsstillende i 2013.

Konsernets likviditetssituasjon per 31.12.2013 vurderes som tilfredsstillende.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko kan defineres som risikoen for tap som følge av:

- Mennesker: brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy, strategi eller rutiner, interne misligheter
- Systemer: svikt i IKT og andre systemer
- Eksterne årsaker: kriminalitet, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentlige av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet.

Styring av operasjonell risiko har fått økt betydning i finansnæringen gjennom de senere årene. Faktorer som spiller inn er internasjonalisering, en sterk teknologisk utvikling og stadig økende krav fra både kunder, myndigheter og andre interessegrupper. Internasjonalt har mange betydelige tapshendelser i finansnæringen hatt sin bakgrunn i svikt innenfor dette risikoområdet.

Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå i SpareBank 1 SMN. Ledernes viktigste hjelpemidler i arbeidet er faglig innsikt og lederkompetanse, samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger bidrar også til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet. Eventuelle svakheter og forbedringstiltak rapporteres oppover i organisasjonen.

SpareBank 1 SMN legger vekt på fullmaktstrukturer, gode rutinebeskrivelser og godt definerte ansvarsforhold gjennom leveranseavtaler mellom de ulike divisjonene som elementer i et rammeverk for å håndtere den operasjonelle risikoen.

Banken har tatt i bruk et eget registrerings- og oppfølgingsverktøy (Risiko Informasjonssystem) for bedre struktur og oppfølging av risiko, hendelser og forbedringsområder i konsernet.

Operasjonelle tap rapporteres periodisk til styret.

Styret mottar årlig en uavhengig vurdering fra intern revisjon og ansvarlig revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

For ytterligere informasjon vises til kapitlet Risiko- og kapitalstyring, samt følgende noter:

Note 13: Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Note 14: Finansielle instrumenter og motregning

Note 16: Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Note 17: Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Note 7 - Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld

Morbank		Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner (mill. kr)	Konsern	
2012	2013		2013	2012
4.982	3.932	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1.121	2.375
637	68	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	68	637
5.619	4.000	Sum	1.189	3.012
Spesifikasjon på de vesentligste valutasorter				
55	65	USD	65	55
1.455	844	EUR	844	1.455
22	0	ISK	0	22
3.847	3.047	NOK	236	1.240
240	44	Andre	44	240
5.619	4.000	Sum	1.189	3.012
3,1 %	2,7 %	Gjennomsnittlig rente	1,6 %	2,5 %
Gjeld til kredittinstitusjoner				
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
2.521	3.966	Lån og innskudd uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	3.966	2.521
2.616	1.194	Lån og innskudd med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1.194	2.616
5.137	5.159	Sum	5.159	5.137
2.273	1.220	Innlån statsforvaltning vedørende bytteordning medavtalt løpetid eller oppsigelsestid	1.220	2.273
2.273	1.220	Sum	1.220	2.273
7.410	6.379	Sum	6.379	7.410
-	-			
-	-			
Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter				
706	0	USD	0	706
225	28	EUR	28	225
6.064	6.321	NOK	6.321	6.064
415	30	Andre	30	415
7.410	6.379	Sum	6.379	7.410
2,2 %	1,9 %	Gjennomsnittlig rente	1,9 %	2,2 %

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente.

Gjennomsnittrenten er beregnet med utgangspunkt i renteinntekt/rentekostnad i forhold til beholdningskontienes gjennomsnittssaldo for det aktuelle år. Dog begrenset til beholdning i konti i valuta NOK.

Note 8 - Utlån til og fordringer på kunder

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
Utlån fordelt på fordringstype				
-	-	Leiefinansieringsavtaler (finansiell lease)	1.877	1.901
10.250	11.547	Kasse-/drifts- og brukskreditter	11.547	10.250
3.759	3.277	Byggelån	3.274	3.153
58.455	62.207	Nedbetalingslån	63.605	59.639
72.464	77.030	Brutto utlån og fordringer på kunder	80.303	74.943
-407	-428	Nedskrivninger	-467	-439
72.057	76.602	Utlån og fordringer på kunder	79.836	74.504
Utlån fordelt på markeder				
32.618	36.632	Lønnstakere	38.724	33.828
39.760	40.129	Næringsfordelt	41.287	41.002
87	269	Offentlig	291	113
72.464	77.030	Brutto utlån og fordringer på kunder	80.303	74.943
-407	-428	Nedskrivninger	-467	-439
72.057	76.602	Utlån og fordringer på kunder	79.836	74.504
Herav ansvarlig lånekapital				
48	48	Ansvarlig kapital i øvrige finansinstitusjoner	48	48
48	48	Ansvarlig lånekapital bokført under utlån	48	48
Herav				
565	820	Utlån til ansatte	1.044	713
I tillegg				
29.348	30.516	Utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS	30.516	29.348
848	765	- herav utlån til ansatte	972	1.069
618	1.221	Utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt AS	1.221	618

Rentesubsidiering ved utlån til ansatte inngår i rentenetto. Lånerenten til ansatte er 75 prosent av beste boliglånsrente til øvrige kunder.

Fordeling på risikogrupper

Banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen på innvilgestidspunkt. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av nøkkeltall knyttet til inntjening, tæring og adferd. Misligholdssannsynligheten benyttes som grunnlag for nøkkeltall for risikoklassifisering av kunden. I tillegg benyttes risikoklassen for å klassifisere hver enkelt kunde i en risikogruppe. Se note 12 for inndeling av risikoklasser.

Kundene rescores månedlig i bankens porteføljestyringssystem.

Engasjement inkluderer brutto utlån, rembuser og ubenyttede garantier.

Engasjementsoppfølging gjøres ut ifra engasjementets størrelse, risiko og migrering. Risikoprising av næringslivsengasjement gjøres med bakgrunn i forventet tap og nødvendig økonomisk kapital for det enkelte engasjement. Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap er beregnet for de neste 12 måneder. Forventet tap ligger innenfor de styrevedtatte rammene for maksimalt forventet tap.

Gruppevis nedskrivninger beregnes med utgangspunkt i kunder som har migrert negativt siden innvilgestidspunktet, men hvor det ikke er foretatt individuell nedskrivning.

Banken benytter makrobaserte stresstester for å estimere nedskrivningsbehov knyttet til objektive hendelser som ikke har gitt utslag i porteføljekvalitet på måletidspunktet.

Historikk er omarbeidet i samsvar med nye beregninger for estimert mislighold. Jfr. note 3 Risikoforhold, i avsnitt om misligholdssansynlighet.

Morbank			Konsern	
2012	2013	Engasjement fordelt på risikogruppe	2013	2012
42.325	46.680	Laveste risiko	46.927	42.635
20.920	22.631	Lav risiko	23.418	21.646
17.697	16.275	Middels risiko	17.816	18.456
4.230	3.644	Høy risiko	4.008	4.580
1.563	1.988	Høyeste risiko	2.321	1.910
417	457	Mislighold*	543	517
87.152	91.676	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	95.033	89.744

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån fordelt på risikogruppe	2013	2012
35.681	40.120	Laveste risiko	40.363	35.982
17.760	19.132	Lav risiko	19.907	18.453
13.986	12.210	Middels risiko	13.695	14.693
3.178	3.108	Høy risiko	3.464	3.518
1.464	2.023	Høyeste risiko	2.352	1.803
394	438	Mislighold *	523	494
72.464	77.030	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	80.303	74.943

*) Engasjement med individuell nedskrivning har risikogruppe mislighold.

Morbank			Konsern	
2012	2013	Forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på risikogruppe	2013	2012
7	9	Laveste risiko	9	7
20	15	Lav risiko	15	20
48	49	Middels risiko	51	51
33	40	Høy risiko	42	35
30	17	Høyeste risiko	24	36
17	14	Mislighold	21	23
155	144	Sum forventet årlig gj.snittlig netto tap fordelt på risikogrupper	163	173

Banken selger godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt, og godt sikrede næringslån til Næringskreditt. Dette er et tiltak for å sikre langsiktig finansiering på konkurransemessige vilkår. Provisjonen (margin) av disse lånene blir inntektsført i resultatregnskapet under provisjonsinntekter. Tabellene nedenfor viser risikoklassifiseringen av disse engasjementene.

Morbank			Konsern	
2012	2013	Engasjement solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	2013	2012
29.420	30.583	Laveste risiko	30.583	29.420
3.228	3.302	Lav risiko	3.302	3.228
868	1.029	Middels risiko	1.029	868
144	190	Høy risiko	190	144
115	182	Høyeste risiko	182	115
13	2	Mislighold	2	13
33.789	35.288	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	35.288	33.789

Morbank			Konsern		
2012	2013	Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	2013	2012	
25.013	25.846	Laveste risiko	25.846	25.013	
3.199	3.278	Lav risiko	3.278	3.199	
863	1.017	Middels risiko	1.017	863	
144	190	Høy risiko	190	144	
115	182	Høyeste risiko	182	115	
13	2	Mislighold	2	13	
29.348	30.516	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	30.516	29.348	

Morbank			Konsern		
2012	2013	Engasjement solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	2013	2012	
150	307	Laveste risiko	307	150	
157	657	Lav risiko	657	157	
311	257	Middels risiko	257	311	
618	1.221	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	1.221	618	

Morbank			Konsern		
2012	2013	Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	2013	2012	
150	307	Laveste risiko	307	150	
157	657	Lav risiko	657	157	
311	257	Middels risiko	257	311	
618	1.221	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	1.221	618	

Fordeling på sektor og næring

Morbank			Konsern		
2012	2013	Engasjement fordelt på sektor og næring	2013	2012	
34.433	39.479	Lønnstakere o.l	40.867	35.674	
568	805	Offentlig forvaltning	828	595	
6.974	6.838	Jordbruk,skogbruk, fiske og fangst	6.992	7.144	
3.157	3.239	Havbruk	3.371	3.282	
3.180	3.031	Industri og bergverk	3.229	3.412	
4.778	4.698	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	5.228	5.329	
4.437	3.695	Hotell og handel	3.864	4.620	
7.874	7.712	Sjøfart	7.719	7.880	
14.044	12.859	Eiendomsdrift	12.930	13.526	
4.361	5.844	Forretningsmessig tjenesteyting	6.083	4.594	
2.944	3.440	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	3.881	3.279	
401	35	Øvrige sektorer	40	407	
87.152	91.676	Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	95.033	89.744	

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2013	2012
32.618	36.632	Lønnstakere o.l	38.724	33.828
86	269	Offentlig forvaltning	291	113
6.081	6.208	Jordbruk,skogbruk, fiske og fangst	6.455	6.246
2.166	2.334	Havbruk	2.238	2.288
2.072	1.946	Industri og bergverk	2.156	2.298
3.074	2.693	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	3.375	3.611
2.577	2.275	Hotell og handel	2.409	2.756
5.964	5.395	Sjøfart	5.626	5.970
12.261	10.957	Eiendomsdrift	11.602	11.740
3.108	3.646	Forretningsmessig tjenesteyting	4.670	3.304
2.057	2.284	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	2.719	2.384
401	2.391	Øvrige sektorer	37	407
72.464	77.030	Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	80.303	74.943

Morbank			Konsern	
2012	2013	Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	2013	2012
38	37	Lønnstakere o.l	46	41
2	-	Jordbruk,skogbruk, fiske og fangst	1	3
14	14	Havbruk	14	14
13	9	Industri og bergverk	10	16
16	32	Bygg og anlegg	33	20
5	8	Hotell og handel	11	6
17	19	Eiendomsdrift	19	17
11	22	Forretningsmessig tjenesteyting	22	12
13	8	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	16	15
129	150	Sum individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	173	144

Morbank			Konsern	
2012	2013	Forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	2013	2012
21	17	Lønnstakere o.l	25	25
0	0	Offentlig forvaltning	0	0
11	10	Jordbruk,skogbruk, fiske og fangst	11	14
2	2	Havbruk	3	2
17	9	Industri og bergverk	10	18
20	12	Bygg og anlegg	15	24
11	16	Hotell og handel	17	13
21	20	Sjøfart	20	21
30	24	Eiendomsdrift	25	30
18	26	Forretningsmessig tjenesteyting	27	21
3	6	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	8	5
1	0	Øvrige sektorer	0	1
155	144	Sum forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	163	173

Fordeling på geografiske områder

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån	2013	2012
28.295	29.497	Sør-Trøndelag	30.776	28.996
16.433	17.998	Nord-Trøndelag	18.943	17.332
15.992	17.006	Møre og Romsdal	17.688	16.527
335	494	Sogn og Fjordane	534	366
481	658	Nordland	714	528
5.261	5.337	Oslo	5.375	5.291
4.797	5.153	Landet for øvrig	5.386	5.033
870	886	Utlandet	886	870
72.464	77.030	Sum brutto utlån	80.303	74.943

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	2013	2012
14.354	14.968	Sør-Trøndelag	14.968	14.354
7.676	7.895	Nord-Trøndelag	7.895	7.676
4.457	4.626	Møre og Romsdal	4.626	4.457
100	127	Sogn og Fjordane	127	100
104	100	Nordland	100	104
1.007	1.128	Oslo	1.128	1.007
1.596	1.622	Landet for øvrig	1.622	1.596
54	50	Utlandet	50	54
29.348	30.516	Sum brutto utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	30.516	29.348

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	2013	2012
36	381	Sør-Trøndelag	381	36
285	332	Nord-Trøndelag	332	285
297	296	Møre og Romsdal	296	297
-	150	Oslo	150	-
-	63	Landet for øvrig	63	-
618	1.221	Sum brutto utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	1.221	618

		Konsern	
Utlån til og fordringer på kunder knyttet til finansielle leieavtaler		2013	2012
Brutto fordringer knyttet til finansielle leieavtaler			
-	Inntil 1 år	157	285
-	Mellom 1 og 5 år	1.512	1.531
-	Over 5 år	208	151
Sum brutto fordringer		1.877	1.967
Ikke opptjent inntekt knyttet til finansielle leieavtaler		47	66
Netto investeringer knyttet til finansielle leieavtaler		1.830	1.901
Netto investeringer i finansielle leieavtaler kan analyseres på følgende måte:			
-	Inntil 1 år	124	266
-	Mellom 1 og 5 år	1.499	1.485
-	Over 5 år	207	150
Sum netto fordringer		1.830	1.901

Note 9 - Fraregning av finansielle eiendeler

Som et ledd i sin ordinære virksomhet foretar banken transaksjoner som resulterer i salg av finansielle eiendeler. Banken overfører slike finansielle eiendeler i hovedsak gjennom salg av kundens boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt eller næringseiendomslån til SpareBank 1 Næringskreditt.

SpareBank 1 Boligkreditt

Banken kan tilby kredittforetaket å kjøpe boliglån som tilfredsstillter kravene i foretakets kredittpolicy. SpareBank 1 Boligkreditt utsteder obligasjoner til investorer med sikkerhet i de kjøpte boliglånene. Banken har i 2013 netto solgt boliglån til en verdi av 1,2 milliarder kroner. Lånene selges til balanseført verdi.

Totalt er det fraregnet boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt for 30,5 milliarder kroner ved utgangen av regnskapsåret.

Avregning mot provisjonsinntekter

Banken mottar provisjon for de solgte boliglånene for de plikter som følger med avtalen om forvaltning av utlånene. Vederlaget tilsvarer renteinntekten på lånene redusert med gjennomsnittlig finansieringskostnad i SpareBank 1 Boligkreditt, administrasjonskostnader samt eventuelle inntrufne tap begrenset oppad til ett års provisjon. Renten fastsettes av boligkredittforetaket. Kredittforetaket beregner og bokfører gruppevis nedskrivninger på de kjøpte lånene. Disse nedskrivningene kommer ikke til fradrag i vederlaget.

Dersom det oppstår kreditttap eller marginsvikt knyttet til de solgte lånene kan SpareBank 1 Boligkreditt redusere bankens provisjon, dog begrenset til kalenderårets samlede provisjon. Provisjon for 2013 utgjorde om lag 414 millioner kroner mot 200 millioner kroner i 2012. Det har ikke vært innregnet tap i porteføljen siden overføringen. Gjennomsnittlig løpetid på porteføljen er om lag tre år.

De overførte lånene må ha en LTV på under 75 prosent på salgstidspunktet. Gjennomsnittlig LTV for de solgte lånene fra SpareBank 1 SMN er under 52 prosent.

Banken har verken overført eller beholdt alle fordelene eller risikoene knyttet til de solgte lånene. Vesentlige rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved salget innregnes separat som eiendeler eller forpliktelser. Det er ikke balanseført noen eiendel eller forpliktelse knyttet til dette for regnskapsåret 2013.

Likviditetsfasilitet

SpareBank 1 SMN har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt, inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at bankene forplikter seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsippalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. I henhold til sin likviditetsstrategi holder SpareBank 1 Boligkreditt likviditet for de neste tolv måneders forfall. Denne likviditetsreserven hensyntas ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun i de tilfeller hvor foretaket ikke lenger har tilstrekkelig likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Soliditet

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har SpareBank 1 SMN også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minst 9 prosent. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsippalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale.

SpareBank 1 Næringskreditt

Banken kan tilby kredittforetaket å kjøpe næringseiendomslån som tilfredsstillter kravene i foretakets kredittpolicy. SpareBank 1 Næringskreditt utsteder obligasjoner til investorer med sikkerhet i de kjøpte næringseiendomslånene. Det er i 2013 netto solgt næringseiendomslån til en verdi 600 millioner kroner. Lånene selges til balanseført verdi. Totalt er det fraregnet lån til SpareBank 1 Næringskreditt for 1,2 milliarder kroner ved utgangen av regnskapsåret.

Avregning mot provisjonsinntekter

Det er inngått tilsvarende avtale om avregning mot provisjonsinntekter som for SpareBank 1 Boligkreditt, se ovenfor.

Dersom det oppstår kreditttap eller marginsvikt knyttet til de solgte lånene kan SpareBank 1 Næringskreditt redusere bankens provisjon, dog begrenset til kalenderårets samlede provisjon. Provisjon for 2013 utgjorde om lag 7 millioner kroner mot 4 millioner kroner i 2012. Det har ikke vært innregnet tap i porteføljen siden overføringen.

De overførte lånene må ha en LTV på under 60 prosent på overføringstidspunktet. Banken har verken overført eller beholdt alle fordelene

eller risikoene knyttet til de solgte lånene. Vesentlige rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved salget innregnes separat som eiendeler eller forpliktelser. Det er i ikke balanseført noen eiendel eller forpliktelse knyttet til dette for regnskapsåret 2013.

Likviditetsfasilitet

Som beskrevet ovenfor om SpareBank 1 Boligkreditt er det inngått tilsvarende avtale med SpareBank 1 Næringskreditt.

Soliditet

Det er på samme måte inngått avtale om å sikre kjernekapital i SpareBank 1 Næringskreditt på minimum 9 prosent. Se omtale ovenfor om SpareBank 1 Boligkreditt.

Note 10 - Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne engasjement

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelse i betalingsformidlingen. Hele utlånsengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er forfalt.

Morbank					
2013					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	739	222	40	91	1.091
- Bedriftsmarked	760	63	97	77	997
Sum	1.499	285	137	168	2.089

2012					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	634	222	23	99	978
- Bedriftsmarked	259	58	48	113	477
Sum	893	279	71	212	1.455

Av det totale beløp av brutto forfalte, men ikke nedskrevet utlån var realisasjonsverdien på tilhørende pantestillelser 2.261 millioner kroner per 31. desember 2013.

Konsern					
2013					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	740	238	43	110	1.131
- Bedriftsmarked	763	99	102	91	1.054
Sum	1.503	336	145	201	2.185

2012					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	635	235	32	116	1018
- Bedriftsmarked	263	86	57	109	514
Sum	897	321	89	225	1.532

Av det totale beløp av forfalte, men ikke nedskrevet utlån til kunder var virkelig verdi på tilhørende pantestillelser 2.357 millioner kroner per 31. desember 2013.

Note 11 - Tap på utlån og garantier

Morbank

Tap på utlån (mill. kr)	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-0	22	22	-3	-19	-22
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	0	0	0	0	5	5
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	8	26	34	4	46	51
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	4	34	39	6	48	54
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-6	-6	-13	6	30	37
Sum tap på utlån og garantier	6	76	82	1	50	51

Individuelle nedskrivninger	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	28	101	129	31	120	151
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-8	-26	-34	-4	-46	-50
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-4	-12	-16	-4	-9	-13
+Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	11	12	1	3	4
+Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	11	48	59	4	33	37
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	28	122	150	28	101	129

Gruppenedskrivninger	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	73	205	278	73	200	273
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	-	-	-	5	5
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	73	205	278	73	205	278

Tap fordelt på sektor og næring	2013	2012
	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	-0
Havbruk	2	13
Industri og bergverk	23	1
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	28	10
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	4	-0
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	2	5
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	14	12
Personmarked	10	4
Gruppenedskrivning næring	-	5
Gruppenedskrivning person	-	0
Tap på utlån til kunder	82	51

Misligholdte over 90 dager og tapsutsatte engasjement	2013	2012
	Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	311
-Individuelle nedskrivninger	73	72
Netto misligholdte engasjement	238	226
Tapsutsatte engasjement	146	119
-Individuelle nedskrivninger	76	57
Netto andre tapsutsatte engasjement	70	63

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør for morbanken 39,6 millioner kroner.

Realisasjonverdi av panteverdi knyttet til utlån som er individuelt nedskrevet er for morbanken per 31.12.2013 er 167,3 millioner kroner.

Konsern

Tap på utlån (mill. kr)	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	2	28	29	-5	-23	-28
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	-	-	-	5	5
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	8	32	40	8	54	63
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	8	37	45	7	50	57
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-6	-7	-14	6	32	38
Sum tap på utlån og garantier	12	89	101	4	54	58

Individuelle nedskrivninger	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	31	113	144	36	136	172
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-8	-32	-40	-8	-54	-62
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-4	-14	-18	-4	-9	-13
+Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	14	15	1	3	4
+Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	13	58	71	6	37	43
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	33	140	173	31	113	144

Gruppenedskrivninger	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	77	218	295	17	213	290
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	-	-	-	5	5
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	77	218	295	77	218	295

Tap fordelt på sektor og næring	2013	2012
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	-0	1
Havbruk	2	13
Industri og bergverk	25	0
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	31	12
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	6	0
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	12	8
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	14	13
Utland og andre	0	-
Personmarked	10	6
Gruppenedskrivning næring	-	5
Gruppenedskrivning person	-	0
Tap på utlån til kunder	101	58

Misligholdte over 90 dager og tapsutsatte engasjement	2013	2012
Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	386	374
-Individuelle nedskrivninger	87	83
Netto misligholdte engasjement	299	291
Tapsutsatte engasjement	157	143
-Individuelle nedskrivninger	86	62
Netto andre tapsutsatte engasjement	71	81

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør for konsernet 55,3 millioner kroner.

Realisasjonverdi av panteverdi knyttet til utlån som er individuelt nedskrevet er for konsernet per 31.12.2013 er 185,4 millioner kroner.

Note 12 - Kredittespønering for hver interne risikorating

Banken benytter eget klassifiseringssystem for overvåking av kredittrisiko i porteføljen. Risikoklasseinndeling skjer ut fra hvert enkelt engasjements sannsynlighet for mislighold. I tabellen er denne inndelingen sammenholdt med tilsvarende ratingklasser hos Moody's.

Historisk mislighold er tall for morbank og viser default ratio (DR) per risikoklasse. Tallene er et uvektet snitt for normalscorede kunder i perioden 2006-2013.

Misligholdssansynlighet					Sikkerhetsdekning		
Risiko-klasse	Fra	Til	Moody's	Historisk mislighold	Sikkerhets-klasse	Nedre grense	Øvre grense
A	0,00 %	0,10 %	Aaa-A3	0,03 %	1	120	
B	0,10 %	0,25 %	Baa1-Baa2	0,09 %	2	100	120
C	0,25 %	0,50 %	Baa3	0,19 %	3	80	100
D	0,50 %	0,75 %	Ba1	0,51 %	4	60	80
E	0,75 %	1,25 %	Ba2	0,68 %	5	40	60
F	1,25 %	2,50 %		1,57 %	6	20	40
G	2,50 %	5,00 %	Ba2-B1	3,47 %	7	0	20
H	5,00 %	10,00 %	B1-B2	6,67 %			
I	10,00 %	99,99 %	B3-Caa3	18,31 %			
J	mislighold						
K	nedskrevet						

Bankens engasjementer klassifiseres i en av fem risikogrupper på bakgrunn av risikoklasse. I tillegg har vi misligholdte og nedskrevet.

Risikoklasse	Risikogrupper
A - C	Laveste risiko
D - E	Lav
F - G	Middels
H	Høy
I	Høyeste risiko
J - K	Mislighold og nedskrevet

Morbank (mill. kr)	Gjennom-	Totalt	Gjennom-	Totalt
	snittlig usikret eksponering i %	engasjement	snittlig usikret eksponering i %	engasjement
	2013	2013	2012	2012
Laveste risiko	5,8 %	46.680	3,7 %	42.325
Lav risiko	6,1 %	22.631	8,1 %	20.920
Middels risiko	8,8 %	16.275	10,1 %	17.697
Høy risiko	12,2 %	3.644	9,8 %	4.230
Høyeste risiko	3,8 %	1.988	9,3 %	1.563
Mislighold og nedskrevet	20,5 %	457	33,5 %	417
Totalt		91.676		87.152

Konsern (mill. kr)	Gjennom-	Totalt	Gjennom-	Totalt
	snittlig usikret eksponering i %	engasjement	snittlig usikret eksponering i %	engasjement
	2013	2013	2012	2012
Laveste risiko	6,2 %	46.927	4,1 %	42.635
Lav risiko	8,6 %	23.418	10,8 %	21.646
Middels risiko	18,8 %	17.816	19,2 %	18.456
Høy risiko	16,3 %	4.008	13,7 %	4.580
Høyeste risiko	11,4 %	2.321	17,4 %	1.910
Mislighold og nedskrevet	34,5 %	543	46,7 %	517
Totalt		95.033		89.744

Realisasjonsverdien på stilte sikkerheter fastsettes slik at at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. Eksempelvis vil stilte sikkerheter i form av negativ pant og unoterte aksjer i henhold til konsernets interne retningslinjer ikke bli tillagt noen realisasjonsverdi og dermed fremstå som usikret. Den konservative vurderingen innebærer at faktisk oppnådd realisasjonsverdi kan bli høyere enn estimert realisasjonsverdi.

Note 13 - Maksimal kreditteksponering

Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Tabellen viser maksimal eksponering mot kredittrisiko i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
Eiendeler				
1.079	4.793	Kontanter og fordringer på sentralbanker	4.793	1.079
5.619	4.000	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.189	3.012
72.057	76.602	Utlån til og fordringer på kunder	79.836	74.504
14.943	16.032	Verdipapirer - virkelig verdi	16.518	15.296
3.101	3.051	Derivater	3.050	3.100
1	1	Verdipapirer - tilgjengelig for salg	40	70
114	-	Verdipapirer - holde til forfall	-	114
2.460	1.345	Verdipapirer - lån og fordring	1.359	2.460
7.621	8.250	Andre eiendeler	8.577	8.339
106.995	114.074	Sum eiendeler	115.360	107.975
Forpliktelseser				
5.213	4.758	Betingede forpliktelseser (stilte garantier)	4.758	5.213
8.688	9.158	Ubenyttede kreditter	9.158	8.688
1.539	1.146	Lånetilsagn	1.193	1.652
788	704	Andre engasjement	810	915
16.228	15.766	Sum forpliktelseser	15.919	16.467
123.223	129.839	Sum total kredittrisikoeksponering	131.280	124.442

Kredittrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på geografiske områder

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
Bankaktiviteter				
40.367	41.186	Sør-Trøndelag	39.578	38.831
19.612	21.423	Nord-Trøndelag	22.401	20.554
21.862	23.049	Møre og Romsdal	23.733	22.414
474	691	Sogn og Fjordane	734	505
554	765	Nordland	828	606
8.614	11.176	Oslo	11.182	9.052
7.528	8.902	Landet for øvrig	9.645	7.846
3.592	2.216	Utlandet	2.212	3.593
102.604	109.410	Totalt bankaktiviteter	110.313	103.402
Finansielle instrumenter				
16.435	16.357	Norge	16.896	16.851
1.069	952	Europa/Asia	952	1.076
13	68	USA/andre	68	13
3.101	3.051	Derivater	3.050	3.100
20.619	20.429	Sum	20.967	21.040
123.223	129.839	Totalt fordelt på geografiske områder	131.280	124.442

Finansiell effekt av sikkerhetsstillelser for kredittrisiko morbank

Bankens maksimale kreditteksponering fremgår av oppstillingen ovenfor. SpareBank 1 SMN utfører engrosbanktjenester for BN Bank og Samspar-bankene. I tilknytning til dette er det etablert garantiavtale som sikrer fullt oppgjør for eksponeringer knyttet til disse avtalene.

Banken har også tilsvarende garantiavtaler knyttet til overtakelsen av BN Banks portefølje i Ålesund. Verdi av garantiavtalene er ikke inkludert i tabellen nedenfor.

Sikkerhetsstillelsene er vurdert til markedsverdi, begrenset til maksimal kreditteksponering for den enkelte motpart.

Sikkerhetsstillelser (mill. kr)	2013	2012
Bedriftsmarked	44.047	44.880
Privatmarked	38.231	32.756
Obligasjoner OMF	5.422	7.268
Finansinstitusjoner med CSA	106	205
Kunder trading og sikring	3.205	2.860

Note 14 - Finansielle instrumenter og motregning

Fra og med 2013 skal banken opplyse om hvilke finansielle instrumenter banken anser å oppfylle kravene til nettoføring ihht. IAS 32.42, samt hvilke finansielle instrumenter man har inngått motregningsavtaler på. Begge ihht. IFRS 7.13 A-F.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 SMN har to sett avtaler som regulerer motpartsrisiko og netting av derivater. For privat- og næringslivskunder anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. For kunder som driver med tradingvirksomhet aksepteres kun kontantdepot som sikkerhet. Avtalene er unilaterale, det vil si at det kun er kundene som stiller sikkerhet. Mot finansielle institusjoner inngår banken standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler. I tillegg har banken inngått tilleggsavtaler om sikkerhetsstillelse (CSA) mot de mest sentrale motpartene. Per 31. desember 2013 har banken 22 aktive CSA-avtaler. Bankene inngår utelukkende avtaler med kontanter som sikkerhet. Håndteringen av disse avtalene har banken satt ut til SEB Prime Collateral Services, det vil si at de håndterer marginkravene på vegne av banken.

Periode	Type finansielt instrument	Beløp som bare kan nettes ved konkurs eller mislighold (mill. kr)
31.12.2013	Derivater	1.488
31.12.2012	Derivater	562

Morbank og konsern er identisk.

Note 15 - Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

Kredittkvaliteten av finansielle eiendeler håndteres ved at banken benytter sine interne retningslinjer for kredittrater. Se avsnitt kredittisiko under note 6 Risikoforhold. Tabellen nedenfor viser kredittkvaliteten per klasse av eiendeler for utlånsrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kredittratingsystem. Hele utlånsengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er misligholdt. Misligholdt er i noten definert til betalingsmislighold over tusen kroner over 90 dager. Historikk er omarbeidet i samsvar med nye beregninger for estimert mislighold. Jfr. note 6 Risikoforhold, i avsnitt om misligholdssansynlighet.

Morbank		Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2013 (mill. kr)	Noter							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	4.000	-	-	-	-	-	4.000
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		26.143	6.762	2.833	639	769	209	37.355
Bedriftsmarked		13.977	12.370	9.377	2.469	1.254	229	39.675
Sum utlån		40.120	19.132	12.272	3.108	1.961	438	77.030
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		150	-	-	-	-	-	150
Noterte andre obligasjoner		9.150	94	-	25	45	-	9.314
Unoterte statsobligasjoner		2.416	-	-	-	-	-	2.416
Unoterte obligasjoner		1.533	1.984	1.437	14	39	-	5.007
Sum finansielle investeringer		13.249	2.077	1.437	39	84	-	16.887
Totalt		57.369	21.209	13.709	3.147	2.045	438	97.917
		Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *	Sum
2012 (mill. kr)	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	5.619	-	-	-	-	-	5.619
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		22.256	5.976	3.043	584	549	168	32.328
Bedriftsmarked		10.567	13.777	12.305	1.865	1.395	226	40.135
Sum utlån		32.491	19.825	15.328	2.451	1.976	394	72.464
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		50	17	-	-	-	-	67
Noterte andre obligasjoner		10.858	147	39	-	-	-	11.045
Unoterte statsobligasjoner		2.381	5	-	-	-	-	2.386
Unoterte obligasjoner		1.252	1.180	1.235	-	-	-	3.667
Sum finansielle investeringer		14.541	1.349	1.274	-	-	-	17.164
Totalt		52.651	21.174	16.602	2.451	1.976	394	95.247

2013 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Konsern								
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.189	-	-	-	-	-	1.189
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		26.194	7.140	3.614	756	831	235	38.769
Bedriftsmarked		14.176	12.761	10.134	2.713	1.461	288	41.534
Sum utlån		40.369	19.901	13.748	3.468	2.292	523	80.303
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		150	-	-	-	-	-	150
Noterte andre obligasjoner		9.150	94	-	25	45	-	9.314
		2.416	-	-	-	-	-	2.416
Unoterte obligasjoner		1.533	1.984	1.437	14	39	-	5.007
Sum finansielle investeringer		13.249	2.077	1.437	39	84	-	16.887
Totalt		54.808	21.979	15.185	3.508	2.376	523	98.379

2012 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	3.012	-	-	-	-	-	3.012
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		21.970	6.383	3.656	681	685	199	33.573
Bedriftsmarked		10.825	14.119	12.379	2.118	1.634	295	41.370
Sum utlån		32.795	20.501	16.035	2.799	2.319	494	74.943
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		50	17	-	-	-	-	67
Noterte andre obligasjoner		10.858	147	39	-	-	-	11.045
Unoterte statsobligasjoner		2.381	5	-	-	-	-	2.386
Unoterte obligasjoner		1.252	1.180	1.235	-	-	-	3.667
Sum finansielle investeringer		14.541	1.349	1.274	-	-	-	17.164
Totalt		50.348	21.850	17.309	2.799	2.319	494	95.119

* Garantier stilt av GIEK er ikke hensyntatt.

Note 16 - Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Noten er en sensitivitetsanalyse gjort med utgangspunkt i relevante balanseposter per 31. desember og fremover i tid for det aktuelle året. Bankens renterisiko beregnes ved at det simuleres et parallelt renteskift på ett prosent for hele rentekurven på alle balanseposter.

Risikoen har gjennom hele 2013 vært lav og innenfor den totale rammen på 800.000 basispunkter fastsatt av bankens styre. For ytterligere detaljer vedrørende renterisiko se note 6 Risikoforhold.

Basisrisiko konsern (mill. kr)	Renterisiko, 1 % endring	
	2013	2012
<i>Valuta</i>		
NOK	42	-10
EUR	1	25
USD	5	0
CHF	-6	0
Andre	-33	-1
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	8	13

Total renterisiko viser for 2013 at banken vil få gevinst på en renteoppgang. Dette er også tilfellet for 2012 og 2011. Tabellen under viser hvordan rentekurven forskyver seg innenfor de ulike tidsintervallene med tilhørende gevinst og tap innenfor de enkelte løpetider.

Rentekurverisiko konsern (mill. kr)	Renterisiko, 1 % endring	
	2013	2012
0 - 1 mnd	-17	-13
1 - 3 mndr	25	9
3 - 6 mndr	4	-20
6 - 12 mndr	12	47
1 - 2 år	-72	-27
2 - 3 år	9	20
3 - 4 år	-16	-10
4 - 5 år	42	-8
5 - 7 år	10	21
7 - 10 år	13	-7
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	8	13

Note 17 - Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Valutarisiko oppstår ved at konsernet har forskjeller mellom eiendeler og forpliktelser i den enkelte valuta. Handelsaktiviteten knyttet til omsetning av valuta skal til enhver tid skje innenfor vedtatte rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimal nettoeksponering i valuta, målt i kroner.

Konsernet har utarbeidet rammer for nettoeksponering i hver enkelt valuta, samt rammer for aggregert netto valutaeksponering (uttrykt som den høyeste av sum lange og korte posisjoner). Overnatten kursrisiko for spothandel i valuta må netto ikke overstige 85 millioner kroner per enkeltvaluta og 100 millioner kroner aggregert.

Valutarisikoen har gjennom året vært lav og innenfor den totale rammen på 40 millioner kroner. For ytterligere detaljer se note 6 Risikoforhold.

Morbank		Netto valutaeksponering NOK (mill. kr)	Konsern	
2012	2013		2013	2012
-15	-25	EUR	-25	-15
15	32	USD	32	15
-16	-24	Andre	-24	-16
-17	-17	Sum	-17	-17
100	100	Total valutaramme på bruttoposisjoner	100	100
85	85	Total ramme per valutasort	85	85
1,4	2,4	Resultateffekt etter skatt ved 3 % endring	2,4	1,4

Note 18 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler. For detaljert beskrivelse henvises til note 6 Risikoforhold.

Konsern						
2013 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	3.966	87	1.143	1.052	131	6.379
Innskudd fra og gjeld til kunder	50.234	1.385	1.486	2.969	-	56.074
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	4.965	4.698	21.622	2.400	33.685
Derivater - kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	1.584	845	5.443	1.429	9.301
Andre forpliktelser	34	1.595	608	66	-	2.303
Ansvarlig lånekapital *	-	-	-	2.772	450	3.222
Sum kontantstrøm forpliktelser	54.234	9.616	8.780	33.924	4.410	110.964
Kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	1.584	845	5.443	1.429	9.301
Kontraktmessige kontantstrømmer inn	-	-1.578	-1.004	-6.039	-1.646	-10.267
Netto kontraktmessige kontantstrømmer	-	6	-159	-596	-217	-966

Konsern						
2012 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	2.521	225	1.069	3.367	228	7.410
Innskudd fra og gjeld til kunder	44.109	1.488	3.163	3.492	-	52.252
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	1.340	3.917	19.936	4.950	30.143
Derivater - kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	162	498	3.753	2.141	6.553
Andre forpliktelser	126	1.462	427	110	-	2.124
Ansvarlig lånekapital	-	169	415	1.300	1.034	2.918
Sum kontantstrøm forpliktelser	46.756	4.845	9.489	31.957	8.353	101.400
Kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	162	498	3.753	2.141	6.553
Kontraktmessige kontantstrømmer inn	-	-135	-664	-4.229	-2.348	-7.375
Netto kontraktmessige kontantstrømmer	-	27	-166	-476	-207	-822

Inkluderer ikke verdjusteringer for finansielle instrumenter til virkelig verdi.

*) For ansvarlig lånekapital benytter vi call dato for kontantoppgjør.

Note 19 - Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser

Tabellen nedenfor viser en analyse av hvorvidt eiendeler og forpliktelser har forfallstidspunkt innenfor ett år eller ikke etter balansedagen. Kasse- og brukskreditt inkl. flexilån er medtatt under intervallet under 3 måneder.

Morbank						
2013 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	593	4.200	-	-	-	4.793
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.744	1.157	10	-	89	4.000
Brutto utlån til og fordringer på kunder	186	14.448	3.026	15.242	44.129	77.030
- Individuelle nedskrivninger	-	-	-150	-	-	-150
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-	-	-278	-	-	-278
Netto utlån til og fordringer på kunder	3.523	19.804	2.608	15.242	44.218	85.394
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatregnskapet	491	582	4.410	9.041	1.509	16.032
Derivater	-	245	218	1.483	1.105	3.051
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	1	-	-	-	-	1
Verdipapirer - lån og fordringer	-	-	88	1.257	-	1.345
Investering i eierinteresser og konsernselskaper	5.580	-	-	-	-	5.580
Goodwill	-	-	-	-	447	447
Eiendom, anlegg og utstyr	169	-	-	-	-	169
Andre eiendeler	482	876	128	568	-	2.054
Sum eiendeler	10.246	21.508	7.451	27.591	47.278	114.074
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	3.966	10	-	1.052	131	5.159
Innlån statsforvaltning vedrørende bytteordning OMF	-	77	1.143	-	-	1.220
Innskudd fra og gjeld til kunder *)	50.691	1.385	1.486	2.969	-	56.531
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	4.967	4.697	21.635	2.462	33.762
Finansielle derivater	-	43	177	1.284	792	2.295
Forpliktelser ved periodeskatt	-	24	446	-	-	470
Forpliktelse ved utsatt skatt	-	-	-	17	-	17
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	34	1.348	83	40	-	1.505
Ansvarlig lånekapital **)	-	-	-	-	3.304	3.304
Sum gjeld	54.690	7.854	8.032	26.998	6.689	104.263
Konsern						
2013 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	593	4.200	-	-	-	4.793
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	22	1.157	10	-	-	1.189
Brutto utlån til og fordringer på kunder	191	14.463	3.143	17.317	45.189	80.303
- Individuelle nedskrivninger	-	-	-173	-	-	-173
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-	-	-295	-	-	-295
Netto utlån til og fordringer på kunder	806	19.820	2.685	17.317	45.189	85.817
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatregnskapet	976	582	4.410	9.041	1.509	16.518
Derivater	-	245	217	1.483	1.105	3.050
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	40	-	-	-	-	40
Verdipapirer - lån og fordringer	-	-	88	1.257	-	1.345
Verdipapirer - kost	14	-	-	-	-	14
Investering i eierinteresser og konsernselskaper	4.624	-	-	-	-	4.624
Goodwill	-	-	-	-	495	495
Eiendom, anlegg og utstyr	1.176	-	-	-	-	1.176
Andre eiendeler	667	900	128	586	-	2.280
Sum eiendeler	8.303	21.547	7.529	29.684	48.298	115.360

Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	3.966	10	-	1.052	131	5.159
Innlån statsforvaltning vedrørende bytteordning OMF	-	77	1.143	-	-	1.220
Innskudd fra og gjeld til kunder *)	50.234	1.385	1.486	2.969	-	56.074
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	4.967	4.697	21.635	2.462	33.762
Finansielle derivater	-	43	177	1.284	792	2.295
Forpliktelser ved periodeskatt	-	33	484	-	-	517
Forpliktelse ved utsatt skatt	-	-	-	23	-	23
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	34	1.562	124	43	-	1.763
Ansvarlig lånekapital **)	-	-	-	-	3.304	3.304
Sum gjeld	54.234	8.077	8.111	27.007	6.689	104.118

*) Porteføljen innskudd fra kunder blir hovedsakelig klassifisert i kategorien "på forespørsel". Basert på historikk vil innskudd fra kunder vokse i tiden fremover. Veksten i denne innskuddsporteføljen var i 2013 7,3 prosent. Det er etablert innskuddsgaranti i samsvar med Lov om sikringsordninger for banker for innskudd inntil to millioner kroner.

**) Forfallsstruktur for ansvarlig lånekapital er basert på endelig forfall.

Note 20 - Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
		Renteinntekter		
144	112	Renter av utlån til og fordringer på sentralbanker og kredittinstitusjoner	34	59
3.396	3.515	Renter av utlån til og fordringer på kunder	3.614	3.498
362	455	Renter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	454	362
3	10	Andre renteinntekter og lignende inntekter	15	9
3.904	4.092	Sum renteinntekter	4.118	3.928
		Rentekostnader		
235	202	Renter på gjeld til sentralbanker og kredittinstitusjoner	117	162
1.163	1.197	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	1.160	1.139
1.001	994	Renter på utstedte verdipapirer	994	1.001
122	149	Renter på ansvarlig lånekapital	149	122
12	62	Andre rentekostnader og lignende kostnader	81	27
2.532	2.604	Sum rentekostnader	2.502	2.451
1.373	1.487	Sum netto renteinntekter	1.616	1.477

Note 21 - Netto provisjons- og andre inntekter

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
2012	2013		2013	2012
		Provisjonsinntekter		
37	67	Garantiprovisjon	67	37
-	-	Meglerprovisjon	224	239
36	38	Porteføljeprovisjon spareprodukter	55	29
4	2	Formidlingsprovisjon spareprodukter	2	21
201	414	Provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt	414	201
4	8	Provisjon fra SpareBank 1 Næringskreditt	8	4
273	283	Betalingsformidling	300	282
121	124	Provisjon fra forsikringstjenester	124	121
32	35	Andre provisjonsinntekter	37	33
707	970	Sum provisjonsinntekter	1.230	968
		Provisjonskostnader		
79	70	Betalingsformidling	70	79
7	11	Andre provisjonskostnader	25	16
86	81	Sum provisjonskostnader	94	96
		Andre driftsinntekter		
28	28	Driftsinntekter fast eiendom	31	26
-	-	Eiendomsforvaltning og -omsetning	17	91
13	14	Inntekter finansiell rådgivning (Corporate)	14	12
7	13	Verdipapiromsetning	13	7
-	-	Regnskapsførerhonorarer	122	99
4	2	Andre driftsinntekter	131	41
51	57	Sum andre driftsinntekter	327	276
672	946	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	1.463	1.139

Note 22 - Netto resultat fra finansielle eiendeler

Noten viser netto avkastning på finansielle investeringer spesifisert på type finansielt instrument på de ulike klassifiseringskategoriene.

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
2012	2013		2013	2012
		Vurdert til virkelig verdi over resultatet		
76	-51	Verdiendring på renteinstrumenter	-51	76
		Verdiendring på derivater/sikring		
-4	-49	Netto verdiendring på sikrede obligasjoner og derivater	-49	-4
14	-11	Netto verdiendring på sikrede fastrente utlån og derivater	-11	14
68	112	Øvrige derivater	112	68
		Inntekter fra egenkapitalinstrumenter		
175	286	Inntekter fra eierinteresser	355	247
115	85	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	41	10
32	142	Verdiendring og gevinst på egenkapitalinstrumenter	31	22
476	412	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi	426	433
		Vurdert til amortisert kost		
		Verdiendring på renteinstrumenter		
0	-	Verdiendring på renteinstrumenter holde til forfall	-	0
-	4	Verdiendring på renteinstrumenter lån og fordring	4	-
0	4	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser til amortisert kost	4	0
		Vurdert til virkelig verdi - tilgjengelig for salg		
		Inntekter fra egenkapitalinstrumenter		
0	0	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	0	0
-1	2	Gevinst/tap ved realisasjon av finansielle eiendeler	41	-1
-1	2	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	41	-1
19	30	Netto inntekter fra valutahandel	30	19
495	547	Sum netto resultat fra finansielle eiendeler	502	451

Note 23 - Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Alle godtgjørelsesordninger i SpareBank 1 SMN utformes i samsvar med lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og lov om verdipapirhandel med tilhørende forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Godtgjørelsesutvalget skal foreta en årlig gjennomgang av praktiseringen av godtgjørelsesordningen, og det skal utarbeides en skriftlig rapport som oversendes styret for gjennomgang og godkjenning. Godtgjørelsesutvalget skal besørge at praktiseringen av godtgjørelsesordningen minst en gang i året gjennomgås av uavhengige kontrollfunksjoner.

Styret skal godkjenne og vedlikeholde godtgjørelsesordningen samt påse at dokumentasjonen som ligger til grunn for beslutninger er ivarettatt. I tillegg skal styret godkjenne enhver materiell endring eller unntak fra godtgjørelsesordningen.

Konsernets retningslinjer for variabel godtgjørelse skal sikre at ansatte, grupper eller virksomheten som helhet etterlever de risikostyringsstrategier, prosesser og verktøy konsernet har implementert for å beskytte verdier. Godtgjørelsesordningene utformes på en slik måte at ikke enkeltpersoner eller organisasjonen tar uakseptabel risiko for å maksimere den variable godtgjørelsen. Dette innebærer blant annet at grunnlaget for variabel godtgjørelse knyttet til foretakets resultater skal være en periode på minimum to år for ledende ansatte. Variabel godtgjørelse kan opptjenes årlig, basert på vurderinger av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over minimum to år. SpareBank 1 SMN har ikke godtgjørelsesordninger for kundeenheter som stimulerer til adferd som utfordrer bankens risikotoleranse, etiske retningslinjer eller kan bidra til interessekonflikter. Banken har ikke godtgjørelsesordninger for kontrollfunksjoner som stimulerer til adferd som utfordrer habilitet, og det er etablert klausuler om avkorting dersom det avdekkes brudd på gjeldende regelverk eller retningslinjer. Grunnlag for avkorting bygger på konsernets sanksjonssystem.

Følgende grupper av ansatte omfattes av ordningen:

Kategori 1: Daglig leder samt medlemmer av bankens ledergruppe

Kategori 2: Ledende ansatte

Kategori 3: Ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for bankens risikoeksponering

Kategori 4: Ansatte med tilsvarende godtgjørelse som ledende ansatte

Kategori 5: Ansatte med kontrolloppgaver

I tillegg er det gjort en vurdering av om andre ansatte med tilsvarende godtgjørelse som de foran omtalte grupper skal underlegges særskilte regler i henhold til forannevnte kriterier.

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
548	519	Lønn	830	837
42	38	Pensjonskostnader (note 25)	52	55
28	29	Sosiale kostnader	32	31
618	587	Sum personalkostnader	914	924
837	790	Gjennomsnittlig antall ansatte	1.195	1.176
793	757	Antall årsverk per 31.12	1.159	1.135
838	805	Antall ansatte per 31.12	1.238	1.216

**Ytelser til konsernledelsen
2013 (1.000 kr)**

Navn og tittel	Lønn mv.	Herav bonus ¹⁾	Herav pensjons-tilskudd for lønn utover 12G	Herav aksjebasert bonus-avlønning	Nåverdi pensjonsforpliktelse	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Finn Haugan Konsernsjef	5.707	70	1.722	190	16.025	682	6.696	173.351
Kjell Fordal Konserndir. Konsernfinans	2.729	87	393	87	6.131	708	5.767	222.259
Wenche M. Seljeseth ²⁾ Konserndir. Produkt, prosesser og produksjon	2.028	53	181	53	-	62	2.131	6.535
Tina Steinsvik Sund ²⁾ Konserndir. HR og Digital forretning	2.221	70	241	70	-	62	6.736	9.922
Vegard Helland Konserndir. Konsernkunder	2.469	82	254	82	1.371	93	3.175	11.477
Svein Tore Samdal ²⁾ Konserndir. Kontorer fra 1.9.2013	2.084	-	44	-	-	21	5.052	2.000
Tore Haarberg Konserndir. Produkt og prosesser tom 31.8.2013	2.041	89	269	89	-	126	5.430	9.563

2012 (1.000 kr)

Navn og tittel	Lønn mv.	Herav bonus ¹⁾	Herav pensjons-tilskudd for lønn utover 12G	Herav aksjebasert bonus-avlønning	Nåverdi pensjonsforpliktelse	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Finn Haugan Konsernsjef	6.022	527	2.027	-	16.319	718	6.914	169.536
Tore Haarberg Konserndir. Privatmarked (viseadm.dir)	2.716	263	333	-	1.546	173	5.552	7.775
Wenche M. Seljeseth ²⁾ Konserndir. Marked, kommunikasjon og samfunn	1.607	92	82	-	-	60	1.950	5.463
Vegard Helland Konserndir. Bedriftsmarked	2.385	244	224	-	888	146	3.609	9.830
Kjell Fordal Konserndir. Finans	2.682	251	367	-	5.145	764	6.804	270.518
Tina Steinsvik Sund ²⁾ Konserndir. Forretningsstøtte	2.246	219	228	-	-	60	6.759	8.517

1) Gjelder utbetalt bonus opptjent i foregående regnskapsår

2) Innskuddsbasert pensjonsordning, opptjente pensjonsrettigheter er årets innbetalte sparebeløp

Som følge av endringer i skattereglene for topp-pensjon besluttet styret å avvikle den kollektive pensjonsordningen for lønninger utover 12G fra 1. januar 2007. For de som var omfattet av tidligere topp-pensjon ble det innført en individuell topp-pensjonsordning som tilsvarer 16 prosent av lønn utover 12G. Pensjonstilskuddet skal benyttes til pensjonssparing i produkter levert av SpareBank 1. For å sikre likeverdighet med den ordningen som ble avviklet, kompenseres også skatten på dette pensjonstilskuddet. I ettertid er 12G-ordning etablert for en del nye ledere.

I henhold til arbeidsavtalen med konsernsjef er banken forpliktet til å dekke lønn og andre tilleggsytelser i inntil 24 måneder. Konsernsjef har rett til å fratruke ved fylte 60 år med en pensjon på 68 prosent av pensjongivende lønn. I pensjonsforpliktelsen til konsernsjef inngår bankens kollektive tjenstepensjon. Konsernsjef har i tillegg avtale om ytelse til etterlatte. Konsernsjef har avtalefestet bonus avhengig av måloppnåelse i henhold til spesifikke kriterier, som fastsettes av styret etter innstilling fra styrets godtgjørelsesutvalg.

Konserndirektørene har bonusavtaler som er avhengig av måloppnåelse i henhold til spesifikke kriterier fastsatt av styrets godtgjørelsesutvalg. Konserndirektørene har avtale om etterlønn mellom 12 - 24 måneder, dog med avkortning av lønn som oppbæres i eventuelt annet ansettelsesforhold.

Det er inngått en førtidspensjonsavtale med en av konserndirektørene, med rett til å fratruke ved fylte 62 år. Pensjon er 68 prosent av pensjongivende lønn. Ytelsen knyttet til denne ordningen inngår i grunnlaget for opptjente pensjonsrettigheter i tabellen over.

Antall egenkapitalbevis inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående og selskaper man har betydelig innflytelse i.

**Ytelser til styret og kontrollkomiteen
2013 (1.000 kr)**

Navn	Tittel	Honorar	Honorarer til revisjons- og godtgjørelsesutvalget	Andre godtgjørelser	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Kjell Bjordal	Styreleder fra og med 1. april 2013	306	18	116	-	100.000
Bård Benum	Nestleder styret	182	55	1	-	-
Aud Skrudland	Styremedlem	162	18	4	0	1.765
Arnhild Holstad	Styremedlem	162	29	2	2.583	-
Paul E. Hjelm-Hansen	Styremedlem	162	73	1	0	49.219
Venche Johnsen ¹⁾	Styremedlem, ansattrepresentant	162	-	671	235	24.716
Bente Karin Trana	Varamedlem	148	-	2	-	-
Morten Loktu	Styremedlem fra og med 1. april 2013	122	7	1	-	-
Eldbjørg Gui Standal	Styremedlem frem til 31. januar 2013	41	18	1	-	-
Per Axel Koch	Styreleder frem til 31. mars 2013	86	14	121	-	50.000
Rolf Røkke	Leder kontrollkomiteen frem til 31. mars 2013	35	-	1	-	-
Terje Lium	Leder kontrollkomiteen fra og med 1. april 2013	105	-	1	-	-
Anders Lian	Nestleder kontrollkomiteen	94	-	1	-	-
Terje Ruud	Medlem kontrollkomiteen	94	-	1	-	-

1) Andre godtgjørelser inkluderer lønn i ansettelsesforhold.

2012 (1.000 kr)

Navn	Tittel	Honorar	Honorarer til revisjons- og godtgjørelsesutvalget	Andre godtgjørelser	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Per Axel Koch	Styreleder	345	14	31	-	45.930
Eli Arnstad	Nestleder styret til og med mars 2012	47	27	501	2.379	5.200
Kjell Bjordal	Nestleder fra og med april 2012	207	11	36	0	50.000
Aud Skrudland	Styremedlem	162	7	33	0	1.765
Arnhild Holstad	Styremedlem	162	-	33	2.517	-
Paul E. Hjelm-Hansen	Styremedlem	162	78	32	0	49.219
Bård Benum	Styremedlem	162	69	2	-	-
Venche Johnsen ¹⁾	Styremedlem, ansattrepresentant	162	-	711	342	24.716
Eldbjørg Gui Standal	Styremedlem	122	23	1	-	-
Rolf Røkke	Leder kontrollkomiteen	140	-	1	-	-
Anders Lian	Nestleder kontrollkomiteen	94	-	1	-	-
Terje Ruud	Medlem kontrollkomiteen	94	-	1	-	-

1) Andre godtgjørelser inkluderer lønn i ansettelsesforhold.

Styrets leder har verken bonusavtale eller avtale om etterlønn. Antall egenkapitalbevis inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående og selskaper man har betydelig innflytelse i.

**Honorar til representantskapet
(1.000 kr)**

	2013	2012
Randi Dyrnes, representantskapets leder fra og med april 2012	73	61
Terje Skjønhal, representantskapets leder til og med mars 2012	-	26
Øvrige medlemmer	385	549

Note 24 - Andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
618	587	Personalkostnader	914	924
166	187	IT-kostnader	206	187
23	24	Porto og verditransport	29	28
39	38	Markedsføring	58	49
43	53	Ordinære avskrivninger (note 32 og 33)	118	102
128	120	Driftskostnader faste eiendommer	118	101
55	58	Kjøpte tjenester	70	66
132	130	Andre driftskostnader	207	199
1.206	1.197	Sum andre driftskostnader	1.722	1.654
		Godtgjørelse til revisor (i 1.000 kr)		
1.100	2.030	Lovpålagt revisjon	3.170	1.929
144	218	Andre attestasjonstjenester	270	237
87	73	Skatterådgivning	76	99
273	13	Andre tjenester utenfor revisjonen	213	1.024
1.604	2.334	Sum inklusive merverdiavgift	3.729	3.289

Note 25 - Pensjon

Ytelsesbasert ordning

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 67 år. I ordningene inngår også barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning sikrer de fleste ansatte en pensjon på 68 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen er lukket for nye medlemmer.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte. I forbindelse med lukking av ytelsesordningen i 2007 etablerte konsernet innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010.

Avtalefestet førtidspensjon ny ordning

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G. I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

For nærmere omtale av konsernets pensjonsordninger se note 2 om regnskapsprinsipper samt note 23 personalkostnader.

IAS 19 Ytelser til ansatte

Fra første januar 2013 har konsernet anvendt IAS 19R Ytelser til ansatte, og endret basis for beregning av pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader. Konsernet har tidligere benyttet korridormetoden for regnskapsføring av uamortiserte estimatavvik. Korridormetoden er ikke lenger tillatt, og alle estimatavvik skal etter IAS 19R føres i oppstilling over andre inntekter og kostnader. Tidligere ble avkastning på pensjonsmidler beregnet ved bruk av en langsiktig forventet avkastning på pensjonsmidlene. Som følge av anvendelse av IAS 19R beregnes nå periodens netto rentekostnad ved å anvende diskonteringsrenten for forpliktelsen ved periodens begynnelse på netto forpliktelse. Netto rentekostnad består derfor av rente på forpliktelsen og avkastning på midlene, begge beregnet med diskonteringsrenten. Endringer i netto pensjonsforpliktelse som følge av premieinnbetalinger og utbetaling av pensjoner hensyntas. Forskjellen mellom faktisk avkastning på pensjonsmidlene og den resultatførte avkastningen regnskapsføres fortløpende mot andre inntekter og kostnader.

Korridoren per første januar 2012 er beregnet på nytt i samsvar med de prinsipper som oppstilles i IAS 19 R ved at blant annet avkastningen på midlene for 2012 er satt lik diskonteringsrenten, se tabell nedenfor.

Konsernet har pr 31. desember 2013 benyttet nytt dødelighetsgrunnlag K2013 som fastsatt av Finanstilsynet 8. mars 2013 (K2013FT) som utgangspunkt for beregningen. Denne er deretter justert for startdødelighet og dødelighetsnedgang. Finanstilsynet benytter i sin tabell tolv prosent i startdødelighet, mens konsernet benytter fem prosent. Dødelighetsnedgangen er også noe justert i forhold til Finanstilsynets tabell, dog uten vesentlig påvirkning på forpliktelsen. Sikkerhetsmarginene i den benyttede dødelighetstabellen, K2013BE, er derved noe lavere enn K2013FT, men etter konsernets vurdering gir den benyttede tabellen beste estimat på pensjonsforpliktelsen på balansedagen.

Implementeringen av IFRS 19R omtalt ovenfor har gitt følgende balanseeffekter (konsern) (mill. kr):

	Opprinnelig balanseført	Endring ved implementering	Ny balanseverdi
1. januar 2012			
Overfinansiert ytelsespensjon (øvrige eiendeler)	35	-35	-
Underfinansiert ytelsespensjon (øvrige gjeld)	-	77	77
Utsatt skatt	10	-31	-21
Annen egenkapital	1.268	-81	1.187
31. desember 2012			
Overfinansiert ytelsespensjon (øvrige eiendeler)	15	57	72
Underfinansiert ytelsespensjon (øvrige gjeld)	-	-	-
Utsatt skatt	4	16	20
Annen egenkapital	1.303	41	1.343
Første kvartal 2013 (impl. 1. januar 2013)			
Overfinansiert ytelsespensjon (øvrige eiendeler)	15	57	72
Underfinansiert ytelsespensjon (øvrige gjeld)	-	-	-
Utsatt skatt	4	16	20
Annen egenkapital *)	1.303	41	1.343

*) Regnskapsført som styrking av konsernets egenkapital per første kvartal 2013, 57 millioner kroner minus utsatt skatt 16 millioner.

Balanseoppstillingen er omarbeidet som vist ovenfor

Pensjonskostnaden i 2012 under tidligere prinsipp utgjorde 32 millioner kroner. Som følge av endret prinsipp for behandling av uamortisert estimataavvik og beregning av netto rentekostnad, økte den resultatførte pensjonskostnaden til 37 millioner kroner. Sammenligningstall i resultat er ikke omarbeidet da endringen er vurdert å være uvesentlig. Kapitaldekning, egenkapitalbevisbrøk og øvrige nøkkeltall er ikke omarbeidet for tidligere perioder.

Økonomiske forutsetninger	2013		2012		01.01.2012
	Kostnader	Forpliktelser	Kostnader	Forpliktelser	Forpliktelser
Diskonteringsrente	3,9 %	4,0 %	2,6 %	3,9 %	2,6 %
Forventet avkastning på midlene	3,9 %	4,0 %	2,6 %	3,9 %	2,6 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	3,3 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %
Forventet G-regulering	3,3 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %
Forventet pensjonsregulering	0,2 %	0,6 %	0,4 %	0,2 %	0,4 %
Arbeidsgiveravgift	14,1 %	14,1 %	14,1 %	14,1 %	14,1 %
Forventet frivillig avgang før/etter 50 år	2/0 %	2/0 %	2/0 %	2/0 %	2/0 %
Forventet AFP-uttak fra 62/64 år	25/50 %	25/50 %	25/50 %	25/50 %	25/50 %

Dødelighetstabell

K2013BE

Uførhet

IR2003

Morbank			Konsern	
2012	2013	Netto pensjonsforpliktelse i balansen (mill. kr). Finansiell status 1.1	2013	2012
681	553	Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	573	706
-623	-630	Virkelig verdi av pensjonsmidler	-649	-639
58	-77	Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	-76	67
8	4	Arbeidsgiveravgift	5	9
66	-73	Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravgift	-72	77

Fordeling av forpliktelsen mellom usikret og sikret pensjonsordning konsern 1.1

Konsern	2013			2012		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	542	31	573	668	38	706
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-649	-	-649	-639	-	-639
Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	-107	31	-76	30	38	67
Arbeidsgiveravgift	0	4	5	4	5	9
Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravgift	-107	35	-72	34	43	77

2012	2013	Periodens pensjonskostnad	2013	2012
34	20	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	22	36
-8	-3	Netto renteinntekt	-4	-8
26	17	Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravg.	18	28
3	4	Periodisert arbeidsgiveravgift	4	3
29	21	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad *)	22	31
5	6	Avtalefestet pensjon, ny ordning	7	5
10	12	Innskuddsbasert pensjonskostnad	22	19
43	38	Periodens pensjonskostnad	52	55
4	3	*) Herav avtalefestet pensjon gammel ordning, usikret	3	4

Oppstilling over andre inntekter og kostnader - OCI i perioden	Usikret ordning		Sikret ordning		Totalt	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Endring diskonteringsrente	0	-1	-8	-124	-8	-125
Endring i andre økonomiske forutsetningene	0	0	29	-11	29	-11
Endring i dødelighetstabell	0	-	47	-	47	-
Endring i andre demografiske forutsetninger	0	-	-6	-	-6	-
Endring i andre forhold DBO	-3	-1	-6	-19	-9	-19
Endring i andre forhold pensjonsmidler	-	-	-43	-13	-43	-13
OCI tap (gevinst) i perioden	-2	-2	13	-166	10	-169

2012	2013	Bevegelse i netto pensjonsforpliktelse i balansen	2013	2012
66	-73	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1	-72	77
-165	9	OCI postering gjennom året	10	-174
34	21	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad inkl curtailment/settlement	22	37
-9	-8	Utbetalinger over drift	-8	-9
-	-30	Innbetalt pensjonspremie ytelsesbaserte ordninger	-32	-2
-74	-82	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12	-79	-72

2012	2013	Finansiell status 31.12	2013	2012
554	613	Pensjonsforpliktelse	638	573
-632	-698	Verdi av pensjonsmidler	-721	-649
-78	-85	Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-83	-76
4	3	Arbeidsgiveravgift	4	5
-74	-82	Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift *	-79	-72

* Presenteres brutto i konsernregnskapet.

Fordeling av finansiell status 31.12 mellom sikret og usikret pensjonsordning konsern

Konsern	2013			2012		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Pensjonsforpliktelse	614	24	638	542	31	573
Verdi av pensjonsmidler	-721	-	-721	-649	-	-649
Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-107	24	-83	-107	30	-76
Arbeidsgiveravgift	0	3	4	0	4	5
Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift	-107	27	-79	-49	34	-72

Virkelig verdi av pensjonsforpliktelsen konsern	2013	2012
IB pensjonsforpliktelser (PBO)	573	704
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	22	31
Utbetaling/utløsning fra ordning	-32	-29
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	22	18
Aktuariell tap/(gevinst)	53	-153
UB pensjonsforpliktelser (PBO)	638	573

Virkelig verdi av pensjonsmidlene konsern	2013	2012
IB pensjonsmidler	649	639
Innbetalinger	36	10
Utbetalinger/utløsning fra fond	-32	-29
Forventet avkastning	25	16
Aktuarielle endringer	43	13
UB markedsverdi av pensjonsmidler	721	649

Historisk informasjon konsern	2013	2012	1.1.2012
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	-638	-573	-715
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	721	649	639
Netto overskudd/underskudd (-)	83	76	-77

Sensitivitet konsern	+ 1 %-poeng diskonteringsrente	- 1 %-poeng diskonteringsrente	+ 1 %-poeng lønnsjustering	- 1 %-poeng lønnsjustering	+ 1 %-poeng pensjonsregulering
2013					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-4	5	4	-3	3
Endring i pensjonsforpliktelse	-86	108	58	-52	71
2012					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-6	8	5	-5	4
Endring i pensjonsforpliktelse	-73	91	50	-45	59
01.01.2012					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-	-	-	-	-
Endring i pensjonsforpliktelse	-99	126	71	-64	79

01.01.2012	2012	2013	Medlemmer	2013	2012	01.01.2012
915	890	889	Antall personer som er med i pensjonsordningen	913	914	941
533	479	479	herav aktive	500	500	556
382	411	410	herav pensjonister og uføre	413	414	385

Plassering av pensjonsmidlene i pensjonskassen, prosentvis fordeling	2013	2012	01.01.2012
Omløpsobligasjoner	20 %	15 %	22 %
Anleggsobligasjoner	31 %	41 %	43 %
Pengemarked	14 %	11 %	5 %
Aksjer	31 %	30 %	28 %
Eiendom	2 %	2 %	2 %
Annet	2 %	-	-
Sum	100 %	100 %	100 %

Pensjonsordningen er plassert i egen pensjonskasse, som har en langsiktig horisont på forvaltning av kapitalen. Pensjonskassen søker å oppnå en høyest mulig avkastning ved å sette sammen en investeringsportefølje som gir den maksimale risikojusterte avkastningen. Pensjonskassen søker å spre plasseringene på ulike utstedere og aktivaklasser for å redusere den selskaps- og markeds spesifikke risikoen. Porteføljen er således sammensatt av aksjeinvesteringer i norske og utenlandske aksjer. Obligasjonsporteføljen er i all hovedsak plassert i norske obligasjoner. Bankinnskudd er plassert norske banker.

Note 26 - Skatt

Nedenfor er det gitt en spesifikasjon over forskjellen mellom det regnskapsmessige resultat før skattekostnad, årets skattegrunnlag og årets skattekostnad. Formuesskatt er klassifisert som andre driftskostnader i samsvar med IAS 12.

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
1.283	1.701	Resultat før skattekostnad	1.758	1.355
-302	-426	+/- permanente forskjeller *	-375	-255
-20	0	+/- konsernbidrag	0	-20
-75	290	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	379	-14
-	-	+ korreksjonsinntekt	-46	-27
-	-	+ underskudd til fremføring	-14	-2
886	1.566	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	1.701	1.036
248	438	Herav betalbar skatt 28%	476	290
248	438	Betalbar skatt i balansen	476	290
-6	0	For mye/lite skatt avsatt tidligere år	0	-6
242	439	Sum betalbar skatt	477	284
248	438	Betalbar skatt av årets overskudd	476	290
21	-78	+/- endring i utsatt skatt	-86	12
-6	0	+/- for mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-1	-6
-1	-2	+ kildeskatt	-2	-1
262	358	Årets skattekostnad	388	295
		Endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt		
21	-78	Resultatført utsatt skatt	-86	12
	12	Utsatt skatt ført mot egenkapital	12	
22	-	Korrigerings betalbar skatt/utsatt skatt tidligere år *	-	31
43	-66	Sum endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt	-74	43

* Skyldes endringer i midlertidige forskjeller mellom avlagt årsregnskap og endelige ligningspapirer.

Balanseført			Balanseført	
2012	2013	Sammensetning av balanseført utsatt skatt	2013	2012
		Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	94	116
-	-	- Leasingobjekter	74	120
21	82	- Netto pensjonsforpliktelse	84	24
243	195	- Verdipapirer	195	243
617	488	- Sikringsinstrumenter	488	617
-	56	- Andre midlertidige forskjeller	56	2
880	820	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	991	1.122
247	221	Utsatt skatt	269	315
		Midlertidige forskjeller på:		
-15	-20	- Driftsmidler	-24	-19
-	-	- Netto pensjonsforpliktelse	-2	-6
-1	-263	- Verdipapirer	-263	-1
-567	-474	- Sikringsinstrumenter	-474	-567
0	-	- Andre midlertidige forskjeller	-136	-55
-	-	- Fremførbart underskudd	-74	-192
-583	-757	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-974	-840
-163	-204	Utsatt skattefordel	-263	-235
83	17	Netto utsatt skatt/skattefordel	6	80

Tabellen ovenfor består av midlertidige forskjeller fra alle konsoliderte selskaper vist brutto. På selskapsnivå er skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller nettoført. På konsernivå bruttoføres dette i samsvar med IAS 12 ved at hvert selskap presenteres separat ved beregning av konsernets skattefordel og utsatt skatt:

			2013	2012
Skattefordel balanseført 31.12.			18	13
Utsatt skatt balanseført 31.12.			23	93

Resultatført		Sammensetning av resultatført utsatt skatt	Resultatført	
2012	2013		2013	2012
-	-	Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	22	24
-	-	- Leasingobjekter	46	51
22	-61	- Netto pensjonsforpliktelse	-60	21
-23	-34	- Verdipapirer	48	-81
-172	-92	- Sikringsinstrumenter	129	-172
-	-	- Andre midlertidige forskjeller	2	0
-174	-187	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	187	-157
-49	-52	Utsatt skatt	52	-44
-10	5	Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	6	-7
-3	343	- Netto pensjonsforpliktelse	-3	0
112	129	- Verdipapirer	262	-25
-	-	- Sikringsinstrumenter	-92	112
-	-	- Andre midlertidige forskjeller	81	-8
-	-	- Fremførbart underskudd	-118	-65
99	477	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	134	7
28	134	Utsatt skattefordel	38	2
-	-3	Effekt av endret skattesats fra 28 % til 27 %	-4	-
-21	78	Netto	86	-42
2012	2013	Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt	2013	2012
359	476	28 % av resultat før skatt	492	379
-90	-119	Ikke skattepliktige resultatposter (permanente forskjeller) *	-105	-77
-	-	Endring utsatt skatt tidligere år	-1	-1
-	3	Effekt av endret skattesats fra 28 % til 27 %	4	-
-1	-2	Kildeskatt	-2	-1
-6	0	For mye/lite avsatt skatt tidligere år	-1	-6
262	358	Resultatført periodeskatt	388	295
20 %	21 %	Effektiv skattesats i %	22 %	22 %

* Inkluderer ikke fradragsberettigede kostnader samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede og felleskontrollerte selskaper (resultatandeler trekkes ut ettersom de allerede er skattlagt hos det enkelte selskap).

Note 27 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskasseveksler.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2013:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	111	2.939	-	3.050
- Obligasjoner og sertifikater	4.003	11.539	-	15.542
- Egenkapitalinstrumenter	67	-	909	976
- Fastrentelån	-	-	2.648	2.648
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	40	40
Sum eiendeler	4.181	14.477	3.597	22.256
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	334	1.961	-	2.295
Sum forpliktelser	334	1.961	-	2.295

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2012:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	34	3.066	-	3.100
- Obligasjoner og sertifikater	3.764	10.825	-	14.590
- Egenkapitalinstrumenter	131	-	601	731
- Fastrentelån	-	-	2.585	2.585
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	46	46
Sum eiendeler	3.929	13.892	3.231	21.051
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	33	2.757	-	2.790
Sum forpliktelser	33	2.757	-	2.790

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2013:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 01.01.13	2.585	601	46	3.231
Tilgang	413	388	-	801
Avhending	-343	-151	-	-495
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-6	72	-6	61
Utgående balanse 31.12.13	2.648	909	40	3.597

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2012:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 01.01.12	2.012	422	46	2.480
Tilgang	814	174	-	988
Avhending	-293	-6	-	-299
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	51	11	-	62
Utgående balanse 31.12.12	2.585	601	46	3.231

Note 28 - Virkelig verdi av finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi

Finansielle instrumenter som bokføres til virkelig verdi omfatter aksjer, deler av sertifikat og obligasjonsporteføljen (klassifisert til virkelig verdi) og derivater. For nærmere beskrivelse henvises til note 2 Regnskapsprinsipper IFRS, samt note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost og i sikringsrelasjon

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres enten til amortisert kost eller er i sikringsrelasjon. For nærmere beskrivelse se note 2 Regnskapsprinsipper IFRS. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, justert for nedskrivninger.

Finansielle instrumenter som er i en sikringsrelasjon er bokført til virkelig verdi eksklusiv kredittrisiko.

Verdsetting til virkelig verdi vil alltid være beheftet med usikkerhet.

Vurdering av virkelig verdi for poster ført til amortisert kost

Hvilke metoder som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter som er vurdert til amortisert kost beskrives nedenfor:

Utlån til og fordringer på kunder

P.t. prisede utlån er utsatt for konkurranse i markedet. Dette tilsier at mulige merverdier i porteføljen ikke vil bli opprettholdt over lengre tid. Virkelig verdi av p.t.-prisede utlån er derfor satt til amortisert kost. Effekten av endringer i kredittkvaliteten i porteføljen hensyntas gjennom gruppevis nedskrivninger, og gir derfor et godt uttrykk for virkelig verdi i den delen av porteføljen hvor det ikke er foretatt individuelle nedskrivninger.

Individuelle nedskrivninger fastsettes gjennom en vurdering av fremtidig kontantstrøm, neddiskontert med effektiv rente. Nedskrevet verdi gir derfor et godt uttrykk for virkelig verdi av disse utlånene.

Fastrenteutlån i norske kroner er bokført til virkelig verdi jfr. note 2 og er ikke omfattet av beskrivelsen over.

Obligasjoner klassifisert til holde til forfall og til lån og fordring

Endring til virkelig verdi er beregnet ut fra en teoretisk markedsverdivurdering basert på rente- og spreadkurver.

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, samt Gjeld til kredittinstitusjoner

For utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, samt gjeld til kredittinstitusjoner, estimeres virkelig verdi til å samsvare med bokført verdi.

Morbank	2013		2012	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
(mill. kr)				
Eiendeler				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4.000	4.000	5.619	5.619
Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	74.340	74.340	69.836	69.836
Utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	2.690	2.690	2.627	2.627
Aksjer	492	492	354	354
Obligasjoner til virkelig verdi	15.542	15.542	14.590	14.590
Obligasjoner holde til forfall	-	-	114	114
Obligasjoner til lån og fordring	1.345	1.352	2.460	2.473
Derivater	3.051	3.051	3.101	3.101
Sum finansielle eiendeler	101.459	101.466	98.702	98.715
Forpliktelseser				
Gjeld til kredittinstitusjoner	5.159	5.159	5.137	5.137
Gjeld vedr. bytteordningen med staten	1.220	1.220	2.273	2.273
Innskudd fra og gjeld til kunder	56.531	56.531	53.187	53.187
Verdipapirgjeld til amortisert kost	14.738	14.874	14.968	15.084
Verdipapirgjeld, sikring	19.024	18.984	15.292	15.044
Derivater	2.295	2.295	2.790	2.790
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	2.349	2.377	1.470	1.449
Ansvarlig lånekapital, sikring	955	954	1.570	1.572
Sum finansielle forpliktelseser	102.271	102.393	96.687	96.536
Konsern				
(mill.kr)				
Eiendeler				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.189	1.189	3.012	3.012
Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	77.612	77.612	72.316	72.316
Utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	2.690	2.690	2.627	2.627
Aksjer	1.030	1.030	777	777
Obligasjoner til virkelig verdi	15.542	15.542	14.590	14.590
Obligasjoner holde til forfall	-	-	114	114
Obligasjoner til lån og fordring	1.345	1.352	2.460	2.473
Derivater	3.050	3.050	3.100	3.100
Sum finansielle eiendeler	102.458	102.465	98.996	99.009
Forpliktelseser				
Gjeld til kredittinstitusjoner	5.159	5.159	5.137	5.137
Gjeld vedr. bytteordningen med staten	1.220	1.220	2.273	2.273
Innskudd fra og gjeld til kunder	56.074	56.074	52.252	52.252
Verdipapirgjeld til amortisert kost	14.738	14.874	14.968	15.084
Verdipapirgjeld, sikring	19.024	18.984	15.292	15.044
Derivater	2.295	2.295	2.790	2.790
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	2.349	2.377	1.470	1.449
Ansvarlig lånekapital, sikring	955	954	1.570	1.572
Sum finansielle forpliktelseser	101.815	101.937	95.751	95.600

Note 29 - Certifikater og obligasjoner

Obligasjoner og sertifikater er klassifisert i kategoriene virkelig verdi over resultatet, holde til forfall og lån og fordring. Måling til virkelig verdi gjenspeiler markedsverdi, mens kategorien holde til forfall og lån og fordring måles til amortisert kost.

Morbank			Konsern	
2012	2013		2013	2012
		Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor (mill. kr)		
4.178	4.294	Stat (pålydende)	4.294	4.178
4.111	4.269	virkelig verdi	4.269	4.111
4.111	4.269	Bokført verdi stat	4.269	4.111
1.649	2.683	Annen offentlig utsteder (pålydende)	2.683	1.649
1.672	2.706	virkelig verdi	2.706	1.672
39	-	amortisert kost (holde til forfall, lån og fordring)	-	39
1.711	2.706	Bokført verdi annen offentlig utsteder	2.706	1.711
11.142	9.087	Finansielleforetak (pålydende)	9.087	11.142
8.735	8.331	virkelig verdi	8.331	8.735
2.535	1.345	amortisert kost (holde til forfall, lån og fordring)	1.345	2.535
11.270	9.676	Bokført verdi finansielle foretak	9.676	11.270
72	228	Ikke-finansielle foretak (pålydende)	228	72
71	236	virkelig verdi	236	71
71	236	Bokført verdi finansielle foretak	236	71
17.040	16.292	Sum rentepapirer, pålydende verdi	16.292	17.040
17.164	16.887	Sum rentepapirer, bokført verdi	16.887	17.164

For nærmere spesifisering av renterisiko henvises til note 16 Markedsrisiko knyttet til renterisiko.

Note 30 - Finansielle derivater

Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Gevinster blir ført som eiendeler og tap ført som gjeld for alle rentederivater. Dette gjelder både derivater benyttet til sikringsformål og ikke sikring. Banken benytter seg ikke av kontantstrømsikring.

Kontraktssum viser absoluttverdi for alle kontrakter.

For beskrivelse av motpartsrisiko og markedsrisiko se beskrivelse i note 6 risikoforhold. Ytterligere detaljer vedrørende markedsrisiko knyttet til renterisiko se note 16, og for markedsrisiko knyttet til valutaeksponering se note 17.

Konsern

Noten er tilnærmet lik for morbank og konsern.

Til virkelig verdi over resultatet (mill. kr)	2013			2012		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
Valutainstrumenter		Eiendeler	Forpliktelser		Eiendeler	Forpliktelser
Valutaterminer (forwards)	2.337	76	-15	1.478	42	-61
Valutabytteavtaler (swap)	30.085	516	-344	19.273	282	-144
Valutaopsjoner	11	0	0	15	0	0
Sum valutainstrumenter	32.433	592	-358	20.765	323	-205
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	109.576	1.996	-1.939	95.214	2.343	-2.267
Korte rentebytteavtaler (FRA)	619.860	233	-231	134.500	27	-29
Andre rentekontrakter	342	0	0	1.247	62	-62
Sum renteinstrumenter	729.778	2.229	-2.170	230.961	2.432	-2.357
Sikring						
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	18.171	634	-13	12.545	515	-319
Andre rentekontrakter	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	18.171	634	-13	12.545	515	-319
Sum valuta- og renteinstrumenter						
Sum renteinstrumenter	747.949	2.863	-2.183	243.505	2.948	-2.677
Sum valutainstrumenter	32.433	592	-358	20.765	323	-205
Sum	780.382	3.455	-2.541	264.271	3.271	-2.882

Markedsverdien til valutaswapper og valutaterminer er nettoført under andre eiendeler i balansen.

Note 31 - Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Banken klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Øvrige aksjer klassifiseres som tilgjengelig for salg. Investeringer i ansvarlige lån bokføres til amortisert kost.

Morbank			Konsern		
2012	2013	Aksjer og andeler (mill. kr)	2013	2012	
353	491	Til virkelig verdi over resultat	976	691	
42	22	Børsnoterte	218	106	
312	469	Unoterte	758	585	
1	1	Tilgjengelig for salg	40	70	
-	-	Børsnoterte		25	
1	1	Unoterte	40	46	
-	-	Til amortisert kost	14	16	
-	-	Unoterte	14	16	
354	492	Sum aksjer og andeler	1.030	777	
		Virksomhet holdt for salg - herav aksjer			
239	-	Børsnoterte	-	320	
101	114	Unoterte	113	-	
340	114	Sum aksjer holdt for salg	113	320	
281	22	Sum børsnoterte selskaper	218	451	
414	584	Sum unoterte selskaper	925	646	

Spesifikasjon av morbank

	Prinsipp *	Eierandel over 10%	Vår beholdning (antall)	Ansk.kost (1.000 kr)	Markedsverdi/ bokført verdi (1.000 kr)
Børsnoterte selskap					
Visa Inc. C-aksjer	VV		15.884	6.750	21.472
Sum børsnoterte aksjer				6.750	21.472
Unoterte selskap					
Klepp Sparebank	VV		1.295	142	83
Sum børsnoterte egenkapitalbevis				142	83
Sum børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis				6.893	21.556
Unoterte selskap					
Bank 1 Oslo Akershus	VV		218.841	78.000	119.246
Eksportfinans	VV		1.857	16.406	33.487
Nets Holding	VV		4.028.773	174.768	264.282
Nordisk Areal Invest	VV		754.995	91.649	43.790
Nordito Property	VV		487.761	1.273	1.717
Sparebankmaterieill A/S SPAMA, A-Aksjer	VV		2.305	-	1.563
Tangen Næringsbygg	TFS		250	250	250
Diverse selskap				1.209	662
Sum ikke børsnoterte aksjer og andeler				363.556	464.998
SpareBank 1 Nordvest			48.076	5.000	5.000
Sum ikke børsnoterte egenkapitalbevis				5.000	5.000
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis morbank				375.448	491.553

Spesifikasjon av konsern

Børsnoterte selskap	Prinsipp *	Eierandel over 10 %	Vår beholdning (antall)	Ansk.kost (1.000 kr)	Markedsverdi/ bokført verdi (1.000 kr)
Det Norske Oljeselskap	VV		679.791	31.732	45.342
Polaris Media	VV		5.584.508	159.041	150.782
Sum børsnoterte aksjer				190.773	196.124
Unoterte selskap					
Angvik Investor	TFS	10,0	1.200	19.830	19.591
Aptomar	VV		43.667	6.550	6.550
Aqua Venture	VV	37,6	238.747	21.995	14.003
Avxxin	VV		11.345	1.500	1.512
Bachke & Co	TFS		4.815	164	265
Bruhagen Sentrumsbygg	TFS		350	350	350
Fram Exploration, ansvarlig lån	**			2.000	2.000
FSV Group	VV		5.910	2.417	2.417
Geneseque	VV		100.000	1.000	1.000
Havila Shipping	VV		916.475	22.820	29.785
Herkules	VV		1	67.749	68.522
Hommelvik Sjøside	VV	40,0	1.600	1.608	5.398
Hommelvik Sjøside, ansvarlig lån	**			7.720	8.462
Infond	TFS		4.900	262	262
Kunnskapsparken Nord Trøndelag	TFS		10	250	250
Maritech Systems/Fishvare	VV	23,1	317.936	5.300	5.300
Moldekraft	TFS	12,9	10.545	11.600	14.731
Moldekvartalet	TFS	20,0	2.500	2.501	1.722
Moldekvartalet, ansvarlig lån	**			880	880
NFDS Offshore 1	VV		1.237.500	4.950	4.950
Norsk Innovasjonskapital III	VV		600	10.200	10.200
North Bridge Nordic Property II	VV		51.340	2.304	2.100
North Bridge Property	VV		51.340	4.262	3.661
Omega-3 Invest	VV	33,6	971.969	5.804	5.798
Omega-3 Invest, ansvarlig lån	**			602	602
Proventure Seed A-aksjer	VV		851.345	906	1.022
Proventure Seed, ansvarlig lån	**			1.505	1.505
RBK Investor	VV	16,7	2.000	2.500	1.000
Real Estate Central Europe	VV		3.000	5.500	6.348
Sentrumsbyen Molde	VV		500	500	500
Sentrumsgården	TFS	35,3	2.115	2.115	2.221
Tango 2012	VV		1.200.000	1.200	600
Thams Invest	VV		174	17.640	20.706
Tjeldbergodden Utvikling	VV	23,0	28.649	1.000	1.430
Verdane Technology	VV		35.242	8.000	8.000
Viking Venture	VV	13,2	267.878	25.445	6.349
Viking Venture II	VV		250.000	19.123	7.300
Viking Venture II B	VV		23.519	2.216	2.469
Viking Venture III	VV	17,0	186.312	54.185	69.601
Wellcem	VV		22.508	2.687	2.620
Diverse selskap				11.324	365
Sum ikke børsnoterte aksjer og andeler				360.466	342.347
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis konsern				926.688	1.030.024

* Forklaring prinsipp: VV - virkelig verdi over resultatet, TFS - tilgjengelig for salg, HFS - holdt for salg.

** Bokføres til amortisert kost.

Note 32 - Immaterielle eiendeler

Morbank			Konsern		
2012	2013	Goodwill (mill. kr)	2013	2012	
447	447	Anskaffelsekost 01.01	482	472	
-	-	Tilgang/Avgang	14	10	
447	447	Anskaffelsekost 31.12	495	482	
447	447	Balanseført goodwill 31.12	495	482	

Balanseført verdi i morbank, 447 millioner kroner, knytter seg til merverdi i forbindelse med kjøp av 100 prosent av Romsdals Fellesbank i 2005. Resterende beløp på konsernnivå gjelder morbankens kjøp av Romsdals Fellesbank som omtalt ovenfor, fusjon og oppkjøp fra EiendomsMegler 1 Midt-Norge av eiendomsmeglerforetak, samt SpareBank 1 SMN Regnskap sine oppkjøp av regnskapskontorer. Årets økning på konsernnivå med 14 millioner kroner gjelder ytterligere oppkjøp foretatt i 2013.

Goodwillpostene vurderes årlig og nedskrives dersom det er grunnlag for det. Det er ikke foretatt nedskrivning av goodwill i 2013.

Se note 3 for beskrivelse av verdivurderingsmodellen for goodwill.

Note 33 - Eiendom, anlegg og utstyr

2013

Morbank			Konsern			
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt		Totalt	Bygg, tomter og annen fast eiendom	
56	334	390	Anskaffelseskost 01.01	1.624	436	1.188
5	18	23	Tilgang	43	31	13
1	38	39	Avgang	63	40	23
60	314	374	Anskaffelseskost 31.12	1.604	427	1.177
			Akkumulert av-og nedskrivning 01.01	347	243	104
6	183	190	Årets avskrivning	110	61	49
3	42	45	Årets nedskrivning	8	8	-
-	8	8	Reversering av akk. av- og nedskrivninger	37	37	0
0	37	37	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12	428	274	154
10	195	205	Balanseført verdi 31.12	1.176	152	1.024

2012

24	370	394	Anskaffelseskost 01.01	1.451	462	989
32	65	97	Tilgang	279	76	203
-	101	101	Avgang	107	102	5
56	334	390	Anskaffelseskost 31.12	1.624	436	1.188
			Akkumulert av-og nedskrivning 01.01	342	280	62
5	238	243	Årets avskrivning	101	58	42
2	40	42	Årets nedskrivning	1	1	-
-	1	1	Reversering av akk. av- og nedskrivninger	96	96	-
-	96	96	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12	347	243	104
6	183	190	Balanseført verdi 31.12	1.277	193	1.083

Avskrivning

Med utgangspunkt i anskaffelseskost fratrukket eventuell restverdi avskrives eiendelene linieært over forventet levetid innenfor følgende rammer:

- Teknisk anlegg 10 år
- Maskiner 3 - 5 år
- Inventar 5 - 10 år
- IT-utstyr 3 - 5 år
- Transportmidler 10 år
- Bygg og annen fast eiendom 25 - 33 år

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Anskaffelseskost av avskrevne eiendeler

Anskaffelseskost av fullt ut avskrevne eiendeler som fortsatt er i bruk i banken i 2013 utgjør 102 millioner kroner.

Bruttoverdi av anleggsmidler som er midlertidig ute av drift.

Konsernet har ikke vesentlige anleggsmidler som midlertidig er ute av drift per 31. desember 2013.

Note 34 - Andre eiendeler

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
-	-	Utsatt skattefordel (se note 26)	18	13
1.009	1.568	Opptjente ikke mottatte inntekter	1.591	1.026
46	207	Fordringer verdipapirer	207	46
21	82	Pensjoner	82	21
262	84	Øvrige eiendeler	270	416
1.337	1.940	Andre eiendeler	2.167	1.521

Note 35 - Innskudd fra og gjeld til kunder

Morbank			Konsern	
2012	2013	Innskudd fra og gjeld til kunder (mill. kr)	2013	2012
45.044	50.691	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	50.234	44.109
8.143	5.840	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	5.840	8.143
53.187	56.531	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	56.074	52.252
2,2 %	2,2 %	Gjennomsnittlig rente	2,2 %	2,3 %

Av totale innskudd utgjør fastrenteinnskudd 4,24 prosent.

2012	2013	Innskudd fordelt på sektor og næring	2013	2012
22.279	23.865	Lønnstakere o.l.	23.865	22.279
4.354	4.723	Offentlig forvaltning	4.723	4.354
2.002	2.059	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	2.059	2.002
138	406	Havbruk	406	138
891	1.239	Industri og bergverk	1.239	891
1.715	1.808	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	1.808	1.715
3.923	4.313	Hotell og handel	4.313	3.923
1.166	2.150	Sjøfart	2.150	1.166
4.865	4.142	Eiendomsdrift	4.033	4.256
4.802	4.885	Forretningsmessig tjenesteyting og lignende	4.885	4.802
3.575	4.320	Transport og tjenesteytende næringer	3.999	3.360
3.477	2.620	Øvrige sektorer	2.594	3.366
53.187	56.531	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	56.074	52.252

2012	2013	Innskudd fordelt på geografiske områder	2013	2012
22.299	23.206	Sør-Trøndelag	22.750	21.364
13.800	14.273	Nord-Trøndelag	14.273	13.800
7.995	9.707	Møre og Romsdal	9.707	7.995
211	435	Sogn og Fjordane	435	211
303	323	Nordland	323	303
4.441	5.065	Oslo	5.065	4.441
3.517	3.522	Landet for øvrig	3.522	3.517
621	1	Utlandet	1	621
53.187	56.531	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	56.074	52.252

Note 36 - Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank				Konsern	
2012	2013	(mill. kr)		2013	2012
706	2.750	Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak		2.750	706
29.553	31.012	Obligasjonsgjeld		31.012	29.553
30.259	33.762	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer		33.762	30.259

1,9 %	1,6 %	Gjennomsnittlig rente sertifikater	1,6 %	1,9 %
3,5 %	3,1 %	Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	3,1 %	3,5 %

2012	2013	Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt 1)		2013	2012
5.258	-	2013		-	5.258
7.971	9.662	2014		9.662	7.971
4.050	5.660	2015		5.660	4.050
4.952	5.009	2016		5.009	4.952
2.732	2.919	2017		2.919	2.732
2.000	7.862	2018		7.862	2.000
250	459	2019		459	250
1.309	1.322	2020		1.322	1.309
375	375	2022		375	375
1.000	200	2023		200	1.000
-1	-0	Valutaagio		-0	-1
364	294	Over og underkurs, markedsverdi strukturerte obligasjoner		294	364
30.259	33.762	Sum verdipapirgjeld		33.762	30.259

1) Fratrukket egne obligasjoner. Sum nominell egenbeholdning 2013 utgjør 418 millioner kroner (566,4 millioner i 2012).

2012	2013	Verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer		2013	2012
23.317	22.311	NOK		22.311	23.317
5.458	9.439	EUR		9.439	5.458
-	456	USD		456	-
1.485	1.556	Øvrige		1.556	1.485
30.259	33.762	Sum verdipapirgjeld		33.762	30.259

Morbank og konsern

Endring i verdipapirgjeld	31.12.2013	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.2012
Sertifikatgjeld	2.750	2.785	741	-	706
Obligasjonsgjeld	30.718	7.788	7.120	860	29.190
Verdijusteringer	294	-	-	-70	364
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	33.762	10.573	7.861	790	30.259

Endring i verdipapirgjeld	31.12.2012	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.2011
Sertifikatgjeld	706	839	352	0	219
Obligasjonsgjeld	29.190	9.284	7.480	-294	27.681
Verdijusteringer	364	-	-	115	248
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	30.259	10.122	7.832	-179	28.148

Note 37 - Annen gjeld og forpliktelse

Morbank			Konsern		
2012	2013	Annen gjeld og balanseført forpliktelse (mill. kr)	2013	2012	
9	7	Leverandørgjeld	29	40	
87	73	Traseringsgjeld	73	87	
73	339	Gjeld verdipapirer	339	73	
83	17	Utsatt skatt	23	93	
248	438	Betalbar skatt	476	290	
8	8	Formuesskatt	8	8	
74	48	Avsetninger	48	74	
800	883	Tidsavgrensninger	1.091	1.124	
233	179	Annet	215	282	
1.615	1.992	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	2.303	2.070	
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)			
1.082	1.105	Betalingsgarantier	1.105	1.082	
926	993	Kontraktsgarantier	993	926	
2.946	2.147	Lånegarantier	2.147	2.946	
100	123	Garantier for skatter	123	100	
158	391	Annet garantiansvar	391	158	
5.213	4.758	Sum stilte garantier	4.758	5.213	
		Andre forpliktelser ikke balanseført			
8.688	9.158	Ubenyttede kreditter	9.158	8.688	
1.539	1.146	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	1.193	1.621	
633	558	Ubenyttede garantitilsagn	595	664	
155	146	Remburser	146	155	
-	-	Øvrige forpliktelser	69	99	
11.016	11.007	Sum andre forpliktelser	11.161	11.227	
17.843	17.758	Totale forpliktelser	18.223	18.510	

Kontanter	Verdipapir	Sum	Pantstillelser	Sum	Verdipapir	Kontanter
943	1.351	2.295	Pantstillelse 2013	2.295	1.351	943
-	-	-	Tilhørende forpliktelse 2013	-	-	-
1.526	3.120	4.646	Pantstillelse 2012	4.646	3.120	1.526
-	-	-	Tilhørende forpliktelse 2012	-	-	-

Pågående rettstvister

Konsernet er part i rettstvister med et økonomisk omfang som vurderes til ikke å ha vesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling. Det er foretatt tapsavsetninger i de saker hvor det er funnet grunnlag for dette.

Operasjonelle leieavtaler

Konsernet har en årlig forpliktelse på ca. 156 millioner kroner knyttet til operasjonelle leieavtaler.

SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt

Vedrørende bankens forpliktelser knyttet til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt, se note 9 om overføring av finansielle eiendeler.

Note 38 - Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
2012	2013		2013	2012
		Tidsbegrenset:		
97	-	2018 fast rente 6,65 % (Call 2013) *	-	97
72	-	2018 3 mnd NIBOR + 1,25 % (Call 2013)	-	72
1.000	1.000	2022 3 mnd NIBOR + 2,75 % (Call 2017)	1.000	1.000
470	522	2036 fast rente 2,94 %, JPY (Call 2018) *	522	470
57	47	Over-/underkurs/markedsverdi	47	57
128	5	Valuta agio tidsbegrenset	5	128
1.824	1.574	Sum tidsbegrenset	1.574	1.824
		Evigvarende:		
300	300	Evigvarende 3 mnd NIBOR + 0,85 % (Call 2016)	300	300
-2	-1	Underkurs evigvarende	-1	-2
-	-	Valuta agio evigvarende	-	-
298	299	Sum evigvarende	299	298
		Fondsobligasjonslån:		
522	-	Fondsobligasjon 30 år, fast rente 6,5 %, USD 75 mill. (Call 2013) *	-	522
350	350	Fondsobligasjon 10/99, fast rente 8,25 % NOK (Call 2020)*	350	350
100	100	Fondsobligasjon 10/99, flytende rente NOK (Call 2020)	100	100
-	500	Fondsobligasjon 13/99, flytende rente NOK (Call 2018)	500	-
-	450	Fondsobligasjon 13/99, flytende rente NOK (Call 2018)	450	-
56	31	Underkurs evigvarende	31	56
-110	-	Valuta agio fondsobligasjonslån	-	-110
918	1.431	Sum fondsobligasjonslån	1.431	918
3.040	3.304	Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.304	3.040
4,9 %	5,5 %	Gjennomsnittlig rente NOK	5,5 %	4,9 %
3,9 %	3,3 %	Gjennomsnittlig rente YEN	3,3 %	3,9 %
5,2 %	5,6 %	Gjennomsnittlig rente USD	5,6 %	5,2 %

* Fastrentefinansieringen er gjort om til flytende rente ved bruk av rentebytteavtaler.

Morbank og konsern

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.2013	Emittert - nominell verdi	Forfalt/innløst-nominell verdi	Valutaendringer og over-/underkurs	31.12.2012
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, NOK	1.000	-	-169	-	1.169
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, Valuta	522	-	-	-62	584
Evigvarende ansvarlig lånekapital, NOK	300	-	-	-	300
Fondsobligasjonslån, NOK	1.400	950	-	-	450
Fondsobligasjonslån, Valuta	-	-	-521	102	419
Verdijusteringer	82	-	-	-36	118
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.304	950	-690	4	3.040

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.2012	Emittert - nominell verdi	Forfalt/innløst-nominell verdi	Valutaendringer og over-/underkurs	31.12.2011
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, NOK	1.169	1.000	481	-	650
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, Valuta	584	-	-	-115	699
Evigvarende ansvarlig lånekapital, NOK	300	-	-	-	300
Fondsobligasjonslån, NOK	450	-	-	-	450
Fondsobligasjonslån, Valuta	419	-	-	-33	452
Verdijusteringer	118	-	-	-21	139
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.040	1.000	481	-169	2.690

Note 39 - Investering i eierinteresser

Datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollert virksomhet og selskaper holdt for salg.

Firma	Org.nr	Forretningskontor	Eierandel i prosent
Investering i datterselskaper			
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	938521549	Trondheim	90,1
SpareBank 1 SMN Invest AS	990961867	Trondheim	100,0
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	936159419	Trondheim	87,0
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	990283443	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS	936285066	Trondheim	100,0
Allegro Finans ASA	980300609	Trondheim	90,1
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	934352718	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	993471232	Trondheim	100,0
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	990222991	Trondheim	100,0
Brannstasjonen SMN AS	998042577	Trondheim	100,0
St. Olavs Plass 1 SMN AS	999263380	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Bilplan AS	979945108	Trondheim	100,0
Aksjer eid av datter- og datterdatterselskaper			
Leksvik Regnskapskontor AS	980491064	Leksvik	50,0
GWG Regnskap og Admin AS	989664301	Verdal	100,0
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	967661 643	Hamar	40,0
GMA Invest AS	994469096	Trondheim	100,0
Moldekvartalet AS	986754083	Molde	20,0
Sentrumsgården AS	975856828	Leksvik	35,3
Aqua Venture AS	891165102	Trondheim	37,6
Maritech Systems AS	997929217	Averøy	23,1
Omega-3 Invest AS	996814262	Molde	33,6
Tjeldbergodden Utvikling AS	979615361	Aure	23,0
Grilstad Marina AS	991340475	Trondheim	35,0
GMN 4 AS	994254626	Trondheim	35,0
GMN 51 AS	996534316	Trondheim	30,0
GMN 52 AS	996534413	Trondheim	30,0
GMN 53 AS	996534502	Trondheim	30,0
GMN 54 AS	996534588	Trondheim	30,0
GMN 6 AS	994254707	Trondheim	35,0
Grilstad Energi AS	998480639	Trondheim	30,0
Hommelvik Sjøside AS	992469943	Malvik	40,0
Investeringer i felleskontrollert virksomhet			
SpareBank 1 Gruppen AS	975966372	Tromsø	19,5
BN Bank ASA	914864445	Trondheim	33,0
SpareBank1 Boligkreditt AS	988738387	Stavanger	17,5
SpareBank 1 Næringskreditt AS	894111232	Stavanger	34,1
SpareBank 1 Kundesenter AS	998830214	Stavanger	18,7
SpareBank 1 Verdipapirservice AS	998240603	Oslo	27,9
SpareBank 1 Kredittkort AS	975966453	Trondheim	18,1
SpareBank 1 Markets AS	992999101	Oslo	23,8
Investeringer i tilknyttede selskaper			
Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	986401598	Oslo	17,7
PAB Consulting AS	967171344	Ålesund	34,0
Molde Kunnskapspark AS	981036093	Molde	20,0
Bjerkeløkkja AS	998534976	Trondheim	40,7

Investering i selskaper holdt for salg

Mavi VIII AS	989350188	Trondheim	100,0
Brattørgata 10-12 AS	995470144	Trondheim	100,0
Jernbanegata 19 SMN AS	912514005	Trondheim	100,0
Mavi XV AS	890899552	Trondheim	100,0
Ranheim Eiendomsutvikling AS	990873267	Trondheim	100,0
Norway Cod AS	979380127	Bindal	100,0
Norway Salmon AS	933555410	Bindal	100,0
Mavi XIII AS	990899592	Trondheim	100,0
Mavi XVI AS	994344927	Trondheim	100,0
Mavi XI AS	990899568	Trondheim	100,0
Mavi XXIV AS	999211062	Trondheim	100,0
Mavi XXV AS	999239242	Trondheim	100,0
Mavi XXVI AS	999239331	Trondheim	100,0
Mavi XXVII AS	999239390	Trondheim	100,0
Mavi XXVIII AS	999239455	Trondheim	100,0

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringen er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet. Sum kostnader er inkludert skattekostnad. Bokført verdi av datterselskaper i tabellene under er morbankens bokførte verdi. Resultatkolonnen viser selskapets årsresultat.

2013 (mill. kr)	Selskapets aksjekapital (1.000 kr)	Antall aksjer	Pålydende verdi (1.000 kr)	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Resultat	Bokført verdi 31.12
SpareBank 1 SMN Finans AS	271.920	27.192	10,0	3.264	2.889	116	79	36	323
Sum investeringer i kredittinstitusjoner									323
SpareBank 1 SMN Invest AS konsern	457.280	457.280	1,0	796	74	60	11	48	720
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	57.803	5.505	10,5	294	90	369	326	43	120
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	326.160	30.200	10,8	743	33	52	70	-18	899
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS konsern	14.280	238	60	105	33	133	123	10	64
Allegro Finans ASA	6.000	6.000	1,0	47	11	41	34	7	11
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.100	100	61,0	48	0	4	4	0	53
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	94.236	100.000	0,9	188	7	30	28	2	75
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	28	20	30	28	2	19
Brannstasjonen SMN AS	10.000	100.000	0,1	74	1	3	3	0	73
St. Olavs Plass 1 SMN AS	10.000	100.000	0,1	76	0	7	7	1	75
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	35	31	121	122	-1	9
Sum investering i andre datterselskaper									2.119
Sum investeringer i konsernselskap morbank									2.442

2012 (mill. kr)	Selskapets aksjekapital (1.000 kr)	Antall aksjer	Pålydende verdi (1.000 kr)	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Resultat	Bokført verdi 31.12
SpareBank 1 SMN Finans AS	271.920	27.192	10,0	3.133	2.732	127	64	63	323
Sum investeringer i kredittinstitusjoner									323
SpareBank 1 SMN Invest AS konsern	307.280	307.280	1,0	562	156	-10	3	-13	358
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	49.545	5.505	9,0	299	112	380	326	54	96
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	302.000	30.200	10,0	1.280	577	51	63	-12	874
SpareBank 1 SMN Regnskap AS konsern	12.138	238	51,0	68	31	105	94	10	34
Allegro Finans ASA	6.000	6.000	1,0	35	6	19	22	-3	11
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.000	100	60,0	49	45	3	3	-1	9
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	94.236	100.000	0,9	185	6	26	23	3	75
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	16	9	16	13	2	19
Oppistu AS	3.000	30.000	0,1	20	8	-	0	0	12
Brannstasjonen SMN AS	10.000	100.000	0,1	74	0	3	2	1	73
TKR Invest AS	2.031	2.030.621	0,0	213	0	3	2	1	212
St. Olavs Plass 1 SMN AS	10.000	100.000	0,1	75	0	-	0	0	75
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	40	35	167	168	-1	9
Sum investering i andre datterselskaper									1.858
Sum investeringer i konsernselskap morbank									2.181

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i selskapsregnskapet. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
2.822	3.115	Balanseført verdi per 01.01.	4.573	4.259
292	89	Tilgang/avgang	19	224
-	-66	Omklassifiseringer, mv	-105	-
-	-	EK-føringer	12	-2
-	-	Resultatandel	355	246
-	-	Utbetalt utbytte	-229	-154
3.115	3.138	Balanseført verdi per 31.12.	4.624	4.573

Spesifikasjon av årets endring på konsern

	Tilgang/avgang	EK-endring
SpareBank 1 Gruppen AS	8	7
BN Bank ASA	62	3
Bank 1 Oslo Akershus AS	-235	2
SpareBank 1 Boligkreditt AS	6	-0
SpareBank 1 Næringskreditt AS	140	-
SpareBank 1 Markets Oslo AS	28	-
SpareBank 1 Kredittkort AS	9	-
SpareBank 1 Verdipapirservice AS	7	-
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	3	-
Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest	-8	
Sum	19	12

Inntekter fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Resultatandel fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er spesifisert i tabell nedenfor. Badwill og amortiseringseffekter knyttet til oppkjøp er inkludert i resultatandelen.

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
2012	2013		2013	2012
		Resultatandel fra:		
-	-	SpareBank 1 Gruppen konsern	210	94
-	-	Bank 1 Oslo Akershus AS	2	26
-	-	SpareBank1 Boligkreditt AS	40	44
-	-	BN Bank ASA	91	72
-	-	SpareBank 1 Markets AS	-1	0
-	-	SpareBank 1 Næringskreditt AS	8	8
-	-	SpareBank 1 Verdipapirservise AS	-3	-
-	-	SpareBank 1 Kredittkort AS	-4	0
-	-	Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest	14	-
-	-	Øvrige selskaper	-1	2
		Utbytte fra:		
85	134	SpareBank 1 Gruppen AS	-134	-85
16	26	SpareBank 1 Boligkreditt AS	-26	-16
31	62	BN Bank ASA	-62	-31
14	-	Bank 1 Oslo Akershus AS	0	-14
9	7	SpareBank 1 Næringskreditt AS	-7	-9
-	0	Øvrige selskaper	0	0
154	229	Sum inntekt fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	126	92

Konsernets eierandeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tabellene nedenfor inneholder selskaps- eller konsernregnskapstall hundre prosent andel, med unntak av resultatandel som oppgis som SpareBank 1 SMN-konsernets andel. Bokført verdi er konsernverdi i SpareBank 1 SMN konsern.

2013 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultatandel	Bokført verdi 31.12	Eierandel	Antall aksjer
SpareBank 1 Gruppen konsern	50.702	44.899	12.733	11.633	210	1.113	19,5 %	364.728
SpareBank 1 Boligkreditt AS	206.166	197.884	332	116	40	1.451	17,5 %	9.284.830
BN Bank ASA	37.505	33.904	693	441	91	1.188	33,0 %	4.658.389
SpareBank 1 Markets AS	674	495	194	271	-1	26	23,8 %	14.333
SpareBank 1 Næringskreditt AS	15.767	14.031	54	25	8	590	34,1 %	4.645.000
SpareBank 1 Verdipapirservise AS	88	38	4	14	-3	14	27,9 %	332.568
SpareBank 1 Kredittkort AS	208	18	0	23	-4	34	18,1 %	125.877
Øvrige selskaper						54		
Sum						4.470		

Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest (ikke inkludert i tabellen ovenfor)

Aktiviteten har i løpet av 2013 tatt seg opp i utbyggingsselskapene Grilstad Marina AS, GMN 4 AS, GMN 51 AS, GMN 52 AS, GMN 53 AS, GMN 54 AS, GMN 6 AS og Hommelvik Sjøside AS. Oppstart av boligarealet i Hommelvik Sjøside ble iverksatt i andre halvår 2011 og første byggetrinn ble overlevert i desember 2012. Andre byggetrinn ble overlevert i tredje kvartal 2013. Tredje byggetrinn forventes overlevert sommeren 2014. Første del av boligarealet i Grilstad Marina ble iverksatt i andre halvår 2011 og ble ferdigstilt sommeren 2013. Andre del forventes ferdigstilt høsten 2014. Næringsarealet GMN 1 ble igangsatt første kvartal 2012 og ble ferdigstilt sommeren 2013.

Konsernet solgte hele sin eierandel (35 %) i GMN 1 i desember 2013.

Ovennevnte utbyggingselskaper er i konsernregnskapet bokført til 154,7 millioner kroner (152,8 millioner) per 31. desember 2013.

2012 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultatandel	Bokført		Antall aksjer
						verdi 31.12	Eierandel	
SpareBank 1 Gruppen konsern	46.702	41.341	11.640	11.188	94	1.022	19,5 %	364.728
Bank 1 Oslo Akershus AS	29.201	27.436	984	878	26	342	15,2 %	694.484
SpareBank 1 Boligkreditt AS	186.653	178.862	376	128	44	1.356	18,4 %	8.748.411
BN Bank ASA	41.732	38.391	634	448	72	1.095	33,0 %	4.411.549
SpareBank 1 Næringskreditt AS	12.031	10.704	48	26	8	524	33,8 %	4.022.610
SpareBank 1 Kundesenter AS	1	0	2	2	0	0	18,7 %	1.866
SpareBank 1 Verdipapirservice AS	35	2	-	-	-	9	27,9 %	18.414
SpareBank 1 Kredittkort AS	163	10	0	3	0	30	19,6 %	98.252
Øvrige selskaper	-	-	-	-	2	42	-	-
Sum					246	4.420		

Selskaper holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap. I konsernregnskapet foretas enlinjes konsolidering.

Tabellene nedenfor inneholder selskaps- eller konsernregnskapstall hundre prosent andel.

2013 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets årsresultat	Eierandel	Antall aksjer
Mavi XV AS konsern	100	40	33	9	24	100 %	60.000
Ranheim Eiendomsutvikling AS	8	1	0	0	0	100 %	100
Norway Cod AS (tidl. Skei Marinfisk AS)	50	20	-	0	0	100 %	2.000
Øvrige mindre selskaper	55	20	32	9	24	100 %	

2012 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets årsresultat	Eierandel	Antall aksjer
Polaris Media ASA (Per 3. kvartal 2012)	1.855	1.088	1.368	1.277	91	24 %	2.034.621
Mavi XV AS konsern	188	72	14	-19	33	100 %	9.400
Ranheim Eiendomsutvikling AS	7	0	0	0	0	100 %	100
Skei Marinfisk AS	52	15	22	-19	40	100 %	2.000
Øvrige mindre selskaper	129	56	-8	-1	-7	100 %	

Note 40 - Oppkjøp av virksomheter/virksomhetssammenslutning

Generelt

Ved oppkjøp av selskaper utarbeides oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser vurderes til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet.

Oppkjøp av regnskapskontor

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN har i 2013 foretatt et oppkjøp av regnskapskontor beliggende i Verdal. GWG Regnskap og Admin ble kjøpt opp 1. april 2013. Det er utarbeidet oppkjøpsanalyser i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser er vurdert til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Forskjellen mellom konsernets anskaffelseskost og bokført verdi av netto eiendeler er allokert til goodwill.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN har inngått avtale om overtakelse av Merkantilservice og Økopartner med virkning fra 1. januar 2014.

Andre overtakelser

SpareBank 1 SMN har overtatt 23,89 prosent av aksjene i SpareBank 1 Markets. Banken eide tidligere indirekte 19,23 prosent av SpareBank 1 Markets gjennom sitt eierskap i SpareBank 1 Gruppen. Det er foretatt en endelig oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3 hvor anskaffelseskost, 35,3 millioner kroner, er allokert til virkelig verdi av eiendeler og gjeld. Tidligere eierandel er videreført til kontinuitet. Differansen mellom identifiserbare netto eiendeler og anskaffelseskost for økt eierandel, 1,5 millioner kroner, er i samsvar med IAS 28 ført som inntekt i tredje kvartal.

Note 41 - Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Med nærstående parter menes her datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og selskaper holdt for salg hvor banken har betydelig innflytelse, samt SpareBank 1 SMN Pensjonskasse og selskaper eid av bankens personlige nærstående. Bankens mellomværende med ansatte og medlemmer av styret vises i note 8 utlån til og fordringer på kunder og note 23 personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte. Inngående balanse kan avvike fra utgående balanse året før da inngående balanse inkluderer selskaper som i løpet av regnskapsåret er kommet til som bankens nærstående.

Lån (mill. kr)	Datterselskaper		Øvrige nærstående selskaper	
	2013	2012	2013	2012
Lån utestående per 1.1.	3.316	3.017	2.603	822
Lån innvilget i perioden	11	355	558	2.363
Tilbakebetaling	589	50	1.276	78
Lån per 31.12.	2.738	3.322	1.885	3.107
Renteinntekter	89	102	79	88
Konstatert tap ved utlån	-	-	-	25
Obligasjoner og ansvarlige lån per 31.12	89	89	2.708	4.551
Innskudd (mill. kr)				
Innskudd per 1.1.	2.161	853	2.885	1.985
Nye innskudd i perioden	21.740	20.855	5.017	7.002
Uttak	22.066	19.464	6.968	5.976
Innskudd per 31.12.	1.836	2.244	934	3.011
Rentekostnader	50	28	20	13
Verdipapirhandel	-	-	554	2.014
Provisjonsinntekt SpareBank 1 Boligkreditt	-	-	414	201
Provisjonsinntekt SpareBank 1 Næringskreditt	-	-	8	4
Utstedte garantier og kausjonsansvar	-	1	59	81
Kommitert kreditt	-	-	108	-

Lån og innskudd

Alle lån og innskudd for nærstående parter er bokført i morbanken.

Handel med verdipapirer

SpareBank 1 SMNs divisjoner Markets og Finans utfører et betydelig antall transaksjoner med bankens nærstående selskaper. Det gjøres løpende transaksjoner innenfor rente- og valutaområdet, betalingsformidling, obligasjonshandel mv. Disse inngår som en del av den ordinære bankdrift og alle avtaler er inngått på markedsmessige vilkår. Rapporterte tall i tabellen ovenfor inkluderer nettoinvestering i derivater, kjøp og salg av obligasjoner og deposit.

Andre transaksjoner

SpareBank 1 SMN har inngått leveranseavtaler med med flere nærstående selskaper for å sikre ordinær bankdrift og videreutvikling av SpareBank 1 Alliansen. Dette omfatter utvikling av datatekniske løsninger i alliansesamarbeidet, provisjoner fra forsikrings- og spareprodukter, administrative tjenester, leie av lokaler mv. Avtalene er vurdert å være på markedsmessige vilkår. I tillegg deltar banken i kapitalforhøyelser i nærstående selskaper, se note 39 om investering i eierinteresser.

SpareBank 1 SMN har i løpet av 2013 overtatt 23,89 prosent av aksjene i SpareBank 1 Markets etter tidligere å ha eid indirekte 19,23 prosent gjennom sitt eierskap i SpareBank 1 Gruppen. For ytterligere opplysninger se note 40 oppkjøp av virksomheter.

To børsnoterte selskaper er i 2013 solgt fra banken til datterselskapet SpareBank 1 SMN Invest til en total verdi på 112 millioner kroner.

Note 42 - Eierandelskapital- og eierstruktur

Bankens eierandelskapital utgjør 2.596.729 kroner fordelt på 129 836 443 egenkapitalbevis, hvert pålydende 20,00 kroner. Per 31. desember 2013 var det 8 741 egenkapitalbevisiere (9 443 per 31. desember 2012).

Eierandelskapitalen er tatt opp på følgende måte:

År	Endring	Endring i eierandelskapital (mill. kr)	Total eierandelskapital (mill. kr)	Antall egenkapitalbevis
1991	Rettet emisjon	525	525	5.250.000
1992	Rettet emisjon	75	600	6.000.000
2000	Ansatt emisjon	5	605	6.053.099
2001	Ansatt emisjon	5	610	6.099.432
2002	Ansatt emisjon	5	614	6.148.060
2004	Fondsemisjon	154	768	7.685.075
2005	Rettet emisjon	217	986	9.859.317
2005	Ansatt emisjon	24	1.009	10.097.817
2005	Splitt	-	1.009	40.391.268
2005	Fortrinnsemisjon	253	1.262	50.489.085
2007	Utbytteemisjon	82	1.344	53.752.203
2007	Ansatt emisjon	5	1.349	53.976.003
2008	Utbytteemisjon	91	1.440	57.603.748
2008	Ansatt emisjon	6	1.447	57.861.806
2009	Fondsemisjon	289	1.736	69.434.167
2010	Ansatt emisjon	13	1.749	69.941.979
2010	Fortrinnsemisjon	624	2.373	94.905.286
2011	Fortrinnsemisjon	1	2.373	94.930.286
2012	Nedsettelse av pålydende	-475	1.898	94.930.286
2012	Fortrinnsemisjon	570	2.468	123.407.456
2012	Ansatt emisjon	16	2.484	124.218.466
2012	Rettet emisjon	112	2.596	129.836.443

Morbank (mill. kr)	2013	2012
Eierandelskapital	2.597	2.597
Utjevningfond	2.496	1.889
Overkursfond	895	895
Fond for urealiserte gevinster	126	69
A. Sum egenkapitalbevisierens kapital	6.114	5.449
Grunnfondskapital	3.276	2.944
Fond for urealisert gevinster	69	38
B. Sum grunnfondskapital	3.345	2.982
Avsetning gaver	124	30
Avsatt utbytte	227	195
Egenkapital ekskl. periodens resultat	9.811	8.656
Egenkapitalbevisbrøk A/(A+B)	64,64 %	64,64 %
Snitt egenkapitalbevisbrøk som benyttes ved disponering av resultat	64,64 %	63,33 %

De 20 største egenkapitalbeveiserne	Antall egenkapitalbevis	Andel
Odin Norge	4.168.311	3,21 %
Sparebankstiftelsen SpareBank 1 SMN	3.965.391	3,05 %
Pareto Aksje Norge	3.382.000	2,60 %
Verdipapirfondet DNB Norge (IV)	2.936.033	2,26 %
Frank Mohn AS	2.876.968	2,22 %
Odin Norden	2.854.979	2,20 %
Vind LV AS	2.736.435	2,11 %
MP Pensjon PK	2.058.415	1,59 %
Danske Invest Norske Aksjer Inst. II	1.857.667	1,43 %
Stenshagen Invest	1.693.384	1,30 %
State Street Bank and Trust CO (nominee)	1.666.916	1,28 %
Verdipapirfondet Fondsfinans Spar	1.645.090	1,27 %
Pareto Aktiv	1.424.600	1,10 %
Forsvarets Personellservice	1.406.446	1,08 %
Odin Europa SMB	1.326.937	1,02 %
The Bank of New York Mellon (nominee)	1.326.445	1,02 %
VPF Nordea Norge Verdi	1.265.234	0,97 %
DNB Livsforsikring ASA	1.260.767	0,97 %
Citibank N.A New York Branch (nominee)	1.212.494	0,93 %
Danske Invest Norske Aksjer Instit. I	1.148.845	0,88 %
Sum 20 største eiere	42.213.357	32,51 %
Øvrige eiere	87.623.086	67,49 %
Utstedte egenkapitalbevis	129.836.443	100,00 %

Note 43 - Utbytte/konsernbidrag fra datterselskaper

Utbytte/konsernbidrag (mill. kr)	2013	2012
<i>Mottatt utbytte fra:</i>		
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	57	-
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	47	47
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS	5	-
SpareBank 1 SMN Invest AS	-	58
Brannstasjonen SMN AS	0	-
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	2	-
<i>Mottatt konsernbidrag fra:</i>		
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	-	20
Sum utbytte/konsernbidrag	111	126
Disponeringer (mill. kr)	2013	2012
Årsoverskudd til disponering morbank	1.259	990
Avsatt til utbytte	227	195
Avsatt til gaver	124	30
Overført til utjevningsfond	587	432
Overført til grunfondskapital	321	333
Totalt disponert	1.259	990

Note 44 - Hendelser etter balansedagen

Det foreligger ingen hendelser etter balansedagen som er vurdert å være av vesentlig betydning for årsregnskapet 2013.

Analyse av regnskapet (konsern)

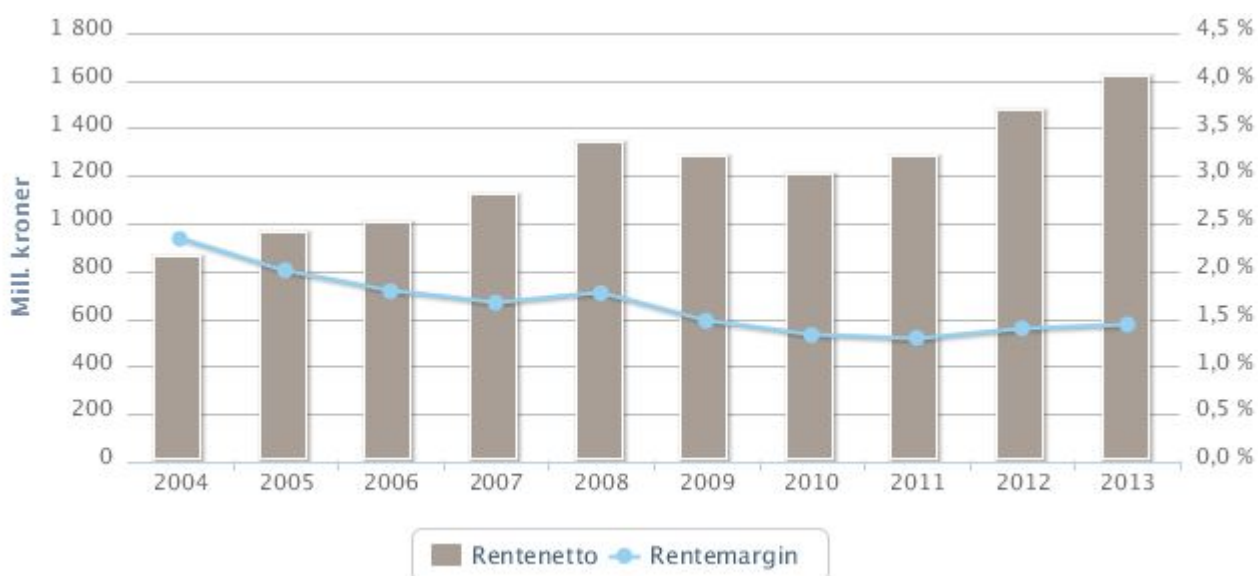
Resultatutvikling (mill. kr)	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Renteinntekter	4.118	3.928	3.891	3.422	3.462	4.827	3.484	2.392	1.929	1.609
Rentekostnader	2.502	2.451	2.499	2.105	2.137	3.477	2.345	1.369	955	732
Rentenetto	1.616	1.477	1.392	1.317	1.325	1.350	1.139	1.024	974	877
Provisjonsinntekter	1.463	1.139	919	855	756	610	671	580	537	443
Resultat eierinteresser	355	244	248	276	349	393	233	190	119	23
Resultat finansielle investeringer	147	207	186	133	247	-186	99	229	157	42
Sum inntekter	3.580	3.067	2.746	2.582	2.677	2.167	2.142	2.022	1.787	1.385
Personalkostnader	914	924	810	583	725	623	583	512	485	379
Andre driftskostnader	807	730	672	557	528	571	519	478	421	350
Sum kostnader	1.722	1.654	1.482	1.140	1.253	1.194	1.103	990	906	729
Resultat før tap	1.859	1.414	1.264	1.441	1.424	975	1.039	1.032	881	655
Tap på utlån og garantier	101	58	27	132	277	202	-6	-84	-38	81
Resultat før skatt	1.758	1.355	1.236	1.309	1.147	773	1.045	1.116	919	574
Skatt	388	295	255	260	210	156	200	219	199	144
Resultat virksomhet holdt for salg	30	16	43	-27	-	-	-	-	-	-
Overskudd	1.400	1.077	1.024	1.022	937	617	846	898	720	430
Utbytte	227	195	190	285	201	116	324	303	278	152
Resultatanalyse ift. gjennomsnittlig forvaltningskapital										
Rentenetto	1,44 %	1,40 %	1,30 %	1,33 %	1,48 %	1,77 %	1,67 %	1,79 %	2,01 %	2,34 %
Provisjonsinntekter	1,31 %	1,08 %	0,86 %	0,86 %	0,84 %	0,80 %	0,99 %	1,01 %	1,11 %	1,18 %
Resultat eierinteresser	0,32 %	0,23 %	0,23 %	0,28 %	0,39 %	0,52 %	0,34 %	0,33 %	0,25 %	0,06 %
Resultat finansielle investeringer	0,13 %	0,20 %	0,17 %	0,13 %	0,28 %	-0,24 %	0,15 %	0,40 %	0,32 %	0,11 %
Kostnader	1,54 %	1,57 %	1,39 %	1,15 %	1,40 %	1,57 %	1,62 %	1,73 %	1,87 %	1,94 %
Resultat før tap	1,66 %	1,34 %	1,18 %	1,45 %	1,59 %	1,28 %	1,53 %	1,80 %	1,82 %	1,75 %
Tap på utlån og garantier	0,09 %	0,06 %	0,03 %	0,13 %	0,31 %	0,27 %	-0,01 %	-0,15 %	-0,08 %	0,22 %
Resultat før skatt	1,57 %	1,28 %	1,16 %	1,32 %	1,28 %	1,02 %	1,54 %	1,95 %	1,90 %	1,53 %
Skatt	0,35 %	0,28 %	0,24 %	0,26 %	0,23 %	0,21 %	0,29 %	0,38 %	0,41 %	0,38 %
Resultat virksomhet holdt for salg	0,03 %	0,02 %	0,04 %	-0,03 %	-	-	-	-	-	-
Overskudd	1,25 %	1,02 %	0,96 %	1,03 %	1,04 %	0,81 %	1,24 %	1,57 %	1,49 %	1,15 %
Balanseutvikling (mill. kr)										
Kontanter og innskudd i finansinstitusjoner	5.981	4.091	4.075	2.532	1.260	4.548	3.878	2.323	2.123	1.541
Verdipapirer og derivater	25.591	26.100	21.485	22.949	19.302	12.035	7.246	5.602	4.133	2.566
Brutto utlån	80.303	74.943	73.105	69.847	61.782	64.016	59.178	52.819	45.280	34.226
Individuelle nedskrivninger utlån	173	144	172	222	219	215	116	147	236	290
Gruppevise nedskrivninger utlån	295	295	290	290	289	245	185	184	278	314
Øvrige aktiva	3.952	3.224	3.251	3.177	2.704	4.540	1.502	2.765	3.304	775
Eiendeler	115.360	107.919	101.455	97.992	84.541	84.679	71.503	63.178	54.327	38.505
Innskudd fra finansinstitusjoner	5.159	5.137	6.232	8.743	11.310	9.000	5.346	2.766	1.029	48
Innskudd fra kunder	56.074	52.252	47.871	42.786	37.227	35.280	32.434	30.136	27.048	20.725
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og derivater	37.277	35.322	34.192	33.943	24.070	29.680	23.950	21.911	18.036	13.048

Øvrig gjeld	2.303	2.126	2.122	1.917	1.876	2.045	2.265	1.799	2.876	822
Ansvarlig lånekapital	3.304	3.040	2.690	2.758	3.875	3.156	2.648	2.383	1.667	1.347
Egenkapital	11.242	10.042	8.348	7.846	6.183	5.518	4.860	4.183	3.671	2.515
Gjeld og egenkapital	115.360	107.919	101.455	97.992	84.541	84.679	71.503	63.178	54.327	38.505
Nøkkeltall										
Forvaltningskapital	115.360	107.919	101.455	97.992	84.541	84.679	71.503	63.178	54.327	38.505
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	111.843	105.500	98.465	91.317	86.679	75.820	67.202	56.434	47.753	36.965
Utlån (brutto)	80.303	74.943	73.105	69.847	61.782	64.016	59.178	52.819	45.280	34.226
Brutto utlån inkl. SpareBank 1 Boligkreditt	112.038	104.909	95.232	87.665	77.429	71.317	61.910	52.819	45.280	34.226
Brutto utlån til personmarkedet	68.515	62.587	55.034	49.619	45.157	42.679	38.872	33.808	29.032	21.491
Brutto utlån til næringsliv og offentlig sektor	43.523	42.322	40.198	38.046	32.272	28.638	23.038	19.011	16.248	12.735
Innskudd	56.074	52.252	47.871	42.786	37.227	35.280	32.434	30.136	27.048	20.725
Innskudd fra privatmarkedet	23.865	22.279	20.860	19.052	17.898	17.566	16.070	15.408	14.080	11.256
Innskudd fra næringsliv og offentlig sektor	32.209	29.973	27.011	23.734	19.330	17.715	16.363	13.967	12.968	9.469
Innskuddsdekning	70 %	70 %	65 %	61 %	60 %	55 %	55 %	57 %	60 %	61 %
Kjernekapital	10.989	9.357	7.856	7.286	6.730	4.967	3.703	3.498	3.073	2.773
Ansvarlig kapital	12.417	10.943	9.055	8.646	8.730	7.312	5.560	4.809	3.808	3.239
Risikoveid volum	84.591	82.446	75.337	66.688	64.400	61.538	47.775	40.473	34.873	25.562
Minimumskrav ansvarlig kapital	6.767	6.596	6.027	5.335	5.152	4.923	3.822	3.238	2.790	2.045
Kapitaldekning	14,68 %	13,27 %	12,02 %	12,97 %	13,56 %	11,88 %	12,06 %	11,88 %	10,92 %	12,67 %
Ren kjernekapitaldekning	11,08 %	10,01 %	8,87 %	9,27 %	7,67 %	7,13 %	7,41 %	7,52 %	7,48 %	8,79 %
Kjernekapitaldekning	12,99 %	11,35 %	10,43 %	10,93 %	10,45 %	8,07 %	8,41 %	8,64 %	8,81 %	10,85 %
Kostnader i % av inntekter	48 %	54 %	53 %	44 %	47 %	55 %	51 %	49 %	51 %	53 %
Tapsprosent utlån (inkl. lån SpareBank 1 Boligkreditt)	0,09 %	0,06 %	0,03 %	0,16 %	0,31 %	0,21 %	-0,01 %	-0,16 %	-0,08 %	0,24 %
Egenkapitalavkastning etter skatt	13,3 %	11,7 %	12,8 %	14,6 %	16,2 %	11,9 %	18,9 %	23,7 %	23,3 %	20,0 %
Egenkapitalbeviskurs per 31. desember	55,00	34,80	36,31	49,89	45,06	21,00	50,28	56,72	54,46	38,27
Utlånsvekst (brutto utlån inkl. overført SpareBank 1 Boligkreditt)	6,8 %	10,2 %	8,6 %	13,2 %	8,6 %	15,2 %	17,2 %	16,6 %	32,3 %	5,1 %
Innskuddsvekst	7,3 %	9,2 %	11,9 %	14,9 %	5,5 %	8,8 %	7,6 %	11,4 %	30,5 %	4,3 %

Ordinært driftsresultat

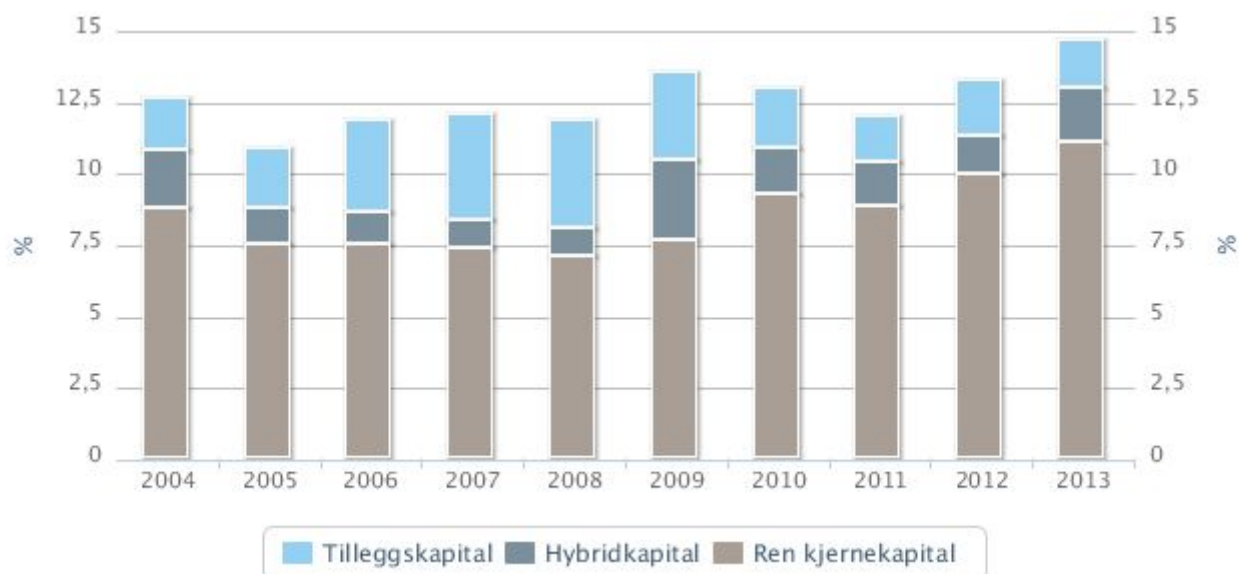
Rentenetto

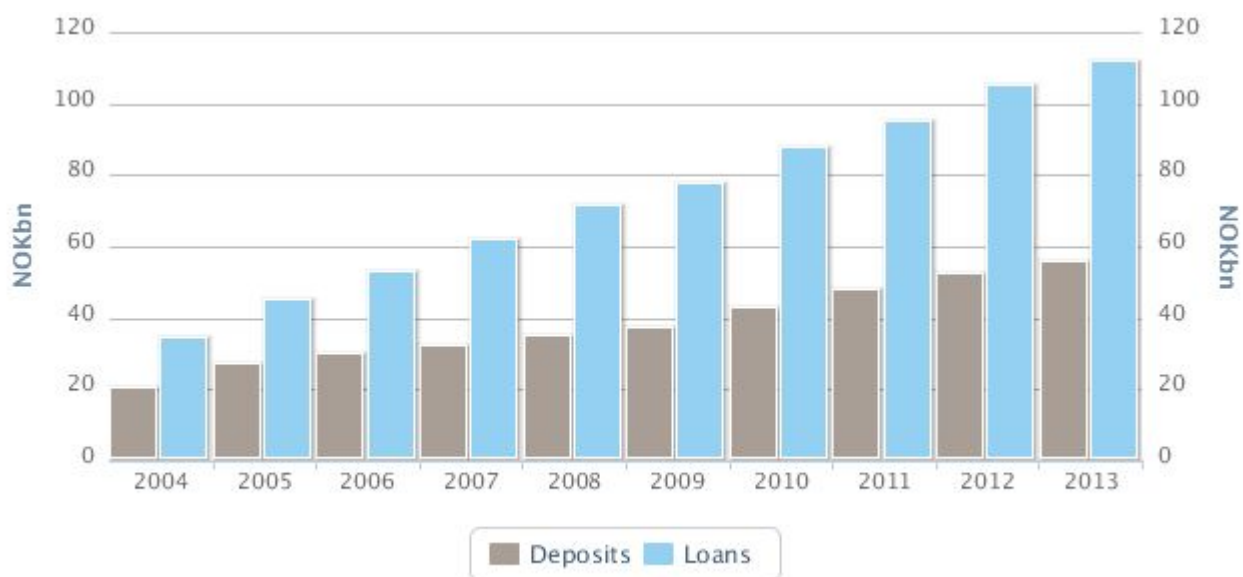
Driftskostnader

Kapitaldekning i prosent

Utlån og innskudd

Årsverksutvikling

Egenkapitalbevis

SpareBank 1 SMN hadde ved utgangen av 2013 en egenkapitalbeviskapital på 2.597 millioner kroner fordelt på 129.836.443 egenkapitalbevis hvert pålydende 20 kroner. Banken hadde per årsskiftet en egenbeholdning på 125.100 kroner fordelt på 6.255 egenkapitalbevis.

Utbyttepolitikk

Lov og forskrift om egenkapitalbevis som trådte i kraft 1. juli 2009 innebærer at egenkapitalbevis i sparebanker i større grad enn tidligere er sammenlignbare med aksjer. Regelverket medfører økt likebehandling av de ulike eiergrupperingene i sparebanker og minimerer i stor grad tidligere utfordringer tilknyttet utvanning av egenkapitalbevisene ved betaling av kontantutbytte.

Som følge av den endrede lovgivning ble følgende utbyttepolitikk fastsatt i desember 2009:

- SpareBank 1 SMN sitt mål er å forvalte konsernets ressurser på en måte som gir egenkapitalbevisene en god, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene.
- årsoverskuddet vil bli fordelt mellom eierkapitalen (egenkapitalbevisene) og grunnfondskapitalen (tidligere sparebankens fond) i samsvar med deres andel av bankens egenkapital.
- SpareBank 1 SMN legger til grunn at opp til halvparten av eierkapitalens andel av overskuddet utbetales som utbytte, og tilsvarende at opp til halvparten av grunnfondskapitalens andel av overskuddet utbetales som gaver eller overføres til en stiftelse. Dette forutsatt at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå. Ved fastsettelse av utbyttet blir det tatt hensyn til forventet resultatutvikling i en normalisert markedssituasjon, eksterne rammebetingelser og behov for kjernekapital.

Overskuddsdisponering

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet. Morbankens resultat inkluderer mottatt utbytte fra datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet.

I konsernregnskapet foretas full konsolidering av datterselskaper, mens resultatandel fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet konsolideres etter egenkapitalmetoden. Utbytte inkluderes derfor ikke i konsernresultatet.

Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på minus 89 millioner kroner. Samlet beløp til disponering ble med dette 1.259 millioner kroner.

Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og eierkapitalen i henhold til deres relative andel av egenkapitalen, slik at utbytte og avsetning til utbytteutjevningfond utgjør 64,6 prosent av det disponerte resultatet. Brøken benyttet til disponering er et gjennomsnitt av eierbrøken gjennom året.

Med tråd med bankens kapitalplan har styret valgt å foreslå et relativt lavt nivå på utbytte og gavetildeling.

Styret foreslår overfor bankens representantskap et kontantutbytte på 1,75 kroner per egenkapitalbevis, totalt 227 millioner. Dette gir en utdelingsgrad på 25 prosent av det disponible resultatet. Videre foreslår styret at bankens representantskap avsetter 124 millioner kroner i gaver, samme utdelingsgrad som til egenkapitalbevisene. Av dette beløpet forutsettes 35 millioner kroner avsatt til allmenntilgittige formål og 89 millioner kroner donert til Sparebankstiftelsen SMN. Utjevningfondet og grunnfondet tilføres henholdsvis

587 millioner kroner og 321 millioner. Utbytte- og gavenivået er forankret i konsernets kapitalplan og reflekterer behovet for å øke kjernekapitalen gjennom redusert utdelingsgrad

Etter disponering av resultatet for 2013 er egenkapitalbevisbrøken fortsatt 64,6 prosent.

Overskuddsdisponering (mill. kr)	2013	2012
Årsoverskudd morbank	1.348	1.026
Overført fond for urealiserte gevinster	-89	-36
Årsoverskudd til disponering	1.259	990
Utbytte	227	195
Utjevningsfond	587	432
Grunnfondskapital	321	333
Gaver	124	90
Sum disponert	1.259	990

Investorpolitikk

Banken legger betydelig vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise investorpresentasjoner og pressemeldinger. Det avholdes også regelmessig presentasjoner overfor internasjonale samarbeidspartnere, långivere og investorer.

På smn.no/ir er det til enhver tid oppdatert informasjon for investorer, presse og meglerbransjen.

Finanskalender for 2014

- 1. kvartal: 7. mai 2014
- 2. kvartal: 13. august 2014
- 3. kvartal: 30. oktober 2014

Eierforhold

SpareBank 1 SMN har som mål å få til en god likviditet i egenkapitalbevisene og oppnå en god spredning på eiere som representerer kunder, regionale investorer, samt norske og utenlandske institusjoner.

Antall eiere er i løpet av 2013 redusert med 702 til 8 741. Bankens 20 største eiere kontrollerte 32,5 prosent av bankens egenkapitalbevis per 31.12.2013, og det ble omsatt 73,96 millioner egenkapitalbevis MING ved Oslo Børs i 2013.

Andelen egenkapitalbevis eid av investorer i Sør- og Nord-Trøndelag, Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane utgjør 20 (30) prosent, øvrige norske investorer utgjør 60 (56) prosent og andel eiet av utenlandske eiere 20 (13) prosent. Antall utenlandske eiere utgjør 2,55 prosent av samlet antall eiere per 31. desember 2013.

Skjermingsfradrag

For å hindre dobbeltbeskatning av banken og eierne gjelder regler om Fradrag for Skjerming (Skattelovens § 10-12, erstattet tidligere regler om RISK-fradrag). Skjermingen beregnes for den enkelte aksje/egenkapitalbevis, og settes til aksjens/egenkapitalbevisets skjermingsgrunnlag multiplisert med en skjermingsrente. Skjermingsgrunnlaget settes til aksjens/egenkapitalbevisets inngangsverdi. Skjermingsrenten fastsettes av departementet i forskrift. Skjermingen tilordnes eier av aksjen/egenkapitalbeviset 31. desember i inntektsåret

Markedsutvikling for bankens egenkapitalbevis i 2013

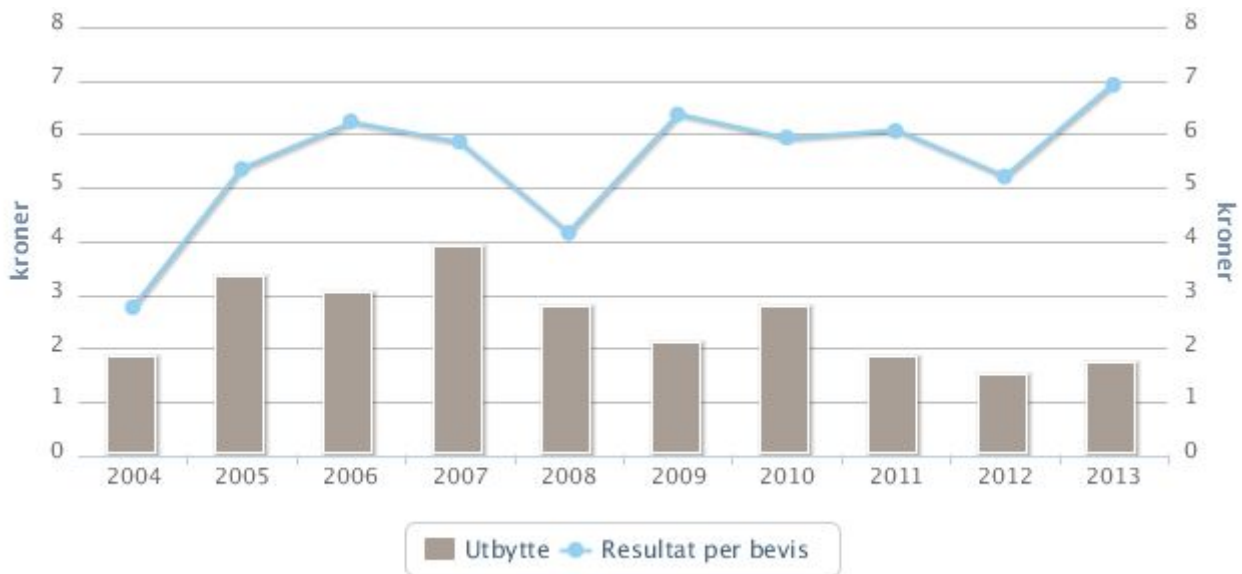
Markedskursen for SpareBank 1 SMNs egenkapitalbevis (MING) var ved årsskiftet 55,00 kroner per bevis. Per 31. desember 2012 var kursen 34,80 kroner. Med et kontantutbytte på 1,75 kroner for 2013 blir direkteavkastningen for egenkapitalbeviset 3,2 prosent.

Nøkkeltall	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Børskurs	55,00	34,80	36,31	49,89	45,06	21,00	50,28	56,72	54,46	38,27
Antall utstedte EKB, mill.	129,83	129,83	102,76	102,74	82,78	82,41	76,65	71,70	71,70	54,57
Børsverdi (mill. kr)	7.141	4.518	3.731	5.124	3.749	1.750	3.900	4.140	3.951	2.113
Egenkapitalbeviskapital (mill. kr)	2.597	2.597	2.373	2.373	1.734	1.445	1.349	1.262	1.262	769
Utjevningsfond (mill. kr)	2.496	1.889	1.457	1.159	877	768	675	624	581	400
Overkursfond (mill. kr)	895	895	183	182	0	236	138	0	0	10
Utbytte per EKB	1,75	1,50	1,85	2,77	2,10	2,77	3,90	3,04	3,34	1,85
Direkte avkastning ¹⁾	3,2 %	4,3 %	5,1 %	5,6 %	4,6 %	6,6 %	7,8 %	5,4 %	6,1 %	4,8 %
Effektiv avkastning ²⁾	63,1 %	0,0 %	-23,5 %	16,3 %	124,5 %	-55,4 %	-4,5 %	9,7 %	51,0 %	50,2 %
Bokført verdi per EKB ³⁾	55,69	50,09	48,91	46,17	42,11	38,07	36,43	33,31	30,26	24,99
Resultat per EKB ⁴⁾	6,92	5,21	6,06	5,94	6,37	4,16	5,86	6,24	5,35	2,77
P/E (Børskurs/resultat per EKB ⁵⁾	7,95	6,68	5,99	8,40	7,29	5,09	8,87	9,38	10,52	14,28
P/BV (Børskurs/bokf. EK per EKB ⁶⁾	0,99	0,69	0,74	1,07	1,09	0,57	1,43	1,76	1,86	1,58
Utdelingsforhold ⁷⁾	25 %	29 %	30 %	47 %	34 %	34 %	69 %	50 %	65 %	69 %
Egenkapitalbevisprosent ⁸⁾	64,6 %	64,6 %	60,6 %	61,3 %	54,8 %	56,3 %	54,2 %	53,7 %	56,1 %	49,8 %
RISK-beløp ⁹⁾									2,39	2,26

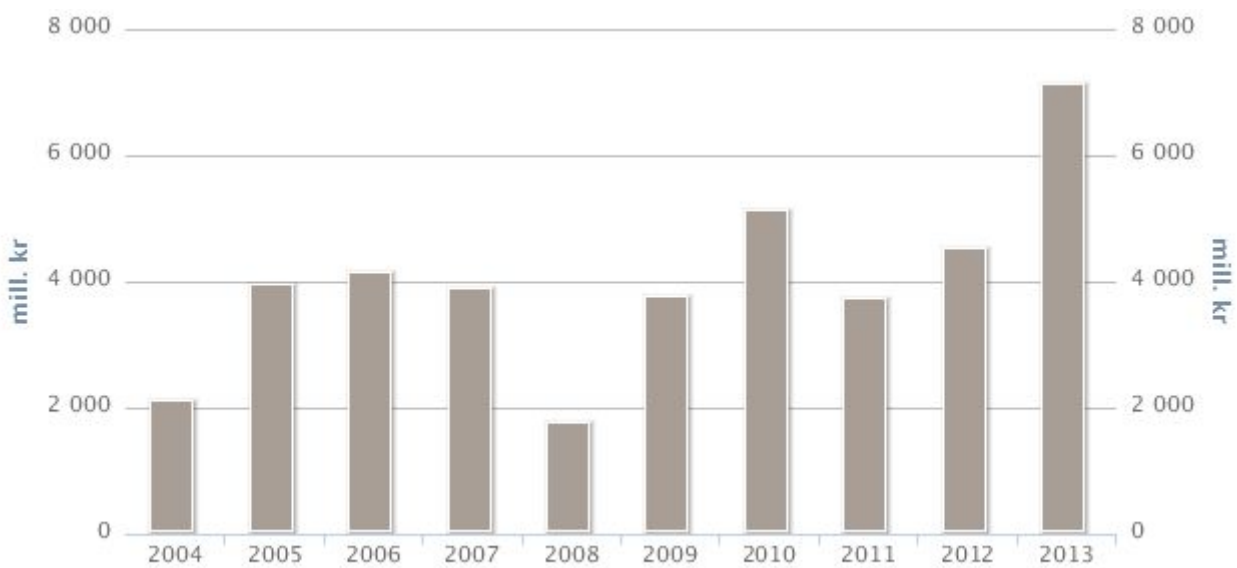
Nøkkeltallene (ekskl. egenkapitalbeviskapital og utjevningsfond) er korrigert for effekt av fondsemisjon og splitt. Fra 2005 er nøkkeltallene konserntall IFRS.

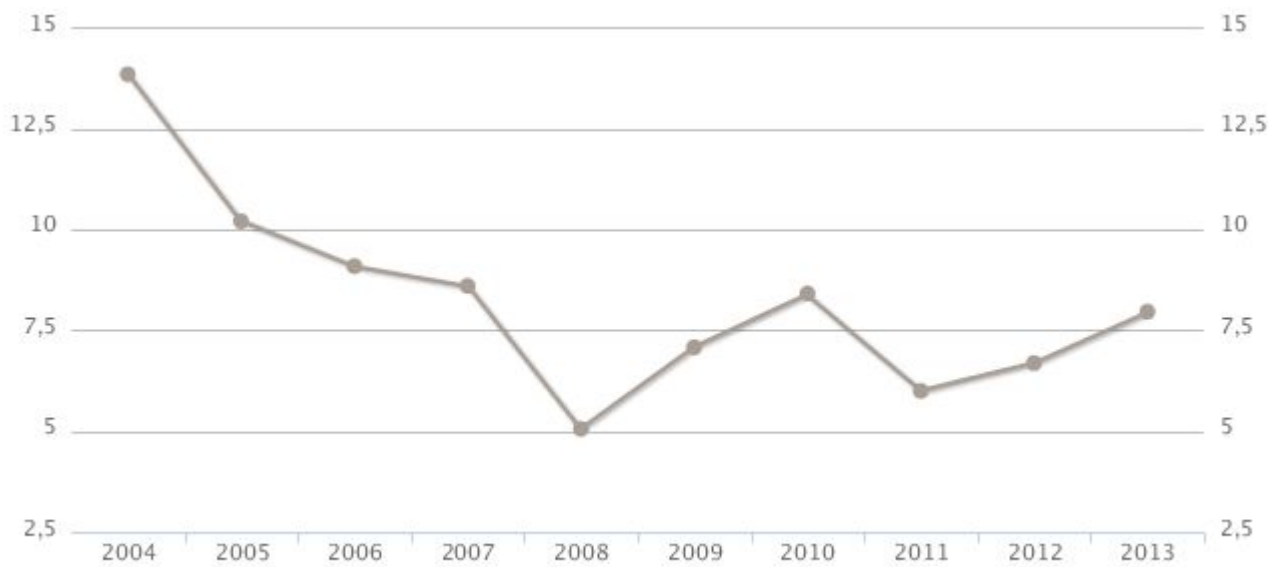
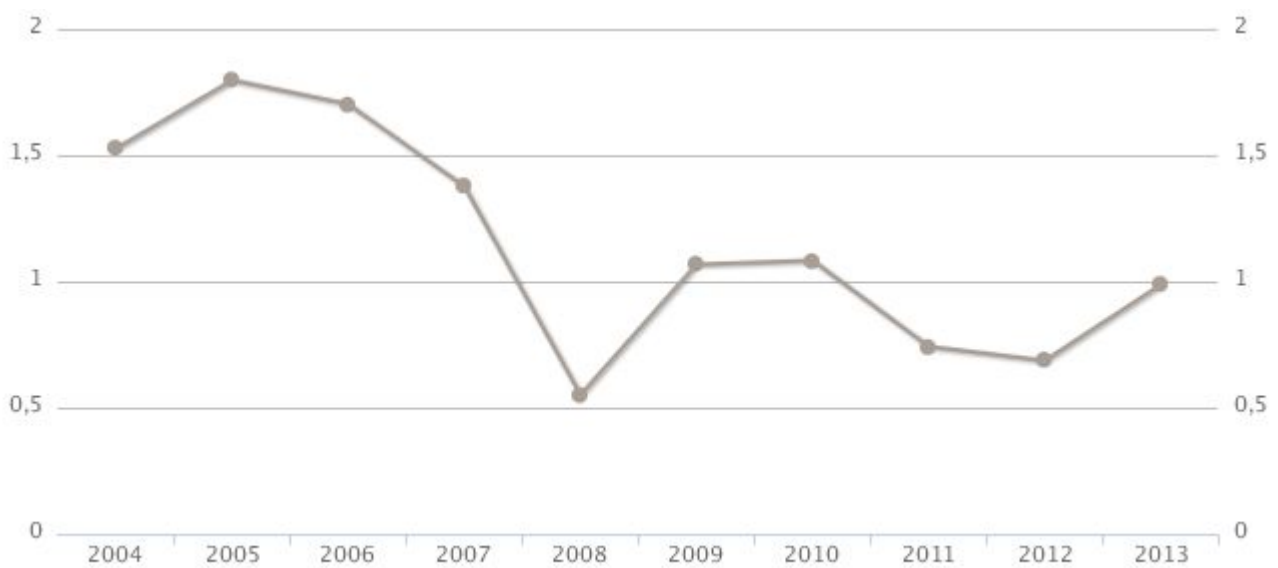
- 1) Utbytte i prosent av børskurs ved årets slutt.
- 2) Kursstigning gjennom året pluss utbetalt utbytte i prosent av børskurs ved årets begynnelse.
- 3) Bokført egenkapital (etter fradrag for egne egenkapitalbevis) multiplisert med egenkapitalbevisprosenten delt på antall egenkapitalbevis (fratrasket egne egenkapitalbevis) inkl. kontantutbytte.
- 4) Egenkapitalbevisenes andel av konsernets resultat (fratrasket egne egenkapitalbevis).
- 5) Børskurs/resultat per egenkapitalbevis.
- 6) Børskurs/bokført egenkapital per egenkapitalbevis.
- 7) Utbytte per egenkapitalbevis i prosent av fortjeneste per egenkapitalbevis.
- 8) Bokført egenkapital til egenkapitalbeviserne (etter fradrag av egne egenkapitalbevis) i prosent av morbankens egenkapital ved utgangen av året (etter fradrag for egne egenkapitalbevis og annen egenkapital). Satsene gjelder fra 1. januar året etter.
- 9) Fra og med inntektsåret 2006 beregnes ikke RISK-beløp, RISK-regelverket er erstattet med regler om skjermingsfradrag.

Utbytte og resultat per egenkapitalbevis (i kr)

Børsverdi

Pris/resultat**Pris/bok**

Egenkapitalbeviskursen sammenlignet med hovedindeksen og egenkapitalbevisindeksen

OSEBX = Oslo Stock Exchange Benchmark Index (rebasert lik MING 1. januar 2012)

OSEEX = Oslo Stock Exchange ECC Index (rebasert lik MING 1. januar 2012)

Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

Erklæring fra styret og konsernsjef

Vi erklærer etter beste overbevisning at

- årsregnskapet for morbanken og konsernet for 2013 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med de tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven
- regnskapsopplysningene gir et rettviseende bilde av morbanken og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet samt at
- årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til morbanken og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet står overfor.

Trondheim, 3. mars 2014
Styret i SpareBank 1 SMN

Kjell Bjordal
Styrets leder

Bård Benum
Nestleder

Paul E. Hjelm-Hansen

Arnhold Holstad

Aud Skrudland

Bente Karin Trana
Varamedlem

Morten Loktu

Venche Johnsen
Ansattrepresentant

Finn Haugan
Konsernsjef

Revisjonsberetning

Deloitte AS
Postboks 5670 Sluppen
NO-7485 Trondheim
Norway

Besøksadresse:
Dyre Haises gate 1A

Tlf.: +47 73 87 69 00
www.deloitte.no

Til representantskapet i SpareBank 1 SMN

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for SpareBank 1 SMN som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av oppstilling av balanse per 31.12.2013, resultatregnskap og utvidet resultatregnskap, oppstilling av endringer i egenkapital, kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og administrerende direktørs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende direktør er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet SpareBank 1 SMN finansielle stilling per 31.12.2013 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.com/nor/moos for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Medlemmer av Den Norske Revisorforening
org.nr: 980 211 282

Deloitte.side 2
Revisors beretning til representantskapet
i SpareBank 1 SMN**Uttalelse om øvrige forhold***Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelser om foretaksstyring og samfunnsansvar*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Trondheim, 3. mars 2014
Deloitte ASMette Estenstad
statsautorisert revisor

Kontrollkomiteens melding

Til

Representantskapet i

SpareBank 1 SMN

Kontrollkomiteens melding for 2013

Kontrollkomiteen har utført sitt verv i henhold til sparebankloven og instruks for komiteen.

Bankens virksomhet i 2013 har vært i samsvar med sparebankloven, bankens vedtekter og andre bestemmelser som banken har plikt til å rette seg etter.

Det fremlagte årsoppgjør er avgitt i samsvar med sparebanklovens og Finanstilsynets bestemmelser.

Representantskapet kan fastsette resultatregnskapet og balanse som bankens regnskap for 2013.

Trondheim 24. februar 2014

Kontrollkomiteen i
SpareBank 1 SMN

Terje Lium
(leder)

Anders Lian

Terje Ruud